THE THRILLING *NEW YORK TIMES* BESTSELLER!

NEANDERTHAL

JOHN DARNTON

John Darnton s-a născut în New York, în 1941. Timp de 30 de ani, a lucrat ca reporter, redactor şi corespondent în străinătate pentru *The New York Times,* locuind în Nigeria, Kenya, Spania, Polonia şi Marea Britanie. Pentru reportajele din Africa şi Europa de Est a obţinut medalia George Polk. În 1982, i s-a acordat premiul Pulitzer, pentru articolele realizate în Polonia în timpul legii marţiale. Este căsătorit cu Nina Darnton, care este şi ea jurnalistă.

În primul său roman, *Neanderthal,* John Darnton combină uluitor suspansul şi măiestria de povestitor, pornind de la o serioasă cercetare ştiinţifică.

Cartea a fost vândută în douăsprezece ţări străine înainte de publicare şi este primul roman după care regizorul Steven Spielberg va face un film. Se întâmplă foarte rar ca un prim roman al unui scriitor să stârnească atâta interes în rândul cititorilor şi al lumii filmului. Este suficient însă să citiţi câteva pagini pentru a vă da seama de ce.

Editura Fahrenheit
Grupul Editorial RAO
Bucureşti, ROMÂNIA

JOHN DARNTON
Neanderthal

1996 by John Darnton

Traducere din limba engleză LIVIU RADU

Ediţia I
Editura Fahrenheit, 2000

ISBN 973-8121-03-5

e-book: v.3.0

Pentru Nina, bineînţeles

Iar Domnul îi spuse ei:
„În pântecele tău sunt două neamuri
şi două popoare se vor ridica din pântecele tău;
un popor va ajunge mai puternic decât celălalt"
FACEREA, 25, 23

Beijing, 9 iunie: Savanţii chinezi sunt pe urmele unui misterios om sălbatic păros şi au găsit dovezi indirecte că fiinţa aceea retrasă, umanoidă, nu este un mit – a transmis vineri agenţia de ştiri Xinhua.

Reuters, 1995

MULŢUMIRI

Un redactor principal al editurii Random House a susţinut publicarea manuscrisului acestei cărţi şi a ajutat încă de la început la scrierea lui. Acest om, ajuns o legendă în cercurile literare, a publicat o mulţime de scriitori celebri în timpul celor treizeci şi cinci de ani în care a lucrat la editură. Era respectat de scriitori, pentru că ştia cum să le îmbunătăţească munca şi cum să-i încurajeze; mulţi dintre ei îl iubeau. Dar numele său n-a apărut niciodată în mulţumirile lor. Şi-l ştergea de fiecare dată, fâcând parte din şcoala veche, care susţinea că redactorii de carte trebuie să rămână anonimi cu orice preţ. În noiembrie a murit subit, în biroul său. Dacă n-ar fi fost atât de modest, numele său ar fi apărut pe sute de cărţi. Dacă totul ar fi fost bine, nu i-ar fi apărut nici aici. Ne exprimăm, aşadar, recunoştinţa şi aducem un omagiu – cuvintele sunt evident insuficiente – lui Joe Fox.

Vreau să-i mulţumesc şi lui Arthur Kopit, prieten, autor şi participant la conspiraţie. A fost primul care mi-a sugerat să istorisesc povestea sub forma unui roman şi care a avut o contribuţie majoră la răsturnările de situaţii din intriga cărţii.

Mai sunt îndatorat şi lui Nicholas Delbanco, pentru citirea critică a textului şi pentru comentarii; lui Michael Koskoff pentru ajutor şi sfaturi; lui Christopher Stringer de la Muzeul de Istorie Naturală al Angliei pentru citirea pasajelor cheie din punct de vedere ştiinţific; lui Myra Shackley pentru excelentul material din două cărţi ştiinţifice despre Neanderthal; lui Walter Parkes pentru sugestii folositoare; lui Peter şi Susan Osnos pentru sprijin şi pentru folosirea casei lor în timpul mai multor veri, în care am scris cea mai mare parte din carte.

Mulţumiri şi lui Joseph Lelyveld şi Bill Keller, director executiv şi director pentru străinătate al ziarului ***The New York Times,*** pentru că mi-au acordat

timpul liber necesar; lui Marion Underhill, Sue Nestor şi Tony Beard, de la biroul din Londra al ***The New York Times,*** pentru sprijinul lor logistic; lui Jon Karp, noul meu redactor de carte de la Random House, care a dat formă şi a dirijat manuscrisul în etapele finale; lui Kathy Robbins, prietenă şi agentul meu literar, cel mai bun în domeniu.

Şi, bineînţeles, copiilor mei, Kyra, Liza şi Jamie Darnton, ale căror îndemnuri şi sugestii au fost nepreţuite, şi persoanei care a făcut mai mult decât oricine în încurajare, ascultare, idei, rescriere, editare, ţinut de mână, ştergere pe frunte, negocieri şi, în general, a fost prezentă tot timpul, Nina Darnton.

Cuprins

Prolog.....6

Prima parte – Enigma din Khodzant.....8

Partea a doua – Eden.....119

Partea a treia – Bătălia.....208

BIBLIOGRAFIE.....262

Prolog

În 1910, Geoffrey Bakersfield-Smyth, un cercetător-aventurier din Leeds, pasionat de colecţionarea şi clasificarea florilor alpine, a avut norocul să intre în Muzeul Naţional de Antichităţi şi Artefacte din Duşanbe, capitala Hanatului Bukharei. În subsolul acestuia, printre lăzi cu ceramică, dosare pătate de ploaie şi alte resturi, a descoperit o piatră unică. O tabletă dreptunghiulară, de mărimea unei măsuţe pentru cafea, cioplită cu grijă. Nu era întreagă – din marginea exterioară din dreapta căzuse o bucată – iar o parte din sculptură se erodase. Dar restul rămăsese reliefat, ca nişte urme de cizmă în noroi; sculpturile înfăţişau un fel de figuri omeneşti.

Bakersfield-Smyth a descoperit, în camera prăfuită a arhivei, şi o notiţă, scrisă de-o mână tremurătoare. Tableta fusese descoperită în 1874 de către un ţăran ce-şi ara ogorul, într-un sat de munte dincolo de ţara tadjicilor. (Bakersfield-Smyth notase că în est fusese un cutremur de pământ în 1873 şi presupunea că tableta fusese scoasă la iveală dintr-una din peşterile subterane, care împânzeau zona.) Ţăranul o cărase cu un car cu boi în oraşul de provincie Khodznat, unde o lăsase la intrarea unui magazin. Nu se menţiona cum a ajuns piatra la muzeul din Duşanbe.

Bakersfield-Smyth a curăţat tableta, a scos murdăria din crăpături şi adâncituri cu un briceag, a prelevat încrustaţiile, apoi a fotografiat-o. A scotocit prin tot muzeul în căutarea bucăţii lipsă, dar n-a găsit-o.

La Londra, Bakersfield-Smyth a arătat notele sale şi fotografia lui P. T. Baylord – ulterior lord Uckston – un adept al ştiinţei relativ noi a antropologiei fizice. Baylord a publicat o monografie şi un articol în ***Journal of the Royal Society for Archaeology,*** intitulat „Pictograma din Khodzant". Copiind fotografia, tăind-o în imagini separate şi aranjând bucăţile într-o secvenţă liniară, Baylord a reuşit să reconstituie o naraţiune istorică. Susţinea că tableta povestea istoria unei bătălii din vechime, una atât de importantă, încât supravieţuitorii simţiseră nevoia să înregistreze faptul pentru generaţiile următoare.

Reţineţi încercarea de a situa acţiunea în timp şi spaţiu, scria el. Ca atare, vedem simboluri care reprezintă luni şi altele ce reprezintă anotimpuri. Într-o imagine apare ceva ca un munte şi o formaţie ciudată din piatră cu creste ce-o fac să semene cu dosul unui pumn strâns. Nu se ştie unde este locul acelui munte, dar să reţinem că zonele întinse neexplorate ale Pamirului din Afganistan, Tadjikistan, Jammu şi Kaşmir conţin numeroase formaţii de stânci neobişnuite atât prin dimensiunile gigantice cât şi prin forma stranie, atribuită erodării de către gheţari.

Povestea lui Baylord despre bătălie era atractivă, dar până la urmă nesatisfăcătoare din cauza porţiunii lipsă. Sfârşitul, dacă existase vreunul, rămânea necunoscut. Povestea sa dispărea în aer, ca să zicem aşa. Dar el deosebise două şiruri separate de războinici şi delimitase trei ciocniri distincte. Mai descoperise, într-un colţ, ceea ce considera el un asasinat, deşi cadavrele erau reprezentate ciudat, de către ceva ce semăna cu ochi omeneşti plasaţi în copaci. Cercetând săptămâni în şir cu ajutorul lupei şi sculptând lutul cu atenţie, cu un scalpel de chirurg, pentru a reconstitui fragmentul lipsă, reuşise să recreeze armele micilor soldaţi, care erau, scrisese el, „deosebit de primitive".

Dar munca sa era, din punct de vedere ştiinţific, pierdere de timp. Fără original, tableta nu putea fi datată. Deci Baylord a rămas, în final, cu o ipoteză ce consta mai mult din intuiţii: combatanţii aparţineau unor mici clanuri mongole, care se ciocniseră cândva, între 100 şi 200 î. Ch. Iar el nu remarcase un amănunt ce intriga – războinicii din cele două grupuri nu semănau; unii aveau frunţile ciudat de alungite şi se terminau cu nişte proeminenţe deasupra sprâncenelor. Baylord făcuse doar o referire, în treacăt, la o „banderolă pe frunte".

Munca sa a produs ceva agitaţie în cercurile ştiinţifice, dar aceasta s-a potolit curând. Unii credeau că-i o escrocherie. Mica lui monografie a supravieţuit în a doua parte a secolului doar printre câţiva arheologi care o considerau o ciudăţenie. ***Enigma din Khodzant*** a devenit subiectul predilect al unei prelegeri de specialitate pentru studenţi. Piatra rămăsese în subsolul muzeului, apoi revoluţia rusă a ajuns în Tadjikistan, iar piatra a dispărut..

Prima parte – Enigma din Khodzant

1

Akbar Atilla îşi sprijini AK-47 de trunchiul unui copac şi se depărtă de focul de tabără, căutând un loc să se uşureze. Abia reuşea să vadă la lumina lunii; straturile de nori se întindeau pe cerul nopţii în şiruri, iar din când în când îl acopereau cu totul.

Războinicii mujahedini urcaseră tot mai sus în munţii tadjici în căutare de baze sigure. Aici erau apăraţi. Niciun fel de forţe guvernamentale nu puteau ajunge dacă nu făceau parte dintr-o expediţie importantă, iar dacă ar fi încercat aşa ceva, partizanii i-ar fi aşteptat în una dintre miile de crevase şi i-ar fi doborât unul câte unul. Munţii erau o fortăreaţă de necucerit.

Omul pipăi cărarea cu piciorul în timp ce urca panta stâncoasă, apoi se opri şi ascultă. Auzi vântul suflând printre brazi şi vocile camarazilor săi ce pălăvrăgeau liniştiţi. Cineva spunea o poveste.

Îşi descheie tunica şi vârî mâna înăuntru, să ajungă la centură. Apoi auzi ceva: un sunet de neconfundat, un pas în urma lui. Se îndreptă şi încercă să se întoarcă.

Atacul se dezlănţui fulgerător, nelăsându-i timp să reacţioneze. Simţi o lovitură zdrobitoare în cap, apoi privi în sus îngrozit, când norii se despărţiră. În lumina lunii văzu o formă vagă, grotescă şi sălbatică, după aceea o figură ce mârâia, o faţă alungită, cu arcadele sprâncenelor proeminente, osoase. Omul nu avu timp să ţipe, pentru că urmă o a doua lovitură, după care braţele făpturii îl strânseră, frângându-i coastele. Apoi fu cărat în noapte.

A doua zi dimineaţă, ceilalţi îi găsiră arma rezemată de copac. Nimic altceva. Se întrebară dacă nu cumva fugise în vale, să-şi întâlnească familia sau să-şi lucreze ogorul. Dar de ce-şi abandonase arma?

Povestea acestei dispariţii semăna cu alte întâmplări recente, şi în final ajunse într-un sat, iar de acolo într-un oraş de la poalele munţilor. Treptat, basmul fusese înfrumuseţat, cu detalii imaginare, încât abia mai semăna cu ceea ce se întâmplase de fapt. Rămăsese doar misterul principal: un om se aflase într-un loc, iar după un minut dispăruse în neant.

Relatarea fu auzită de un american care călătorea prin Pamir şi căruia, pentru salvarea aparenţelor şi pentru evitarea prea multor întrebări, i se spunea consul. Acesta o transcrise pe o dischetă şi adăugă o relatare dintr-un săptămânal local, care fusese tradusă de secretarul său:

HISKADETH, 8 noiembrie. O femeie de 24 de ani din Surrey, Anglia, care făcea parte dintr-un grup de alpinişti ce urcau pe muntele Askasi, a fost găsită moartă săptămâna trecută. După ce dispăruse timp de patru zile, trupul i-a fost descoperit pe un mic platou, la vreo trei kilometri de culme.

Conducătorul grupului, Robert Brody, din Londra, a spus că au fost îngrijoraţi după ce femeia, Katrina Bryan, a părăsit tabăra. A mai spus că echipa a căutat-o de zor, dar au găsit-o abia după ce oamenii au renunţat şi au început coborârea.

Grupul a colindat şi a făcut ascensiuni timp de trei săptămâni în regiune, care-i rareori vizitată de străini. Localnicii povestesc despre oameni ai munţilor, făpturi ce atacă oamenii care se aventurează pe acolo. Domnul Brody a relatat că grupul a fost speriat de mai multe apariţii misterioase, dar a refuzat să dea detalii.

Autopsia efectuată de doctorul Askan Katari a descoperit multiple zgârieturi şi răni mari pe craniu. Au existat şi unele „incompatibilităţi", a afirmat doctorul Katari, fără alte explicaţii. Trupul a fost trimis cu avionul în Anglia, pentru înmormântare.

Consulul codifică discheta, o puse într-un plic şi o adresă colegiului din Bethesda, Maryland, după cum fusese sfătuit să procedeze în asemenea ocazii. Trimise scrisoarea prin servieta diplomatică a ambasadei americane din Duşanbe, capitala Tadjikistanului.

Matt se hotărî să facă o pauză. Ieşi din groapa ca un mormânt, se duse la ulciorul cu apă şi tocmai îl ridica pe un umăr când văzu cu coada ochiului o pată. Puse ulciorul jos şi se uită în vale, la norul de praf ce se rotea la distanţă. O maşină.

Prima maşină pe care o vedea de patru luni. Ce căuta în mijlocul nimicului? Îşi scoase pălăria cu boruri largi, cu dungi circulare de sudoare şi privi în sus. Imediat simţi soarele est-african pătrunzându-i în creier. Îşi mişcă umerii şi simţi o durere plăcută în muşchii spatelui.

Pe panta stearpă de jos lucrau cinci siluete: studenţii lui. Îi plăcea să se uite la ei, să-i vadă cum sapă. Unul împingea o roabă plină cu pietre, altul se vârâse în şanţ şi curăţa suprafaţa unei pietre cu o periuţă de dinţi. Priveliştea părea exotică, în căldura şi praful ăla, care semăna cu un peisaj selenar.

Se uită la ceas. Era timpul pentru masă. Coborî dealul cu paşi mari, până ajunse la cort. Înăuntru era o căldură sufocantă. Trase pânza de la intrare şi porni un ventilator cu o paletă de cauciuc, lungă de vreo zece centimetri, care nu făcea decât să agite aerul încins.

Muştele bâzâiau ascuţit. În oglinda atârnată de stâlpul cortului, Matt îşi văzu faţa. Examină liniile de transpiraţie ce-i curgeau ca nişte râuleţe pe frunte

şi obraji, dispărând în barba nerasă. Părul castaniu îi atârna pe frunte, acoperea urechile, se cârlionţa peste guler. Murdăria sublinia creţurile din jurul ochilor căprui şi ridurile îndreptate în jos, de o parte şi de alta.

Îşi aruncă din picioare cizmele, se întinse pe patul de campanie, cu braţele sub cap, şi se uită la pânza luminoasă a cortului, dincolo de care se contura o umbră, pe când partea de deasupra se văluri letargic în briză.

— Dormeai?

Vocea lui Nicole avea un ton blând, amabil, cu un strop de ironie.

— Nu chiar. Doar moţăiam..

— E abia ora unu.

Bărbatul se ridică şi se scuză:

— Ştii, oasele astea bătrâne...

Nicole zâmbi, dând din cap cu exasperare. Nu-i plăcea când pomenea de vârsta lui. Era un mod de a ridica o barieră între ei. Îşi scoase basmaua şi-şi lăsă părul să-i cadă pe spate. Un păr de culoarea alunei, dungat de praf, care i se mişca pe umeri în curentul ventilatorului.

— Ai văzut maşina, zise ea, mai degrabă o constatare decât o întrebare.

— Mda.

— Cine-o fi?

— Nu ştiu. Nu aşteptam poşta mai devreme de două săptămâni.

— Poate-i ceva important. Poate o piesă pentru calculator...

— Sau o broşură cu instrucţiuni.

Calculatorul lui Matt stătea într-un colţ, nefolosit, ca de obicei. Nu reuşea să-l stăpânească – era un om al trecutului, nu al viitorului, zicea el – iar incompetenţa lui făcea subiectul glumelor studenţilor.

— Poate-i un mesaj de la universitate. Poate finanţează săpăturile încă şase luni...

— Dacă or să ne dea banii, n-or să-i trimită cu cineva la celălalt capăt al lumii. Or să facă un anunţ noaptea – într-o cameră goală.

Nicole râse. Matt se ridică şi se scărpină.

— Oricum, oricine ar veni ajunge prea târziu pentru prânz, zise el, ducându-se spre uşa cortului.

— Sper să nu fie ştiri rele, spuse Nicole. Îmi place aici. Mi-am găsit munca pe care o doresc de-o viaţă.

— Are momentele ei plăcute, zâmbi el, apoi îi făcu semn să plece.

Femeia îl privi cu patimă, iar când trecu pe lângă el îşi plimbă încet degetul pe partea de jos a abdomenului lui, mototolindu-i cămaşa şi frecându-i pielea de sub buric. Fără să vrea, Matt simţi un fior.

De ce nu se culcase cu ea? Nu că n-ar fi dorit-o – dorinţa, slavă Domnului, nu-l părăsise. Îşi aminti de seara în care Nicole făcuse prima mutare. Se strecurase neobservată în cortul lui şi o găsise aşteptându-l în pat. Era goală sub plasa contra ţânţarilor, care atârna în jurul ei ca o mantie transparentă.

Matt simţise un amestec de dorinţă şi groază. Căutase în cutia cu lucruri şi scosese o sticluţă cu whiskey, apoi se aşezase pe o ladă lângă pat Băuseră pe rând din sticlă. Ea se ridicase, ţinând un cearşaf în jurul pieptului, iar o dată sau de două ori, când se întinsese să ia sticla, lăsase pânza să atârne şi el îi văzuse sânii mici şi tari. Cât trecuse de când nu mai făcuse dragoste, zece săptămâni? Trei luni?

Băuseră ca nişte camarazi până dăduseră gata sticla. Apoi el se împleticise afară şi se plimbase pe sub stele, iar când se întorsese, după o oră, n-o mai găsise. Femeia fusese furioasă zile în şir. Apoi, ciudat, furia îi dispăruse. Se purta însă ca şi cum ar fi avut drepturi asupra lui. La masă se aşeza lângă el, se uita la el şi zâmbea, ca o nevastă, la glumele lui.

O dată sau de două ori, Nicole aranjase să fie singuri, dar el făcuse pe orbul şi deviase discuţia, tachinând-o atât de nemilos că păruse aproape plin de cruzime. Se simţise josnic, dar povestea i se părea previzibilă şi plictisitoare – amorul de la focul de tabără dintre studentă şi profesorul dur, obişnuit cu viaţa de safari – ca şi folclorul săpăturilor şi oasele găsite din întâmplare în pământ. Nu voia să treacă prin toate declaraţiile, revelaţiile, învinovăţirile... Poate am îmbătrânit, se gândi el, dar simt că prefer abstinenţa ispitelor care mă atrăgeau altădată.

Brusc, la treizeci şi opt de ani, Matt devenise conştient de trecerea timpului. Se învinovăţea că fusese ipocrit în poveştile de dragoste; toate jocurile, loviturile misterioase, maniera de a flirta pe care le perfectase în cursul anilor, ca o sporovăială găunoasă de politician i se păruseră atunci sarbede. O singură dată fusese în stare să înlăture toate acele prefăcătorii, cu ani în urmă. Şi dăduse greş.

Se simţea neliniştit şi nemulţumit, fără chef de nimic. Îşi spunea că preţuieşte singurătatea – lucru adevărat – dar mai era adevărat şi altceva, ceea ce recunoştea în timpul nopţilor neplăcute, fără somn: era singur.

Situaţia cu Nicole rămăsese instabilă. Trebuia să-i accepte într-un fel sentimentele sau acestea vor exploda, iar asta însemna eşecul expediţiei. Îl uimea cât de esenţial era, pentru reuşita săpăturilor, sentimentul de coeziune al grupului.

Ajuns afară, Matt se uită în vale. Maşina de pe câmpie se apropiase. Praful se ridica în jurul ei ca o explozie, apoi rămânea în urmă ca un panaş.

— Ştii ce-mi place la locul ăsta? întrebă el. Nimeni nu poate să vină pe furiş.

— Îţi lasă timp să-ţi pregăteşti apărarea, replică Nicole, după care plecă pe cărare, iar el privi spatele pantalonilor ei scurţi, roşi.

Franjuri scurte atârnau ca o tunsoare căruntă peste carnea coapsei şi, în timp ce femeia se îndepărta încet, Matt putu să-i vadă conturul chiloţilor, să-i urmărească legănarea feselor.

Doctor Susan Arnot simţi emoţia obişnuită când vorbea în faţa unui auditoriu, chiar dacă era vorba de studenţii de la antropologie, primul an. Era ceva care ţinea de dorinţa de a fi în miezul lucrurilor, de a fi focarul tuturor acelor ochi aţintiţi. Şi un sentiment de dominare – trebuia să recunoască cinstit că şi asta îi plăcea. Iar dacă era aşa, ce rost avea să mintă?

Cursul lui Susan Arnot despre omul preistoric era unul dintre cele mai apreciate la universitatea din Wisconsin, deşi ea personal era considerată o profesoară aspră. Exista însă un fior suplimentar în a urma cursurile cuiva foarte cunoscut în domeniu, mai ales ale cuiva controversat, ale cărui teorii zdruncinaseră mediul oficial. Şi, bineînţeles, ea reprezenta un fel de sex-simbol al campusului universitar. Îşi alcătuise o figură izbitoare, avea picioare lungi şi uneori purta blugi sau haine din piele neagră, iar în zilele libere conducea o motocicletă şi atunci păru-i lung, negru ca pana corbului, era înghesuit sub o cască roşie ca o cireaşă. Când intra într-o cameră, părea că moleculele se încing.

Prelegerile lui Susan erau celebre în universitate, iar publicul dădea năvală să asiste la ele. Stând pe un podium din lemn care trosnea, cu o rază de lumină proiectată asupra ei din spate, de pe hol, ca un reflector, vedea doar capete fără trăsături. Una, două bijuterii sclipea în semiîntuneric, iar câte o pereche de ochelari reflectau lumina ca nişte faruri micuţe.

Îşi îmblânzi publicul cu glume: poantele obişnuite despre descoperiri arheologice rare, comparaţii între omul din Java şi anumite personalităţi eminente din campus, între mistificarea din Piltdown şi cercetările unui profesor. Bancuri ieftine, dar care prindeau, care erau răsplătite cu râsete şi replici potrivite.

Apoi, brusc, ridică pumnul drept, mişcă degetul mare şi declanşă un soi de zumzet îndepărtat. În spatele ei apăru o hartă uriaşă, trasată în tuş, pe care erau marcate râurile şi dealurile. Studenţii se concentrară asupra ei, unii apucară stilourile, gata să ia notiţe. Nume germane de locuri, din valea Rinului: Oberhausen, Solingen, râul Düssel. Apoi Susan ridică indicatorul şi se întoarse spre hartă, trecând la treabă.

— Ajungem acum la evenimentul principal. În august, 1856. Cu trei ani înainte ca Darwin să publice ***Originea speciilor.*** Lucra la ea de vreo douăzeci de ani şi nu se grăbea foarte mult. Dar va auzi curând că un rival lucrează la un manuscris care propunea ceva numit ***selecţie naturală,*** iar asta-l va face să fie cuprins de frenezia unei opere competitive.

Se uită la studenţi, să se asigure că o urmăreau, apoi, fără motiv, începu să se simtă nesigură, un sentiment vag, ce-o dezorienta, care apăruse din senin de câteva zile.

Ridică indicatorul. Vârful roşu atinse harta, mângâie centrul cu o mişcare lentă, circulară.

— În această vâlcea, din estul Rinului, s-a întâmplat ceva care a dat peste cap colectivitatea ştiinţifică a secolului al nouăsprezecelea. O descoperire. Şi, ca în multe descoperiri importante, şansa a jucat un rol important.

Ridică pumnul. Alt clicăit şi pe ecran apăru o fotografie color, cu pajişti şi poiene.

— E o vale liniştită, plină de flori cu colţ şi narcise. Trecătoarea aceasta a fost numită, în secolul şaptesprezece, după un profesor din Düsseldorf, Joachim Neumann. Acesta colinda valea în căutarea inspiraţiei pentru poeme şi muzică – de altfel groaznice. Dar era un om simpatic, iar sătenii au decis, la moartea sa, să dea numele lui câmpurilor pe care le adorase. Joachim fusese un individ pedant, prefera să fie numit prin traducerea în greceşte a numelui său, care înseamnă Om Nou. În greceşte se zice ***Neander.*** După două secole – în 1856 – într-o zi liniştită de august, muncitorii de la o carieră de piatră au descoperit o peşteră în care se afla o mulţime de oase, grămădite prin colţuri şi răspândite peste tot, dar multe fuseseră strânse în centru. Muncitorii le-au aruncat, cu excepţia câtorva. Dintr-un motiv oarecare, proprietarul terenului, un oarecare Felix Beckershoff, s-a interesat de oasele acelea vechi şi a reuşit să salveze câteva: braţe şi femururi, o bucată de pelvis, un fragment de craniu.

O altă imagine apăru pe ecran: bucăţi de oase, lucind ca gemele lustruite şi de-un cafeniu-închis, ca o tablă uda. Unele părţi puteau fi identificate – partea de deasupra a craniului, un femur, o tibie subţire. Vârful indicatorului dansă printre ele şi arătă cifra opt.

— Din fericire, Beckershoff îl cunoştea pe J. C. Fuhlrott, întemeietorul Societăţii de Ştiinţe ale Naturii din localitate. Când Fuhlrott a văzut fragmentele, nu şi-a crezut ochilor. Ce fel de oase erau acelea? Craniul cu bolta joasă şi cu o creastă groaznică ce ieşea în afară – cum se explica asta? Membrele arcuite. Cubitusul deformat al braţelor lungi. Ale cui fuseseră? Cu certitudine nu ale vreunui animal, dar nici ale unui om – sau ale unei specii de om – ce trăia încă.

Susan se întoarse spre spectatori. Studenţii scriau de zor. Nu trebuia să-şi consulte notiţele, ţinuse prelegerea aceea de peste zece ori. Dar nu putea să scape de sentimentul că era expusă, vulnerabilă. Cine sunt cei care mă ascultă? se întrebă ea. Ce gândesc ei de fapt? Se sili să păstreze un ton cât mai normal.

— Fuhlrott le-a dus la un anatomist din Bonn, un anume profesor Schaaffhausen. Acesta a fost primul care a emis teoria că specimenul era ceva cu adevărat inimaginabil – nici maimuţă, nici om, ci un fel de preom, poate o fiinţă străveche care colinda prin Europa cu mult înaintea romanilor şi celţilor. Încercaţi o secundă să vă imaginaţi ce salt important a reprezentat această idee. Deci profesorul s-a implicat. Teoria evoluţiei de-abia se dezvolta, strigătele ei ameninţătoare răsunau pe coridoarele strâmte ale ştiinţei. Mediul

ştiinţific se divizase: evoluţionişti apucaseră mâna aceea de oase şi le agitau ca pe un simbol al teoriei lor revoluţionare. Antievoluţionişti dezlănţuiră atacul. Insistau că oasele erau un fals fără importanţă. Taberele fuseseră stabilite. Gânditori celebri dădeau explicaţii, dar plauzibilitatea nu conta prea mult. Rudolf Virchow, cel mai cunoscut anatomist german din vremea aceea, a ajuns la concluzia că oasele aparţineau unui om obişnuit care suferise de rahitism. Durerile insuportabile, afirma el, l-au făcut să se încrunte, din care motiv fruntea a rămas osificată cu crestele acelea bizare. Mulţi savanţi renumiţi au evitat controversa. În orice caz Darwin, adăugă Susan, dând uşor din cap. Dar să nu fim prea aspri. Ţineţi minte, erau vremuri în care dominau superstiţiile, pseudoreligia, conservatorismul îndârjit. Însemna blasfemie să-ţi imaginezi un om cu strămoşi ca maimuţele, fără a mai pomeni de un văr cu cap turtit care arăta de parcă l-ar fi călcat camionul. Dar atunci a intervenit providenţa. Dovezile s-au tot strâns până n-au mai putut fi negate.

Susan ridică din nou pumnul, pe ecran apăru altă hartă, reprezentând Europa, Africa de Nord şi subcontinentul indian, pe care se aflau răspândite cruci negre. Erau mai dese în sudul Franţei.

— S-au descoperit tot mai multe fosile. Oase de mamifere uriaşe – unele dintre ele dispărute, precum mamutul şi cerbul uriaş. Greu de combătut aşa ceva, comentă ea, bătând cu vârful indicatorului pe ecran. Oasele apăreau peste tot, precum ciupercile după ploaie: în Gibraltar, Italia, Belgia, Rusia, Irak, Israel.

Zâmbi. Teama se redusese un pic. Se întoarse către spectatori, urmărind încă ecranul, de parcă ar fi aşteptat să se întâmple ceva magic, iar glasul ei sugeră că se apropia de momentul de vârf al expunerii.

Astfel, dovezile se tot adunau. Ştiinţa a câştigat. William King, un anatomist irlandez, a identificat fosila ca o nouă specie umană. S-au pus bazele paleoantropologiei – un domeniu de cercetare. Creatura a fost recunoscută, botezată, analizată. I s-a dat un nume ce provenea de la valea cu flori de munte şi de la profesorul cel iubit şi cu rime insuportabile, Joachim Neumann. Şi iată, oameni buni, cum arată starul spectacolului nostru, zise ea cu un ton de prezentator de bâlci, pe când ridica pumnul deasupra capului şi apăsa butonul cu degetul mare. ***Homo sapiens neanderthalensis,*** cunoscut de obicei ca omul din Neanderthal!

Sala se întunecă din cauza siluetei gigantice. Era imensă, păroasă, ocupa tot ecranul. Avea figura prea lată, ciudat de familiară din sute de schiţe şi din vise pe jumătate amintite: arcadele sprâncenelor ieşite bizar în afară, fruntea bombată, groaznic de ridată; nasul proeminent, uşor coroiat şi o bărbie mică, rotundă, îngrozitor de deformat, urât, suficient de aproapiat de om pentru a fi recognoscibil şi pentru a face diferenţa mai grotescă. De parcă o mână de gigant ar fi luat un cap din ceară şi l-ar fi apăsat puternic, alungindu-l.

Susan părea o pitică în faţa omului de Neanderthal şi, pe când se plimba pe podium prin faţa pieptului păros, atentă la silueta gigantică din spatele ei, contrastul producea un efect ameninţător: King Kong uitându-se pe fereastră la Fay Wray.

Schiţa, făcută de desenatorul ceh Zdenek Burian, era favorita ei. Îi plăcea felul în care artistul prinsese aura umană distinctă. Ceva în liniile gurii dădea impresia de surâs, iar ochii mândri, inteligenţi, păreau a privi în depărtare, de parcă ar fi urmărit ceva memorabil – poate chiar stingerea creaturii. Erau atât de înţelegători, atât de lipsiţi de speranţă. Şi exista o undă de oboseală inexprimabilă în poziţia umerilor. Nu era o fiară, era egal întru totul omului.

2

Matt nu credea în prevestiri – era prea sceptic ca să-şi închipuie că universul putea fi organizat, chiar de forţe răuvoitoare – dar nu reuşea să scape de convingerea că panaşul acela de praf anunţa ceva rău. Senzaţia creştea pe măsură ce maşina se apropia, dar în faţa studenţilor se mulţumi să dea din umeri.

— Poate că a venit pizza pe care am comandat-o, glumi el, pe când terminau prânzul din carne de capră, gătit noaptea trecută şi încălzit, udat cu bere călâie Tusker.

Îşi luă băutura şi merse de-a lungul râpei, unde se aşeză pe un bolovan şi privi porţiunea de jos a săpăturilor: groapa alcătuită din tranşee în straturi, roaba plină cu site, rulota veche care le servea de laborator, cutiile cu scule aruncate pe sol, ca nişte sicrie mici din lemn. Uimitor faptul că alte locuri nu mai contau pentru el.

Se gândi la toate descoperirile lui, din atâtea decenii: bucăţi de oase şi dinţi, răzuitoare din cremene şi vârfuri de săgeţi – toate nişte piese de puzzle. Cunoaşterea omului din paleoliticul inferior crescuse exponenţial în ultimele decenii, dar ce se ştia cu adevărat despre universul lui, despre mentalitatea şi sufletul lui, despre felul în care încerca să înţeleagă lumea înainte să adoarmă seara sau despre modul în care reacţiona când vedea soarele apunând sau o căprioară alergând?

Şezând acolo, Matt îşi imagină un om preistoric stând chiar în locul acela. Probabil că fusese malul unui lac întins, judecând după depozitele de sedimente. Peşteri adânci se înfundau în dealul din spate, deschizându-se aproape de malul apei. Un loc foarte sigur, asta conta înainte de orice. Matt ştia câte ceva despre mediul şi credinţele acelei făpturi şi încerca să invoce o cât de mică sclipire din sufletul acesteia: o parte războinic, altă parte umbră plină de teamă, căutând siguranţa peşterii. Încercă, după cum încercase de atâtea ori, să se golească şi să primească în el acele temeri, mirosul de sânge, grăsime şi păr, creierul chinuindu-se cu o capacitate de a înţelege care depăşea cele câteva mormăituri de care dispunea făptura aceea. Totul era atât de vag. Era posibil ca, măcar o fracţiune de secundă, să simtă o legătură cu ceva atât de primitiv şi atât de solid, care trecuse pe drumul ăla cu multe ere înainte?

Zgomotos, Land Roverul coti, năvăli în centrul taberei şi se opri brusc. Praful îl ajunse din urmă şi-l învălui într-un nor care se îndepărtă după oprirea motorului.

Un bărbat sări din spatele maşinii şi se îndreptă spre ei cu paşi repezi. Arăta ciudat. Părul îi atârna în smocuri. Era dolofan, dar surprinzător de agil, un

alb de vreo patruzeci de ani. Purta cizme noi, o jachetă de safari pentru republicile bananiere şi ochelari de soare.

— Doctorul Mattison? întrebă el ducându-se direct spre Matt şi întinzându-i amabil o mână cărnoasă.

Matt o apucă. Strângerea fu mai puternică decât se aşteptase.

— Ar fi trebuit să spun: Domnul doctor Mattison, presupun. La urma urmei, suntem în Africa. Sau, cel puţin aşa cred eu. Nu-s sigur – poate am cotit într-o direcţie greşită, prin praful ăsta.

— Dumneavoastră sunteţi...

— Van Steeds. Frederick, se prezentă el, adăugând după o pauză: mi se spune Van.

Numele părea familiar, dar Matt nu reuşea să-şi amintească de unde-l ştie. Vizitatorul îşi scoase ochelarii de soare şi-i şterse cu poala cămăşii. Pielea de pe obraji era pufoasă din cauza grăsimii, iar ochii lui cenuşii, ce priveau curioşi în jur, păreau, după ce-şi scosese ochelarii, curioşi, dar şi iscoditori. Se aplecă şi-şi scutură pantalonii plini de praf.

— Ia te uită! Nu ştiu cum te-ai obişnuit cu asta.

Privirea lui Van se îndreptă spre masă.

— Vrei să mănânci ceva?

— Nu refuz.

Studenţii îi făcură loc, în timp ce unul căută în dulap şi aduse câteva felii de carne, pâine şi o bere.

Şoferul se aşeză sub un acacia şi adormi imediat, cu mâinile întinse pe pământ, cu palmele în sus. Van se uită la el.

— Nu ştiu ce-i cu individul ăsta. Cum coboară din maşină, cum adoarme. De parcă ar fi o chestie stabilită prin contract.

— ***Khat***, zise un student. A mestecat *khat*.

— Ei nu! De unde ştii?

— După ochi. Are pupilele dilatate. Toată lumea de pe aici mestecă.

— Ticălosul!

Matt se plictisi de pălăvrăgeala aia fără rost.

— Ascultă, Van, apreciez faptul că ai venit de la Djibouti, patru ore cu maşina sub soarele amiezii, dar...

— Mai exact, zece. Am aterizat la Hargeisa, am mers la Djibouti şi de acolo am venit cu maşina asta. Individul s-a rătăcit de două ori. Spunea că ştie drumul.

— Bine, dar acum, pentru că ai ajuns aici, poate ne spui de ce-ai venit.

— Bineînţeles, zise Van, zâmbind enigmatic, iar Matt îşi dădu seama că omului îi făcea plăcere să fie misterios. Singura chestie este..., se întrerupse el, privind în jur, că trebuie să-ţi vorbesc între patru ochi.

— În regulă.

Van termină de mâncat încet, în tăcere, apoi se ridică, lingându-şi grăsimea de pe degete. Matt îl conduse la cortul său. De îndată ce intrară, Van scoase un plic lung, cafeniu, fără a spune un cuvânt. Pe când Matt deschidea plicul, grăsanul dădu la o parte perdeaua cortului, aprinse o ţigară şi vorbi:

— Nu pot să răspund la orice întrebare. Probabil că ai o mulţime. Aş vrea să pot, dar nu ştiu prea multe.

Antetul scrisorii era discret şi părea important: Institutul pentru Cercetări Preistorice, Brandywine Lane 1290, Bethesda, MD 09763.

Dragă domnule Mattison,

Am convingerea că scrisoarea mea va ajunge la dumneavoastră în momentul cel mai nepotrivit, de aceea mă scuz dinainte pentru această coincidenţă nefericită. Dar vă asigur că este vorba de o problemă de-o importanţă deosebită, cu adevărat urgentă, care mă îndeamnă să vă deranjez cu o cerere pe care, sunt convins, bunăvoinţa dumneavoastră nu vă va permite s-o respingeţi.

După cum probabil ştiţi – sau poate nu ştiţi – am contractat serviciile doctorului Jerome Kellicut, pe care cred că-l cunoaşteţi foarte bine şi care a vorbit deseori favorabil despre dumneavoastră. Din acest motiv consider că pot avea încredere în dumneavoastră. Doctorul Kellicut este în Tadjikistan, conform unui proiect atractiv, pe care-l sponsorizăm. Proiectul este de-o importanţă capitală pentru comunitatea ştiinţifică şi pentru domeniul paleontologiei şi al cercetărilor preistorice. Nu avem nicio ştire de la el de câteva luni, în afară de un mesaj pe care vi l-a trimis prin intermediul nostru şi pe care vi-l oferim. Mesajul pare o chemare urgentă şi suntem convinşi că veţi răspunde favorabil, după ce veţi cunoaşte faptele. Trebuie să adaug că avem motive să credem că viaţa doctorului Kellicut este în pericol.

Din acest motiv vă rog să plecaţi imediat după primirea acestei scrisori şi să vă prezentaţi la biroul nostru din Bethesda, Maryland, la adresa de mai sus. Anticipând răspunsul dumneavoastră pozitiv, au fost făcute rezervări pentru avion şi hotel, şi s-a aranjat şi preluarea de către alţii a proiectului la care lucraţi acum.

Închei scuzându-mă pentru natura obligatorie a cererii pe care v-am făcut-o. Sunt convins că înţelegeţi nevoia absolută de rapiditate şi secret.

Urma o semnătură apăsată, iar sub ea numele şi titlul, bătute la maşină: ***Harold Eagleton, director.***

Matt rămase cu gura căscată. Se gândise deseori la Kellicut, mentorul lui de la Harvard, dar nu-l mai văzuse de cel puţin cinci ani şi nu mai auzise nimic despre el de... de când? Cel puţin de doi ani. Kellicut... Nimeni nu influenţase viaţa lui Matt mai mult decât omul acela. Conducea puternicul departament arheologic ca un prinţ, iar studenţii erau supuşii săi, trăiau cu speranţa că vor fi

selectaţi pentru săpăturile lui, că se vor alătura elitei. Kellicut colinda barurile din Cambridge cu ei până noaptea târziu, după care reveneau în apartamentul său, unde le punea Fats Waller sau Maria Callas, iar după aceea le gătea o grămadă de ouă bătute cu mirodenii într-o tigaie de tablă pe care n-o spăla niciodată.

Matt fusese impresionat – nu-şi cunoscuse tatăl, care murise când el avea doar doi ani – iar Kellicut îl bombardase cu revelaţii, cu idei subversive, cu poezia lui Blake, cu compozitori de care nu auzise niciodată. De ce eu? se întrebase deseori Matt, simţindu-se încântat, dar nedemn. Fusese doar o problemă de timp până cedase fascinaţiei lui Kellicut pentru „antici" – nu grecii şi romanii, care lăsaseră în urma lor scrieri, deci puteau fi cunoscuţi, ci adevăraţii antici, făpturile pe cale de a deveni oameni.

În timpul celei de-a doua participări a lui Matt la săpături, cu mulţi ani în urmă, la Combe Grenal, într-o vale îngustă săpată de Dordogne în sudul Franţei, dezgropaseră peste două mii de fragmente de oase de neanderthalieni şi chiar o parte dintr-un schelet. Stratul de stâncă era ridicat de o macara şi se legăna periculos, în timp ce Kellicut ţopăia, înjurând şi ţipând într-o franceză stricată. Macaragiul francez răsucise stânca astfel încât era gata să alunece din legături şi să se zdrobească de sol. În cele din urmă Kellicut sărise în cabină şi reuşise să oprească rotirea rocii şi s-o aşeze într-o basculantă. Matt îşi amintea imaginea: Kellicut împingând manetele, încă înjurând, apoi râzând. Mai târziu, seara, scosese patru sticle de şampanie răcită, Dumnezeu ştie de unde, şi se îmbătaseră. Apoi, întotdeauna gata să încalce regulile, Kellicut le dăruise fiecăruia câte un fragment de craniu de neanderthalian, găurit şi montat pe un lănţişor de argint. Matt îl ţinuse la gât ani de zile înainte să-l scoată şi să-l poarte în buzunar. Chiar şi acum îl considera aproape un talisman.

Cinstit vorbind, Matt se supărase puţin pentru că profesorul nu păstrase legătura cu el. Acum dăduse de-un necaz – asta era clar. Dar care era pericolul? La ce proiect lucra şi care era mesajul lui? Matt auzise de Institutul pentru Cercetări Preistorice, o instituţie nouă, dar bine înzestrată pentru cercetări interdisciplinare, dar nu cunoştea prea multe. La ce proiect lucrase Kellicut? De unde ştia acest Eagleton unde se afla Matt şi cum de-şi închipuise că o să vină doar pentru că-l chema?

Se uită la Van, care fuma şi se chinuia să sufle fumul prin deschizătura cortului.

— Despre ce-i vorba, Van?

— Îmi pare rău, nu pot să-ţi spun.

— Nu poţi sau nu vrei?

— Crede-mă, dacă aş putea să adaug ceva la ce-i în scrisoare, aş face-o. Kellicut a dispărut în timpul unor săpături în Tadjikistan şi avem nevoie de tine ca să-l găsim.

— Mi-ai înmânat scrisoarea asta şi te aştepţi să las totul baltă şi să plec?

— Da.

— De ce?

— Pentru că viaţa lui e în pericol, declară Van, care trase apoi fermoarul cortului şi scuipă afară un proiectil de salivă.

— De ce-mi spui asta?

— E un loc periculos. Trebuia să păstreze legătura. Şi, după cum vezi din scrisoare, n-am auzit de el de luni de zile.

Urmă un moment de tăcere. Apoi Van grăi din nou:

— Deci o să vii?

Matt simţi că i se face rău.

— Şi când trebuie să vin?

— Eu plec azi. O să vii peste două zile.

— Şi ce fac cu săpăturile? protestă Matt. Nu pot să plec şi să le abandonez. Puştii aştia depind de mine.

— Am avut grijă, am găsit pe cineva. Un tip de la Universitatea Columbia. Va fi aici mâine, marţi, cel mai târziu.

— Se pare că v-aţi gândit la toate.

— Nu suntem convinşi. De aceea avem nevoie de tine.

— De ce eu?

— Îl cunoşti pe Kellicut, cunoşti domeniul. Eşti singurul – practic singurul – care ştie.

Pe lângă alarmare, Matt mai remarcă o senzaţie pe care o recunoştea. Un uşor bâzâit de excitare în urechi, o furnicătură în extremităţi, vechiul sentiment pe care-l avea când se anunţa o aventură.

Făcură toate pregătirile. Van mai rămase doar o jumătate de oră. Când Matt îl conduse spre Land Rover, Van trezi şoferul care moţăia, iar acesta îşi scutură capul, sări în sus şi se duse la maşină.

Matt privi în ochelarii negri ai lui Van şi spuse:

— Încă ceva. Numele tău mi-e cunoscut, dar nu-mi amintesc ce-ai făcut. În ce domeniu lucrezi?

— Eu? Am început cu psihologia, am trecut apoi la paleoantropologie. Acum m-am implicat în psiholingvistică.

— Sigur. Van Steeds. Am citit câte ceva din ce-ai scris, e ceva fascinant, ca toate cercetările noi despre comunicarea fără limbaj. Scuză-mă.

— E în regulă. Sunt impresionat că cineva atât de important se osteneşte să citească publicaţiile obscure ce găzduiesc lucrările mele.

Van zâmbi larg şi se strecură pe scaunul din spate fără să mai scoată o vorbă, iar maşina porni, declanşând alt nor de praf.

Mai târziu, după ce se înapoie în cort, Matt se uită afară. Pe sol rămăsese scuipatul lui Van. Nu-i veni să creadă. Era verde. Ticălosul, gândi el, mestecase ***khat.***

Susan ridică indicatorul ca să arate bărbia omului de Neanderthal.

— Iată-l. Ştiţi ce se zice despre el: „gluma naturii"; „fundătura evoluţiei"; sărmanul nostru văr ca o maimuţă, un idiot care şi-a irosit ora în care a fost pe scenă. Însă toate astea-s departe de adevăr. Am aflat multe în ultimii zece, cincisprezece ani, iar ceea ce ştim contrazice toate stereotipurile defăimătoare.

Pe ecran apăru o fotografie veche, cea a unui bărbat cu înfăţişare remarcabilă, cu papion şi barbişon alb, cu ochi apropiaţi, cu gura strâmbată într-un zâmbet de om mulţumit de sine. Semăna un pic cu Sigmund Freud.

— Ăsta-i ticălosul, Marcellin Boule, renumitul paleontolog francez. E responsabil mai mult decât oricine, de concepţia eronată despre neanderthalieni, care e continuată şi-n zilele noastre pretutindeni, de la literatură la desene animate.

Susan schiţă mediul lui Boule, dorinţa acestuia de celebritate, obsesia sa de a păstra descendenţa umană pură prin respingerea strămoşilor primitivi. Aminti de ziua fatală din 1908 când un schelet găsit într-o peşteră mică de lângă La Chapelle-aux-Saints a ajuns în mâinile lui. Apoi Susan arătă reconstituirea făcută de el – o treabă intenţionat greşită, menită să facă neanderthalianul să arate cât mai mult a maimuţă, cu vertebrele gâtului îndreptate în sus ca la gorilă, cu oasele degetului mare de la picior depărtate, pentru a forma un deget opozabil.

— Nu-i de mirare că generaţii în şir au privit neanderthalianul ca pe un tâmpit. Hai să vedem ce se întâmplă dacă vom corecta distorsiunile domnului Boule.

Imaginea de pe ecran se schimbă, scheletul stătu drept.

— Priviţi. Un pic mai maiestuos. Nu-i la fel de înalt ca noi, dar nu-i foarte deosebit. Cu certitudine nu arată a simian. Oamenii de azi spun că, dacă l-ai rade şi l-ai îmbrăca în costum, cu cravată, nu l-ai deosebi de ceilalţi de pe Madison Avenue. E posibil. Dar dacă-i veţi fi prezentat, vă veţi da seama. Când veţi da mâna cu el vă va rupe oasele.

Susan văzu o sclipire de lumină în fundul sălii şi zări o siluetă întunecată furişându-se lângă studenţi. Avu impresia că o văzu aşezându-se în ultimul rând, dar uşa se închise şi lumina slăbi. Simţi din nou anxietatea aceea.

Încercă să se concentreze asupra expunerii şi traversă podiumul, strângând puternic indicatorul.

— Ştim că neanderthalianul cunoştea focul. Îl folosea de zeci de mii de ani, fără el n-ar fi supravieţuit ultimei glaciaţiuni. Producea foc, nu doar îl păstra. Folosea pirite feroase şi cremene pentru a-l aprinde şi, probabil, ciuperci uscate ca iască. De fapt, era destul de casnic şi ţinea la vatra lui.

Susan era sigură că în rândul din spate se afla un intrus, un bărbat Cine-o fi? Cine ar fi intrat astfel în mijlocul expunerii?

— Îşi îngropa morţii. Interesant, multe dintre mormintele descoperite sunt de copii. Un loc de înmormântare bine păstrat se află la Teşik-Taş, o peşteră pe

valea Gissarului, la sud de Samarkand. O încăpere întreagă, care conţine şase perechi de coarne de ţap de munte siberian. O pereche este uşor arsă. Totul indică un ritual elaborat, poate pentru a readuce copilul la viaţă în viitor. Moartea însemna ceva aparte pentru neanderthalian. De fapt, cred că avea un cult al acesteia. Putem considera că practica o religie, deşi, bineînţeles, nu avem idee ce fel de religie ar fi putut fi. Focul făcea parte – lucru aproape cert – din ceea ce venera neanderthalianul. În unele peşteri existau camere pentru foc, fie din motive practice – pentru a păstra focul arzând tot timpul – sau în scopuri rituale. Poate că împrumutând focul de la furtunile cu fulgere, când cerurile se deschideau şi-i loveau sărmanul univers, neanderthalianul, ca şi Sisif, îşi depăşise condiţia. Poate uzurpase puterea zeilor, iar aceştia, precum zeii greci sau chiar Iehova, cereau ispăşire sub forma unor sacrificii. Acele oase de copii ne vorbesc despre Abraham şi Isaac? Nu ştim şi nu vom şti niciodată.

Susan făcu o pauză, apoi reluă:

— Deci să ne rezumăm la ceea ce cunoaştem. Ştim că omul de Neanderthal trăia în grupuri şi avea grijă de cei în vârstă şi de infirmi. Am descoperit schelete cu fracturi vindecate şi urme de boli grave, care dovedesc că în această privinţă nu-i nicio îndoială.

Pe ecran apăru un schelet.

— Iată ce-a descoperit Ralph Solecki în marea peşteră Şanidar din Irak. Acest om preistoric a fost ucis de o prăbuşire de stânci. Era bătrân, probabil de vreo patruzeci de ani, ceea ce, pentru un neanderthalian, însemna enorm. Vedeţi ruptura craniului? Probabil a fost provocată de prăbuşirea din peşteră. Dar uitaţi-vă la braţul drept A fost amputat cu mai mulţi ani în urmă – vedeţi? – chiar deasupra cotului. Avea artrită. Acum uitaţi-vă la partea stângă a feţei. Observaţi această urmă pe ţesutul osos? Era orb de ochiul stâng. N-avea cum să supravieţuiască singur. L-au ţinut în viaţă ceilalţi. Tribul îşi întreţinea membrii mai slabi, care nu puteau vâna sau lucra. În acest sens, neanderthalianul era ***uman*** – poate mai uman decât noi. Cei care aţi vizitat un azil ştiţi ce vreau să spun. Şi mai am ceva pentru cei care consideră omul de Neanderthal ca pe un personaj idiot de desene animate. Domnul Boule a făcut un mulaj endocranian al capului găsit în La Chapelle şi a considerat că deţinătorul acestuia fusese redus mintal. Astăzi ştim că dimensiunea craniului nu-i un indicator al inteligenţei. Creierul lui Anatole France, scriitorul francez, reprezenta cam două treimi din creierul unui neanderthalian adult. Şi mai ştim şi altceva despre craniile neanderthalienilor: din măsurătorile craniene a rezultat, fără nicio îndoială, că nu aveau creierele mai mici decât ale noastre. Dimpotrivă. Erau cu zece procente mai mari. Mai mult, unii spun că raportul dintre dimensiunea creierului şi mărimea trupului – aşa-numita cefalizare, o măsurare a inteligenţei mai potrivită decât simpla mărime a creierului, când se referă la o întreagă specie – este mai optimă cu zero virgulă doisprezece.

Afişă un tabel cu cefalizarea a douăsprezece specii. Nivelul superior era al omului de Neanderthal, cel inferior purta denumirea: VACA DE AZI.

— Nu putem să interpretăm aceste date fără să admitem că omul de Neanderthal era egalul nostru în privinţa puterii creierului – sau poate chiar superior.

Susan se plimba pe podium, făcu o pauză pentru efect dramatic, apoi ridică mâna.

— Hai să analizăm omul modem.

Pe ecran se ivi fotografia unui bărbat arătos, de vreo şaizeci de ani. Purta un costum kaki, de vânătoare, şi se rezema de un fel de monument funerar. Chel, cu barbă pe jumătate încărunţită, cu sclipiri zburdalnice în ochi, cu un zâmbet uşor, avea aerul semeţ, şi deşi era relaxat -, cu spatele proptit de un zid vechi, dărăpănat, cu un pai între dinţi -, părea gata să sară către aparatul de fotografiat. Avea ochi negri, pătrunzători. Nu puteai să nu te uiţi la ei.

— Aici e paradoxul. Dacă omul de Neanderthal era atât de inteligent, ce s-a întâmplat? Cum de-a ajuns individul din spatele meu în frunte? Ce s-a întâmplat cu omul nostru din valea cu flori de munte? De ce suntem noi aici, el unde a dispărut? Ca să-l citez pe Jack Nicholson din ***Onoarea familiei Prizzi:*** „Dacă-i atât de al dracu' de deştept, de ce-i mort?"

Se auziră chicoteli.

— De ce a apărut omul de Neanderthal acum vreo două sute treizeci de mii de ani, a înflorit mileniu după mileniu şi s-a răspândit din Europa de vest către Asia Centrală şi Orientul Mijlociu, prin zone diferite ca floră şi faună, apoi a dispărut deodată din vedere?

Susan bătu cu indicatorul în ecran atât de tare că acesta începu să tremure.

— Vedeţi aici unul dintre cei mai eminenţi gânditori şi paleoantropologi ai vremurilor noastre – urmă o pauză de reverenţă – doctorul Jerome Kellicut în două cuvinte, a revoluţionat domeniul pe care-l studiem.

După care se uită la fotografie. Îi plăcuse de când o făcuse, cu ani în urmă, în Creta. Poate că am cam exagerat, gândi ea. Se surprinsese, recent, punându-şi întrebări asupra unor realizări ale lui Kellicut, demitizând omul. Trebuia să se întâmple aşa ceva. Fusese un personaj strălucit, genul de profesor care schimbă vieţile studenţilor săi. Cine n-ar fi venerat un om care gândea în ere?

— Cu ajutorul unei metode unice pentru datarea pietrelor, numită termoluminiscenţă – n-o să vă plictisesc cu detalii despre cum funcţionează – doctorul Kellicut a examinat cremene din peşterile oamenilor de Neanderthal, din sudul Franţei, şi a reuşit să stabilească vârsta lor mai precis decât oricine înaintea lui. Concluzia sa uluitoare este că neanderthalianul a trăit mult mai târziu decât se credea – până acum treizeci de mii de ani. Mai înainte, dispariţia sa fusese plasată acum patruzeci de mii de ani. Diferenţa este doar de zece mii

de ani, dar nu-i vorba de orice fel de zece mii de ani, pentru că exact în perioada aceea a apărut pe scenă omul modem, mai întâi în Africa, apoi migrând prin Orientul Mijlociu către Europa. Cu alte cuvinte, Kellicut a reuşit să dovedească în mod convingător că omul modern – ***Homo sapiens sapiens*** – şi ***Homo sapiens neanderthalensis*** – au coexistat. Au coexistat! Gândiţi-vă la posibilităţi! ridică vocea Susan. A existat vreo legătură între cei doi membri ai aceleiaşi specii, atât de apropiaţi din multe puncte de vedere? Au schimbat idei? Au făcut comerţ cu scule? Au vânat împreună? S-au încrucişat? Au purtat războaie? Poate că, în cele din urmă, am descoperit începutul unei soluţii a marii enigme: ce s-a întâmplat cu ***Homo sapiens neanderthalensis?*** Acum ştim că ieşirea sa din scenă corespunde, mai mult sau mai puţin, cu momentul intrării pe aceeaşi scenă a lui ***Homo sapiens sapiens,*** o subspecie aproape similară omului de Neanderthal, dar deosebită în unele privinţe importante, care ne-au permis să supravieţuim şi să devenim copiii aleşi ai Pământului. Trebuie să descoperim cheia acestei enigme. Dacă nu-i o problemă de inteligenţă – şi nu avem niciun motiv să credem că ar fi, ţinând seama de cele mai bune estimări ale capacităţii craniene – atunci ce-i? Dacă vom descoperi răspunsul la această întrebare, vom şti totul. Vom cunoaşte exact ce ne deosebeşte de alte animale. Vom cunoaşte ce ne face pe noi, dintre toate făpturile, speciali: deosebiţi, conştienţi, înzestraţi cu o istorie, conştienţi de moarte. Vom cunoaşte ce ne face ***sapiens.*** Vom ajunge, în cele din urmă, la camerele ascunse care conţin secretul existenţei noastre.

Lumina se aprinse imediat. Se auziră aplauze puternice, voci, sunetul scaunelor, al cărţilor strânse, apoi încăperea începu să se golească.

Susan îşi adună hârtiile, făcu câţiva paşi, se opri şi discută cu un grup de studenţi, apoi se îndreptă spre fundul sălii. Se afla la jumătatea drumului când observă silueta din ultimul rând.

Inima îi bătu mai iute. Bărbatul arăta ciudat, rotund şi musculos, cu o jachetă nepotrivită şi ochelari negri de soare atârnând de un şnur prins de gât. Rămase pe scaun până ajunse în faţa lui.

— Doamna doctor? zâmbi el. Mă numesc Van Steeds.

Susan răspunse la zâmbet şi plecă, aproape imperceptibil, capul. Mâinile îi îngheţară. Bărbatul îi întindea ceva, un plic lung, cafeniu.

3

Avionul lui Susan coborî către monumentul Washington, apoi spre Elipsă şi spre Lincoln Memorial. Maşini micuţe goneau cu mişcări precise, miniaturizate.

Detesta Washingtonul. Locuise aici un an, cu o bursă de la Institutul Smithsonian, după ce terminase facultatea la Harvard. Se cutremura şi acum la amintirea după-amiezelor fierbinţi, în care cataloga oase în subsol şi visa la ţări îndepărtate. Şi, bineînţeles, îngrijind o inimă sfărâmată, cum spunea prietenul ei, bârfind-o.

Îşi recuperă servieta ticsită. La ieşire o aştepta şoferul unei limuzine, cu un panou: DR. ARNOT. O conduse într-o zonă rezidenţială, alcătuită din case din lemn cu două sau trei etaje şi din conace solide, din cărămizi. În faţa acestora se jucau copii.

Îi amintea de orăşelul din lemn, din Oregon, în care crescuse, un târg de provincie pe care abia aşteptase să-l părăsească. Avusese o copilărie mizerabilă. Era fiica unui alcoolic ce-şi părăsise nevasta anemică şi se făcuse căpitan de feribot Singuru-i sprijin fusese biserica, iar Susan păstrase amintiri plăcute despre clădirea albă, din scânduri, de pe vârful dealului.

Îşi moştenise tăria de la bunica ei, o unguroaică frumoasă, care-i transmisese pielea oacheşă, pometii înalţi şi picioarele lungi. Bunica ei plecase din Budapesta la vârsta de douăzeci şi trei de ani şi făcuse o călătorie lungă prin Canada, iar de acolo spre Oregon. Susan mai moştenise de la ea şi firea independentă – nu de la sărmana ei mamă. Când începea săpături sau o aventură ca asta, se gândea că şi ea era o deschizătoare de drumuri.

Primise mesajul lui Van cu doar două zile în urmă, dar se simţea vinovată că avusese nevoie de atât de mult timp pentru a-şi face ordine în treburi. Visconti, conducătorul departamentului, nu fusese prea încântat, dar o lăsase să plece, după ce reuşise să-i trezească şi ei curiozitatea cu privire la Institutul pentru Cercetări Preistorice, ridicând din sprânceană şi declarând că majoritatea savanţilor ar ucide ca să aibă onoarea de a vorbi acolo. Susan găsise multe referinţe în bibliotecă – începând cu 1987 – şi se minună că nu ştia mai multe despre institutul acela.

Van nu fusese un mesager comunicativ. Destăinuise puţine despre el sau Kellicut, despre felul expediţiei de cercetare în care se afla acesta şi nu-i spusese la ce să se aştepte la institut, în afară de un interogatoriu ştiinţific de mâna a doua. Individul păruse să ştie multe despre ea – nu atât prin ce spunea, cât prin ceea ce nu spunea, prin întrebări pe care nu le punea şi prin presupunerile pe care le făcea.

Apoi în dreapta apăru un campus universitar, iar un indicator arătă spre Institutul pentru Cercetări Preistorice. Înăuntru se aflau două secretare, care lucrau la birourile lor. Susan fu îndrumată către altă încăpere, mai mică, unde o aştepta Van. Acesta se ridică încet de pe scaun şi se plecă uşor.

— Bine ai venit!

— Mulţumesc, răspunse Susan, uitându-se în jur, la camera mobilată cu lucruri vechi, de valoare, confortabile şi discrete. Ce-i aici, un colegiu?

— În parte. Considerăm că promovează o sinergie folositoare.

O conduse **pe** altă uşă, într-un coridor, iar când ajunseră la o uşă dublă din stejar, o deschise şi se dădu într-o parte, lăsând-o să treacă.

Dezorientată şi cam ameţită, Susan pătrunse într-o sală mică de consfătuiri, cu mochetă pe jos şi scaune capitonate, pe care stăteau vreo zece persoane. Acestea se întoarseră să se uite la ea cu interes, dar fără surpriză. Şi, chiar în centru văzu pe cineva care o făcu să i se oprească răsuflarea. Acolo, dominându-i pe ceilalţi, stătea Matt.

Eagleton îşi răsuci scaunul pe rotile pentru a sta cu faţa spre şirul de ecrane şi verifică dacă se înregistrează. Momentul era important. Voia să fie sigur că surprinde atât expresia lui, cât şi pe a ei, că le surprinde ochii în clipa în care surpriza trage cortina, lăsând să se vadă adevărul. Urma să le analizeze mai târziu, când va avea timp liber. Se mândrea cu abilitatea sa de a descoperi indicii sugestive, spioni fără tact ai sufletelor, cum le spunea el, şi care nu erau băgate în seamă de un analist mai puţin atent.

Mattison ştia de sosirea ei, ceea ce înseamnă că se pregătise. Idiotul ăla bătrân de Schwartzbaum avusese grijă de asta, dând totul pe faţă în cursul dimineţii. Eagleton l-ar fi omorât. Dar ce-ar fi putut face altfel? Dorise ca membrii principali ai personalului şi consultanţii să-i întâlnească în persoană pe cei doi, să-i chestioneze personal. Descoperise că interogatoriul de către experţi reprezenta cea mai bună metodă pentru extragerea informaţiilor ştiinţifice valoroase. Chiar dacă experţii nu aveau idee la ce urmau să fie folosite informaţiile. Cunoştea avantajele separării subordonaţilor şi a ţinerii lor în beznă. Acum asta devenise a doua lui natură – prima, de fapt.

Eagleton era conştient cât de mult însemna iniţiativa aceea măruntă. Simţea presiunea. Dar mai simţea ceva, acea creştere tipică a aţâţării, palmele umede. Doamne, cât detesta sudoarea! Dar trăia acum aţâţarea. Ca-n zilele de altădată. Ştia ce porecle i se dădeau: căpitanul Queeg, cobra de metal. Ăsta era necazul cu supravegherea internă: aflai mai mult decât doreai. Dar niciodată nu ştii prea multe. Informaţia e putere, aşa se spune. O doză zdravănă de paranoia nu face rău nimănui. Îşi aminti gluma cu definiţia opusului paranoiei; credinţa ofensatoare **că *nu*** eşti persecutat.

Pentru Harold Eagleton, care avea şaizeci şi doi de ani, înconjurat de duşmani şi de o lume răzbunătoare, plină de bacterii, expediţia reprezenta

revenirea sa. Dar lucrurile trebuiau să meargă precis. Povestea cu Kellicut era îngrijorătoare. Nu avea încredere în Van. Avea nevoie de Mattison şi de Arnot, trebuia să se asigure că vor funcţiona aşa cum dorea el.

Aprinse o ţigară şi acţionă comenzile. Un prim-plan bun al ei. Şi al lui. Tipa nu arăta rău, trebui el să recunoască – deşi de obicei se gândea la o femeie în termenii valorii ei de stradă. Dar vedea atracţia, ceva în răsucirea buzelor, a părului lăsat pe umeri, în modul în care-l netezea cu o mână când era nervoasă – şi era evident nervoasă, de când îl văzuse pe Mattison. Dar îşi revenise iute şi intrase calmă în cameră. Eagleton fusese încântat să vadă acest lucru.

Făcuse ocolul încăperii, strângând mâini. Bărbaţii se ridicaseră, într-o demonstraţie ostentativă de politeţe, iar femeile rămăseseră aşezate, zâmbindu-i cu acea complicitate a celor ce fac parte din aceeaşi societate de surori, din care pretindeau că fac parte savantele din vremea aceea. Se afla acolo o colecţie de talente diferite: un morfolog, un neurolog, un fizician, un matematician, un astrofizician, doi geneticieni, un geolog, un antropolog, un psiholog, un parapsiholog, un arheolog, un ecolog, un sociobiolog al evoluţiei, un paleontolog, un anatomist şi un arheoistoric. Susan recunoscu multe nume, chiar îi cunoştea personal pe unii dintre ei. Când fu prezentată doctorului Ugo Brizzard, care publicase studii privind comunicarea telepatică, pe care mulţi savanţi le considerau o escrocherie, abia clipi, uşor surprinsă.

Eagleton o observă atent când se apropie de Mattison. Acesta întinse mâna, iar ea i-o luă.

— Ne cunoaştem, zise Susan.

— Aşa-i, replică el.

Îşi zâmbiră, iar femeia trecu mai departe.

Excelent, gândi Eagleton. Începea să fie optimist. Se puteau descurca, îşi spuse el, în timp ce punea dosarele într-un sertar pe care scria NUMAI PENTRU DIRECTOR.

— Avem norocul să-i avem în aceeaşi cameră atât pe doctorul Arnot cât şi pe doctorul Mattison, spuse doctorul C.B. Simpson, un antropolog cărunt, ce acţiona ca moderator. În acest fel, vom avea două răspunsuri la fiecare întrebare.

Râseră cu toţii. Apoi, în timp ce beau ceai sau cafea, cei din grup puseră întrebări. La început uşoare, apoi din ce în ce mai de specialitate. Mai târziu se ajunse la tema către care discuţia se îndrepta inexorabil: dispariţia omului de Neanderthal.

— Puteţi să ne expuneţi cele mai bune păreri actuale despre când şi de ce s-a întâmplat aşa ceva? se interesă un profesor matematician, Eugene Pringle, un om cu aspect bolnăvicios, cu ochelari cu lentile groase, ce-i măreau ochii, transformându-i în globuri holbate, albastre şi albe.

— E mai uşor de spus când, decât de ce, răspunse Susan. Opinia curentă este că omul de Neanderthal a dispărut cu treizeci de mii de ani în urmă. Cele mai bogate descoperiri au fost făcute în ţări din fosta Uniune Sovietică. Datarea cu carbon radioactiv ne duce cam pe-acolo...

— Pe de altă parte, interveni Matt, avem şi semne ce indică o tranziţie, nu o dispariţie, în paleoliticul superior. Există indicaţii că ar fi existat o producţie regională, Châtelperronianul, în sud-vestul Franţei şi în Spania...

— Scuză-mă, îl întrerupse cineva din spate, ce-i o producţie regională?

— Producerea de scule pe o zonă largă. Dacă aici au trăit neanderthalieni – iar lamele bine ciobite mă fac să cred asta – data poate fi ceva mai târzie. Există chiar şi semne de asociere între omul de Neanderthal şi cel de Aurignac. Din acest motiv nu putem exclude amestecul de populaţii...

— Unii dintre noi o exclud, interveni Susan.

— De ce?

— Pentru că rămăşiţele respective, cele de la Vindija, sunt neconvingătoare. Au fost descoperite pe un nivel cu doar un singur os aurignacian. Nu-i suficient pentru a împleti o dantelărie teoretică, mai ales una cu pretenţii atât de semnificative. Rămân prea multe întrebări.

Matt se strâmbă. Susan era întotdeauna meticuloasă când era vorba de ştiinţă, gândi el. Se uită pentru prima oară atent la ea. Putea încă să-i taie răsuflarea. Anii nu fuseseră răi cu ea, deşi avea pielea plină de riduri mărunte, rezultatul atâtor bronzări. Trupul i se îngroşase un pic, dar nu-i stătea rău. I se umpluse figura, i se rotunjiseră curbele coapselor. Ca întotdeauna, trăsătura ei cea mai izbitoare rămăsese părul negru, deşi acum nu mai era lung şi drept, ci ridicat din toate părţile, ca un nor de furtună. Privirea îi era mai profundă. Semn al vieţii de una singură, sau un nou mister, produs de despărţirea lor? Cât trecuse de atunci, cincisprezece ani? Nu-şi vorbiseră, tot timpul ăsta. Se atacaseră pieziş, prin aluzii şi note de subsol. O zărise de mai multe ori, o dată la celălalt capăt al unei săli de conferinţe, dar când se îndreptase într-acolo, înghesuindu-se prin mulţime, ea dispăruse.

— Să recunoaştem, ripostă Matt. Există multe lucruri pe care nu le ştim. Nu ştim când au trăit majoritatea neanderthalienilor. Stratul de fosile e prea subţire. Probabil că au murit ca muştele cu optzeci, nouăzeci de ani înainte, iar noi am nimerit peste scheletele mai recente.

— Optzeci sau nouăzeci de ani în urmă! exclamă matematicianul Pringle.

— Scuzaţi, am făcut o prescurtare, din neatenţie. Am vrut să spun optzeci sau nouăzeci de mii de ani.

— Bine, ajunge cu „când", zise Pringle. Să vedem „de ce"?

— Aici e şi mai mult de discutat, începu Susan. După cum vă aşteptaţi, teoriile abundă. Au în comun o greşeală evidentă: sunt emise, toate, de supravieţuitori. După cum se zice, istoria este scrisă de către învingători.

— Nu se găsea altcineva s-o facă, ripostă Pringle.

— Corect. În general toată lumea e de acord că fizionomia neanderthalianului îi permitea să reziste unui climat rece, mult mai rece decât am putea suporta noi. În timpul ultimei glaciaţiuni, Würm I, s-a simţit mai în largul lui având o peşteră în care să se ghemuiască şi un foc la care să-şi încălzească picioarele. Apoi s-a întâmplat ceva.

— A fost, cu certitudine, ceva traumatizant, presupuse un bărbat scund, îndesat, al cărui nume Susan nu-l reţinuse. Omul de Neanderthal n-ar fi fost oprit de nimic care corespundea informaţiei sale genetice.

Oh, nu, se sperie Susan, sper că nu-i un sociobiolog ultradarwinist, unul dintre cei care monopolizează discuţiile la petreceri, debitând inepţii de felul: turbarea trăieşte în salivă, deci câinele turbat muşcă, dar nu poate înghiţi.

— Unii susţin o teorie a catastrofelor, interveni Matt, un fel de big-bang care a produs o dispariţie în masă. O modificare substanţială a mediului, o erupţie vulcanică. O schimbare în ecosistem pentru care neanderthalianul nu a fost înzestrat şi nu i-a putut supravieţui. Problema acestei teorii constă în faptul că nu poate menţiona felul catastrofei. Trebuia să fie ceva destul de puternic pentru a rade de pe suprafaţa globului neanderthalianul, dar, în acelaşi timp, suficient de localizată pentru a cruţa ***Homo sapiens.*** Ceva greu de susţinut. Iar forările în gheaţa Groenlandei şi studiul cenuşii din Sahara nu indică vreun eveniment aparte acum treizeci de mii de ani.

— Poate că încălzirea treptată a pământului i-a distrus zona de locuit, propuse Pringle. Poate a fost obligat să se retragă în zone tot mai reduse – să zicem în munţi, iar mai târziu rezervele de hrană de acolo au fost consumate...

— Nu merge, îl contrazise Susan. Nu se potriveşte pe scara timpului. Şi s-ar fi adaptat.

— Poate a încercat şi n-a reuşit.

— Probabil. Dar ţineţi cont că tot ce ştim despre omul de Neanderthal ne indică o fiinţă creativă, adaptabilă. Folosea focul. Locuia în peşteri. Se îmbrăca în piei de animale. Părea mai degrabă cineva care se folosea de mediu, decât cineva care să-i cadă victimă.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Că sute de mii de ani omul preistoric a fost prins în mlaştina unei subzistenţe brutale, imuabile. Apoi apare o variantă a sa care-şi croieşte drum afară din mocirlă. Acel om îşi foloseşte intelectul. Trăieşte în grupări sociale, rezolvă problemele. Iar această făptură a fost aleasă de natură pentru gluma ei crudă? Nu are sens – din punct de vedere ştiinţific. Dacă ştiinţa ne învaţă ceva, atunci ne învaţă că natura este consecventă şi logică.

— Adevărat, o aprobă bărbatul îndesat. Ca în cazul holerei.

— Vă rog? îşi exprimă nedumerirea Susan.

— Holera se răspândeşte prin excremente, deci holera ne face să excretăm.

Ştiam că-i ultradarwinist, îşi spuse Susan.

— Deci, care-i răspunsul? întrebă eminentul paleontolog, doctorul Victor Schwartzbaum.

— Cu scuze pentru Gertrude Stein, dar care-i întrebarea?

— Întrebarea care ne-a strâns pe toţi aici: ce-a ucis ***Homo sapiens neanderthalensis?***

— Răspunsul este în faţa noastră.

— Ce?

— Noi. Noi toţi.

— Ce?

— Răspunsul e foarte simplu, preciză Susan. Noi l-am eliminat.

— N-o lua atât de repede, interveni Matt.

— După cum vedeţi, remarcă Susan, cei care l-am urmat pe doctorul Kellicut am nimerit în două tabere opuse şi nu ne agreăm reciproc.

— Asta se subânţelege, comentă Schwartzbaum.

— Tabăra mea se numeşte ***Arca lui Noe*** sau ***Plecând din Africa,*** seria a doua, continuă Susan. Noi credem că la mult timp după ce ***Homo erectus*** a migrat din Africa, a avut loc o a doua migraţie, acum vreo sută de mii de ani. Făcută de noi – de oameni moderni din punct de vedere anatomic. I-am învins pe **neanderthalieni fie cu ajutorul unei noi invenţii, fie cu o nouă formă de organizare socială. O luptă darwinistă la scară extrem de mare, un război între specii. A fost, literalmente, un război până la capăt. Dar mai există şi şcoala pe care eu o numesc „fă-dragoste-nu-război", condusă de doctorul Mattison, prezent aici. Reprezentanţii acestei şcoli cred că n-a existat o a doua migraţie din Africa, iar diferitele forme au evoluat mai mult sau mai puţin independent, în diferite regiuni, după care s-au amestecat. Iar genele omului modem le-au înlăturat, pur şi simplu, pe cele ale omului de Neanderthal.**

— N-aş folosi termenul *înlăturat,* zise Matt. Mai degrabă asimilat, „înghiţit". Din nu se ştie ce motive, *Homo sapiens* este făptura cea mai înclinată spre sex pe care a produs-o planeta.

— Şi spre război, adăugă Susan.

— Da, iar războiul a dus la alte încrucişări. Subspeciile separate au devenit una singură. Noi am câştigat prin înclinaţia spre pat, nu prin minuni pe câmpul de bătălie.

Declaraţia o scoase din ţâţâni pe Susan, care interveni:

— Oricine poate să-şi bată joc de teoriile altcuiva.

— Adevărat. Dar, conform teoriei voastre, trebuie să acceptaţi ideea celui mai sângeros masacru din istorie – un holocaust din pleistocen, cum i-au zis unii. Unde sunt mormintele? Unde sunt craniile sfărâmate? Mi-e mai uşor să-mi imaginez că omul de Neanderthal se continuă prin fiecare dintre noi.

— Greu de crezut, dacă te uiţi la arcadele netede ale doctorului Mattison, declară sarcastic Susan.

— A fost nevoie de patruzeci de mii de ani să ajungă aşa. Fiecare dintre noi are o urmă a acelei moşteniri genetice.

Privirile li se întâlniră o clipă, apoi Susan continuă:

— Am descoperit în ultimul timp lucruri pe care le consider semnificative. M-a interesat în mod special ceva găsit în Uzbekistan, lângă Marea Caspică. Acum doi ani am descoperit un depozit de oase de neanderthalieni. Le-am găsit, literalmente, sub dejunul meu într-o după-amiază. Mi-am vărsat cafeaua peste ele. Încă le cataloghez. Deşi nu le-am examinat pe toate, se pare că mulţi neanderthalieni au murit împreună. Se poate ca acolo să se afle rămăşiţele unui câmp străvechi de bătălie. Locul acela mă intrigă pentru că în jur sunt o mulţime de peşteri ale neanderthalienilor, în care se află mii de oase de animale. Unele sunt evident umanoide. Multe oase au fost despicate, evident cu o unealtă. Am ajuns la o concluzie ce nu putea fi evitată: fuseseră sparte pentru a li se extrage măduva.

Susan se opri o clipă, pentru a-i lăsa pe ceilalţi să priceapă întreaga semnificaţie a celor povestite.

— Am mai descoperit şi cranii cu dovada clară a intervenţiei oamenilor de Neanderthal: o mutilare uşoară, dar inconfundabilă la bază, unde pătrunde măduva spinării. Mutilări similare au fost descoperite la craniile găsite în peşterile neanderthalienilor cel puţin începând din 1931. Nimeni nu ştia ce-i cu ele. Noi credem că am aflat.

Şi continuă, privindu-i pe cei din grup:

— Doamnelor şi domnilor, dovada pare incontestabilă: omul de Neanderthal obişnuia să mănânce creier!

Când Van îi conduse afară din încăpere, Matt se întoarse spre Susan şi-i spuse:

— Cât timp...

— Ţi s-a părut mult? Am avut impresia că a durat destul de puţin.

Bărbatul clătină din cap auzind „neînţelegerea" intenţionată, o şmecherie veche.

— De unde ţi-a venit ideea chestiei ăleia cu faceţi-dragoste-nu-război? întrebă el.

— Am crezut că-ţi place, replică ea. Vremurile de altădată şi toate celea.

— Chiar crezi în treaba aia cu mâncatul creierului?

— Poate că se săturaseră de atâta sex.

Matt deveni serios:

— Susan, ce se întâmplă? Ai idee ce căutăm aici?

Van se vârî neinvitat în vorbă:

— Aveţi răbdare încă un minut şi vă veţi lămuri!

După care îi conduse pe un coridor antiseptic. Susan îi şopti lui Matt:

— Nu ştiu mai mult decât tine. Am primit un mesaj să vin aici, că-i ceva în legătură cu Kellicut, că-i în pericol.

Van se opri în faţa unei uşi grele din stejar, bătu, aşteptă răspuns, apoi intrară. Camera era neaşteptat de întunecată. Avură nevoie de câteva secunde să li se obişnuiască ochii şi să vadă silueta aşezată în spatele unui birou, lângă perete, departe de fereastra acoperită de jaluzele. Bărbatul fuma, plutea un nor deasupra capului său.

— Ah, poftiţi... bine aţi venit.

Vocea era nazală, dar seducătoare, autoritară. Se apropiară. Bărbatul nu se ridică, dar le întinse mâna peste birou.

— Doamna doctor Arnot, domnul doctor Mattison, sunt Harold Eagleton. Bine aţi venit la Institutul pentru Cercetări Preistorice.

Tonul lui sugera că este obişnuit să i se recunoască numele. Ţinea ţigara în maniera est-europeană, între degetul mare şi arătătorul mâinii stângi, cu celelalte degete răşchirate, ca un evantai.

În timp ce Matt se apleca să dea mâna cu el, Susan îl privi atent pe Eagleton. Arăta bizar, adus de spate, strâmb, avea pielea palidă, şi capul într-o parte, purta ochelari cu ramă de oţel. Sub birou se vedea o lucire metalică, oţelul rotunjit şi cauciucul negru al scaunului cu rotile. Deci de aceea părea turtit, parcă prăbuşit în sine. Susan mai simţi şi un miros ciudat, pe care nu-l identifică. Vreun dezinfectant, probabil. Eagleton se întoarse spre ea:

— Îţi suntem recunoscători, draga mea, pentru că ai venit atât de iute. Kellicut are nevoie de ajutorul tău. Ca şi noi.

— Se pare că nu prea am avut de ales, zise Matt. Despre ce-i vorba?

— Bine, să nu mai pierdem vremea cu ceremoniile, spuse Eagleton, uitându-se la el şi aruncând alt nor de fum. Institutul... aţi auzit de noi, da? Bine. (Greu de spus dacă era încântat cu adevărat.) Ne-am implicat în multe aspecte ale cercetării preistorice – în multe domenii. Domenii în care alte instituţii nu pot să intervină. Avem finanţare amplă şi punem mare preţ pe munca de teren. Avem proiecte pe tot globul şi vrem doar ce-i mai bun. Oameni ca doctorul Kellicut. Avem nevoie de ei.

Matt fu şocat de folosirea cuvintelor: avem nevoie. Întrebă:

— De ce aveţi nevoie de ei? Pentru ce?

— Pentru orice, răspunse Eagleton, făcându-i semn să nu insiste.

Matt se uită la Susan, care-l privea fascinată pe Eagleton. Van stătea pe canapea, fără să scoată o vorbă. Pereţii erau acoperiţi cu hărţi şi cu ceea ce păreau a fi fotografii de recunoaştere prin satelit. Într-un colţ, un mic Degas. Matt descoperi nişte diplome înrămate şi trasă curba pe care o reprezentau: Universitatea din Tennessee, Columbia, Harvard, Edinburgh, St. John din Oxford.

Eagleton îi urmări privirea. Nu pierdea nimic.

— Ah, vechiul drum însemnat de hârtii! Are atât de puţină importanţă, nu-i aşa?

Tăcu, gânditor.

— Unde rămăsesem? întrebă el, aruncând un nor de fum. Ei bine, am sponsorizat recent câteva expediţii şi unele au fost mai... ortodoxe ca altele. În ultimul timp am decis să ne specializăm în omul de Neanderthal – sau, mai degrabă, ni s-a impus această decizie. Ne-am ţinut de treabă. Foarte interesant. Nu toţi aveam pregătirea necesară, înţelegeţi, dar am reuşit să strângem o echipă de experţi, după cum sunt convins că...

— Nu înţeleg, îl întrerupse Matt. De ce v-aţi implicat în cercetările privind omul de Neanderthal? Ce speraţi să obţineţi?

Tonul lui Eagleton se schimbă, deveni mai tăios.

— De ce... pentru că se putea schimba totul. Putea schimba tot domeniul, nu înţelegi? De fapt prietenul dumitale, doctorul Kellicut, ne-a implicat. Era foarte entuziast şi l-am finanţat să meargă în Caucaz. Pare o escrocherie, dar nu se ştie niciodată....

Aruncă ţigara, se aplecă sub birou şi apăsă un comutator. Fumul dispăru printr-o deschidere în tavan, pe unde intră apoi o ceaţă uşoară.

— Un agent antibacteriologic, explică Eagleton. Sper că nu vă deranjează.

— Continuaţi, vă rog, zise Susan. Unde-i acum doctorul Kellicut?

— Asta-i problema. Nu ştim. Ştim în mare, dar nu ştim exact De aceea v-am chemat. De aceea avem nevoie de voi, ca să ne ajutaţi să-l găsim. E nevoie de un paleontolog ca să găsească un alt paleontolog, ştiţi...

Eagleton părea agitat. Cu mâna dreaptă trasă un arc prin aer şi şi-o puse apoi pe frunte, cu degetele îndreptate în jos. Şi-o trecu încet prin păr şi se răsuci uşor. Matt începu să se întrebe dacă aerul acela profesoral nu era doar un rol.

— Adică este unde l-am trimis – sau, mai degrabă unde voia să se ducă, având binecuvântarea noastră. Chestia e că n-am mai auzit de el mult timp – până de curând. Până a trimis după voi.

— După noi!

— Da.

— După amândoi?

— Da. În asta a venit, zise Eagleton, după care trase sertarul pupitrului şi scoase o bucată hărtănită de hârtie cafenie de ambalaj, pe care se vedea scris, în mâzgăleala familiară a lui Kellicut:

Dr. S. Arnot / Dr. M. Mattison
Prin bunăvoinţa Institutului pentru Cercetări Preistorice
1290 Brandywine Lane
Bethesda, MD 09763

SUA

— Unde-i mesajul? întreba Susan. Unde-i scrisoarea?

— Nu-i nicio scrisoare, răspunse Eagleton, dar presupun că veţi recunoaşte că *există* un mesaj. Iată ce a fost în pachet.

Făcu semn din cap către Van, care se duse la un dulap şi se înapoie cu o cutie pătrată, jerpelită, din lemn, cu latura cam de treizeci de centimetri. O puse pe biroul lui Eagleton, trase capacul, căută în ea şi scoase un obiect acoperit cu o cârpă albă, murdară.

— Este exact aşa cum a sosit, zise Eagleton, apoi se aplecă şi îndepărtă cârpa.

Sub ea, lucind, surprinzător de alb, se afla un craniu. Părea că le rânjeşte de pe birou. Van îl ridică, cu un gest hamletian. Urmă un fior de recunoaştere: fruntea lungă, în pantă, bărbia redusă şi, bineînţeles, fâşia groasă, impenetrabilă, ca o streaşină, a osului de deasupra ochilor.

— E perfect! exclamă Susan, întinzându-se şi luând craniul cu ambele mâini, ca pe un cadou de Crăciun. Un specimen perfect. N-am văzut niciodată unul atât de complet, atât de bine păstrat. E descoperirea secolului!

— Este, mormăi Eagleton.

— E prea perfect, interveni Matt. Pare ireal. L-aţi datat?

— Bineînţeles, răspunse Eagleton şi-şi aprinse altă ţigară.

— Şi?

— Aici intervine chestia cea mai ciudată.

— Care? Cât de vechi este?

— Douăzeci şi cinci, declară Eagleton, aruncând fum.

— Douăzeci şi cinci? întrebă neîncrezător Matt.

— Imposibil! exclamă Susan. Neanderthalienii nu mai trăiau acum douăzeci şi cinci de mii de ani.

— Nu douăzeci şi cinci de mii de ani, replică Eagleton, care fu apoi cuprins de-un acces de tuse că abia mai înţelegeau ce spune. Douăzeci şi cinci de ani.

Dădu din mâini, iar norul de fum de deasupra capului său se văluri.

4

Susan dormea lângă el. Avea capul dat uşor spre spate, scoţându-i gâtul în evidenţă. Sânii urcau şi coborau în ritmul respiraţiei. Matt se uită la genele ei, care tremurau din când în când. Poate visa...

Ceilalţi pasageri stăteau liniştiţi. Matt auzea vaietul slab al muzicii prin căşti, ca un bâzâit de insecte. Un *blues* oarecare, probabil Otis Redding sau Coltrane. Lui Susan îi plăcea să-i asculte. În minte îi apăru o imagine din trecut: un aparat stereo zbierând în apartamentul lor încântător din Cambridge.

Se întoarse şi privi pe fereastră, iar dincolo de aripile avionului văzu pentru prima oară culmile acoperite cu zăpadă ale Pamirului. Vârfurile, fâşii ascuţite, colţuroase de stâncă, străbăteau albeaţa ca un metal ce pătrunde prin carne. Inima îi bătu mai tare. Un teren neiertător, îşi spuse, fără Dumnezeu, nelocuibil şi irezistibil.

Matt nu-şi revenise încă din şocul avut când văzuse craniul. Nu-i venea să creadă că are doar douăzeci şi cinci de ani, chestia asta era prea incredibilă. Ideea că un neanderthalian ar fi putut supravieţui până-n secolul XX era exploatată de multă vreme de escroci, iar savanţii ca el o respingeau fără să se mai gândească. Şi totuşi craniul exista. Părea autentic. Văzuse destule cranii de neanderthalieni ca să-şi dea seama imediat că-i autentic. Fusese oare prelucrat, curăţat într-o baie de acid? Chiar şi aşa, se păstrase prea bine. Putea fi un mulaj dintr-un tip de plastic nou, care imita osul. Dar, dacă era o imitaţie, atunci era una perfectă. Şi cine ar fi avut cunoştinţele necesare ca să-l facă? Şi de ce să-l facă?

Susan era mai dispusă să-i accepte valoarea. În drum spre aeroport se contraziseseră. Matt citase înşelătorii istorice faimoase, de la monstrul din Loch Ness la omul din Piltdown.

— Toate chestiile astea au fost convingătoare, la vremea lor, spusese el.

Dar Susan voia să creadă povestea, ochii îi ardeau la gândul posibilităţilor ce se deschideau....

— Dar dacă e adevărat? întrebase ea. Imaginează-ţi că există un grup întreg de neanderthalieni undeva, iar dacă-i vom găsi, o să-i putem studia ca pe nişte fiinţe vii. N-o să ne mai limităm la ipoteze patetice bazate pe o piatră cioplită sau un fragment de os. O specie umană complet diferită, iar noi putem lua contact cu ea! Imaginează-ţi ce înseamnă asta!

Recunoscu că simţise un fior când o auzise. Părea o fantezie şi, pentru un moment, se lăsă cuprins de această fantezie. Puţin probabil să fie adevărat, dar dacă nu profita de ocazie, se va întreba tot restul vieţii; şi dacă era adevărat? Trebuia să facă acea călătorie măcar pentru a dovedi că povestea nu avea vreo bază reală. Avea şi un scop mai imediat: să-l găsească pe Kellicut. Nu mai

exista vreo îndoială că dispăruse. Iar dacă îşi dăduse cineva atâta osteneală să pregătească un asemenea fals, probabil că bătrânul se afla în pericol.

Se uită din nou la Susan. Nu apucaseră să vorbească despre trecutul lor. La o oră după ce părăsiseră aeroportul Kennedy, comandaseră băuturi tari: scotch pentru el, votcă pentru ea. Ciocnind paharele, într-un toast fără cuvinte, apropiindu-se ca nişte conspiratori, simţiseră un moment ceva ce putea fi considerat aproape intimitate. Dar momentul acela trecuse. O dată, Matt încercase să discute despre ei, dar Susan se împotrivise ferm, aşa că vorbiseră despre carierele lor şi despre trecutul mai apropiat.

— Şi ce-ai făcut după Harvard? întrebase Matt.

— Diverse. Mi-am luat doctoratul. Am fost la Berkeley timp de trei ani.

— Am auzit.

— A fost destul de plăcut, dar prea mult soare, hrană sănătoasă, oameni întotdeauna de partea cea bună... Începusem să simt lipsa cerului întunecat.

Matt zâmbi.

— N-am publicat mult. Dar Kellicut a fost minunat. Era ataşat cu adevărat de noi, ştii, îl îngrijora situaţia noastră. Mi-a furnizat informaţii. Am auzit despre nişte săpături în Irak, aşa că m-am dus acolo. Doamne, a fost ca un vis: munca, praful, oboseala, toate aventurile neaşteptate, chiar şi muştele... Noaptea, când în deşert se făcea frig, mă ghemuiam să dorm în hamac. Mă uitam la cerul negru, uriaş, la stele, şi mă gândeam *Asta e, nu doresc nimic mai mult.* Dar, bineînţeles, voiam. Săpăturile au avut succes. Am descoperit oase, am găsit primul craniu, un fragment atât de mare – şi depărtă degetul mare de arătător, arătând vreo zece centimetri.

— Şi apoi?

— M-am dus la Madison. Mi-am găsit o preocupare. Alte săpături, alte oase, alte hârtii. Pulbere peste pulbere. Asta-i povestea vieţii mele.

Nu amintise de partea cea mai importantă – intenţionat. Uimitor cât de searbădă poate părea o viaţă, gândi ea.

— Şi nu te-ai gândit să te măriţi?

— Nu, se îmbăţoşă ea.

— Nici n-ai fost pe-aproape?

— Ascultă, Matt – fusese prima oară când îi spusese pe nume, iar acest lucru îi păru atât de straniu şi de familiar totodată – n-avem de ce să discutăm despre asta. Avem alte lucruri despre care trebuie să vorbim. Eu nu te-am întrebat despre Anne, adăugă ea, cu voce mai scăzută.

— Anne. N-am văzut-o – se opri să calculeze, pentru că era important să fie precis acum, când se aventuraseră pe gheaţă subţire – de treisprezece ani.

Apoi tăcură. Susan ceru altă băutură. Îşi învinsese teama că ar putea deveni alcoolică? Comandă şi el alt scotch. Stewardesa flirtă cu el, ignorind-o pe Susan, privindu-l jucăuşă în ochi.

Deci aici ajunseseră – nici confesiuni ce dezvăluiau sufletul, nici descărcări emoţionale. Poate era mai bine aşa, îşi spuse Matt, pentru că, într-un fel, şi-ar fi dorit altceva, dar se şi temea, în acelaşi timp. Cum ar fi putut să-i explice ce se întâmplase şi ce simţise? Se întâmplase cu mult timp în urmă. Şi nu se pricepuse niciodată să mânuiască vorbele... Aşa că, de fapt, mersul lucrurilor îl făcuse să se simtă uşurat.

Şi Susan preferase ca lucrurile să se desfăşoare astfel. Fusese zguduită de şocul revederii şi pentru că nu putuse să se pregătească dinainte. Fusese atât de diferit de sutele de întâlniri întâmplătoare pe care şi le imaginase. Era încă frumos, gândi ea tristă. Dar ce ciudat să vadă firele cărunte pe tâmplele atât de bine cunoscute! Măcar nu se îngrăşase.

În unele fantezii răzbunătoare îl făcuse să arate obez, iar gândul îi produsese o bucurie triumfătoare. Dar realitatea arăta altfel. Era încântată că Matt era încă zvelt însă era şi tristă să descopere că Matt încă reprezenta ceva pentru ea, că-l urmărea cu ochii minţii când se afla prin preajmă. Îi trebuiseră ani de zile să-i suporte trădarea. Sentimentul nu dispăruse, ci fusese acoperit de mâlul acumulat zi de zi. Prietenii se plictisiseră s-o asculte, aşa că încetase să vorbească despre el. Îşi ascunsese sentimentele adânc în sine, până când, în cele din urmă, le tăinuise într-un colţişor. Se dusese în alte locuri, avusese alţi iubiţi, dar chiar şi aşa sentimentele apăreau destul de des, iar în momentele acelea simţea toată durerea, chiar dacă nu la fel de puternic ca înainte. Ştia deci că, pentru binele ei, trebuia să se ţină la distanţă.

Susan îşi puse căştile şi se ghemui în scaun. Fusta i se ridică pe coapse, când adormi. Matt rămase să-şi soarbă băutura, privind pe fereastră.

Van scotocea printr-un maldăr de hârtii. Mapele maronii de hârtie groasă, grămădite pe scaunul de lângă el, alunecau dintr-o parte în alta o dată cu mişcările avionului. Lucrase întotdeauna aşa, într-un ritm forţat. Poate de aceea era un savant atât de bun, care se descurca bine în misiuni. Întotdeauna trudea, citea, studia, analiza din toate punctele de vedere. Se mândrea cu dosarul lui – unul dintre puţinele lucruri cu care se putea mândri. Munca însemna viaţa lui, nu rămânea loc pentru altceva.

Van se simţise superior de când îşi amintea, încă de când era mic. Existaseră întotdeauna băieţi mai mari, mai arătoşi, mai iuţi. Ajunseseră bărbaţi şi arătau la fel, indivizi ca Matt, care făceau totul cu uşurinţă, care rezolvau totul fără să se străduiască. La Van lucrurile mergeau altfel. Trebuia să trudească pentru fiecare fărâmă. Nu obţinea nimic uşor. Dar avea un avantaj: era deştept – mai deştept ca toţi – şi putea să privească lucrurile din toate unghiurile.

Mama lui murise în circumstanţe ciudate – o explozie a unui aragaz – pe când Van avea doar patru ani. Accidentul nu-i fusese explicat niciodată – în orice caz, nu de tatăl lui, un om distant, aspru, ofiţer de carieră. Van nu-şi

amintea să fi stat vreodată pe genunchii lui, nici ca acesta să-l fi mângâiat vreodată. Îşi amintea doar figura însemnată de vărsat, tunsoarea foarte scurtă, răsuflarea fierbinte. Van şi fratele lui mai mic erau copii de militar, se mutau de colo-colo. Tatăl pleca, iar după o lună sau două trimitea după ei. Copiii luau trenul. O dată, mergând de la Fort Dix la Fort Bragg, au fost atât de speriaţi că s-ar putea să greşească staţia, că au rămas treji peste noapte, cu rândul, ca să citească panourile din gări. Când au ajuns, tatăl lor abia le-a vorbit.

Apoi Van descoperise ştiinţa. Începuse cu matematica, în care a găsit ordinea ce-i limpezea spiritul, apoi trecuse la chimie şi fizică. În colegiu descoperise ştiinţele sociale – mai puţin sigure decât ştiinţele naturale, dar mai atractive, pentru că presupuneau manipularea comportării umane. Căzuse sub vraja psihologiei experimentale şi, la Chicago, a behavioriştilor. Gonise şoareci prin labirinturi, îi operase, îi gonise din nou, după care urcase pe scara evoluţiei, ajungând la maimuţe, apoi la oameni, lucrând cu pacienţi cu creierul afectat din spitale. Tehnica era aceeaşi, glumea el, o bucată de brânză la un capăt, şocuri electrice la celălalt. Gustul pentru domeniile de graniţă îl condusese spre acela ce tocmai apăruse, cel al psiholingvisticii.

Van nu avea viaţă de familie. Nu era făcut pentru aşa ceva. N-avusese multe legături. Era tot timpul pe drumuri şi-şi iubea munca. Îi făcea plăcere să se afle în miezul lucrurilor, să cunoască aspecte ale problemelor pe care alţii nu le ştiau. Şi era bun, chiar dacă nu se bucura de suficient credit din partea lui Eagleton, un om cu care se lucra greu.

Ciudată chestie, expediţia asta după omul de Neanderthal! Nu cunoştea suficient, nu se simţea în largul lui, dar putea fi expediţia pe care o aşteptase, cea care putea fi.... ce? Destinul său, ar fi zis el, dacă n-ar fi fost un cuvânt atât de răsuflat.

— Pot să iau loc? întrebă Matt, arătând scaunul de lângă Van.

Van mârâi, dar închise dosarul în care se uita şi privi pe fereastră, munţii. Jos se vedeau stânci goale şi punţi imaculate de zăpadă.

— Probabil că-i cea mai puţin explorată zonă din toată lumea, zise Matt. Mă întreb dacă poate supravieţui cineva acolo.

— Cred că nu poate. Dacă-i om.

Matt se uită dincolo de Van, spre culmi, şi-şi aminti informaţiile despre Pamir pe care le obţinuse dintr-un dicţionar geografic săptămâna trecută: şapte sau opt lanţuri separate pe un teren necartografiat din Kaşmir, Afganistan şi republicile din Asia Centrală care făcuseră parte din Uniunea Sovietică. Cunoscut din cele mai vechi timpuri ca *acoperişul lumii* – nu din cauza înălţimii munţilor, care erau cu adevărat înalţi, ci pentru zonele ascunse ale văilor, câmpiilor şi lacurilor. Primul care a folosit cuvântul Pamir a fost călugărul budist chinez Hsuan Tsang, care a traversat regiunea de la Badakhşan la Taşkurghan, în secolul şaptesprezece. Dar cel mai bine l-a descris Marco Polo, ca pe un

labirint interzis de munţi şi gheţari, cu morene încărcate de grohotiş şi văi ascunse, pline cu depozite de lazurit.

— Pe de altă parte, replică Matt, dacă supravieţuieşte ceva aici, ar fi ferit de lumea exterioară ani de zile.

— Decenii. Secole, îl întrerupse Van, întorcând brusc capul de la fereastră. Ştii, a existat un sat ferit undeva mai jos. Leztinecia. Complet izolat. Cine ştie de când era – şaptezeci, o sută de ani. Fără niciun contact cu lumea de afară. A fost descoperit în 1926 de o expediţie rusă. Sătenii reveniseră la barbarie, aproape că uitaseră folosirea focului. Savanţii au fost consideraţi zei, li s-a dat tot ce aveau sătenii. S-au dus la culcare şi ce crezi că s-a întâmplat?

— Ce? întrebă Matt.

— Dimineaţa, când au deschis uşa colibei, au descoperit doi copii morţi pe prag. Fuseseră ucişi.

— De ce?

— O făcuseră cei din sat. Nu se ştia clar ai cui copii erau. Nu poţi acuza oamenii că au încălcat o lege de care n-au auzit. Aducerea de sacrificii zeilor este unul dintre cele mai vechi instincte din istoria omenirii, chicoti el.

— Şi satul?

— Vechea poveste. Distrus de-o boală. Unii dintre locuitori au plecat sau s-au căsătorit cu străini. Restul au pierit. Probabil că erau oricum osândiţi. Aşa se-ntâmplă, orice cultură care-şi omoară copii nu-i de perspectivă.

Tăcură un timp, apoi Van adăugă, jenat:

— Ştii, ţi-am citit lucrările.

— Da?

— *Îhî. New England Journal of Archaeology, The Fossil Review, totul. Am citit şi Omul de Neanderthal: ucigaş sau văr iubitor?*

Matt nu întâlnea prea des oameni care citeau reviste ezoterice şi publicaţii obscure în care apăreau articolele lui, şi era uşor stânjenit de titlul cărţii, o concesie făcută vânzării şi editorului dezamăgit ulterior. Remarcă faptul că Van nu-i făcuse niciun compliment.

Van îl întrebă la ce lucra pentru moment, iar Matt îi spuse că examina morfologia traseului vocal al neanderthalianului, în special faringele.

— De ce?

— S-ar putea să fie primitiv. De aici putem deduce că vorbirea neanderthalianului era limitată. Probabil nu putea scoate unele consoane – g, de exemplu, sau c. Nici toate vocalele.

— Şi unde ne duce asta?

— E prea devreme să-ţi spun, dar există o teorie pe cale de a se naşte. Limbajul este esenţa gândirii. Constituie atât leagănul, cât şi poarta inteligenţei. Neanderthalianul nu avea abilitate lingvistică deplină, deci capacitatea sa pentru gândirea abstractă n-a fost dezvoltată. Pe măsură ce interacţiunea socială devine tot mai importantă pentru supravieţuire,

neanderthalianul pierdea teren. Nu putea să se descurce în activităţi precum vânătoarea în grup, în care comunicarea şi gândirea anticipativă erau cruciale. S-a abătut din drum.

— A dispărut din cauza lipsei unei epiglote corespunzătoare? mârâi Van.

— Cam aşa ceva, răspunse Matt, în defensivă.

— Ai probleme, profesore.

— Ce fel?

— Exagerezi. Comunicarea poate avea loc şi în cazul unei vocalizări foarte limitate. Cunoaştem triburi din Noua Guinee şi Amazonia care supravieţuiesc foarte bine, cu un limbaj bazat doar pe douăsprezece sunete distincte.

— Şi altceva?

— De ce-ar trebui gândirea abstractă să fie legată de-o mulţime de sunete? Sau de ce ar trebui complexitatea limbajului să depindă de aşa ceva? Intuim că ar trebui să fie adevărat, dar am putea să ne înşelăm. Şi, bineînţeles, există o a treia posibilitate, iar aceasta-i cea mai interesantă.

— Care?

— Comunicarea fără sunet.

— Te referi la comunicare extrasenzorială?

— Cam aşa ceva. Nu-mi place termenul. Presupune că percepţia care nu foloseşte simţurile noastre este neobişnuită.

— Şi nu-i aşa? întrebă Matt.

— Nu cred, altfel nu mi-aş fi devotat viaţa acestui lucru.

— Deci acesta-i domeniul tău?

— Da. Poate nu-s un profesor apreciat la universitatea din Chicago, ca tine, dar am un doctorat. N-am nevoie să mi se ţină lecţii, ca unui student.

— Îmi pare rău, n-am avut o asemenea intenţie.

Matt era intrigat de spusele lui, încercă să afle mai mult, dar Van refuză să discute despre ultimele sale cercetări.

— Nu-s încă publicabile, zise el, şi cu asta opri discuţia.

Urmă o tăcere încordată, apoi Van spuse:

— Vreau să te întreb ceva.

— Dă-i drumul.

— De ce n-ai emis ideea că s-ar putea ca neanderthalienii să existe încă?

— Pentru că posibilitatea e atât de redusă încât ar fi fost absurd.

— Oh, da? Cum poţi fi atât de sigur?

Van aproape se răstise la el când spusese ultimele cuvinte. Ce figură! gândi Matt. Atât de neîndemânatic. Pentru cineva evident inteligent, individul exploda în izbucniri de iraţionalitate.

Apoi Van cită informaţii, iar acest lucru îi făcea plăcere.

— Există pe pământ, spuse el, circa paisprezece milioane de specii, dintre care doar un milion şapte sute de mii – mai puţin de cincisprezece la sută – au

fost identificate şi clasificate. Specii noi apar tot timpul. În ultima sută de ani s-au descoperit, în medie, cam cinci sute în fiecare deceniu, până în 1920; acum doar o sută pe deceniu. Şi nu mă refer la mamifere mărunte, vorbesc de vânat mare. Leneşul cu nas turtit, cimpanzeul african pigmeu. Ai auzit de *Meganuntiacus vuquangensis?* Sigur că nu. E o căprioară destul de mare. *Pseudoryx nghetinhensis?* Un animal care seamănă cu boul. Ambele au fost descoperite în Laos, în 1994. O expediţie franceză în Tibet a descoperit în 1995 un strămoş al calului, înalt de vreun metru douăzeci. Arăta de parcă ar fi ieşit dintr-o pictură rupestră. Specii noi apar tot timpul. Carnea lor e găsită la un târg local, o piele nouă, cu dungi bizare, e descoperită pe pieptul unui băştinaş. În secolul trecut, nimeni nu credea în existenţa gorilei de munte, chiar dacă existau o grămadă de basme, pentru că n-o văzuse nimeni, în afară de vreo trei mii de africani.

Mai aminti de panda gigantic din Szechwanul de vest, care a fost căutat şaptezeci de ani până a fost prins unul.

— Întotdeauna se întâmplă la fel. La început apar mituri şi zvonuri. Oamenii nu cred până nu văd cu ochii lor. Apoi făptura apare şi nimeni nu-şi mai aminteşte că nu s-a crezut în existenţa ei. Asta-i soarta. Ne gândim la noi ca la cei aleşi, ca la fiinţa supremă de pe planetă. Credem că stăpânim globul terestru, dar nu ştim mare lucru despre el. Să luăm suprafaţa pământului, să scădem oceanele, deşerturile, munţii şi regiunile arctice. Ştii cu cât rămânem? Cu vreo douăzeci la sută. Locuim o cincime a globului şi credem că suntem pretutindeni, că n-a rămas loc şi pentru alţii. Nu ne imaginăm că ar exista concurenţi. E la fel de stupid să credem că suntem singurii umanoizi de pe glob ca şi să credem că pământul e singura planetă din univers cu viaţă pe ea.

Acum Matt se simţea ca un student şi nu-i plăcea.

— Stai o clipă, protestă el. Nu *locuim* pretutindeni, dar *călătorim* pretutindeni. Dacă avem concurenţi, de ce nu i-am întâlnit?

— Din acelaşi motiv pentru care majoritatea americanilor n-au întâlnit indieni.

— Adică?

— E o lege a naturii. Învingătorul îl izgoneşte pe învins, îl face invizibil. Îl împinge în zonele puţin dorite: în deşerturile în care nu creşte nimic, în tundre, în zonele arctice. Acelaşi lucru se întâmplă cu eschimoşii – poate preferi să le spui inuiţi – care se mută tot mai spre nord.

— Dar am văzut amerindieni şi inuiţi.

— Da, dar acum imaginează-ţi că grupul de învinşi nu-i un trib sau o rasă, ci o subspecie complet diferită. Practic dispărută. Gândeşte-te la această minoritate sărmană, jalnică, deposedată, redusă la o mână de indivizi. Şi la faptul că aceştia sunt speriaţi şi Dumnezeu ştie că au motive să fie speriaţi. N-ar fi o prostie să se lase văzuţi? N-ar lua-o la goană la primul semn al speciei dominante, al duşmanului îngrozitor? Hai să facem un pas mai departe. Dar

dacă acea minoritate particulară are anumite posibilităţi speciale de adaptare? De exemplu, omul de Neanderthal e capabil să supravieţuiască într-un climat unde noi am îngheţa într-un minut. Nu reduce şi asta posibilitatea unui contact – măcar a unui contact semnificativ?

Matt asculta în tăcere.

— Uite ce-i, continuă Van, nu ştiu cine are dreptate, tu sau Arnot. Poate că a existat un genocid sau poate ne-am încrucişat cu ei, eliminându-i. În ambele cazuri, e uşor de imaginat că unii dintre ei trăiesc încă. Ca acei soldaţi japonezi care au supravieţuit în junglă. Dacă a fost război şi un fel de victorie apocaliptică, cine a împiedicat o ceată mică să se retragă? Chiar dacă asta însemna să trăiască în peşteri şi să stea în jurul focului, povestind necontenit despre zilele întunecate ale înfrângerii lor, generaţie după generaţie. Sau ce-ar fi dacă un grup a rezistat asimilării, pur şi simplu plecând? Şi-a păstrat puritatea subspeciei întorcând spatele curentului evoluţiei. Sihaştri. O ceată relicvă trăind în creierii munţilor, unde nu se duce nimeni. Din timp în timp, descoperă câte unul dintre noi apropiindu-se. Zvonul se răspândeşte – un intrus! – şi atunci se retrag mai sus, lumea lor îngustându-se iarăşi. Dar rămân nedescoperiţi, în siguranţă. Ştii, şi azi descoperim triburi noi în Amazonia – iar acolo se duc oameni. În culmile Pamirului nu se duc oameni.

Matt o văzu pe Susan agitându-se, cu cinci rânduri mai în faţă.

— Bine, zise el. Să zicem că există o ceată relicvă, din... specia aceea paralelă. De ce ne văd ei pe noi? De ce nu-i zărim noi? De ce nu vedem un neanderthalian umblând pe o cărare... undeva... Chiar legea probabilităţilor...

— Hai, profesore! zise Van, aruncând titlul sarcastic, ca pe o insultă. Ce crezi că ne-a adus aici? Ce crezi că am în mapele astea? întrebă el, apucând câteva şi deschizând unul. Oamenii *i-au zărit.* Numai că i-au identificat greşit.

Mat se uită şi văzu pagini tipărite, descrieri subliniate, date, hărţi. Le răsfoi şi extrase o compilare de ştiri, zeci de pagini de ştiri. Alese una la întâmplare, din *The Hong Kong Record,* 1948:

Chinozchia, 12 decembrie. Dr. Peter Armstrong şi echipa sa de trei asistenţi s-a întors dintr-o excursie de pe continent cu ştirea despre descoperirea uimitoare a unui om sălbatic înalt de un metru optzeci, acoperit complet cu păr lung, roşu. Dr. Armstrong spune că a întâlnit fiara pe o cărare lângă un izvor...

Răsfoi paginile. Mai erau o mulţime, în engleză, franceză, germană, chineză.

— Aceste rapoarte nu-s noi, profesore. Se găsesc de mult timp. Manuscrisele medievale sunt pline de referiri la oameni sălbatici bizari, ce trăiau în afara lumii civilizate. Cunoşti autorii latini? Lucretius, în *De rerum natura,* descrie perfect o rasă primitivă, cu trup mai mare, cu oase mai solide.

Caută în Plinius şi vei găsi blemmiesul, care trăia în deşertul Libiei. Purta un ciomag şi avea capul aşezat direct pe trunchi, adică aşa cum ţi-ar părea că arată un neanderthalian dacă te-ai trezi cu el pe neaşteptate în faţă, noaptea. Dacă vrei menţiuni istorice, le găseşti pe toate aici. O grămadă, sute, din toate locurile, mărturii din partea a tot felul de oameni. Trebuie doar să urmăreşti toate poveştile alea de trei rânduri din ziarele locale. Trebuie doar să faci legătura.

Alese o mapă şi răsfoi paginile prin aer atât de aproape, că Matt simţi curentul.

— Nu-mi pasă cum i se spune. Picior mare. Sasquatch în America, yeti în Tibet, alma în Tarbagati, chuchunaa în Verkoiansk...

— Stai o clipă, îl întrerupse Matt. Vrei să spui că toţi ăştia sunt neanderthalieni? Ieri mi-a fost greu să cred că ar exista în Mongolia Exterioară. Acum vrei să cred că există în statul Washington?

— Bineînţeles că nu, răspunse Van, coborând tonul, de parcă ar fi vrut să convingă un copil recalcitrant. Nu spun că toţi sunt neanderthalieni, nici vorbă! Spuneam că există o similitudine notabilă între aspectele şi descrierile de primate mari, păroase, ce trăiesc dincolo de limita zăpezii. Depăşeşte legea probabilităţii sau coincidenţa. Aproape în fiecare ţară există poveşti ce se istorisesc noaptea, la focul de tabără, poveşti despre făpturi bizare, iar dintr-un motiv straniu, făpturile acelea arată aproape la fel. Ce-ţi sugerează asta?

— Că-s numai legende.

— Poate – de fapt, fără îndoială. Aici vreau să ajung. Aminteşte-ţi ce-ai citit din Taylor, din Rosenthal. *Semnificaţia folclorului. Tărâmul nerealului şi sufletul colectiv.* Noi doi ştim că legendele înseamnă ceva. Nu apar spontan. Sunt un mijloc de comunicare între generaţii, se referă la ceva. Iar acestea sunt legende universale, care apar în toată lumea – cu variante locale, bineînţeles. Deci par să includă o realitate obiectivă, ceva ce s-a întâmplat. Miturile originii. Potopul. De ce apare potopul în zeci de culturi? Din cauză că a fost un eveniment istoric, care a avut loc înainte ca istoria să fie scrisă. Creaturile acelea au fost zărite pretutindeni. Deci mitul se regăseşte pretutindeni, asta înseamnă că-i bazat pe realitate.

— Bine, zise Matt. Am să accept punctul tău de vedere, un minut. Poate că s-a întâmplat de-adevăratelea, dar cu mult timp în urmă – mii de ani, zeci de mii de ani – iar povestea a fost păstrată în subconştientul nostru colectiv.

— Aha, atunci e cazul să trecem de la legendă la dovezi. Dovezi ştiinţifice.

— Bine, prezintă-mi dovezile.

Van zâmbi viclean şi începu:

— La nivelul cel mai simplu există urme de paşi. Nu una, nu cinci, nu zece. O mulţime. O sută şi şaptezeci şi una autentificate, ca să fiu precis. Şi mult mai multe sub semnul întrebării.

Deschise o mapă şi răsfoi paginile într-o parte, să le vadă Matt. Pagini după pagini de fotografii, schiţe, hărţi şi planuri – o carte doar despre urme de paşi. Multe erau mari şi plate, cu degetul mare distanţat într-un mod curios. Unele aveau plasate alături rigle gradate din lemn. Mai erau fotografii ale descoperitorilor, ţinând mulaje imense, albe, sau arătând spre sol. Mulţi erau bărbaţi şi femei cu înfăţişare ciudată, traşi la faţă, cu haine jerpelite, cu zâmbete fanatice, triumfătoare.

Matt se opri la o pagină. Un obiect autentic: o urmă de pas dintr-o peşteră cunoscută a neanderthalienilor, din Toscana. O compară cu celelalte. Erau identice. Pentru orientare, exista şi o urmă de pas a unui om modern, ce avea doar trei sferturi din dimensiunea celeilalte.

— Şi mai sunt alte lucruri. Smocuri de păr. Multe sunt roşcate, cel puţin cele descoperite în China. Multe au fost găsite pe trunchiurile arborilor, la o înălţime de un metru douăzeci, un metru cincizeci.

— Probabil că s-au scărpinat pe spate, zise Matt, ironic, dar Van nu băgă în seamă tonul.

— Şi mai există fecale – tot felul de fecale.

— Scuteşte-mă de fotografiile astea!

— Dar cele mai palpitante sunt reperările. Numai în Caucaz au avut loc o sută şaizeci între 1923 şi 1951. Multe au fost făcute de ţărani analfabeţi, de aceea n-au fost luate în serios. În ultimul timp nu sunt prea multe – de fapt, al naibii de puţine. E posibil ca fiinţele alea să fi început să dispară de acolo...

— Bine, dacă făpturile alea se fâţâie de colo-colo, de ce n-a fost capturată nici una? Sau de ce n-a fost găsită vreuna moartă?

— Interesant că ai întrebat...

Van îi înmână altă mapă. În ea, copii dintr-o carte de Myra Shackley, o cercetătoare britanică, în care erau descrise numeroase întâlniri, inclusiv unele în care fiara asemănătoare omului fusese ucisă.

Matt se uită la Van. Bărbatul acela bizar, cu frunte înaltă, pătrată, cu părul ce-i atârna în smocuri în părţi şi cu ochi holbaţi, nu lăsa o impresie plăcută din punct de vedere fizic, dar exista ceva formidabil în el.

— Nu încerc să fac prozeliţi, continuă Van. După cum am spus, nu-mi pasă dacă mă crezi sau nu. Vreau doar să fii deschis pentru aşa ceva, pentru că, dacă principalul argument împotriva existenţei acestor făpturi este că nu există dovezi, atunci acest argument nu-i corect. Există o mulţime de dovezi.

— Dacă există, cum se face că doar tu şi câţiva ţicniţi aţi auzit de ele?

Van strânse braţul fotoliului, apoi întrebă, după un moment:

— Vrei cu adevărat să ştii?

— Bineînţeles.

— Pentru că strică reputaţia. E o escrocherie. Merge împotriva curentului. Ai idee cât de ticălos poate fi mediul ştiinţific – indivizii ca tine – când apare ceva ameninţător? Se manifestă ca orice birocraţie interesată în păstrarea

statu-quo-ului, ba chiar mai rău. Dacă apare o nouă teorie care contrazice teoria acceptată, aceasta e doborâtă – bang! – de îndată ce se iveşte pe radar. Doamne fereşte să treacă, să ajungă la mase! Dacă ameninţarea e redusă, atunci e ridiculizată. Ziarele îşi dau cu părerea, mediul universitar o batjocoreşte, presa populară scrie poveşti amuzante. Dar dacă-i ceva cu adevărat revoluţionar, ca în cazul ăsta, atunci se joacă dur şi ai parte de tot tacâmul. Sunt ruinate cariere, sunt izgoniţi oameni, nu se tipăreşte nimic. Nimeni nu vrea să pară prost.

— Bine, replică Matt. Sigur că există rezistenţă la nou. Chestia e adevărată în orice domeniu. Dar dacă dovezile se strâng şi devin convingătoare, atunci noua teorie va fi ascultată.

— Hai să-ţi spun o poveste. În 1906, un explorator rus, Badzdare Baradiyan, a condus o expediţie în deşertul Alacian. Într-o seară, când caravana s-a oprit pentru a înnopta, oamenii au văzut o creatură păroasă pe o dună de nisip. Au urmărit-o, dar le-a scăpat. Însă o văzuseră toţi, de aproape. Observaţia a creat ceva vâlvă la întoarcerea acasă, dar când Baradiyan a scris raportul oficial al expediţiei, preşedintele Societăţii Geografice Imperiale a Rusiei l-a pus să excludă incidentul. Preşedintele, nu altcineva! Iar Baradiyan s-a supus. De ce? Dacă ar fi acum cu noi, ne-ar da o mulţime de motive. Dar acea reperare a fost cel mai important eveniment al expediţiei. Poanta poveştii constă în modul în care a reacţionat mediul ştiinţific – modul în care reacţionează întotdeauna. Preferă să anuleze ceva pentru care nu există o explicaţie pregătită. O poveste veche, mai veche decât Galileo. Ştiinţa va recurge la superstiţie şi tortură pentru a-şi apăra dreptul de a greşi.

— Dar până la urmă, interveni Matt, teoriile care nu-s susţinute cu date dau greş. Totul se reduce la dovezi.

— Iar eu susţin că există dovezi, dar nu-s luate în seamă. Şi, bineînţeles, chiar tu ai văzut o dovadă de primă mână, chiar ai atins-o. Craniul.

Matt se gândi la spusele individului, îşi lăsă fantezia să zboare. Şi dacă existau cu adevărat alte specii, încă nedescoperite, o ceată relicvă ce trăia într-o regiune de nelocuit pentru oameni? Totul i se păru, brusc, posibil. Îşi imagină cum ar fi lucrat ei trei împreună – el, Kellicut şi Susan. Ar fi văzut ce nu mai văzuse vreun om, ar fi răspuns la întrebări considerate fără răspuns, ar fi publicat cărţi ce-ar fi uimit lumea. Nu numai că ar fi schimbat ceea ce ştim despre omul de Neanderthal, gândi Matt, dar ar schimba şi ceea ce ştim despre noi. Van amintise de Galileo. Schimbarea asta ar fi mai mare decât cea produsă de ceea ce văzuse el prin telescop.

Dar interveni realitatea. Mintea sa, cea de savant, nu putea concepe încă existenţa acelor făpturi, deşi recunoştea că rezistenţa sa începuse să scadă.

Stewardesa veni cu un scotch gratuit, nesolicitat, şi zâmbi când îl puse pe tava lui Matt. El îi întinse paharul gol.

— Spune-mi ceva, se adresă el lui Van. De ce Kellicut ne-a trimis nouă pachetul?

— Presupunem că ştia că o să vă daţi seama ce-i de făcut.

— Şi de ce nu ne-a spus totul? De ce jocul ăsta?

Van rămase tăcut.

— De ce n-a trimis nicio scrisoare?

— Nu-ţi pot fi de niciun ajutor.

Van tăcu o clipă, apoi spuse încet:

— Cred că ai primit mesajul pe care voia să-l primeşti. La urma urmei, eşti aici. Şi căutăm făptura aia blestemată, adăugă el, privind pe fereastră.

— Credeam că-l căutăm pe Kellicut.

— Şi pe el. Îi căutăm pe amândoi.

Matt termină băutura. Văzu capul lui Susan mişcându-se. Se ridică, mormăind, şi ridică scaunul. Femeia îşi întinse braţele, arătând ciufulită, adormită şi uimită pentru moment. Când îl văzu, îi zâmbi, pentru prima oară.

Îşi scosese pantofii. Matt se uită la picioarele ei, în ciorapi negri. Arătau atât de fine, cu forme perfecte, cu curbe line, cu arcuiri sculpturale, în comparaţie cu fotografiile de urme de paşi pe care le văzuse.

5

Bănuielile lui Matt şi Susan crescură când intrară în Tadjikistan. Călătoria fusese bună, avionul aterizase zgomotos în Duşanbe din a doua încercare. Ţara îşi proclamase independenţa de curând şi se cufundase în război civil. Soldaţi adolescenţi, cu piele măslinie şi pometi de mongoli stăteau pe scaune metalice, în uniforme de camuflaj, cu AK-47 aţintite spre sol.

Funcţionarii vămii, care purtau însemne noi, strălucitoare, pe uniformele vechi, le examinară amănunţit bagajele, mai mult din curiozitate, apoi manevrară cu respect magnetofonul mic al lui Matt şi casetofonul lui Susan. După care-l duseră pe Van într-o cameră din spate, unde începură să se certe. Ţipetele se auzeau prin uşa închisă.

— Are o armă, spuse Susan.

— Ce? De unde ştii?

— Am recunoscut cutia, cu semnele pe ea. Nu-mi place chestia asta.

— Nici mie, mărturisi Matt.

— N-am mai auzit de-un savant înarmat.

— N-am auzit nici de o expediţie ca asta, încercă Matt să-i potolească teama.

— Ce-i, vânător de animale mari? Sau vrea să-şi croiască drum cu arma?

— E un cowboy. Cunoşti genul.

— Un cowboy cu ochelari de soare. E ceva ciudat la el, dar nu-mi dau seama ce.

— Înţeleg ce vrei să spui. Am citit articole de-ale lui şi am discutat cu el în avion. Crede cu adevărat în paranormal şi nu acceptă nicio îndoială.

— Mă tot întreb de ce Kellicut nu ne-a scris nouă direct, dacă voia să venim aici.

— Poate că nu ştia cum să dea de noi, răspunse Matt. Nu-mi cunoştea adresa, n-am mai păstrat legătura.

— Poate că ai dreptate. Dar ce făcea cu indivizii ăştia? Ştii cât de snob este. I-ai văzut pe cei de la Institut, niciunul de prima mână, cu excepţia lui Schwartzbaum, care nu s-a remarcat în ultimul timp. Majoritatea celorlalţi sunt complet străini de problemă.

— Mă întreb ce-i cu tot institutul ăla. De ce este afiliat la un colegiu de care n-a auzit nimeni?

Susan cântări întrebarea.

— M-am gândit la posibilitatea de a fi nimerit peste un fel de cult – că mi-am părăsit cercetările, că mi-am abandonat cariera pentru o himeră. Realitatea e că nu contează cine sunt indivizii. Dacă au dat de ceva, premiul e prea mare ca să-l pierdem doar pentru că există riscul de a greşi.

— Să ţinem ochii deschişi, să fim atenţi, şi o să ne putem respecta planurile, ca să facem doar ce trebuie să facem, zise Matt.

Van apăru din încăpere, ducând cutia sub braţ. Avea ştampile noi şi etichete roşii.

— Amuzant câte poţi rezolva cu un mic bacşiş, rânji el.

— Ce fel de pistol e ăsta?

— Magnum 345.

— Şi pentru ce-ţi trebuie?

— Siguranţă.

— Cam mare siguranţa asta!

Din Duşanbe luară un avion mic, care-i duse sus, la poalele munţilor. Pe culoarul avionului stăteau capre, priponite de fotolii. O stewardesă cu voal împărţi bomboane tari. Avionul zbură deasupra pistei – care era o şosea asfaltată în mijlocul pajiştei – şi ateriză cu o serie de ţopăituri, ca o piatră ce ricoşa.

Când ieşiră din avion, altitudinea păru că le suge respiraţia din plămâni. Fură întâmpinaţi de Rudy, ghidul şi factotumul lor, un rus ale cărei servicii fuseseră comandate în avans. Îi aştepta la poartă şi le făcu semn de îndată ce-i văzu, după care se grăbi să le iasă în întâmpinare, strângând mâini, bătându-i pe spate. Se îndreptă spre Land Cruiser cu paşi care aminteau de Chaplin.

— Vă rog, pe aici, domnişoară. Pe aici! răcnea el peste umăr.

Rudy era un individ solid, cu figură cinstită şi nas de boxer. Părul blond îi atârna peste urechi. Avea mâini imense. Susan îl plăcu de cum îl văzu. Se aşeză lângă el. Individul conducea nebuneşte, ţinând volanul cu ambele mâini şi ridicând coatele ca pe nişte aripi de pui de găină. Maşina se bălăngănea dintr-o parte în alta a drumului, pe când Rudy răcnea observaţii peste zgomotul motorului, dând din cap cu un entuziasm violent şi privind în oglinda retrovizoare ca să-i privească în ochi pe Matt şi pe Van.

Rudy întinse mâna păroasă peste parbriz, cuprinzând cu un gest dispreţuitor bolovanii, smocurile de iarbă cafenie, colinele sterpe.

— În ţara mea avem copaci adevăraţi. Nu lucruşoarele astea stupide. Şi iarbă. O simţi sub tălpi. Vaci care dau lapte adevărat. Ridichi mari cât...

Se încurcă.

— Pumnul tău, îi suflă Susan.

—... pumnul tău. Şi apă în râuri, tot timpul. Nu torentele astea nebuneşti când se topeşte zăpada şi după aia nimic. Toate chestiile astea de tip da-şi-nu.

— Atunci de ce-ai venit aici?

Omul dădu din umeri.

— Viaţa-i ciudată.

Le schiţă povestea sa. Tatăl lui construise un dig pe Kzazhastak, se căsătorise cu o tadjică şi devenise funcţionar al corpului diplomatic. Ajunsese în New York. Rudy urmase acolo liceul.

— Pe East Side, Julia Richmond, în 1976.

— Ei nu!

— Da, da! Promiteam. Am învăţat mult. Am învăţat engleza. Am citit cărţi noi. Am învăţat muzică nouă. Am învăţat ce înseamnă asta.

Susan izbucni în râs. Matt se aplecă în faţă, să privească peste spătarul scaunului. Rudy ridicase mâna dreaptă în spate, cu degetul mijlociu ridicat.

— Cântece. Ştiam toate cântecele din anul acela. Top zece. WABC. Daţi-mi zece minute, vă dăm lumea!

Începu să cânte o strofă din *Don't Go Breaking My Heart,* cu accent exagerat şi fals. Van mârâi, dar păru să-l amuze spontaneitatea aceea zănatică.

Rudy îi ducea la un hotel unde trebuiau să-şi petreacă noaptea şi unde urmau să-l întâlnească pe ghidul lui Kullicut, ultima persoană care-l văzuse pe acesta.

— Spune-ne tot ce ştii despre oamenii munţilor, îi ordonă, brusc, Van.

— Tadjicii de pe-aici ştiu o groază de poveşti despre ei. Le spun alma sau czecicai, adică oamenii zăpezilor – nu, nu oamenii ci locuitorii zăpezilor. Nu i-a văzut nimeni. Cel puţin niciunul din cei pe care-i cunosc eu. De fapt, nu prea au încredere în mine pentru că sunt rus. Ştiu că nu le place să vorbească despre asta. Stau şi cască ochii. Nici nu înţeleg prea bine ce-mi spun. Categoric, oamenii cred că există. Unii pretind chiar că fac un soi de comerţ cu ei. Urcă sus în munţi şi le lasă, într-un loc anume, sare, zahăr şi mărgele. După o săptămână, două, când se întorc, nu mai găsesc sarea, dar găsesc în schimb piei de animale, de urs, iepuri, chestii d-astea.

Van sări!

— Cine face asta? Ai vorbit cu vreunul?

Rudy răspunse că nu şi că nimeni nu i-ar putea spune unde este acel loc. Nici nu era sigur că povestea-i adevărată.

— Oamenii dispar uneori dacă depăşesc linia zăpezii. Dispar fără urmă şi atunci toată lumea este necăjită şi dă vina pe czecicai. Se spune că e din ce în ce mai rău, că se întâmplă tot mai des. Nimeni nu ştie de ce. Am vorbit cu un om al cărui fiu a dispărut. Băiatul a plecat la vânătoare în munţi. Asta era ocupaţia lui. Într-o zi nu s-a mai întors. L-au căutat şi s-a zvonit că i-au găsit corpul fără cap. Cine ştie? Tatăl nu vrea să vorbească despre asta. Oamenii sunt foate superstiţioşi, nu le place să audă cuvântul czecicai. Copiii fug. E ca monstrul ăla din Amercia, cum îi zice? Cel cu care îşi sperie părinţii copiii.

— Bau-bau, răspunse Susan.

— Cum?

— Monstrul care se ascunde sub paturile copiilor.

— Cam aşa ceva.

Drumul deveni brăzdat de hârtoape, semn că se apropiau de-un sat. Matt se întoarse spre Susan, cu vocea însufleţită:

— Ştii unde suntem? În ce oraş suntem?

Ea clătină din cap.

— Am văzut un indicator. Suntem în Khodzant!

Dură un timp până recunoscu numele.

— Cel din „Enigma din Khodzant"? întrebă ea.

— Exact.

— Fir-ar să fie!

— Ce-i „Enigma din Khozdant"? se interesă Rudy.

Van îi răspunse:

— Un fel de pictogramă. Se crede că-i foarte veche, dar nimeni nu ştie exact de când, pentru că originalul a dispărut. O parte din el lipsea. N-a fost descifrat.

— Şi era de aici? întrebă Rudy.

— Aşa se pare, dacă nu mai există vreun Khodzant.

Matt fu surprins. Despre enigmă ştiau doar câţiva arheologi.

— De unde ştii toate astea? îl întrebă el pe Van.

— Strâng lucruri de felul ăsta. Nu ştii niciodată peste ce dai.

Maşina trecu pe străzi înguste, pe lângă case din piatră şi mortar, apoi pătrunse într-o curte. Pe arcada uşii era scris, cu vopsea albastră decolorată, un singur cuvânt: HOTEL.

Rudy ieşi primul din maşină, răcnind ordine către băiatul care deschisese poarta hotelului. Îi conduse să se înregistreze la o tejghea îngustă, din lemn. Proprietarul, un bărbat cu fes, sprâncene negre şi doar cu câţiva dinţi, purta un pulover Duke, cu un diavol albastru în dreptul inimii. Nu văzuse niciodată un paşaport american şi răsfoi lent paginile înainte să le arate camerele.

Mâncarea – o friptură suportabilă – fu udată cu un potop de votcă procurată de Rudy. De îndată ce se golea un pahar, rusul întindea braţul lung şi-l umplea până la margine.

După aceea s-au mutat la bar, o cavernă mică, decorată cu viţe şi plante ce creşteau din blocuri de zgură, fără fund. Proprietarul veni cu o tava cu ceşti cu cafea, din porţelan, şi-i şopti ceva la ureche lui Rudy: venise băiatul care fusese ghidul lui Kellicut.

Cel anunţat intră în încăpere. Avea treisprezece sau paisprezece ani, păr de-un negru curat, cu ochi mari, căprui, care-i privi pe fiecare. Purta o bluză largă, un fel de halat şi tenişi.

Van vru să-i vorbească, dar Susan îl opri. Se duse la băiat şi-i strânse mâna puternic, zâmbind. El i-o strânse solemn, apoi făcu o plecăciune.

— El e Şarafidin, îl prezentă Rudy.

Îi strânseră mâna şi ceilalţi. După fiecare strângere de mână, băiatul făcea o plecăciune.

Rudy îl invită să se aşeze, dar băiatul rămase în picioare. Cei doi schimbară câteva cuvinte în persană, după care băiatul îşi începu istorisirea

calm şi fără ezitări, într-un şuvoi continuu. În cele din urmă, Rudy îi făcu semn să facă o pauză, ca să traducă.

— Spune că Învăţătorul – aşa-i spune domnului Kellicut – a venit aici acum multe luni. Că a tras chiar aici, la hotel. Oamenii nu ştiau ce dorea sau de ce a venit. Mulţi nu-i vorbeau, dar erau curioşi, aşa că, puţin câte puţin, au început să se apropie. El vorbea persana, nu foarte bine.

În timp ce Rudy relata, băiatul se uita la Susan, iar ea se uita la el.

— Treptat, oamenii s-au obişnuit cu el. Făcea plimbări lungi, la poalele colinelor, uneori chiar în munţi. Cunoştea medicina şi a vindecat câţiva oameni. Încet, încet şi-au deschis casele pentru el. Într-o seară, a venit la noi acasă, la cină. Noi am tăiat o capră. A adus un cadou pentru tatăl meu, o farfurie minunată. Pe ea era poza unei femei, o statuie a unei femei uriaşe ce ţinea în mâini o făclie şi o carte, cu apă în jur. Oraşul New York. Tatălui meu i-a plăcut atât de mult că a agăţat-o deasupra cuptorului.

Van îl întrerupse:

— Ce i-a povestit tatăl tău despre alma?

Rudy traduse. Băiatul nu înţelese. Când Rudy încercă din nou, băiatul se uită într-o parte.

— Spune că n-a fost de faţă, explică Rudy.

— Continuă, îl îndemnă blând Matt.

De data asta, băiatul vorbi îndelung. Rudy îl încuraja dând încet din cap. Istorisi cum într-o zi Învăţătorul le-a destăinuit dorinţa sa de a merge în munţi să vadă alma şi cum au încercat de mai multe ori să-l convingă să renunţe.

— Aşa că într-o noapte tatăl meu a spus: dacă trebuie să te duci, du-te! Dar îţi spun să-l iei cu tine pe primul meu fiu.

Era, zice el, modul în care tatăl său oferea protecţie Învăţătorului. Apoi băiatul a descris pregătirile şi ascensiunea – zile întregi de căţărat.

— Într-o zi am ajuns într-un loc unde nici copacii nu se duc. Acolo ne-am clădit coliba. În fiecare zi mergeam, tot mai sus. Oriunde ne duceam, Învăţătorul examina pământul. Apoi am ridicat o tabără. Noaptea îngheţam. Aveam un pătuţ pe care-l făcuse pentru mine, dar tot mi-era frig. Învăţătorul a început să plece singur. Nu mă lăsa să vin cu el. Mergea mult. Într-o noapte nu a venit, după aceea a lipsit nopţi la rând. Zile şi zile. Se întorcea şi scria. Se purta ciudat. Pe urmă s-a îmbolnăvit şi tremura. Era foarte slăbit. S-a făcut bine şi a plecat iar. Iarăşi a lipsit mult timp. Nu ne rămăsese multă mâncare. Trebuia să cobor mai jos pe munte şi să prind iepuri şi păsări şi să le aduc. Nu ştiu dacă Învăţătorul se întorcea când eu eram plecat. M-am uitat după urmele lui. Uneori le vedeam. Apoi Învăţătorul s-a întors. Arăta rău. Arăta altfel. Nu mi-a acordat multă atenţie, de parcă nu m-ar fi cunoscut. Vorbea tare mult, dar în altă limbă, aşa că n-am înţeles ce spunea. Aproape nu mai aveam hrană, dar nu voia să plecăm. L-am întrebat de ce şi n-a vrut să-mi spună. Vorbea mult despre alma. L-am întrebat ce înseamnă. A râs mult. Lipsea tot mai mult. Într-o zi m-am

întors de la vânat şi era acolo. Barba îi era mai lungă şi arăta foarte agitat. A zis că trebuie să mă duc acasă şi să iau ceva cu mine. Mi-a dat o cutie. Era grea şi avea scris ceva pe ea. A zis să i-o dau tatălui meu şi tatăl meu s-o trimită prin poştă. Aşa am făcut.

— Te-ai întors? întrebă Susan.

Rudy traduse, iar băiatul clătină din cap.

— L-ai mai văzut?

Din nou a clătinat din cap.

— Ai văzut şi tu alma? întrebă Matt.

— Nu, răspunse băiatul şi-şi muşcă buzele. O dată căutam urmele Învăţătorului şi nu le-am găsit, dar am văzut alte urme. Mai mari.

Schimbară priviri între ei, iar Rudy trase o duşcă de votcă.

— Alte întrebări?

— Întreabă-l, ceru Matt, dacă a deschis pachetul.

Van se uita în sus, întunecat la faţă. Băiatul făcu semn că nu, apoi se uită la Susan şi zise ceva. Rudy se răsti la el.

— Ce-a spus? vru să ştie Susan.

— Nimic, domnişoară, ceva fără importanţă.

— Vreau să ştiu ce-a spus.

— Vrea să ştie dacă dumneavoastră şi Învăţătorul vă cunoaşteţi.

— Dacă ne cunoaştem?

— Întrebarea exactă... n-am înţeles. Nu înseamnă nimic, sunt convins.

Van părea uluit.

— De ce naiba vrea să ştie?

— Răspunde-i că da, zise Susan.

— Nu înţeleg, mormăi Rudy.

— Vrea să afle cine suntem, îl repezi Susan.

Când Rudy îi traduse răspunsul, băiatul se uită la Susan, apoi, făcând plecăciuni în toate părţile, ieşi, dându-se înapoi, din cameră.

Afară se înserase. Susan stătea rezemată de fereastră, pielea ei smeadă lucind la lumina lumânărilor, cu ochii ca nişte caverne negre. Spuse, cu voce măsurată:

— Van, ce plănuieşti?

— Măcar ştim de unde să începem. De la tabără.

— Să-l conving pe Şarafidin să ne conducă acolo?

— Am aranjat totul, răspunse Van.

— Ai mai aranjat şi altceva? Mai ai alte surprize? se interesă Susan.

— Nu.

— Deci o să mergem în tabăra lui Kellicut, zise Matt. Şi după aceea?

Urmă o tăcere. În cele din urmă, Van răspunse:

— Văzând şi făcând. Depinde ce găsim acolo. O să căutăm un mesaj. O să căutăm urme.

— Şi dacă nu găsim nimic?

— Aici începe rolul vostru. Îl cunoaşteţi şi ştiţi ce căuta. Poate veţi încerca să faceţi ce a făcut el, să gândiţi cum a gândit el, să faceţi ce-a făcut, să mergeţi unde a mers el. După cum am spus, văzând şi făcând...

— Ce-i cu pistolul, Van? întrebă Matt. Ce vrei să faci cu el?

— Nimic, dacă se poate.

— Atunci de ce l-ai adus? se interesă Susan.

— Pentru că s-ar putea să avem nevoie de el.

— Ai vreun motiv să crezi că s-ar putea să avem nevoie?

— N-am nici cea mai mică idee ce vom descoperi acolo.

— Căutăm fiinţa aceea sau o vânăm? vru să ştie Matt.

— Ce naiba, ai auzit ce-a spus copilul! în zona aia au dispărut oameni! Dacă vrei să încerci cu rahaturile tale antropologice, n-ai decât. Scoate-ţi casetofonul şi înregistrează-le cele mai intime gânduri. Şi o să vezi ce-or să-ţi facă. Ţie, nu mie.

— Ţine minte că suntem savanţi, nu vânători.

— Da, dar vreau să mă întorc acasă întreg.

Van era îngrijorat: poate că sunt spionaţi, gândi el, poate că nu vor merge până la capăt...

Rămaseră tăcuţi în întunericul ce se lăsase, fără să aibă nimic de spus. Deodată, Susan îşi trase scaunul şi se ridică, murmură nişte cuvinte de noapte bună, apoi plecă. Matt o urmă.

Matt şi Susan se duseră la o ceainărie din piaţă, unde se vedea lumină. Vreo zece bărbaţi stăteau la mesele din metal risipite într-o curte interioară, sorbind ceai verde, fumând şi vorbind liniştiţi, cu voci cântate. Unii şedeau cu picioarele încrucişate, lângă nişte paturi acoperite cu covoare persane, şi jucau şah. Pe uşa deschisă se auzea muzică turcească. Oamenii se uitară la Susan şi Matt cu o curiozitate nedisimulată.

Aceştia se aşezară la o masă şi comandară cafea, prin semne.

— Ia uită-te, îi zise Susan, făcând semn către piaţă.

Deasupra acesteia, chiar peste zidul întunecat al clădirilor, se vedea luna plină. Atârna pe cer de parcă s-ar fi odihnit pe acoperişuri, atât de limpede se vedeau craterele cenuşii, ca nişte pete pe o piersică abia curăţată de pieliţă.

— Iisuse, exclamă Matt, nimic nu seamănă cu luna asta peste....

—... Khodzant.

— Khodzant. Nu-i de mirare că nimic n-are înţeles. De când am ajuns aici mă simt ca o ghicitoare învăluită de-o enigmă...

— Gândeşte-te, zâmbi Susan, că undeva în munţi, micuţul nostru umanoid se uită şi el la lună.

— Probabil urlă la ea.

— Ei, lasă...

— De ce?

— Iar o să începi că nu-s civilizaţi.

— Şi ce-i necivilizat în urlat? Eu fac chestia asta tot timpul.

— Ceea ce dovedeşte că am dreptate. De fapt, tu ar trebui să fii individul care crede că sunt la fel de buni ca şi noi.

— Nu la fel de buni – egali, compatibili.

— Şi sexy.

— Ei, hai, n-am spus niciodată asta! protestă Matt.

— Da, dar ai sugerat-o. Altfel, cum de ne-ar fi apucat frenezia... cum i-ai spus?

— Imperialism reproductiv?

— Da, imperialismul reproductiv faţă de ei. Şi ce termen ai mai popularizat? Toţi puştii mei şi-au notat, pentru examen.

— Fluxul de gene.

— Fluxul de gene, asta-i! Sună frumos. Ca o reclamă pentru Calvin Klein.

— Foarte amuzant! Şi tu? De unde ai scos toată povestea cu războiul? Oameni vânaţi, hăituiţi, fugăriţi pe culmi. Şi nonsensul ăla cu mâncătorii de creier! De parcă ar fi avut de-a face cu Alberto Blanc în anii cincizeci. Chiar crezi în aşa ceva?

— Nu cred neapărat, răspunse ea, în defensivă. Sunt deschisă la idei noi.

— Unde-s dovezile?

— Nu-i vorba de dovezi. Doar de indicaţii. Găurile alea din cranii.

— Poate există altă explicaţie.

— Da, poate au fost mitraliate!

Bărbatul făcu semn chelnerului.

— Matt, pot să te întreb ceva? Cu toată seriozitatea.

— Dă-i drumul.

Susan făcu o pauză, apoi zise:

— Când eram împreună, ai avut vreo legătură cu o fată de Neanderthal?

Bărbatul râse. După atâţia ani, reuşea încă să-l surprindă.

— Nu m-a vrut. A zis că am braţele prea scurte şi arcadele sprâncenelor prea turtite. De ce mă întrebi?

— Din curiozitate. Mă gândeam că toată teoria ta despre sex şi încrucişări a fost o extrapolare bazată pe experienţa personală.

— Aşa-i, Susan. La fel ca şi teoria ta despre război.

Chelnerul veni cu două ceşti mici cu cafea turcească şi-i întrerupse, fără să se grăbească, întorcând ceştile cu mânerul spre dreapta. Susan tăcu cât timp rămase lângă ei, apoi se arătă încurcată.

— *Homo sapiens sapiens.* M-am întrebat întotdeauna de ce ne-am categorisit cu două sapiensuri.

— Răspunsul este foarte simplu.

— Care-i?

— L-ai dat chiar tu. Noi am stabilit denumirile.

— Ce aroganţă din partea noastră!

— Şi cum ar fi trebuit să ne numim?

— Ce zici de *Homo duplicitous?* propuse ea, după care se gândi o secundă. De fapt, există o denumire care se potriveşte celor mai mulţi bărbaţi pe care i-am cunoscut, o denumire care a mai fost folosită: *Homo erectus.* Ce zici?

— Ce să zic? Nu cred că jocurile astea de cuvinte sunt foarte amuzante.

— Nici eu nu cred.

Susan deveni brusc serioasă, iar Matt se uită la ea. Nu mai zâmbea. Pielea ei părea întunecată, din cauza rochiei de bumbac albă, cu decolteu. Matt ştia că nu purta sutien. Se uită la mâna ei care stătea pe masă şi simţi impulsul de a o lua. Dar Susan şi-o trase....

— S-a făcut târziu. E timpul să ne întoarcem, spuse femeia.

Merseră în tăcere până la hotel.

Uşa era încuiată şi sunară mult timp, până veni băiatul, în cămaşă de noapte largă, şi le deschise. Cheile de la camerele lor, grele, din bronz, ataşate de bucăţi de lemn, atârnau alături. Urcară scările fără să spună nimic. Vârâră cheile în broaşte simultan şi apoi se uitară unul la altul, iar asta îi făcu să zâmbească.

Camera lui Susan era mică, dezolantă. O lampă cu găuri în abajur arunca umbre pe perete.

Se duse la dulap şi deschise uşa. Înăuntru se găsea o oglindă înaltă. Se privi, surprinsă: părea tristă, dar arăta încă bine. Îşi trase rochia peste cap. Avea figura încordată, sânii încă tari. Îşi scoase chiloţii şi-şi privi în oglindă trupul gol.

Îşi aruncă pantofii din picioare, se întinse pe pat şi se uită în tavan. Avea senzaţia că încăperea se învârteşte. Închise ochii. Desfăcu uşor picioarele, încet, şi începu să-şi mângâie burta cu vârful degetului. Auzea vocea lui Matt dictând evenimentele zilei în casetofon. Ce-o să spună despre ea?

Prea multe lucruri năvăliseră deodată. Observă diverse lucruri mărunte – o crăpătură în tavan, un nod în lemnul uşii, un pantof răsturnat într-o parte – dar acestea nu-i înlăturară anxietatea. Nu se putea ancora de ele. Deschise ochii şi ridică iute capul, simţind că încăperea stă locului, apoi se întinse la loc şi se relaxă. Mişcă mâna mai în jos, lent, închise ochii...

Auzi brusc un sunet, un fâşâit lângă uşă, zgomot uşor de paşi. Se ridică şi privi. Sub uşă se vedea un plic.

Sări din pat, îşi puse rochia, se grăbi spre uşă şi o deschise. Coridorul era gol. Desfăcu plicul. Recunoscu scrisul de mână familiar, cu linii puternice, greu de descifrat.

O scrisoare de la Kellicut.

6

Van găsise un loc bun, o zonă sigură, cum i-ar fi spus Eagleton. Cartonul gudronat de pe acoperişul hotelului se încălzise deja de la soarele dimineţii. Van stătea în spatele căminului, în afara câmpului vizual. Se duse în colţ, să verifice uşiţa închisă ce dădea pe acoperiş. Se zăreau doar câţiva norişori spre est. Nu vor influenţa transmisia.

Deschise rucsacul, scoase o cutie neagră, trase cârligele laterale şi ridică apoi capacul. Tastatura era murdară de la degetele celor ce-o folosiseă înaintea lui. Indivizii ăia l-au pricopsit cu un model învechit de NOMAD la mâna a doua, în locul unui model la zi, care ar fi cântărit cu vreo două kilograme mai puţin. Ăsta era un adevărat tanc!

Pomi aparatul, trase ecranul la un unghi de patruzeci şi cinci de grade, bătu CTERM pentru software şi selectă IOR, pentru Regiunea Oceanului Indian, unul dintre cei patru sateliţi care înconjurau globul. Bara de putere a semnalului apăru pe ecran – paisprezece virgulă opt, cea mai puternică pe care-o văzuse vreodată – apoi accesă discul şi tastă codul său de identificare din nouă caractere. Mai mult litere. Urmă un bâzâit uşor şi o tăcere îndelungată, cât timp aparatura cerceta cerul, iar el aşteptă strângerea magică de mână prin stratosferă. Ciudat că simţi un contracurent de tensiune în timpul aşteptării. Nu era ca în cazul folosirii unui radio sau telefon. Probabil avea vreo legătură cu spaţiul pe care-l traversau impulsurile de electroni, o distanţă mai mare decât cea colindată de el în toată viaţa. Simţi iar pofta veche de-o ţigară.

În timpul micului dejun, Van detectase suspiciune la Matt şi Susan. Nu în ceea ce făceau şi spuneau. De fapt, încercau să se poarte natural, chiar prieteneşte. Se obişnuise să surprindă înţelesuri în gesturi minore şi să citească limbajul trupului. Într-un moment i-a surprins schimbând priviri semnificative. Se întrebase dacă până la urmă cei doi căzuseră la pat. Se meritau, erau ai naibii de potriviţi.

Brusc auzi bâzâituri subţiri, cântecelul care indica stabilirea legăturii, iar după o secundă ecranul se goli şi apăru comanda TRANSMIT. Van tastă codul. Un raport de rutină. Nu prea avea ce transmite, în afară de localizare. Transmisese deja un mesaj cu informaţiile aduse de băiat. Eagleton dorea rapoarte detaliate – cu siguranţă că era curios în privinţa lui Matt şi Susan – iar Van simţea o plăcere perversă în a furniza tot ce putea să strângă. Ştia că Eagleton era dispus să-l vândă oricând, de aceea simţea un strop de putere doar când lucra pe teren. Apoi revenea la normal. Să se bucure deci cât putea.

Primi o confirmare obişnuită: CONF-OK. Închise NOMAD-ul şi opri curentul, trecând comutatorul pe OFF. Fusese avertizat de un ofiţer de comunicaţii, un beţivan bătrân, că dispozitivele fuseseră astfel reproiectate, încât poziţia OFF activa sistemul automat de căutare prin satelit, astfel că putea fi descoperit

oriunde în lume. Tipic din partea lui Eagleton să încerce să-l înşele. Van păstră poziţia OFF pentru moment – dacă n-o făcea, i-ar fi alertat, le-ar fi arătat că ştia. Apoi puse calculatorul la loc în rucsac şi cobori scările pe furiş.

Matt fusese speriat de nota lui Kellicut: conţinutul, faptul că bătrânul considerase necesar să o trimită, că alesese o rută ocolitoare pentru a ajunge în mâinile lui – în mâinile lui Susan, de fapt, pentru că ei îi fusese adresată. Presupunea că fusese trimisă de pe munte, prin intermediul lui Şarafidin, iar băiatul le-o transmisese. Asta justifica întrebarea lui ciudată: dacă Susan şi Kellicut se cunoşteau – fără îndoială înţelesese greşit un ordin al lui Kellicut, care dorise să se asigure că doar ei îi va fi transmis mesajul.

Când Matt auzise ciocănitul uşor în uşă, noaptea trecută, ştiuse imediat că era Susan. Oprise casetofonul şi deschisese uşa, cu sufletul la gură, dar de îndată ce-i văzuse expresia confuză, îşi dăduse seama că nu venise din motivul pe care-l sperase el. Fără un cuvânt, femeia îi întinsese scrisoarea. O avea şi acum, scoase hârtia murdară şi o reciti.

Susan,

Trebuie să vii urgent. Doar tu şi Matt veţi aprecia enormitatea descoperirii mele. Nu zăbovi. Şi încă ceva: nu le spune şi celorlalţi. Ţine secret. Doar noi, savanţii, trebuie să stabilim contactul. Mulţi nu sunt reprezentanţi potriviţi ai speciei noastre. Grăbeşte-te, pentru numele lui Dumnezeu! Ceea ce vom trăi împreună depăşeşte orice din istoria omenirii.

Pe toţi zeii, mâine va fi o zi a socotelilor!

Kellicut nu semnase. Tipic, îşi spuse Matt, uitându-se la notiţa mâzgălită de mână, egotistă şi la sfârşit enigmatică. Fără dată, fără loc. Hîrtia mototolită şi murdară, dovedea că a fost scrisă în sălbăticie. Scopul ei era de a avertiza să nu vorbească despre expediţie. De ce? Voia să fie singurul care să uimească lumea? O chestie destul de tipică pentru el. Iar rândul cu „mulţi nu sunt reprezentanţi potriviţi ai speciei noastre" – ce mod ciudat de exprimare!

Grozav! Ne anunţă că-i pe cale să facă marea descoperire din istorie, dar ne spune că n-avem voie să vorbim despre ea. Ne avertizează, când noi nu putem face nimic. De ce nu s-a obosit să ne caute adresele, dacă pregătea ceva monumental? Kellicut, cântăreţul din fluier, ne conduce încă în necunoscut, după atâţia ani... Numai că acum nu-i vorba de teoria cuantică şi de Jung, ci... naiba ştie ce!

Şi-l mai tulbura ceva: nota sugera că ar fi existat o scrisoare anterioară, în pachet. Nu spunea lucrul ăsta în cuvinte clare, dar tonul părea cel al unui post scriptum, „şi încă ceva", după cum se exprimase. Ceea ce se potrivea. Kellicut iubea drama şi nu era mai prejos de străvechii acaparatori ai atenţiei, dar în sufletul lui rămăsese un savant. N-ar fi trimis un craniu de

neanderthalian de douăzeci şi cinci de ani fără nicio explicaţie. Erau prea multe în joc, existau prea multe riscuri. Implicaţiile scrisorii dispărute erau înspăimântătoare: Eagleton sau Van, poate amândoi, ascundeau ceva. De ce? Şi ce nu trebuiau să ştie Susan şi Matt?

Fără îndoială, scrisoarea venea de la Kellicut. Era stilul lui, pălăvrăgeala lui. Matt îl şi vedea scriind acea promisiune pasionată a descoperirii care „depăşeşte orice din istoria omenirii". Şi înfloritura din final, un citat din anticii greci: Pe toţi zeii, mâine va fi o zi a socotelilor! Susan îl identificase: Ahile vorbind după uciderea lui Patrocle în faţa zidurilor Troiei.

Chiar şi într-o situaţie ca aceea, când credea că se află în pragul unei mari descoperiri, când conducea pe doi dintre colegii cei mai apropiaţi către pericol, trebuia să rămână pedant, îşi spuse Matt. Amărăciunea pe care o simţi îl surprinse.

În curte, Van împrăştiase tot echipamentul, şi stătea cu o agendă în mână. Îi dădea ordine lui Rudy, care împacheta vesel fiecare lucru verificat. Matt era exasperat de atâtea bagaje: corturi, saci de dormit, cizme, jachete din polipropilenă, o trusă medicală, lanterne, instrumente de gătit, topoare, cuţite, gamele, videocamere. Şi tot felul de mâncare: conserve şi felii de carne, dar mai ales legume deshidratate, neatrăgătoare, împachetate în vid.

— Doamne! exclamă Matt, privind grămada. Ne ducem să vedem alma sau deschidem un magazin?

Susan veni cu o cană de cafea fierbinte, cu părul ciufulit. Matt arătă o pungă mică din pânză:

— Ce-i acolo? îl întrebă el pe Van.

— Rachete de semnalizare.

— La ce ne trebuie?

— În caz că trebuie să fim evacuaţi.

— Şi cine o să ne evacueze?

— Nu se ştie. Mai bine să te asiguri, decât să-ţi pară rău.

Susan întâlni privirea lui Matt, se încruntă, clătină din cap şi plecă.

Merseră pe şoseaua Pamir, o fâşie neagră de asfalt care se strecura printre munţi până la Khorog, la graniţa afgană, apoi către străvechiul oraş Oş, cândva capăt de drum pentru caravane. Rudy şofa, distrându-i cu un potpuriu de cântece din anul său în New York. Van, care stătea lângă el, era inexplicabil de tolerant.

Trecură pe lângă vreo două sate fantomă, grupuleţe de colibe din lut pe terase în coastele munţilor, la umbra copacilor, în care nu apăru niciun semn de viaţă. În vecinătate se vedea ceva ce fusese cândva un lan, văzură chiar şi o gospodărie colectivă abandonată, cu barăci imense, scunde, din piatră, cu tavanul dărâmat. Căruţele şi plugurile fuseseră părăsite pe câmp.

— Ce s-a întâmplat? se interesă Matt. Molimă? Foamete?

— Nici una, nici alta, explică Rudy. Aici a fost colonizarea guvernamentală de pe râul Vakş. A fost abandonată forţat în 1981, după trei cutremure. Au murit aproape douăsprezece mii de oameni. Aici a fost epicentrul. Întreaga zonă este încă instabilă.

Mai târziu pătrunseră mai sus, către poalele munţilor, unde văile erau pline de torente de la zăpada ce se topea. Iarba cafenie devenise verde.

La prânz opriră să mănânce. Rudy parcă maşina lângă un pârâu şi, după-masă, Matt merse pe firul lui până într-un loc unde apa se transforma într-un lac mic. Lăsându-se pradă unui impuls de moment, îşi scoase hainele şi se aruncă în unde. Descoperi fundul nisipos, se lăsă pe spate şi se cufundă, lăsându-şi doar capul afară din apă.

Pluti ca o frunză. Toată dimineaţa avusese fantezii sexuale legate de Susan, se lăsase cuprins de ele. Pe drum către pârâu se întorsese s-o aştepte, privindu-i doar trupul. O lăsase s-o ia înainte şi se uitase la mărgelele de sudoare ce se scurgeau pe coapsele ei. Se imaginase deschizând acele coapse, înfundându-şi capul în ele, cum obişnuia să facă...

Reveria îi fu întreruptă de strigăte, trebuiau să plece. Pe când ieşea din apă şi se ştergea, simţi aerul cald care-i înconjura trupul şi-şi dădu seama că tremura.

În după-amiaza aceea conduse Matt. De obicei îi făcea plăcere, dar de data asta era dificil. Părăsiseră şoseaua şi ţopăiau pe un drum prăfuit, iar dacă mergea prea repede maşina tremura de le zguduia oasele. Din cauză că soarele se afla chiar deasupra capului, distingea cu greu calea prin lumină şi pietrele strălucitoare. Îşi mijise ochii atât de mult, că-l dureau sprâncenele.

Seara trecu la volan Susan, în timp ce Van şi Rudy dormeau în spate. Aerul se răcea iute. Vântul năvălea ca un curent submarin rece, dar lăsară fereastra deschisă pentru că le plăcea. Lumina farurilor sălta şi distingeai cu greu obstacolele din drum, de aceea Matt servea ca observator, strigând de fiecare dată când zărea ceva. Se distra. Şi ea.

Deseori întâlneau câte un scorpion târându-se în lumina farurilor, cu acul ridicat în aer, agil şi cu aspect obscen.

— Ne trebuie muzică, muzică de şofat, spuse Matt.

— Aşteaptă o clipă.

Susan opri maşina, scotoci în spate şi se întoarse cu o cutie din piele, o puse pe bord, apăsă un buton şi porni casetofonul. Muzica lui Bruce Springsteen umplu noaptea. Când Susan apăsă pe acceleraţie, rânjeau amândoi.

După trei ore opriră să înnopteze pe un deal ierbos, înconjurat de culmi şi stânci. Făcură un foc zdravăn şi săpară un şanţ în jurul taberei, în care vărsară benzină, ca să ţină la distanţă scorpionii.

Lângă foc, Van se aplecă peste hartă.

— Am mers bine, ţinând seama de drum. Am făcut vreo patru sute de kilometri.

Matt se uită peste umărul lui, pe când trasa ruta.

— Îmi imaginez că vom ajunge la poalele muntelui pe la amiază, îi spuse Van, aproape prietenos.

După ce mâncară, întinseră sacii de dormit. Susan îl desfăcu pe al ei lângă Matt. Şarafidin îşi întinse pătura într-o parte şi se rugă în genunchi, atingând solul cu fruntea, cu faţa spre Mecca. Când se apleca, bluza de bumbac alb se ridica şi-i dezgolea spatele osos. Se ridică brusc şi scoase din legătura sa ceva care arăta ca o cutie mică. O ridică spre cerul nopţii, o duse încet la buze şi o sărută de patru, cinci ori. Rudy se uită la el, apoi la Matt şi Susan, zâmbi, duse arătătorul la tâmplă şi trasă cercuri ce indicau nebunia.

Matt încercă să doarmă, dar drumul se tot descolăcea în faţa ochilor, făcându-i sângele să fiarbă. Auzi răsuflarea lui Susan, puternică şi profundă, după care se prăbuşi abrupt în somn, de parcă ar fi căzut de pe o culme.

Plecară dimineaţa devreme. Van conducea tăcut, mecanic. Urcau iute şi se simţea schimbarea de altitudine în urechi. Topografia se schimbă. Tufărişul mărunt rămase în urmă, drumul era mărginit de pini uscăţivi. Apoi copacii se răriră, drumul începu să facă nişte cotituri înşelătoare, bruşte, în unghi redus. Van trecu în viteza a doua, apoi în prima. În cele din urmă, drumul se reduse la o cărare de piatră.

Van opri lângă un copac, la marginea unei pajişti.

— Capăt de linie! anunţă el, oprind motorul.

— Nu pot să spun că-mi place expresia, zise Susan.

Descărcară bagajele şi le puseră în rucsacuri, sub îndrumarea lui Van. Acesta îşi ţinea sacul, mai mare, separat de ceilalţi. În cele din urmă ridică şi capota Cruiserului şi deconectă bateria.

— Nu ştiu cât o să stăm, anunţă el, punând cheile deasupra lunetei. Sunt aici, dacă va fi nevoie.

— De ce să fie nevoie?

— Dacă ne vom despărţi.

Pe când traversau pajiştea către pădure, priviră culmile zimţate care păreau înalte şi apropiate, încrustate cu gheaţă. Pe cerul cu nori mişcători se răsuceau voaluri de ceaţă, dând impresia că se întindeau şi fandau.

Urcară ore în şir pe panta cu stânci şi mărăcini, pe un drum indicat de Şarafidin. Băiatul mergea cu hotărâre, cu ochii negri urmărind continuu semne după care se ghida. Nu exista nicio cărare. O dată sau de două ori greşi, trebuiră să se întoarcă şi să se odihnească, în timp ce el se duse înainte şi-i strigă după ce găsi drumul. Soarele dogorea, Şarafidin se dezbrăcase până la brâu, arătându-şi coastele trupului osos.

Partea din faţă a cămăşii lui Van era scăldată de sudoare. Rucsacul lui, mai greu ca al celorlalţi, îi încetinea mersul. Matt şi Susan se deplasau lent, în mod deliberat, făcând economie de energie. Rudy era cel mai gălăgios. Împingea ramurile tufişurilor la o parte, de parcă ar fi deschis uşile unui *saloon.* Arăta caraghios cu pălăria cu boruri late şi pălăvrăgea fără încetare cu oricine se afla în apropiere.

Ajunseră la o deltă, trecând de ruinele unui *kişlak,* ale mai multor case şi canale de irigaţii, pe lângă câmpuri cândva cultivate. Totul fusese părăsit. Zidurile din piatră se dărâmaseră. Solul arăta negru, fertil, iar zona părea să fi fost ocupată timp de secole.

După mai multe ore, ajunseră la o pajişte alpină străbătută de un râu iute. Îşi lăsară jos sacii – Van avu nevoie de ajutor să şi-l scoată – şi băură însetaţi din apa rece. Rudy lua apă cu pălăria şi-şi turna pe cap, arătând atât de comic, că îi făcu pe ceilalţi să izbucnească în râs.

Susan se duse singură pe pajişte. Văzu într-o parte tufişuri târâtoare de ienuperi şi chiparos şi, ici, colo, mănunchiuri de măceş, caprifoi, iarbă neagră. Aerul leneş mirosea a trandafiri de munte.

— Frumos, nu? se auzi vocea lui Rudy în spatele ei.

Bărbatul rămase privind gânditor peisajul, înainte de a vorbi din nou:

— Ăsta-i unul dintre motivele pentru care m-am întors în ţara asta ţicnită.

Pe când privea culmile formidabile, trăsăturile lui copilăreşti se relaxară. Este un tip arătos, îşi dădu seama brusc Susan.

— N-ai mai fost în Tadjikistan? întrebă Rudy.

— Nu, niciodată. De ce?

— Am crezut că ai mai fost cu grupul anterior.

— Ce grup?

— Cel care a venit anul trecut, înaintea doctorului Kellicut. Ştii, cel în care a fost Van.

7

Tot restul după-amiezei continuară să urce. Panta devenea tot mai abruptă, mersul tot mai greu. Şarafidin era mult în faţa lor.

Spre seară, plopii pitici, cornul-de-cerb verde şi mestecenii începură să se rărească, apoi dispărură complet. Acum se mai vedeau tufişuri mici, iarbă ţepoasă şi, rareori, copăcei de salcie, printre stâncile erodate. Îşi făcură tabără pe un teren pietros şi-şi pregătiră aşternuturile. Matt şi Rudy se duseră să strângă lemne pentru foc. Trebuiră să coboare mult panta pe care abia o urcaseră. Se întoarseră cu şase buşteni şi un braţ de vreascuri, tocmai la timp ca să alimenteze focul pe care-l aprinsese Susan cu nişte iarbă.

— Luaţi, le zise ea, întinzându-le câte o ceaşcă. Cafea dătătoare de viaţă.

După masă, Şarafidin îşi făcu rugăciunea de seară. Când termină, Susan îl chemă pe Rudy, se duseră la băiat şi discutară. La un moment dat, Şarafidin căută în legătură, scoase obiectul care le trezise curiozitatea în noaptea anterioară şi i-l dădu lui Susan. Ea îl examină cu atenţie şi, când i-l înapoie, spuse ceva, iar Rudy traduse.

Matt se aşezase pe o stâncă la marginea platoului. Simţea o durere plăcută în muşchi. În razele portocalii ale amurgului vedea linia în zigzag a copacilor pe pantă, dispărând de-o parte şi de alta a văii. Ceaţa serii se ridica precum aburul. Teritoriul de jos părea a fi la o distanţă infinită.

Susan se aşează lângă el. Îl bucură prezenţa ei. Peisajul atât de sublim îl făcuse să simtă nevoia unei tovărăşii. Rămaseră tăcuţi până când Matt se întoarse spre ea:

— Te-am văzut uitându-te la talismanul lui Şarafidin. Ce este?

— Un coran în miniatură. Spune că a fost folosit împotriva lui Kitchener, în bătălia de la Omdurman. Asigură paradisul celui ce-l deţine. E destul de ros – de la frecat, probabil.

— Ţi-a spus dacă-l ajută?

— N-a fost nevoie. Îl ocroteşte. Îl pune în legătură cu Allah şi cu spiritele muntelui.

— Nu mai are unul?

Dar când Susan vorbi din nou, tonul ei era serios. Îi povesti ce-i destăinuise Rudy din întâmplare, despre călătoria anterioară a lui Van.

— Cu cine a fost şi de ce a venit aici?

— Şi de ce a ascuns-o de noi? se întrebă Matt.

Nu prea aveau ce face. Dacă-l înfruntau pe Van, acesta putea să nege totul. Pe de altă parte, trebuiau să găsească tabăra lui Kellicut. Aşa că deciseră să-l urmărească pe Van cu toată atenţia, aşteptând vreo scăpare a acestuia care să le permită să afle adevărul. Şi se simţiră dezamăgiţi că nu aveau un plan mai bun.

Se făcuse aproape întuneric, iar Susan zise, uitându-se în vale:

— Ştii ce mă îngrijorează? Cu cât stau mai mult aici, cu atât cred mai mult că omul de Neanderthal există încă. Kellicut crede asta, la fel şi Van. Când mergeam prin pădure mă gândeam la craniu. E din os adevărat.

— Şi eu am început să cred la fel.

— Dacă-i autentic, probabil că toate poveştile ce se istorisesc în nopţile lungi de iarnă în satele de jos sunt adevărate.

— Probabil.

— Iar noi am venit aici sperând să găsim un neanderthalian. Sau doi. Sau douăzeci. Dar dacă-s periculoşi? Ce-ar trebui să facem, să le zâmbim şi să le strângem mâna?

— Poate-i putem observa fără să fim văzuţi.

— Da, sau poate nu...

— Nu uita, zise Matt, ei sunt cei care s-au retras aici, deci sunt mai speriaţi de noi decât suntem noi de ei.

— Vorbeşte în numele tău! se supără Susan. Altceva; ştiu că-i doar imaginaţia mea, dar pe când mergeam prin pădure mă gândeam că neanderthalienii ne pândesc. Am început să-mi zic: şi dacă sunt aici? Şi am terminat crezând că sunt. Le simţeam privirea. Tu n-ai simţit-o?

— Nu.

— Eu da. N-am crezut complet, dar m-am autoconvins.

Matt se uită la culmile de jos, acum aproape negre.

— Nu uita ce te afli la înălţime, probabil la peste patru mii de metri. Altitudinea poate provoca stări ciudate.

— Precum ce? întrebă ea sarcastică. Halucinaţii? Paranoia?

— Vorbesc serios. Hiperventilaţie. Insomnie. Anxietate fără motiv. Un simţământ de panică din senin. Apă în plămâni.

— Grozav! Acum mă simt mai bine.

— N-am vrut să zic că ai luat-o razna. Face doar ca lucrurile care te sperie să pară mai îngrozitoare. Nu le lua prea în serios.

— O să-mi aduc aminte de sfatul tău când o să fiu în oală, iar cineva va face din creierul meu o friptură.

Matt zâmbi. Combinaţia ei de încredere totală în sine şi de vulnerabilitate nedisimulată reprezenta o parte din ceea ce-l atrăsese la ea cu ani în urmă.

— Nu te-ai schimbat prea mult, zise el, cu căldură sinceră.

— În bine sau în rău?

— În bine.

Susan clătină din cap imperceptibil, enervată de afirmaţia lui. Petrecuse atâţia ani întreţinându-şi furia împotriva lui Matt, o supărare de modă veche, care ajunsese acum rutină, de nu mai ştia dacă o simte.

Trădarea – acesta era păcatul ce le depăşea pe toate, care strângea toate greşelile lui Matt şi dezamăgirile produse de el într-un singur cuvânt. Repetând

cuvântul, cu ani în urmă, ca pe o mantra, redusese relaţia lor la esenţă. Nu exista nicio îndoială: fusese trădare, o înşelase cu prietena ei cea mai bună. Nu-şi dăduse seama, nu ştiuse de Anne până la sfârşit, ceea ce-i mărise ruşinea şi făcuse ca fapta lui să fie de neiertat. Matt o cunoştea şi ar fi trebuit să ştie cât de tare o umilea. Atunci a început să-l considere demn de dispreţ, cu toate minciunile lui. Abia când respectul pentru el a dispărut şi-a dat seama că nu-l mai iubea.

Avusese şi ea povestea ei de dragoste secretă. Dar exista o diferenţă, îşi spunea ea, pentru că la un anumit nivel fusese conştientă că Matt o înşela – imposibil să fii atât de apropiat de cineva şi să nu-ţi dai seama – deci, într-un fel, se apărase egalându-i păcatul. Ştia că-şi justifica propria trădare, dar asta nu-i redusese convingerea că ea nu se distrase. Fusese adevărată şi necesară ei, pentru că ea nu se dovedise suficientă pentru el. Era o formă de autoapărare.

— Hai să ne întoarcem, zise ea.

În dimineaţa următoare se treziră devreme şi urcară fără să vorbească, cu muşchii dureroşi, cu picioarele tremurând. Fiecare pas producea durere. Se mişcau ca nişte somnambuli, iar pe măsură ce soarele-i încingea, monotonia mersului înlătură orice simţ al timpului.

Doar Şarafidin se căţăra fără efort, alunecând ca un pisoi dintr-o parte în alta, căutând un loc mai bun de pus talpa. Picioarele lui subţiri îl împingeau în sus, se mişcau fără încetare.

La altitudinea aceea, iarba dispăruse, se treziră într-un peisaj sterp, alcătuit din praf, pietre, stânci şi grohotiş. Spre mijlocul după-amiezii ajunseră la o şa dintre două culmi. Cât a fost netedă, mersul a fost mai uşor. De acolo puteau vedea valea aflată la vreo optzeci de kilometri sub ei.

Apoi descoperiră un petec de umbră sub o grămădire de stânci. Când se apropiară, auziră un foşnet, iar solul se cutremură. În spatele unei pietre, ascunsă în umbră, era o gaură. Dedesubt, la o lungime de braţ, curgea un izvor subteran.

Matt se aplecă şi încercă apa rece ca gheaţa. Umplu bidonul, îl ridică, îl trecu celorlalţi.

— Am putea să ne oprim aici pentru prânz, propuse Susan.

Rudy îi spuse ceva lui Şarafidin, acesta îi răspunse. Tonul lui încordat şi faptul că privea în jos atraseră atenţia lui Matt.

— Ce-a spus? vru el să ştie.

— L-am întrebat unde suntem şi a zis... ca să fiu exact, a zis: am ajuns în locul în care oamenii nu trebuie să se ducă.

— Da? Spune-i că vom schimba numele locului! mârâi Van, apoi se duse să cerceteze izvorul ce ieşea la suprafaţă la vreo patruzeci de metri mai departe.

Deodată, îl auziră ţipând. Îl găsiră pe malul nisipos, extins în semicerc, pe care-l săpase apa în stâncă. Bidonul lui Van era răsturnat lângă el. Se părea că începuse să-l umple cu apă. Scotea gemete scurte, ascuţite, un fel de guiţat. Îngenunchease într-o poziţie ţeapănă, nenaturală, iar cu mâna arăta ceva, mişcând-o în sus şi-n jos, ca pe un piston.

Primul gând al lui Matt a fost că făcuse un atac de cord.

— Te simţi bine? strigă el.

— Priveşte!

Van arăta ceva pe pământ, între picioarele lui, cu mişcarea aceea ciudată de piston, în timp ce ceilalţi veneau în goană.

Susan ajunse prima şi exclamă:

— Doamne!

În nisip, lângă izvor, se vedea o singură urmă de talpă, adâncă şi anormal de groasă. Matt se aplecă şi-o examină mai de aproape. Părea omenească, dar avea căputa prea lată.

Cercetară zona şi găsiră alte urme de picior şi, ciudat, urme de cizmă cu zimţi... Acestea păreau a fi de mărimi diferite şi mai bine conturate, mai recente.

Se luară după urmele de cizme cât de departe putură, dar acestea dispărură pe solul tare. Păreau să fi fost făcute de trei persoane. Trei oameni şi, înaintea lor, o creatură asemănătoare omului, un umanoid, nu un om. După felul în care urmele de cizmă se strânseseră în jurul celor de picior, se vedea că oamenii încercau să dea de creatură.

— Ia uitaţi-vă aici! spuse Rudy, ţinând un chiştoc de ţigară în mână, mirosindu-l. E rusesc, anunţă el.

Van se prăbuşea. Respira greu şi avea senzaţia că rucsacul îi era plin cu pietre. Când se îmbrăcase dimineaţa, îşi pusese tocul de pistol. O fâşie de piele îl ţinea sub braţul drept, iar apăsarea ei în carne îl făcea să simtă puterea armei. Ştia că începuse să simtă efectul lipsei de oxigen. Toţi anii de fumat şi toate substanţele şi chimicalele pe care le luase se răzbunau acum: DMT, STP, medicamente al căror nume nu le mai ţinea minte, ca nişte litere de apel ale staţiilor radio din copilăria sa. Cunoştea simptomele bolii altitudinii: accese de slăbiciune, nu neapărat neplăcute, dar amestecate cu săgetări de paranoia, iar deasupra tuturor senzaţia ce te umplea de panică a gâfâirii pentru a-ţi umple plămânii cu aer şi a nu inspira niciun strop. Dacă senzaţia se înrăutăţea, n-o mai putea suporta.

Încercă să-şi stăpânească mintea, dar asta-l făcea să se simtă şi mai anxios, aşa că o lăsă să hoinărească în voie. Deci ruşii ajunseseră aici. Ar fi trebuit să ştie. Nu avusese niciodată încredere în ruşi, deşi lucrase direct cu ei. Glasnostul era o aiureală. Afacerea asta era prea mare pentru ca ruşii s-o ignore. Dăduseră unele informaţii, ascunseseră altele, iar până la urmă îşi

organizaseră propria expediţie. Poate că vor ca noi să facem treaba de cercetaşi, ei să rămână în urmă, iar la momentul potrivit să ne sufle vânatul, gândi el. Eagleton avusese îndoielile sale, Van putea garanta chestia asta, dar le respinsese pe baza argumentului pe care-l numea *factorul anarhic* din Moscova. Eagleton jucase întotdeauna tare, mai ales cu lucruri care nu-i aparţineau, precum vieţile altor oameni.

Spre seară, Şarafidin grăbi pasul, iar după ce ocoliră un stei, ceilalţi văzură că aproape alerga. Strigară după el, dar băiatul nu încetini, nici nu se uită înapoi, şi dispăru după creasta culmii.

Se repeziră după el. Când ajunseră pe creastă şi se uitară la panta lungă din faţa lor, văzură un câmp şi un fel de construcţie. Avură nevoie de oarecare timp ca să-i înţeleagă semnificaţia: tabăra lui Kellicut.

Nu era un loc rău, îşi spuse Matt. Se vedea bine în toate direcţiile şi se cobora pe un drum uşor. Ca să fugă repede? Puţin probabil. Kellicut nu era omul care să se gândească la fugă. Mai degrabă fusese atras de locul acela minunat pentru ca seara să se uite la muntele pe care-l cercetase şi la colinele aflate mult dedesubt. Peisajul îi reconfirma simţul de omnipotenţă.

Ajunseră la marginea taberei. În amestecul de forme din faţa lor zăriră o urmă de mişcare. Van o înregistra în vederea sa periferică încă înainte de a fi pe deplin conştient de ea. Se aruncă pe burtă, mâna dreaptă se strecură în toc şi, descriind iute un arc de cerc, scoase pistolul, apoi se ridică încet, aţintind arma. Când se uită mai bine, simţurile i se relaxară brusc, se lăsă cuprins de uşurare. Era doar o pasăre, un şoim mare, cafeniu, căţărat în vârful unui par, dând din aripile îndoite. Van se ridică şi exclamă:

— Rahat! Nu mă aşteptam la aşa ceva!

Şoimul e semn rău, îşi zise Susan. Simţi deodată, cu o certitudine pe care n-o putea explica, că nu-l vor găsi pe Kellicut în tabără. Aceasta părea nelocuită, neîngrijită, dărăpănată de ploi şi de zăpadă.

Locul arăta spartan, în comparaţie cu tabăra bine aprovizionată, pe care şi-o imaginaseră în timpul ascensiunii lor. Construcţia principală era un şopron înalt de vreun metru douăzeci şi lung de vreo patru, pornind din faţa unei stânci înalte până la umăr. În paralel cu ea fusese ridicat un zid din pietre, cam de o jumătate de metru, care oferea protecţie contra vântului.

La cincizeci de metri se afla o platformă aşezată pe unul dintre copacii sfrijiţi care creşteau la altitudinea aceea. Părea un fel de cămară. În direcţie opusă se zărea ce mai rămăsese din vatra focului taberei, iar în altă parte o fântână rudimentară, cu o funie roasă legată de o cană de metal ce atâma în praf. Pe o cărare laterală se afla un fel de latrină, o groapă cu doi pari peste ea.

— Nu-i mare lucru, zise Van.

Matt gândise la fel şi-l completă:

— Locul pare nelocuit de mult timp.

Susan se duse la şopron şi se aplecă, să poată intra, apoi strigă:

— Matt, vino aici!

Bărbatul se grăbi, se aplecă şi intră. Abia aveau loc amândoi. Înăuntru era prăpăd. O saltea pneumatică fusese sfâşiată pe toată lungimea. Oale şi cratiţe zăceau pe podea, una dintre ele turtită. Ibricul de cafea era şi el lovit, iar felinarul cu benzină spart. O pereche de cizme ale lui Kellicut, murdare de noroi, stăteau neatinse pe un raft improvizat, din lemn.

Uluită, Susan se aplecă să adune nişte hârtii şi se uită pe ele. Foile erau albe. Se uită la Matt.

— Ce crezi? Cine o fi făcut asta?

— Greu de spus.

— A fost făcut deliberat! De... vreo făptură? Sau a fost ceva natural, vreo furtună?

— În niciun caz o furtună, o contrazise el, arătând cioburile unei ceşti albastre din plastic. Poate un animal, adăugă el, îndoindu-se.

— Dar n-a fost stricat totul. Unele stricăciuni puteau fi făcute de vânt sau de ploaia puternică. La urma urmei, adăpostul a fost părăsit cu luni în urmă.

— Nu şi în cazul saltelei pneumatice. Uită-te la ea, e făcută fâşii! Nu se văd semne de gheare, adăugă el, luând o bucată de jos, dar a fost făcut în mod deliberat. Gaura asta poate fi o urmă de colţ. Ceva a sfâşiat salteaua.

— Dacă o făptură mare a făcut prăpăd în adăpost, de ce nu l-a distrus complet?

Susan se întinse, apucă o grindă, o zgâlţâi.

— E încă solidă, ca atunci când a fost construit şopronul. Dar putea fi ruptă în două minute, dacă... dacă voia cineva cu adevărat.

Matt o privi cercetător. Ştia că femeia se agăţa de orice.

— Hai să ne uităm afară.

Ieşiră şi se îndreptară. Ce uşurare să ieşi la aer curat! Şopronul scund producea claustrofobie şi avea un miros greu, bizar.

Începură să examineze solul. Fără să-şi spună, căutau amândoi urme de cizme. Nici una. Terenul era prea tare.

Van, care cercetase marginile taberei, veni lângă ei.

— Nu-l găsesc, bombăni el, lăsându-se în genunchi să privească în şopron, după care vârî un deget între două grinzi. Asta trebuia să aibă un fel de acoperiş gudronat sau ceva care să oprească ploaia. Dar nu-i nimic în preajmă.

Spiritul vânătorii păru să-l trezească pe Van. Îşi întoarse capul şi-i privi pe rând.

— Să vă întreb pe voi, din moment ce-l cunoaşteţi pe Kellicut mai bine decât mine.

— Ce?

— L-aţi considera nepăsător? Arogant?

— Ce vrei să spui? zise Susan.

— Adică i-ar fi dificil să-şi imagineze că i s-ar putea întâmpla ceva rău? Ştiţi genul – tipul de individ care nu-şi face testamentul.

— N-aş zice că e aşa.

— Lasă, Susan, interveni Matt, eu zic că a nimerit exact.

— Unde vrei să ajungi? întreba Susan, plictisită de aerele de detectiv ale lui Van.

— Vrea să ştie de ce nu ne-a lăsat Kellicut un mesaj, o lămuri Matt.

— Poate ne-a lăsat. Nu înseamnă că nu ne-a lăsat doar pentru că nu-l găsim.

— Poate nu ştia că o să plece, presupuse Van.

Susan ştia unde bate el, dar făcu pe proasta:

— La ce te referi?

— Poate a fost atacat şi ucis. Sau răpit. Sau surprins într-o ambuscadă, zise Van, făcând un gest către lanţurile de stânci din jur.

— Nu se vede niciun semn de luptă, îl contrazise Susan. Şi cred că ar fi făcut provizii pentru cei care veneau aici să-l caute. Nu uita că ne-a cerut să venim.

— Poate a lăsat un bilet, poate nu, mormăi Van.

— Poate a fost distrus. Sau luat. Sau aruncat, interveni Matt. Se putea întâmpla orice.

— Sau poate l-a ascuns, sugeră Susan. Asta ar fi mai potrivit cu firea lui.

Van se încruntă.

— Din moment ce am ajuns la asta, zise Matt, ai spus că noi îl cunoaştem mai bine decât tine. Cât de bine îl cunoşti? Nu ştiam că-l cunoşti.

— Puţin. Drumurile noastre s-au încrucişat pe când lucra ceva pentru noi, asta-i tot.

Matt îşi dădu seama că Van ascunde ceva şi-şi propuse să afle mai multe la momentul potrivit.

Continuară să caute urme de paşi şi alte informaţii, împărţind terenul în patru sectoare, ca pe nişte felii de plăcintă ce porneau radial din centru către periferie. Terenul pietros nu dădu nimic la iveală.

Matt se alătură celorlalţi lângă ceea ce fusese focul de tabără, acum un cerc sfărâmat de pietre, în care se afla o movilă de cenuşă împrăştiată, udă. Van îngenunche şi luă o bucată de cărbune, pe care o sfărâmă între degete.

— Acum şase luni vremea era mai friguroasă ca acum, deci e de presupus că a dorit să menţină focul aprins, indiferent cum, zise el, apucând un băţ pe jumătate ars. Arată de parcă ar fi fost udat, şi dacă nu ploua atunci, ceea ce e posibil, dar puţin probabil, înseamnă că l-a pus pe foc deliberat.

— Asta înseamnă, interveni Susan, că a fost, poate, ultimul lucru pe care l-a făcut aici. Un pic de gospodărie. Nu pare să fi fost atacat sau speriat. Deci tot prăpădul a fost făcut după plecarea lui.

Matt scotoci prin cenuşă, care alcătuia un noroi umed.

— E veche. Depinde de cum a fost vremea, dar cred că focul n-a fost aprins de două, trei luni, poate mai mult.

— Da, mormăi Van. A plecat de mult. Indiferent ce i s-a întâmplat, nu s-a întors.

— Probabil că n-a revenit de când a trimis pachetul prin Şarafidin.

— Acum ce facem? întrebă Rudy.

— Îl căutăm, răspunse Susan.

— Pun pariu, zise Van, din tot sufletul, surprinzându-i pe ceilalţi, că dacă-l găsim *pe el,* o să-i găsim şi *pe ei.*

La altitudinea aceea, soarele apunea mai târziu ca în vale, dar crepusculul nu aducea niciun fel de căldură. Curând soarele se ascunse în spatele unor nori joşi, începu să bată un vânt îngheţat şi smocuri de ceaţă prinseră a se rostogoli de pe pantele superioare ca o avalanşă fantomatică, învăluindu-i complet, încât uneori nu mai vedeau dincolo de tabără.

Puseră alimentele pe platformă, făcură focul şi se înfăşurară cu sacii de dormit, aşteptând să se facă mâncarea. Rudy le împărţi cafea neagră.

Van se simţea ceva mai bine, deşi obosea uşor şi câteodată îi curgea sânge din nas, picurând în jos, lăsând o dâră într-o parte a feţei. Medita, privind scânteile care zburau prin ceaţă.

— Poţi să spui multe despre un om după felul în care şi-a aşezat tabăra, afirmă el. Mai multe decât dacă-i vezi casa. Casa se afla acolo înaintea lui, dar o tabără o construieşte singur, în mijlocul nimicniciei, şi-şi pune amprenta pe ea.

— De exemplu? se interesă Matt.

— Uită-te la latrină. Doi pari peste o groapă. Ceva grosolan, nu crezi? Iar platforma pentru alimente, ceva rudimentar. Cred că profesorul nu-i un om care să-şi piardă vremea cu plăcerile.

— Nu eşti departe de adevăr, recunoscu Matt.

— Nici cu şopronul nu s-ar putea lăuda. De ce nu s-a îngrijit să construiască ceva mai solid? Îngheaţă rahatul în tine aici! Sau nu credea că o să stea mult timp acolo, sau nu-i păsa.

— Nici acum nu te contrazic. Eu aş zice că nu-i păsa, zise Matt.

— Apoi locul în sine. Dacă voia să fie ferit, ar fi căutat o peşteră, trebuie să fie zeci pe aici. Dar a ales cel mai vizibil loc din jur. Un lucru nu prea înţelept.

— Sau poate dorea să fie văzut, se repezi Susan.

— Probabil, o aprobă Matt. Să-şi anunţe prezenţa. Să-i facă pe ei să vină la el.

— Sau poate îşi închipuia că ei ştiu oricum de prezenţa lui, continuă Susan.

Van întoarse capul şi o privi ciudat, cercetător. Părea că încerca să-şi imagineze ceva. Susan continuă:

— Persoana care a construit această tabără nu era speriată – şi, ştiindu-l pe Kellicut, zic că i se potriveşte.

— Dar nu a văzut urmele de paşi? întrebă Matt. Noi le-am văzut, deşi nu le-am căutat. Crezi că asta l-o fi făcut să se oprească aici?

— Dimpotrivă, răspunse Susan.

— Dar crezi că nu i-a fost frică.

— Nu.

— Atunci de ce nu s-a gândit că s-au speriat ei de el? De ce s-a oprit în spaţiu deschis? De ce n-a încercat să se furişeze?

— Nu ştiu. Probabil că nu credea în teoria că neanderthalienii s-au retras, fugind de *Homo sapiens.* N-a susţinut-o niciodată în ce-a publicat. Dimpotrivă, îi considera posibile fiinţe superioare.

— Sau poate există ceva ce nu ştim, continuă Matt. Poate a descoperit ceva ce-l făcea să considere că lor nu le e frică.

În jurul focului se aşternu tăcerea. Rudy moţăia. Van se gândi un minut, apoi clătină din cap şi privi iar în jur.

— Altă chestie. Uitaţi-vă la felul în care a întins tabăra. N-are sens. Focul e aici, fântâna e dincolo. De ce n-a aşezat focul lângă apă? Ar fi fost mai potrivit. Şi de ce platforma pentru alimente e tocmai acolo? Gândiţi-vă la asta. Ca să faci de mâncare trebuie să mergi de colo, dincolo. Este...

— Stai o clipă, îl întrerupse Susan. Şi sări în picioare. Ai dreptate! E un triunghi. Un triunghi perfect, Matt!

Acelaşi lucru îl izbise şi pe el. Se ridică.

— S-ar putea?

— Adu-mi o funie!

Rudy deschise ochii. Matt scotoci în rucsac şi scoase un colac de frânghie. Apucă de un capăt şi-l dădu pe celălalt lui Susan, care începu să măsoare distanţa între foc şi fântână.

— Vreţi să-mi spuneţi şi mie secretul vostru? zise Van.

Încercase să vorbească nonşalant, dar în glas i se citea enervarea.

— E doar o posibilitate, răspunse Susan. Nu ştiu dacă avem dreptate.

Măsura frânghia şi o marcă ţinând-o în mână. Apoi se duse să măsoare distanţa de la fântână la platformă.

— E un fel de semn folosit de paleontologi – sau folosit de Kellicut. A devenit un ritual la săpăturile noastre. Înainte de orice, parcurgem toată zona şi o cercetăm, uitându-ne la locurile potrivite pentru săpături – judecând după deplasarea glacială, aşezare, erodare, chestii din astea. Acolo unde credem că trebuie să săpăm, facem un triunghi echilateral din pietre. Apoi ne întoarcem şi săpăm în centru.

Măsura acum a treia latură, iar Matt continuă explicaţia.

— Kellicut, vulpe bătrână, ştia că trebuie să găsească o ascunzătoare sigură. Unde? Pietrele nu-s bune. Pot fi mutate sau se poate întâmpla ceva care să le deplaseze.

— Deci a folosit chiar tabăra! exclamă Van.

— Evrika! zise Susan, arătând funia. Un triunghi echilateral.

Împărţi linia de bază în două şi însemnă locul cu o piatră, întinse funia şi merse alături de ea până în centrul triunghiului, unde-şi înfipse călcâiul în sol.

Matt aduse o lopăţică portabilă şi începu să sape. Pământul era tare, scotea de fiecare dată doar o mână de pietre şi pământ ca iasca. Rudy îl ajuta fărâmând pământul cu o secure.

— Nu-mi vine să cred că a făcut asta, zise Matt. Chiar şi pentru el e prea complicat.

Curând, lopata izbi ceva. Săpă în jur, făcu loc cu marginea lopeţii, scoase o cutie din metal şi curăţă murdăria de pe capac. Trebui să tragă puternic ca s-o deschidă. Înăuntru se găsea un caiet gros, roşu, unsuros şi ros.

8

Lui Eagleton nu-i plăcea bărbatul în uniformă care stătea în faţa lui, dar ştia că era cel mai bun în domeniul lui şi avea nevoie de el. Deci acceptase să-i prezinte colonelului Kane o informare completă – relativ completă, pentru că Eagleton nu spunea nimănui totul.

Ca un gest de bună credinţă, Eagleton întinse peste birou mesajul de patru rânduri transmis de Van. Oricum, un mesaj nefolositor. Bărbatul se aplecă din umbră ca să-l citească şi mormăi.

— Unde rămăsesem? întrebă Eagleton.

— La Kellicut.

— Da, Kellicut. După cum am spus, l-am finanţat ani de zile. Câte puţin, ici, colo, nimic important. N-am visat că o să dea lovitura. Oricum a avut întotdeauna o prioritate redusă.

— Prioritate redusă? Mă surprinde. Mai ales acum.

Eagleton se lăsă pe spătarul scaunului şi trase, cu eleganţă, un fum din ţigară.

— Criptozoologia n-a însemnat niciodată ceva important în institut, explică el. Am avut vreo doi oameni ce-au lucrat în domeniul ăsta de la început, dar mai mult ca un hobby. Nimic serios, nimic care să atragă atenţia şefilor – până acum.

— Continuă.

— Cea mai mare parte a activităţii consta în ţinerea la zi a dosarelor. Lucruri ciudate zărite ici, colo. Ştiri din ziare, chestii din astea, arătă el către un teanc de dosare de pe pervazul ferestrei. Făceam treaba pentru că ştiam c-o fac şi ruşii. Ca să nu rămânem în urmă în niciun domeniu, aşa era jocul pe atunci. Activitatea lor era pe scară largă, Dumnezeu ştie de ce. Greu de văzut pe atunci vreun avantaj militar. Poate că semăna cu ceea ce făceau serviciile noastre de spionaj, care lucrau cu delfini – vremuri idioate când cineva, de undeva, manifesta interes pentru cercetare teoretică, dar birocraţia îi stătea în cale.

Eagleton îi povesti despre expediţiile anterioare ale ruşilor, începând cu Badzare Baradiyan în 1906, iar mai târziu cea a unui buriat-mongol, un profesor cunoscut doar sub numele de Yamţarano. Au fost arestaţi şi exilaţi pentru „greşelile" lor, iar dosarele voluminoase au dispărut undeva, în pântecele secţiei din Leningrad a Institutului de Studii Orientale a Academiei de Ştiinţe.

În 1958, o expediţie în Pamir, condusă de Boris Porşnev a sfârşit prin a fi ironizată de întreaga lume, mulţumită unor poveşti amuzante apărute în presa britanică, bine plasate de MI6.

— Nimic personal, doar Război Rece, chicoti Eagleton.

După căderea zidului Berlinului, îl trimisese pe Van să ia contact cu Rinchen, expertul, care fusese descoperit într-o iurtă din Mongolia. Rinchen îl condusese pe Van către arhivele pierdute ale academiei, clasase sub un cuvânt mongol care se traducea prin „invizibilul care există".

— O mină de aur. Şapte sute optzeci şi unu de articole. Mai mult decât în toată colecţia noastră. Am luat tot ce-am vrut. Am introdus datele în calculator, am făcut legături şi am obţinut ceva grozav. *Presto!* O comoară de date şi analize – muncă marxistă şi tehnologie capitalistă, dacă vrei. Ideea noastră – a mea, de fapt – a fost să renunţăm la operaţiuni mari, la căutare prin satelit, infraroşu şi toate celea. Cum să foloseşti o armată în terenul ăla, în condiţiile alea, împotriva unor creaturi care ştiu unde te afli înainte să ştii tu însuţi? Mai bine să stabileşti o prezenţă continuă, la nivel redus, ceva care să n-atragă prea mult atenţia. Să trimitem pe cineva care ştie ce să caute. Să stea acolo luni de zile, ani, dacă-i nevoie. Să ajungă să-i cunoască pe localnici, să audă tot felul de poveşti. Aşa am ajuns la Kellicut. A fost o alegere firească şi, bineînţeles, îl interesa. Este un egotist. A trebuit doar să-i agităm succesul în faţa nasului.

— I-ai spus de Operaţiunea Ahile?

Eagleton ezită o fracţiune de secundă. Nu-şi dăduse seama că acest Kane ştia de Operaţiunea Ahile, cel mai secret dintre secrete, intervenţia divină care dăduse peste cap toată povestea. Iisuse! Dacă ştia el, ştiau şi ceilalţi!

— Nu. Nu i-am spus. N-am considerat necesar să... complicăm cercetările.

— Înţeleg.

— Nu eram convinşi că va reuşi, nici măcar pe termen lung. Oricum, nu atât de iute. Nu i-am dat prea mult sprijin, nici provizii. Se pare că s-a descurcat şi aşa. Am primit un mesaj, două, la început, nimic important. Apoi tăcere, luni de tăcere, de parcă se prăbuşise într-o gaură neagră. Am început să fim îngrijoraţi. Şi atunci a sosit pachetul.

— Pentru doctorii Arnot şi Mattison.

— Da. Dar asta-i o chestiune tehnică. Noi finanţăm operaţiunea.

— Operaţiune sau expediţie?

— Expediţie.

— Mda, zise bărbatul în uniformă, ridicându-se. Mulţumesc pentru informare. N-o să spun nimănui, bineînţeles. Dacă trebuie să-i sprijinim, trebuie să-mi alcătuiesc o echipă şi s-o pregătesc. Când vom fi gata, putem ajunge în patru ore. Mai e ceva ce-ar trebui să ştiu?

— Nu, nimic.

Bărbatul salută milităreşte, grăbit, înainte să plece. Gestul i se păru lui Eagleton lipsit de eleganţă. Măcar nu mi-a pus întrebarea cheie – dacă ruşii organizează şi ei o expediţie în Pamir. M-a salvat de obligaţia de a-l minţi, chicoti Eagleton.

12 februarie. Nori, frig. Petrecut toată ziua construind tabăra. Complet istovit. Al naibii de greu de ridicat un şopron când există atât de puţin material. Tăiat patru copaci şi târât 12 sau 15 metri. Şarafidin nu-i de mare ajutor. E binevoitor, dar nu ştie ce să facă. Trebuie să-l îndrum mereu. Probabil că mă crede nebun. Poate are dreptate. Oricum, o dată cu noua gospodărie am început acest jurnal, îndeplinind promisiunea pe care mi-am făcut-o cu săptămâni în urmă – că voi lua stiloul când voi ridica tabăra de bază, cu nicio clipă înainte. Am decis şi unde voi lăsa jurnalul. Dacă-l citiţi, Susan şi Matt, mă felicit şi vă sugerez să beţi un pahar în cinstea isteţimii mele şi a voastre. Dacă nu-l găsiţi, în urma mea nu rămâne niciun testament, cuvintele acestea nu vor ieşi la lumină. Poate-i la fel de bine... Prea obosit să mai scriu. Mâine voi continua povestea.

Matt citea jurnalul cu voce tare, pe un fond de şuierat de vânt, stând în jurul focului pe măsură ce noaptea înainta, iar ceaţa reflecta umbrele aruncate de foc şi le făcea să danseze în jur ca nişte spirite. Propusese să sară peste unele fragmente de la început, pentru a ajunge la sfârşit şi a vedea dacă aruncă vreo lumină asupra dispariţiei lui Kellicut, dar ceilalţi nu acceptaseră. Mai ales Susan, care dorea să-l parcurgă secvenţă cu secvenţă, aşa cum îl trăise autorul.

Notiţele începeau într-un stil elaborat şi literar. Kellicut descria primele zile: ascensiunea pe munte, pregătirile, echipamentul, care era surprinzător de redus. Descria flora şi fauna, dând şi numele latin al unor flori. Scrisese despre şoimi, care-şi umflă pieptul şi zboară deasupra de parcă li s-ar fi spus că-s vulturi. Mai erau şi unele aluzii tăioase şi câteva citate obscure. Apoi stilul deveni ceva mai grăbit şi realist, de parcă oboseala, singurătatea şi aventura îi reduseseră pretenţiile.

Kellicut făcuse cumva rost de o hartă sumară a pantei superioare. În fiecare zi se aventura pe un traseu prevăzut, care-l ducea în altă zonă. Ideea era să fie văzut, să atragă atenţia făcând zgomot, mutând obiecte sau acţionând ca o fiinţă umană normală, antipatică, prădalnică, după cum zicea el. Hänsel şi Gretel pe dos, mormăi Matt, atrăgând căpcăunii pe o urmă de paie de grajd. Strategia lui se baza pe câteva premise fundamentale. Una era că acele creaturi, indiferent ce-ar fi, nu vor coborî pur şi simplu peste el în timpul nopţii, să-i crape ţeasta. Alta era că ele nu se vor speria foarte tare, deci nu se vor retrage într-un loc şi mai inaccesibil. Care dintre cele două premise era greşită?

Matt ajunse la notiţa critică din data de 27 februarie. Până în acest moment, Kellicut renunţase, ocazional, la folosirea pronumelui la persoana întâi, ceva care părea să corespundă cu o schimbare semnificativă. Puterile îi slăbiseră, iar sensul general al frazei se pierdea. Matt citi cu voce tare:

27 februarie. Avut vizitatori noaptea trecută. Sunt sigur că au fost ei, ştiu că au fost. Văzut ceva care a dispărut din tabără de îndată ce m-am trezit. Greu de spus ce era. Al şaselea simţ, poate. Am simţit un miros ciudat, greu de descris – acru ca pielea udă de animal sau ca o urmă de sconcs. Singurul lucru deranjat a fost platforma pentru alimente, dar într-un fel neobişnuit. Au fost luate bucăţi din hrana rămasă, nişte iepure afumat şi alte cărnuri. Au fost luate din centru, cum face un cumpărător într-un magazin. Mâncarea din jur – gem, zahăr, condimente etc. – neatinsă. Pur şi simplu niciun animal nu s-ar fi putut ridica ca să se aplece peste celelalte fără să le răstoarne. N-am văzut niciun fel de urme de paşi, deşi am cercetat zona din jur ore în şir. Ştirea bună e că ei nu-s departe. Dacă mă pot urmări, pot şi eu să-i urmăresc. Curiozitatea e o momeală puternică. Cine ştie? Poate vizitatorii nocturni îşi ascut dinţii şi mă spionează chiar acum!

Mai târziu, aceeaşi zi. Întors în tabără pe întuneric. Epuizat. Fără noroc. Nu am văzut nimic anormal. Nu vreau să-l sperii pe Şarafidin.

28 februarie. Căutat toată ziua, din zori în noapte. Fără succes. Şara încântat să mă vadă. Cred că m-a crezut pierdut.

1 martie. Nimic.

2 martie. Opt kilometri sus (careu patru, sector 5E) întâlnit cărări. La început am crezut că am urmat curbe naturale de-a lungul culmilor. Apoi observat tufişuri rupte, pământ scormonit, stânci fărâmate. Pot fi berbeci, ţapi, chiar urşi. Dar sper că acele cărări au fost făcute de ei. Am o nouă tactică. Mă aşez pe cărare şi aştept. Puterile mă părăsesc – mă tem că nu mănânc suficient.

4 martie. Nimic. Stat toată ziua lângă ceea ce am considerat o cărare importantă şi nu am văzut nimic, cu excepţia unui rozător bizar. Nu l-am putut prinde. M-am simţit rău.

5 martie. Nu mai merge aşa. Trebuie să fac excursii mai departe, mai lungi, dar n-am putere să mut tabăra sau s-o reconstruiesc. Încerc să iau hrană cu mine şi să călătoresc trei, patru zile. Am încercat să-i explic lui Şara, dar nu cred că am *reuşit.* N-am zărit nimic important.

8 martie? (nesigur de dată, pierdut şirul). Petrecut noaptea în locuri marcate pe hartă (careu 4, sector 12F). Acoperit suprafaţă mare, văzut puţin. Încă ameţit. Mi-e teamă că sufăr de deshidratare. Poate lipsă de oxigen. Nu-s sigur că-i calea bună de continuat cercetarea.

14 martie. Întors după expediţie lungă. Nimic de notat. Am nevoie de odihnă. Mi-e teamă.

15 martie. Rămas în tabără. Febră.

19 martie (aproximativ). Un pic mai bine. Pot să mă ridic şi să beau. Şarafidin e minunat. Îi datorez viaţa. Sper să capăt puteri.

În unele zile nu notase nimic. Uneori note din timp în timp, viziuni bizare, crize de panică. Apoi pasaje lungi, ce deveneau brusc ilogice, ba chiar fragmente fără sens. Deseori scrisul ieşea din pagină şi abia putea fi descifrat. Uneori Matt avea impresia că citeşte cuvintele unui nebun. După aceea Kellicut făcu, se pare, o descoperire cheie, un fel de punte, deşi nu se înţelegea dacă era naturală sau făcută de fiinţe inteligente. Se referea la ea ca la „legătura" între lumi şi nu-i dădea coordonatele, nici măcar pe harta care nu exista. Părea să-şi fi pierdut echilibrul încât uita că scria un manuscris destinat altora. Acum devenise numai pentru el, o înregistrare a unei minţi în declin, cu un eu încă puternic ce se împrăştia pe pagini ca sângele. Pomenea iar de febră. Susţinea că-i cel mai mare explorator din istorie, Balboa uitându-se la Oceanul Pacific, Galileo privind prin telescop. Mai mare decât ei.

Datele şi simţul timpului dispăruseră, iar Kellicut se referea la el la persoana a treia. Matt se trezi citind un şuvoi de cuvinte cifrate, cuvinte amestecate cu fragmente chinuitoare de descrieri. Dar ce însemnau? Răsfoi ultimele pagini. Zări un paragraf în centrul paginii:

...un foşnet în crevasă, întuneric şi vânt... unde este Cerebus?... El intră în tunelul lung, are cotul zgâriat, ţâşneşte sângele – semne pentru călătoria de întoarcere, dacă va fi una... beznă şi mai multă beznă şi, deodată, lumină orbitoare... Cunosc secretul lor şi puterea pe care o posedă – suficient pentru a învinge moartea, adevărata viaţă de după moarte, eternă... Ei ştiu că eu ştiu, ştiu că-i urmăresc. Mă urmăresc fără să mă privească.... extraordinar... valea vieţii, o întreagă lume, un univers, copiii goi, păroşi ai lui Dumnezeu. Legături înfăşurate sus în copaci, coconi ale unor molii uriaşe şi oase risipite pe jos... oh, ce cimitir, iar ochii, *ochii te urmăresc.*

Urmă o pagină albă, apoi ultima notiţă. Tonul era calm, raţional.

Tabăra de bază, 7 aprilie. Mă întorc la ei. Mă voi anunţa, mă voi prezenta în faţa lor.

Aici textul se termina. Următoarea pagină era albă, ca şi cele care-i urmau.

Matt închise încet jurnalul. Ceea ce citise îi confirmase temerile şi-i trimisese un val de adrenalină în trup. Din cauza aţâţării sau fricii? Nu ştia, simţurile îi fuseseră zguduite. Deci ei existau! Dacă nu, Kellicut o luase razna. Matt se gândi la lumea exterioară, atât de pătrunzătoare, atât de puternică. Atât de mulţi oameni, peste tot. Oraşe, aeroporturi, televiziune, maşini, calculatoare. Asta însemna realitatea. Cum reuşea acest anacronism, acest curent invers din trecut, să continue să existe? Un puhoi de scepticism îl inunda, ca apa ce dărâmă digurile. Dar când se uită la foc, la figurile celor din jurul lui, când văzu peisajul sterp, izolat, din Pamir şi simţi jurnalul în mână, în el se ivi o convingere ce respinse puhoiul. Inexplicabil, din senin, o săgetare de paranoia: nu se putea ca întreaga chestie să fie un truc elaborat, o capcană.

Tăceau toţi. Susan îşi ţinea mâna la frunte. Pieptul i se zbătea, de parcă ar fi respirat cu dificultate. Exprimarea emoţiilor părea aproape teatrală.

Matt deschise din nou jurnalul. Nicio hartă. Se uită la paginile albe de la sfârşit, de parcă ar fi conţinut vreun secret, apoi răsfoi paginile înapoi şi se uită la data ultimei însemnări. În urmă cu două luni. Şi nu se mai întorsese de atunci. Ce şanse sunt să fie în viaţă? Că n-a fost sfâşiat în bucăţi? Sau să fi murit undeva, în fundul unei prăpăstii? Sau prăbuşit lângă o grămadă de pietre, mort de frig şi de foame? O perioadă prea lungă ca să supravieţuiască, gândi Matt.

— S-a întâmplat *ceva,* a văzut ceva, spuse el, în cele din urmă.

— Sau l-a văzut cineva, îl completă Susan. Ce-i cu toată vorbăria despre ochi?

— Şi despre cimitir? întrebă Rudy.

— Este, evident, la limita puterilor, răspunse Matt. A mers zile în şir fără suficientă mâncare, singur. A avut febră. Poate că asta i-a afectat mintea. Poate că-i totul amăgire.

Fu surprins auzindu-se folosind trecutul. Nu i se păru potrivit.

— N-a fost amăgire, îl contrazise Van, intervenind în cele din urmă. Ştia ce scrie.

Ciudat că toţi părem atât de atenţi în alegerea cuvintelor, îşi zise Susan.

— De unde ştii? se repezi ea.

— Este evident, replică Van, cu o condescendenţă atât de vădită, încât era degajată, aproape inofensivă. A descoperit un drum către lumea lor, o legătură. I-a căutat şi i-a găsit. Totul e descris în jurnal – un fel de trecătoare, chiar şi un cimitir. De unde naiba credeţi că a luat craniul?

— Şi ochii – ce-i cu ei? întrebă Susan.

Van dădu din umeri.

— Problema e că nu există nicio hartă, zise Matt. Pomeneşte de una, chiar dă coordonate – dar noi n-o avem. Fără ea, cum să-l urmăm? N-avem nicio idee încotro s-a dus, doar că a plecat.

— Chiar dacă am avea harta, remarcă Susan, n-a indicat poziţia acelei... trecători, crevase, ce-o fi fost De ce n-a descris-o? întrebă ea, clătinând din cap.

— Mă exasperează, mărturisi Matt. De ce s-a încăpăţânat să fie atât de enigmatic? O chestie tipică, întotdeauna o avut o latură perversă.

Susan rămase tăcută un timp, apoi vorbi încet, de parcă ar fi gândit cu voce tare:

— Deci se pare că i-a văzut, sau cel puţin i-a observat într-un fel, înainte să găsească acel craniu. În care caz a avut mult mai multe dovezi concrete. Ştia că există, n-a făcut prea multe speculaţii în privinţa asta. Atunci de ce-a fost atât de misterios? De ce-a trimis craniul fără nicio scrisoare? De ce n-a anunţat marea sa descoperire? Însemna să-şi asume un risc mare. Şi dacă pachetul nu ne parvenea, şi dacă noi nu veneam? Într-o asemenea problemă nu trebuia să rişte nimic. Era ceva prea important pentru el. Pentru ştiinţă. Nimeni, mai ales cineva egoist ca el, n-ar fi păstrat tăcerea într-o asemenea situaţie.

Se uitară cu toţii la Van. Acesta privea focul, după aceea tresări şi-şi şterse faţa cu mâneca. Când vorbi, vorbi fără sentiment sau remuşcare.

— Exista o notiţă, una scurtă, zise el, apoi tăcu.

— Continuă, îi ceru Matt, cuprins de furie, dar reuşind să se stăpânească.

— Nu prea am ce să vă spun.

— Continuă, repetă Matt.

— A sosit o dată cu pachetul. O pagină. Arăta ca şi cum ar fi fost ruptă din jurnalul ăsta, e acelaşi fel de hârtie.

Matt răsfoi caietul. La sfârşit se vedea marginea ruptă a unei pagini ce lipsea.

— Şi?

— Vă era adresată vouă. Făcea o scurtă descriere, sau asta părea să fie. O aiureală, ca în jurnal. Încerca să anunţe că-i întâlnise şi se întorcea să-i vadă mai bine.

— Continuă.

— N-am înţeles prea bine ce spunea. Acolo nu scria chestia aia cu „prezentarea în faţa lor", indiferent ce-o însemna. N-ar fi introdus aşa ceva într-o scrisoare. Sună prea melodramatic.

— Mai departe.

— Nu mai am multe de zis. Am analizat notiţa, bineînţeles, în toate felurile: cerneală, hârtie, psihiatri, tot ce vreţi.

— Şi care a fost concluzia?

— Nicio surpriză. Era autentică.

— Nicio surpriză! izbucni Matt. Adică v-a informat despre existenţa altui umanoid pe planeta asta şi zici că n-a fost nicio surpriză?

— Doctore, eu n-am fost niciodată atât de sceptic ca tine, răspunse Van, rânjind ca un copil, iar Matt avu chef să-l bată.

— N-a mai scris altceva? insistă Susan. Nimic altceva, care n-a fost în jurnal?

— Nu-mi aduc aminte de altceva.

— Vreo hartă?

— Nu. Dacă aş fi avut harta, n-aş fi avut nevoie de voi.

— Observaţii din teren?

— Nimic.

— Nimic?

— Nu avem alte informaţii. N-avem de unde şti ce-a văzut, sau dacă a văzut ceva în afară de viziuni produse de febră – cu excepţia faptului că a nimerit peste un soi de cimitir. La sfârşit spunea să vă grăbiţi. *Pentru numele lui Dumnezeu, veniţi cât de iute puteţi.* Cred că acestea au fost cuvintele pe care le-a folosit.

Matt şi Susan se priviră. Suna exact ca în biletul pe care li-l dăduse Şarafidin.

— Bine, zise Matt ameninţător, acum spune-ne de ce ne-ai ascuns asta până acum.

— Nu ne gândeam că o să credeţi, oftă Van.

— Tu ai crezut, spuse Susan.

— Da, dar eu credeam de ani de zile, râse scurt Van. Şi mai e ceva. Nu-s sigur că ar fi fost de acord să vin şi eu. N-a avut niciodată încredere în noi.

— Mă întreb de ce! îl ironiză Matt.

Van îl ignoră, apoi declară:

— Kellicut n-a ştiut cu adevărat ce urmăream.

— Ai spus că ne-a scris, se interesă Susan. A menţionat ceva despre voi?

— Da.

— Ce?

— *A zis:* Să nu aveţi încredere în ei. Veniţi singuri dacă puteţi.

— Foarte clar, comentă Matt.

Apoi tăcură cu toţii. Matt era încă furios, dar Van îşi regăsise echilibrul şi zâmbea într-un fel ciudat, ca un copil prins că a minţit. Susan se aplecă spre Van şi întrebă:

— Cine sunteţi voi, de fapt? Cu ce vă ocupaţi?

— Suntem ca şi voi, răspunse Van. Exploratori ştiinţifici, mai mult sau mai puţin.

Ceaţa se îngroşase, se făcuse târziu, dar erau prea aţâţaţi ca să doarmă.

— Avem nevoie de Şarafidin, spuse deodată Matt.

Se uitară în jur. Băiatul dispăruse. Se împrăştiară prin tabără şi-l găsiră singur, înfăşurat în pătura lui de lână. Probabil că-l impresionase neplăcut cearta lor, îşi spuse Susan.

— Întreabă-l dacă a văzut o hartă, îi ceru Matt lui Rudy.

Rusul traduse. Băiatul se strânse sub pătură, tremurând uşor, şi vorbi încet. Rudy se întoarse spre ei.

— Zice că exista una, dar că Învăţătorul o ţinea la el.

— Unde o punea când pleca?

— O lua întotdeauna cu el.

— Întreabă-l dacă Învăţătorul îngropa caietul înainte să plece.

— Spune că nu l-a văzut niciodată îngropând caietul.

— Se potriveşte, zise Matt. L-a îngropat ultima oară. Când a plecat a avut un motiv să creadă că s-ar putea să nu se mai întoarcă. Şi se mai temea de ceva – că ar putea să vină altcineva în tabără înaintea lui.

— Se pare că ai dreptate în ambele privinţe, mormăi Van.

Pe când focul se micşora, Matt se trezi auzind un zgomot uşor şi o văzu pe Susan aşezată, strângându-şi genunchii şi privind la flăcările firave.

Bărbatul se ridică, aruncă nişte crengi noduroase pe foc şi se aşeză lângă ea. Susan îi zâmbi cu tristeţe, iar el o întrebă:

— Nu poţi să dormi?

Femeia dădu din cap.

— Jurnalul te-a întors pe dos?

— Jurnalul, Kellicut, faptul că făpturile alea pot fi reale, toată chestia. Şi tu, adăugă ea, după o pauză.

— În ordinea asta?

Altă jumătate de zâmbet.

— Matt, spuse ea, solemnă, îţi dai seama că putem fi pe cale să facem cea mai mare descoperire a omenirii? Găuri negre, spaţiul cosmic, telescopul lui Hubble – toate sunt paşi mari spre cunoaşterea lumii exterioare. Dar asta se referă la lumea interioară. Ca şi ADN-ul – se referă la originea noastră ca specie. Cine şi-ar fi imaginat? Toate teoriile noastre vor fi aruncate în aer şi mă bucur, pentru că vor fi înlocuite de adevăr.

Bărbatul se întinse şi-i luă mâna. Ea îl lăsă să i-o ţină un timp, apoi îl împinse de lângă ea.

— O să mă culc, spuse ea, se dezbrăcă şi se strecură în sacul de dormit.

Matt nu reuşi să adoarmă imediat îi auzi pe ceilalţi respirând şi tot felul de sunete venind din întuneric. În cele din urmă începu să picotească, visând şi fiind totodată treaz. Îşi imagină o siluetă stranie, ghemuită, mergând prin tabără. Se învârtea în jurul platformei pentru alimente, întinzându-se să ia bucăţi de carne din centru. Scotocea prin rucsacuri şi se uita în ele. O dată sau

de două ori, Matt deveni aproape conştient. Ceaţa curgea peste jar, până când focul se stinse, întunericul acoperi totul, iar bărbatul adormi profund.

Dimineaţa, ceaţa dispăruse, ziua era strălucitoare. Se treziră toţi în acelaşi timp, de parcă s-ar fi ridicat o vrajă.

Pe când pregăteau micul dejun, observară că Şarafidin dispăruse. Îl căutară pretutindeni, dar pătura lui şi câteva provizii lipseau.

— Aş fi jurat că aşa o să facă, zise Van, furios. Era speriat, am observat când am discutat cu el, azi-noapte. Ştiam că o să fugă.

— Nu-s convins, îşi manifestă îndoiala Rudy, scărpinându-se în cap.

— Sunt convins că are legătură cu jurnalul ăla blestemat, continuă Van. Băiatul ştia mai multe decât ne-a spus. Ascundea ceva.

Susan se ghemuise în locul în care-şi făcuse culcuş Şarafidin. Privi solul, apoi întinse mâna, luă ceva şi se duse la Matt; părea zdruncinată rău.

— Băiatul n-a fugit!

Deschise pumnul drept. În el ţinea Coranul micuţ. Suprafaţa lui, din piele uzată, lucea în lumina soarelui dimineţii.

9

— Ce facem acum? întrebă Rudy.

Nu răspunse nimeni. Tăcuseră cu toţii, după o dimineaţă de discuţii şi certuri în legătură cu dispariţia lui Şarafidin. La început, fiecare rămăsese singur. Matt stătea liniştit, Rudy îşi găsise de lucru făcând curăţenie după gustarea de dimineaţă, Van tândălea, ostentativ netulburat, iar Susan scrise un mesaj lung pentru Kellicut, pe care-l îngropă în cutia de scrisori, cum îi spusese Matt, pentru eventualitatea că profesorul s-ar întoarce.

Căutaseră prin tabără semne de luptă sau ale celor pe care-i numiseră eufemistic vizitatori, dar nu găsiseră nimic. Matt verificase rucsacurile. Două fuseseră răsturnate într-o parte, dar nu-şi amintea cum fuseseră seara. Nu putea spune dacă se umblase la ele sau nu. Pe platforma cu alimente, totul părea în ordine. Nu povesti nimănui despre coşmarul lui.

— Nu zic că-i laş, se justifică Van. Ne-a condus aici. Probabil şi-a închipuit că şi-a îndeplinit obligaţiile, deci nu mai avea niciun motiv să mai zăbovească alături de noi.

Susan se întoarse furioasă spre el:

— Nu ne-ar fi părăsit aşa, fără să spună un cuvânt! Nu ştii ce vorbeşti!

Matt încercă să înlăture tensiunea.

— Cred că ar trebui să ne grăbim. De aici ne vom descurca singuri. Şarafidin nu ne mai poate ajuta. Nu are cum să ne conducă mai departe.

— Şi unde o să mergem? întrebă Rudy.

— O să urcăm, replică Matt, cu o încredere pe care n-o simţea de fapt. N-avem hartă, dar jurnalul ne spune, în mare, ce trebuie să căutăm: mai întâi o ravenă, apoi un fel de trecătoare, după aceea o crevasă. Găsirea crevasei va fi partea cea mai grea.

Începură să urce panta de la capătul taberei. La jumătatea drumului spre o terasă, Susan se întoarse şi privi în urmă. Văzu cărarea pe care veniseră, locul în care Van stătuse cu pistolul. Asta se întâmplase cu mai puţin de douăzeci şi patru de ore în urmă, dar i se părea că trecuseră zile. Jurnalul lui Kellicut schimbase totul. Existenţa unei cete de umanoizi relicvă apărea foarte posibilă. De sus, şopronul părea mărunt, ceva mai mare decât o grămăjoară de pietricele şi crenguţe faţă de întinderea nelimitată de cer şi stânci.

Soarele se ridicase sus, dar când se porni vântul, frigul le pătrunse până la oase. Înaintau cu greu, în şir indian. Efortul pentru fiecare pas era mare, de parcă altitudinea le atârnase greutăţi de picioare.

Susan nu ştia ce să creadă despre Şarafidin. Ce i se întâmplase? Van greşea, băiatul nu fugise. Era sigură. Cu siguranţă că exista o altă explicaţie, dar greu de descoperit, aşa că renunţă să se mai gândească.

Ocoliră o culme şi zăriră în faţă, sus, un peisaj spectaculos. O albie de torent, apoi o pantă lungă, cu pete de zăpadă îngheţată la umbră. În spate, ridicată ca un val înţepenit, o altă culme, iar la distanţă o alta. Pe vârful celei mai îndepărtate lucea o cunună diamantată de zăpadă. Lumea părea să se întindă cât vedeai cu ochii.

Matt se simţi microscopic. Ciudat, dar senzaţia nu era apăsătoare, ci înveselitoare, chiar eliberatoare în primul moment. Dar simţământul se risipi curând şi lăsă loc zăpăcelii, născută din descoperirea pragmatică a faptului că în tot spaţiul acela maiestuos posibilitatea de a descoperi ceea ce căutau era extrem de îndepărtată.

Când atinseră cununa culmii, Susan veni lângă el şi merseră alături. Din părul ei, strâns sub o glugă, atârnau şuviţe ce-i mângâiau obrazul.

— Iată căpiţa de fân. Mă întreb unde-i acul, zise ea, făcând semn către peisajul din faţă. Să te întreb ceva.

— Dă-i drumul.

— În momentul ăsta putem să ne întoarcem şi să găsim drumul înapoi, nu?

— Probabil.

— Dar după trei, patru zile, s-ar putea să nu-l mai găsim.

— Exact.

— Deci?

— Ce vrei să spui?

— Că ar trebui să ne gândim bine şi să luăm o decizie în privinţa a ceea ce vom face.

— Susan, tu ştii deja ce vrei.

— De unde ştii?

— Te cunosc prea bine.

Avea dreptate, bineînţeles. Nu s-ar fi oprit, iar dacă altcineva ar fi sugerat să se întoarcă, ar fi luptat ca o tigroaică. Nu degeaba era nepoata unei unguroaice aventuroase, care colindase Canada. Dar îi plăcea ideea de a discuta şi de a găsi putere în consens.

— Dar ceilalţi? Poate au ceva de zis.

— Glumeşti! Uită-te la Van, ar trece peste bunică-sa, numai să meargă mai departe. Abia mai respiră, dar nu se opreşte.

— Dar Rudy?

— Greu de spus, dar s-a angajat pe durată lungă. În ceea ce-l priveşte, merge oriunde vrei.

Susan oftă şi zâmbi fără vlagă.

— Foarte bine. Exact cum mi-am imaginat că mi se va sfârşi viaţa! Plimbându-mă pe la uşa raiului, căutând un profesor zăpăcit şi pe îngrozitorul Om al Zăpezilor!

Când ajunseră în vârful culmii, spectacolul îi făcu să se oprească. Un stol de păsări argintii-negre îi ocoli, iute şi jos, şi dispăru în spatele unui norişor, des ca aburul. Era ameţitor să te trezeşti pe cer, înconjurat din toate părţile de nori care se roteau şi coborau.

Matt lăsă jos rucsacul şi răcni, ridicând braţele în felul lui Cagney:

— Am reuşit, mamă! Sunt în vârful lumii!

Când Susan izbucni în hohote de râs, Matt se răsuci, o prinse cu un braţ şi o trase lângă el. Femeia îşi ridică faţa spre el, iar Matt o sărută iute. Ea ţinu ochii deschişi. O sărută pe obraji. Susan îşi mişcă uşor capul, revenind la buzele lui, iar de data asta se sărutară îndelung, profund, după care ea se ghemui în braţele lui.

Rudy apăru din urmă, bătu din palme, ţopăi un pic şi se grăbi să-i strângă în braţe.

— Ştiam eu! Aş fi pus pariu! Simt lucrurile astea!

Lăsă jos rucsacul şi se învârti în jur, sincer fericit pentru ei.

— Rudy, există o expresie nouă: răcoreşte-te!

— Răcoreşte-te? Şi ce înseamnă? se interesă rusul, încântat.

— Potoleşte-te. Numai că sensul este mai puternic.

— Răcoreşte-te. Ce grozav!

Se aşezară şi-l aşteptară pe Van. Matt şi Susan tăceau, brusc stânjeniţi, dar Rudy pălăvrăgea fără încetare. Aşteptară foarte mult timp, iar când Van urcă în cele din urmă panta, gâfâia din greu. Era palid şi avea ameţeli din cauza efortului de a respira. Se prăbuşi lângă ei şi-şi prinse fruntea în mâini.

— Credeam că fumatul te-a pregătit să te descurci fără oxigen, zise Matt.

Van se uită la el, dar nu respira suficient ca să-i răspundă.

Deciseră să împartă bagajul lui Van, iar Matt se apucă să-i descarce rucsacul şi descoperi NOMAD-ul.

— Ce avem aici? întrebă el, ridicându-l.

Susan luă aparatul într-o mână şi-l examină.

— Interesant, zise ea. Am mai văzut aşa ceva. E pentru transmisie prin satelit.

— Ai folosit asta? se răsti Matt, abia stăpânindu-şi furia.

Se dovedea încă o dată că Van îi luase de proşti. Van clătină din cap, deschise gura să vorbească, apoi lăsă privirea în jos, ascunzându-se în tăcere.

— Nu-i o idee rea să avem o legătură prin satelit, spuse Matt, dar nu înţeleg de ce ai ţinut-o secretă. Iar aparatul e prea greu. N-o să-l cărăm mai departe.

Puse dispozitivul pe o platformă, aşează alături alte bagaje şi grămădi pietre deasupra.

— Am dorit întotdeauna să înmormântez un calculator, se hlizi el.

Înainte de a-l acoperi complet, Matt verifică butoanele. Comutatorul fusese trecut pe poziţia OFF. Nu avea cum să ştie că asta însemna că transmiţătorul emitea un semnal automat de localizare, iar Van nu-l lămuri.

Matt scoase o lopată din sac şi o adăugă grămezii. În cele din urmă, Van reuşi să vorbească:

— Am considerat că-mi trebuie pentru mormânt, zise el.

— Rahat! O să trăieşti mai mult decât noi, replică Susan.

Van ştia că are o stare proastă. Simţea că se sufocă. Din când în când, îl copleşea un val de panică. Simţea cum vine, cum trece prin el ca un curent electric. În acelaşi timp transpira şi îngheţa. În Barbados văzuse un grup de oameni pescuind din ocean un om pe moarte. Un scafandru care avea aeroembolie şi care zăcuse un timp pe plajă, apoi murise, uitându-se direct spre soare, cu ochii mari. Aflase că omul fusese un scafandru calificat, care făcuse sute de scufundări, coborâse sute de metri şi explorase nenumărate peşteri submarine. Nimeni nu ştia ce se întâmplase de data asta, la doar optsprezece metri sub nivelul apei. Un coleg de-al lui presupunea că fusese cuprins de-o panică de nedepăşit şi ieşise brusc la suprafaţă.

Van înţelegea acum lucrul acesta foarte bine, numai că n-avea nicio suprafaţă către care să se repeadă. Îşi coborâse garda şi-i treceau prin minte tot felul de gânduri nebuneşti. La un anumit nivel îşi dădea seama de asta, dar cunoaşterea nu diminua puterea lor. Ştia, cu o siguranţă greu de explicat, că ceilalţi erau împotriva lui. Mergeau intenţionat iute, ca el să obosească şi să se prăbuşească în urma lor. Abandonarea calculatorului emiţător fusese o greşeală pe care o vor regreta. N-au decât să ia totul. N-aveau cea mai mică idee, nicio fărâmă, de ce se întâmpla. Vedea ce urmăreau. Nu-l prosteau pe el. Lăsaţi-mi timp, gândi el, o să egalez eu scorul!

Noaptea făcură tabără pe fundul unei albii de torent, apăraţi în două părţi de stânci prăbuşite. Nu mai bătea vântul, dar frigul îi străpungea ca nişte săgeţi de gheaţă.

Capul lui Van bubuia, individul simţi că-l cuprinde un nou acces de panică. Din cine ştie ce motiv, începu să se gândească la tatăl lui.

— Boala e o slăbiciune şi slăbiciunea e o boală, obişnuia să spună tatăl lui.

Mai târziu, pe când încerca să doarmă, se sufocă în somn din cauza altitudinii. În momentul în care aluneca din starea de trezie în cea de somn, respiraţia i se opri. Când centrul de urgenţă din creier preluă comanda, trupul lui fu cuprins de tremurături pe când trăgea în piept înghiţituri zdravene de aer şi se trezi copleşit de panică, având trupul scăldat de sudoare. I se întâmplă de trei ori în noaptea aceea.

Merseră toată dimineaţa, iar după-amiază mintea lui Matt începu din nou s-o ia razna. Parcă visa cu ochii deschişi, dar un vis mai lung şi mai intens, iar linia dintre fantezie şi realitate devenise mai fluidă.

— Matt, Matt!

Susan îl striga din urmă. Se întoarse încet, mergând încă prin ceaţă.

— Uită-te în jos!

Nu văzu nimic deosebit – roci şi grohotiş risipite peste tot, vârfurile ghetelor lui înaintând inexorabil, una după alta, prin praf.

— Uită-te înjur! Nu vezi?

Vocea lui Susan suna mai mult aţâţată decât alarmată. Străbătea indolent aerul rarefiat, părând că vine de departe.

Îşi dădu seama brusc: Mergea pe o cărare! Rudimentara, ici, colo dispărea sub petece de praf, dar, fără îndoială, era conturul unui fel de drum.

Se aplecă. Nu se vedeau urme de paşi, doar o nuanţă mai închisă a pământului. În faţă, unde solul urca uşor, cărarea cobora, curbându-se pentru a ocoli suprafaţa pietroasă. Susan veni lângă el, răsuflând greu.

— Ce crezi? întrebă ea.

— Greu de zis. Nu-s de loc urme.

— Poate e făcută de animale, de caprele de munte. Pe de altă parte, nu-s excremente.

— Ciudat, pare să înceapă din senin.

— Exact cum a scris Kellicut.

Rudy li se alătură şi, după mult timp, Van. Rudy se înveseli din cauza descoperirii, dar Van vedea lucrurile în negru.

— Ei bine, zise el cu un oftat de resemnare şi epuizare, măcar ştim că suntem pe terenul lor de joc.

În seara aceea îşi construiră tabăra într-o scobitură rotundă din panta stâncoasă.

Fusese o zi grea. Cărarea se lărgise un pic şi devenise mai distinctă. După patru ore intersectase altă cărare, apoi alta. Matt stătuse minute întregi la fiecare intersecţie, încercând să decidă pe care să continue drumul. În cele din urmă apăruseră atât de multe cărări noi, că hotărâse pur şi simplu să meargă continuu în aceeaşi direcţie.

Cerul se întunecă iute. Rudy, care părea mai puţin obosit decât ceilalţi, se apucă să pregătească masa, paste făinoase semipreparate şi legume deshidratate. Avu nevoie de o jumătate de oră ca să adune suficiente bucăţi de lemn pentru un foc mărunt.

— Cel mai bun focuşor, veniţi aproape, să vă-ncălziţi, le zise el.

Matt şi Susan nu se atinseseră de când se sărutaseră pe culme, în dimineaţa precedentă. Nu pentru că Matt nu s-ar fi gândit la asta. Fantezii

despre sex cu Susan continuau să-i apară în minte când şi când, dar interveniseră oboseala, foamea şi frigul. Acum Van şi Rudy dormeau în sacii lor, cu spatele la foc. Nu se auzea un sunet, cu excepţia vuietului îndepărtat al vântului. Chiar şi focul era tăcut, exceptând şuieratul jarului ce ardea.

Calm, Matt îşi desfăcu sacul. Simţi pe umăr aerul rece, dar nu îngheţat. Se întinse, pipăi după fermoarul sacului lui Susan, îl trase încet. Vârî mâna înăuntru. Avu răbdare, mişcându-se încet, în sus şi-n jos, până simţi trupul ei. Când degetele îi atinseră tricoul, le apăsă pe carnea de dedesubt.

Era trează, îşi dădu seama bărbatul. Respiraţia ei era iute, neregulată. Dar Susan nu se mişcă. Matt îi mângâie burta prin tricou, cu mişcări lente, circulare, trecu apoi la sânul drept, apoi cobori mâna încet către pântece. Simţi o uşoară modificare a respiraţiei, dar femeia tot nu se mişcă.

Îşi mişcă din nou mâna şi simţi sfârcurile întărindu-se între degetele lui. Încetişor, coborî mâna şi o strecură către movila de păr pubian. Susan tresări şi se întoarse spre el. Îl cuprinse în braţe, trăgându-l spre ea, iar Matt simţi că dorinţa ei îl copleşeşte şi pe el.

Atunci se auzi strigătul, atât de puternic şi de inuman, că-l inundă pe Matt de adrenalină. Acesta trase mâna din sacul lui Susan şi sări în picioare, înainte încă să-şi dea seama de sursa lui. O umbră se târî către el – Van, în sac, care se rostogolea, ţipând.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Matt, repezindu-se şi ţinându-l locului între genunchi.

Când desfăcu sacul, Van se rostogoli afară, ţinându-se de burtă. Apoi Matt auzi un geamăt greu, venind de le Rudy.

— Otravă, gâfâi Van. Am fost otrăviţi.

— Bea iute asta! ordonă Susan, ducând un bidon la buzele lui Van, iar acesta sorbi.

— Încă o dată, ceru ea. Chiar acum!

Se duse la Rudy şi făcu acelaşi lucru, după care-i dădu apă şi lui Matt, iar la urmă bău şi ea. Treptat, Van şi Rudy simţiră durerile din stomac potolindu-se.

— Nimic serios, explică Susan. Din cauza legumelor. N-ai pus suficientă apă. Nu s-au hidratat suficient, aşa că, după ce le-am mâncat şi am băut ceai, au început să se umfle.

— Iisuse! exclamă Matt.

Se ridică şi se duse lângă Rudy, care-i zâmbi ruşinat printre gemete.

Dimineaţa, soarele fiind ascuns în spatele unei păturii groase de nori, aerul era şi mai rece. Îmbrăcară veşminte din fibre de polipropilenă sub hanorace.

Mergeau de trei ore când ajunseră la ravenă, ascunsă vederii de o pantă. La început li se păru o adâncitură în suprafaţa stâncii din faţa lor, care se întindea până-n partea cealaltă. Matt aproape căzu în ea.

— Pare lată de zece metri, zise Matt.

— Prea mult pentru funii, chiar dacă am putea să le prindem de ceva din partea cealaltă, îşi exprimă părerea Van.

— Crezi că-i ravena lui Kellicut? întrebă Susan.

— Imposibil de spus. Pot fi zeci pe aici. Dar, deoarece a menţionat una în călătoriile sale, poate am nimerit peste ea.

Mersul devenise mai dificil şi mai lent după ce părăsiseră cărarea. Matt îi conduse prin praguri stâncoase şi în jurul unor mormane de bolovani. Curând transpirară, în ciuda frigului, şi-şi dezbrăcară o parte din veşminte. De câteva ori Van alunecă şi căzu, înjurând. În timpul mersului, se ţineau în apropierea ravenei.

După două ore se opriră pentru prânz – pastramă de vită, cu ceai slab, dar fierbinte.

Van stătea imobil, de parcă orice mişcare ar fi însemnat o risipă.

— Ai observat că aici plăcerea înseamnă puţin mai mult decât privaţiunea totală, o uşoară reducere a durerii? întrebă el.

— Nu-s convinsă, râse Susan, aruncând iute o privire către Matt.

— Mă duc să fac pipi, zise Rudy şi plecă.

După câteva minute îl auziră strigând şi-l văzură apărând de după un colţ de stâncă, descheiat la pantaloni, dând din ambele mâini. Se repeziră spre el, iar când ajunseră aproape, Rudy le arătă ceva.

Chiar dincolo de colţ, la o zvârlitură de piatră, se întindea o structură ciudată, care cuprindea, ca o fâşie groasă, toată lăţimea ravenei.

— Asta-i! răcni Susan. Cum i-a zis? O legătură cu cealaltă lume.

— Un pod, spuse Matt.

Alergară mai aproape, apoi încetiniră instinctiv şi merseră cu grijă, privind în jur, căutând semne de viaţă.

Puntea era primitivă, lungă de peste zece metri, construită din crengi şi frunze înfăşurate, legate la un loc cu viţe groase. Un fel de cilindru mai lat de o jumătate de metru, atârnând în centru şi ridicându-se către o platformă stâncoasă în cealaltă parte, unde fusese legat de pari înfipţi în pământ.

Matt şi Susan priveau uluiţi, dar Van fu pragmatic:

— Ăsta nu-i Brooklyn Bridge, zise el. Cum se poate traversa pe chestia asta?

— Te târăşti, îi răspunse Matt.

— O să reziste?

— Putem afla doar într-un singur fel.

— Există patru feluri de a afla, pentru că suntem patru.

— Cine trece primul? întrebă Rudy.

— Să tragem la sorţi, propuse Van.

— Nu suntem la bâlci, spuse Matt.

Susan examina legăturile de viţă de la capătul dinspre ei, încruntându-se din cauza concentrării.

— Matt, ia uită-te aici! N-am mai văzut aşa ceva. Depăşeşte tot ce ştiam despre cultura musteriană. Uită-te la complexitatea nodurilor!

Matt se ghemui lângă ea.

— Nu ştiu. Dacă ar fi folosit funii sau viţe ca astea cu mii de ani în urmă, toată chestia ar fi putrezit de multă vreme. N-ar fi existat până astăzi.

Susan se ridică brusc şi decise:

— O să trec eu prima. În primul rând, pentru că sunt mai uşoară şi în al doilea rând pentru că doresc cel mai mult să trec dincolo.

Nimeni n-o contrazise.

Îşi scoaseră rucsacurile şi aleseră lucrurile, ca să reducă greutatea. Printre cele pe care deciseră să le lase locului, depuse într-o crevasă mică, erau cutii cu conserve şi două corturi mici. Apoi acoperiră crevasa cu pietre, să ascundă rezervele.

Susan îşi puse jacheta în sac şi strânse şireturile în jurul braţelor şi ale picioarelor, pentru flexibilitate. Înfăşură o funie în jurul mijlocului şi, aplecându-se deasupra ravenei, o trecu pe sub pod şi o legă fără s-o strângă. Legă altă funie de curea şi-i întinse capătul lui Matt, care-l prinse de o stâncă.

— Gata, nu mai e nimic, zise ea, zâmbind fără vlagă. Ţine minte, dacă se întâmplă ceva, vreau să fiu coautor al articolului.

— O să fii, replică Matt.

— Când o să să ajung la jumătatea drumului, strigă-mă, iar eu o să dezleg funia, s-o tragi înapoi. Nu-i suficient de lungă ca să ajungă până dincolo.

Apoi Susan începu să înainteze pe cilindrul de beţe şi resturi, ridicându-se şi târându-se câţiva centimetri, apoi întinzând funia de siguranţă în faţă, mişcându-se ca un tăietor pe un trunchi de copac. Înainta lent.

După ce Susan parcurse vreo trei metri, puntea începu să se balanseze într-un arc larg, ca un pendul. Femeia se opri şi se ţinu strâns, până încetă legănarea. Apoi îşi continuă înaintarea. Puntea se răsuci uşor din spate, dar rezistă. O dată, Susan se uită în jos. Închise iute ochii şi rămase locului un timp.

La jumătatea drumului mări viteza şi menţinu un anumit ritm. Matt se uita la funie, iar când aceasta se întinse, strigă. Fără să privească în urmă, femeia întinse mâna la centură şi dezlegă frânghia. Capătul căzu iute în gol, iar Matt simţi o greutate neaşteptată trăgând-o.

Când Susan ajunse în partea cealaltă, se ridică în picioare şi făcu semnul victoriei.

O urmară Rudy, apoi Van. La jumătatea drumului, Van apucă funia de siguranţă şi o aruncă spre Susan. Încercă de patru ori până reuşi.

Fiind ultimul, Matt trebuia să se descurce singur. Nu avea nicio funie de care să se ţină.

După un sfert de drum, simţi că-l cuprinde un val de ameţeală. Se opri şi se ţinu de crengi. Se făcuse frig, iar vântul îi biciuia degetele. Auzea ţipetele păsărilor – deasupra sau dedesubt? Se odihni, îşi strânse puterile şi merse mai departe. Pe când se apropia de capăt, simţea sângele alergând prin el şi o zăpăceală care-i cuprinse tot trupul.

— Plăcut, nu? remarcă Van.

Rămaseră locului mult timp, revenindu-şi. În cele din urmă, Susan deschise discuţia:

— Cel care a făcut chestia asta a fost om?

— Cum au întins puntea, prima oară? întrebă Matt.

— Imaginează-ţi efortul implicat, comentă Van.

— De ce au construit-o? Ce i-a împins s-o facă? continuă să se întrebe Susan.

— Au avut o motivaţie, replică Matt. Ceva i-a silit să părăsească ascunzătoarea lor preţioasă. Dar ce?

— Negoţul? Primeau mâncare în schimbul pieilor de animale? sugeră Van.

— Mă îndoiesc, zise Susan. Insuficient pentru a învinge secole de ascundere şi exil voluntar.

— Căutau ceva.

Matt îngenunche lângă punte, privi dedesubt şi fluieră uimit. Îi chemă pe ceilalţi şi arătă un par ce ieşea dintr-o grămadă de stânci care susţineau pilaştrii.

— Uitaţi-vă la asta! E o pârghie. Dacă o apeşi, stâncile se prăbuşesc şi toată construcţia cade în prăpastie.

— Ca un dispozitiv de ejectare, adăugă Van. Cine a construit chestia asta dorea să fie în stare s-o distrugă într-o clipă.

— Deci voiau să iasă în lumea exterioară, dar se temeau de ea, spuse Susan. Nu se leagă.

— Să ne gândim puţin, interveni Matt. Să presupunem că sunt conştienţi de prezenţa noastră – şi cred că-i o presupunere corectă. De ce n-au distrus puntea ca să ne ţină la distanţă?

Tăcură cu toţii un timp. În cele din urmă Van zise:

— Există o singură explicaţie. Voiau să venim.

Uitându-se la pământul moale, aflat la trei metri, Rudy făcu a doua descoperire a după-amiezei:

— Nu suntem singurii, arătă el urme imprimate în pământ. Uitaţi-vă, sunt multe urme de cizme.

10

Matt traversa un mic platou cu grohotiş risipit ca nişte bulgări de ipsos, când observă primul fulg de zăpadă. Îl şocă prin faptul că era neobişnuit de mare. Curenţii de aer îl duseră încet către sol. Se lăsă pe o piatră la picioarele lui şi rămase acolo ca o bucată de vată de zahăr. Apoi văzu altul.

Încercă să nu se lase pradă fricii, să nu acorde prea multă atenţie faptului. Poate că era doar o întâmplare. Puţin probabil, recunoscu el, dar s-ar putea să fie doar o ninsoare scurtă, trecătoare. Fulguiala însemna ceva obişnuit la altitudinea asta. Dar bunul-simţ şi cerul noros îi spuneau altceva.

Imediat după ce trecuseră puntea simţiseră o veselie ciudată, ameţitoare. Erau în acelaşi timp veseli şi speriaţi, mergeau atenţi, de parcă ar fi colindat pe o planetă străină, ţinându-se la un loc şi privind scrutător în jur. Cine ştie ce se ascundea în spatele bolovanilor? Trecu o oră, ajunseră într-un peisaj sterp, lipsit de viaţă, iar nervozitatea lăsă loc unei monotonii obositoare.

— Kellicut nu ne-a spus nimic de partea asta, zise Susan, când se opriră să se odihnească. Dar n-am de unde să ştiu, din moment ce n-am citit scrisoarea, adăugă ea, uitându-se jucăuş spre Van.

Acesta făcu un lucru ciudat: zâmbi.

— Gata, replică el, aproape încântat. Mi-am cerut scuze pentru asta.

Dar curând buna dispoziţie dispăru. Se opriră să mănânce şi petrecură momente mizerabile din cauza frigului. Lui Rudy îi îngheţaseră atât de tare degetele, că abia reuşi să aprindă focul. Un foc jalnic de mic, în jurul căruia se strânseră, ca să păstreze căldura. Chiar şi ciorba de vită era doar călâie.

Vântul sufla printr-o strungă din apropiere, şuierând bizar, ca o orgă. Deciseră să plece mai departe, şi prin mişcare să combată oarecum frigul.

Cădeau tot mai mulţi fulgi de zăpadă. Ce ciudat, îşi spuse Matt, dacă te uiţi în sus ai impresia că se concentrează asupra ta! Asta din cauză că-s egocentric? se amuză el. Cad individual, ca nişte paraşutişti. Se uită la cer pentru a suta oară în ziua aceea. Arăta la fel ca înainte, o albeaţă cenuşie, joasă, răspândită în toate direcţiile, ca o baie de aburi gigantică îngheţată.

Prin minte îi treceau tot felul de scenarii. Lopata pe care-o lăsaseră în urmă – evident o greşeală. La fel şi în cazul corturilor, prea grele. Nu aveau niciun adăpost. Matt avea cuţitul, dar nu-i folosea prea mult la săpat. Van avea pistolul – niciun folos. Poate sacii de dormit puteau fi cusuţi împreună, măcar doi dintre ei, poate mai mulţi, să servească drept acoperiş. Mai bine îi lăsau separaţi, să se încălzească, oricum colţurile n-ar fi rezistat dacă vântul ar fi devenit mai puternic.

Matt se opri şi-i aşteptă pe ceilalţi. Se mişcau lent şi dură ceva timp până-l ajunseră.

— Ce credeţi? îi întrebă el, când se strânseră cu toţii – şi se trezi că strigă, de parcă ar fi bătut vântul.

— Va fi nasol, zise Van. Nu-mi place. Am încurcat-o.

— Uitaţi-vă la cer, îi îndemnă Rudy. Nicio gaură!

Numai Susan înţelese că Matt întrebase ce ar trebui să facă.

— Nu-mi imaginez altceva în afară de ceea ce facem. Să continuăm să mergem. Trebuie să existe un adăpost undeva!

— Necazul este, replică Matt, că ne găsim pe un fel de platou. De ore întregi n-am trecut pe lângă nimic, nici măcar pe lângă o groapă.

— Evident că nu ne putem opri aici, interveni şi Van. Am fi prea expuşi. N-avem altceva de făcut decât să mergem mai departe.

— Toţi suntem de acord? verifică iute consensul Matt, iar ceilalţi dădură din cap. Trebuie să stăm împreună. Şi să ne grăbim. La tine mă refer, Van. Trebuie să te descurci.

Van voi să spună ceva, apoi se uită într-o parte.

Între timp, „paraşutiştii" se înmulţiseră, avea loc o adevărată invazie născută din aer. Cât vedea Matt cu ochii, fulgii coborau în forţă. Ocupaseră tot cerul. Un simţământ de groază i se ridică din stomac.

Zăpada se aşeză la început în denivelările stâncii, în crăpături şi cavităţi, apoi începu să formeze mici cornişe în părţile de dedesubt ale ieşiturilor.

Vântul devenea tot mai puternic, aruncând uneori zăpada în vârtejuri, care se roteau în jurul stâncilor şi culmilor. Matt îşi strânse mai bine gluga. Căută în buzunar şi-şi puse o pereche de ochelari de protecţie, după care se întoarse spre Susan, aflată la şase metri în urmă. Mergea cu mişcarea delicată, forţată, a cuiva care se luptă cu durerea. În jurul ei se întindea un peisaj selenar în alb şi negru. Vederea ei îl emoţiona profund, un sentiment pe care nu-l mai cunoscuse de ani de zile. Îi făcu semn, se întoarse şi merse mai departe, cu paşii amortizaţi de zăpadă.

La începutul studiilor lui de paleontologie, Matt fusese captivat. În prima călătorie îi plăcuse totul, în special începutul, săpatul, dezgolirea de strat după strat din toate perioadele. Care erau perioadele glaciare? Simţea că se întorseseră zilele de şcoală: Wurm, Riss, Mindel, Günz. Dar cele pluviale? Gamblian, Kanjeran, Kamasian, Kageran. Să sapi prin ere, până rămâneau dezgolite, la suprafaţa unui perete vertical. Se simţise ca un scufundător de mare adâncime coborând de-a lungul nivelelor, în timp ce pământul îşi arăta comorile ascunse. Ce-o să găsească mai jos? Sau era doar emoţia descoperirii, a scormonirii prin oase, prin fragmentele cafenii de cranii? Chiar cuvântul folosit era corect, nu excavare, ci săpare. Simplu, de bază. Se pierduse în amănunte, căutând cu lupa, în genunchi, ca un Sherlock Holmes în deşert. Îi plăcuse să stea pe burtă pe o scândură şi să folosească scalpelul ca să înlăture un pic de pământ sau să curăţe cu periuţa de dinţi falange de degete. Dar cel

mai mult îi plăcea începutul – prima ridicare de târnăcop, prima săpătură. Un simţământ indescriptibil, care-l îmbărbăta şi-l speria, de parcă s-ar fi reîntors la locul sacru al copilăriei de demult.

Acum abia auzi, prin urletul vântului, strigătele celorlalţi. De parcă strigatele ar fi trecut prin mai multe rânduri de geamuri. Cei trei nu se vedeau în albeaţa totală. Când se întoarse din drum, descoperi că urmele lui fuseseră aproape acoperite.

— Zăpada e prea deasă, zise Rudy. Nu ne vedem unii pe alţii.

— Ne-am despărţit, adăugă Susan. Van a luat-o în direcţie greşită şi a trebuit să-l căutăm.

— Bine. Scoateţi funiile şi să ne legăm unii de alţii.

Fulgii de nea crescuseră, deveniseră bulgări mici, tari, ce le izbeau obrajii ca nişte insecte care muşcau. Zgomotul în sine te copleşea şi dură o veşnicie până legară funiile.

Van vorbi pentru prima oară.

— Matt – Matt avu impresia că numele lui suna ireal în mijlocul albeţii – furtuna nu se va potoli. Am încurcat-o. Categoric.

În glasul lui se simţea o urmă de panică.

— Singura noastră speranţă rămâne să găsim iute un adăpost, îl întrerupse Susan. Nu putem rezista prea mult.

— Am impresia că ne apropiem de capătul platoului, spuse Matt. Nu-s sigur, dar mi s-a părut că văd o formă. Poate-i o suprafaţă de stâncă.

— Atunci să ne grăbim.

— Să ajungem acolo, e singura noastră speranţă.

— O să cânt, zise Rudy.

Pe când Matt se împleticea mai departe, auzi vocea lui Rudy din urmă:

Nu poţi avea întotdeauna ce vrei,
Nu poţi avea întotdeauna ce vrei.
Dar dacă încerci
Poţi găsi
Exact ce-ţi trebuie.

După câteva minute, Matt ajunse la o stâncă ce apărea din senin. Stătea în furtună, o ieşitură întunecata, fantomatică. Matt trase de funie să-i grăbească pe ceilalţi şi se îndreptă spre stâncă.

Se ghemui la baza ei şi începu să arunce zăpada cu mâinile. Curând sosiră şi ceilalţi, să-l ajute. Neaua era uşoară, parcă zvârleau aer.

Ajunseră la piatră şi o curăţară. Apăru o crăpătură. O urmară şi scoaseră tot mai multa zăpadă, pe măsură ce aceasta se lărgea şi se adâncea. Munca deveni dificilă, Matt transpirase, zăpada deveni densă. Crevasa ajunse lată de

vreo jumătate de metru. Mai scoaseră zăpadă, apoi ajunseră la marginea crăpăturii.

Nimeni nu scoase o vorbă.

Matt încercă să coboare în crevasă, dar atinse fundul la doar cincizeci de centimetri. Încercă să disloce o piatră, care se rostogoli şi-i lovi braţul. Îşi ridică mâneca şi se uită: câteva picături de sânge căzură pe zăpadă, pete de-un roşu-aprins pe vârtejul alb.

Susan ţinu o mână de zăpadă pe rană, iar sângerarea încetă. Matt nu simţea durere.

— N-avem ce face, trebuie să mergem măi departe, zise femeia.

Se aşezară să se odihnească un pic în groapa pe care o făcuseră, dar începură să picotească. Alarmaţi, se ridicară şi plecară mai departe. Zăpada le ajungea la genunchi, mersul devenise dificil, mai mult se împleticeau decât mergeau.

Matt simţea că i se uscase gâtul de sete, dar nu voia să se oprească să-şi caute bidonul ce atârna undeva, pe armura îngheţată care-i încrustase trupul. Deşi mergea, simţea că-l cuprinde somnul.

Matt nu-şi dădu seama că se oprise. Acelaşi lucru îl făcuseră şi ceilalţi. Susan şi Rudy stăteau în zăpadă până la mijloc, iar Van se târa lângă ei, pe coate şi genunchi. Nu mai simţeau frigul cu adevărat, ci îndepărtat, vag şi trăgând plăcut la somn. Undeva, în străfundurile minţii lui Matt apăru ideea că vor muri. Dar chiar şi această certitudine părea amortizată, exterioară, înmuiată de albeaţa din jur. Nu-l alarma.

Însă îi era sete. Căută bidonul şi-l ridică la buze. Un fir de apă trecu printr-un dop de gheaţă şi Matt tresări, apoi se îndreptă, începu să-şi simtă iar membrele. Se împletici spre Susan, care rămăsese înclinată, ameţită. Avea pupilele mărite, iar pe buze o urmă de zâmbet. Van moţăia, aproape adormit.

Matt dezlegă funiile şi le prinse în una singură, mai lungă. Un capăt îl vârî prin cingătorile celor trei, celălalt capăt înnodându-l de cureaua lui.

— Staţi aici, ţipă el fără să fie nevoie, şi porni singur înainte.

În urmă auzi vocea lui Rudy, piţigăiată şi un pic isterică.

Vocea încetă, dar nu-şi dădu seama dacă Rudy încetase sau glasul lui fusese acoperit de vânt.

Troienele îi ajungeau, în unele locuri, până la talie. Căzu de două ori şi când porni pică într-un cocon atât de alb, de rece şi de pur, că fu tentat să se odihnească un pic, dar se ridică şi merse mai departe. Partea de sus a câmpului său vizual era acoperită de întuneric, ca o dungă peste o fotografie.

Brusc, vântul îşi schimbă direcţia şi Matt reuşi să vadă o clipă. Chiar în faţă, pe zăpadă, se afla o formă întunecată care semăna cu Susan, dar când se apropie văzu că nu purta hanoracul ei. Purta o rochie de vară, ca atunci când o văzuse prima oară, cu mulţi ani în urmă. Cum supravieţuise îmbrăcată aşa?

Părul îi flutura în vânt, ca în filmele vechi melodramatice. Îi făcea semn să se apropie, iar când Matt ajunse lângă ea, se întinse şi o atinse, o trase spre el, dar ea nu se lăsă.

Matt se trezi rezemat de un zid de piatră. Rafalele din spate îl ajutară să se târască de-a lungul lui, urmă zidul până simţi întuneric deasupra, iar vântul încetă deodată. Cunoştinţa îi reveni şi-şi dădu seama că se afla în gura unei peşteri.

Dezlegă funia, dar o păstră trecută prin centură, o înfăşură în jurul unei stânci şi o legă. După care, se întoarse şi se luă după funie, ieşind din peşteră, revenind în furtună, trăgând de frânghie prin zăpadă ca de o undiţă, până ajunse la ceilalţi.

Lumina apăru la capătul unui tunel lung. Susan o văzu apropiindu-se, ca un tren, numai că era alt fel de lumină, iar ea, Susan, era cea care se mişca. Se apropie tot mai mult, dar în momentul în care ajunse în lumina orbitoare a zilei, auzi voci în jur.

— Hai, vino! Ridică-te! ţipa Matt.

Bărbatul o trase în picioare şi o târî către peşteră. Fu surprins să descopere că se afla atât de aproape. Apoi se duse după Rudy, iar la urmă după Van. După care se prăbuşiră toţi în interiorul peşterii.

Când se trezi Susan, nu ştia cât timp dormise. Avea o senzaţie agreabilă de căldură şi stare bună, iar când deschise ochii văzu un foc. Rudy trebăluia în jurul lui, făcând de mâncare. Flăcările luminau pereţii de piatră, aruncând umbre. Rusul zâmbi, îi aduse o ceaşcă de cafea, o mângâie pe păr.

Lângă ea, Matt începu să se agite.

— Aha, eroul se trezeşte, zise Rudy.

Matt se uită în jur buimac o secundă, clipind. Mai dură un timp până putu vorbi.

— Tu eşti eroul. Cântecul tău m-a împins înainte.

— Asta am şi vrut.

Susan se întinse, puse mâna pe ceafa lui Matt şi-i zâmbi:

— Nu ştiu ce-ai făcut, dar ai reuşit.

Bărbatul îşi aduse aminte de viziunea pe care o avusese, cu părul ei în bătaia vântului. Se uită la Van.

— Se simte bine, îl linişti Rudy. S-a trezit deja. Eşti singurul care ai dormit până târziu. Acum să mâncăm.

Matt se ridică şi se duse la gura peşterii. Marginile fuseseră acoperite de zăpadă, dar furtuna încetase. Dincolo de intrarea mărginită cu alb, văzu un peisaj primitiv, strălucind alb, ce se întindea cât vedeai cu ochii. Atât de paşnic şi de minunat, că nu-ţi venea să crezi că aproape le fusese mormânt.

Mâncară zdravăn cu toţii – carne de vită cu fasole şi cafea fierbinte. Van căpătă o culoare mai vie în obraji, spuse că se simţea mai bine. Continua să-şi maseze piciorul stâng.

— Cred că a degerat, zise el.

Stăteau liniştiţi în jurul focului, când Rudy întrebă:

— Nu vă interesează unde am găsit lemne?

Se uitară la el, iar rusul arătă spre un colţ al peşterii:

— Chiar aici!

— Ciudat! exclamă Matt. Iar fumul se duce drept în sus. Probabil că-i un cămin natural.

— Şi asta nu-i tot! continuă Rudy. Sunteţi gata? Focul nostru nu-i primul făcut aici. Am găsit cenuşă.

Matt se duse la rucsac şi scoase o lanternă. Van făcu acelaşi lucru şi verificară laturile peşterii, evitând cu grijă stalactitele şi stalagmitele.

Atenţia lui Matt fu atrasă de ceva şi se apropie.

— Doamne!

Van alergă şi-şi îndreptă raza lanternei lângă cea a lui Matt.

În centrul razelor se afla o pictură simplă, colorată în ocru, roşu şi cafeniu. La început le-a fost greu să-şi dea seama ce reprezintă, după care remarcară contururile: unele păreau reprezentări de oameni, altele de animale, unele erau scene de vânătoare, altele de luptă.

— Doamne! exclamă Van în cele din urmă. Picturile astea... sunt preistorice. Ca în peşterile din Lascaux.

— Uită-te aici, zise Matt. La figurile astea. Vânează. O vezi pe asta? Ţine un ciomag.

După aceea ţinu lanterna mai aproape şi întrebă:

— Vezi ce văd şi eu? Uită-te la frunte.

Figura avea o creastă masivă de-a lungul sprâncenelor. La fel erau şi celelalte personaje.

Van atinse pictura, după care-şi privi degetele. Se pătaseră cu roşu.

— E proaspătă, şopti el.

Chiar în momentul acela auziră un ţipăt abia reţinut în spatele lor, felul de sunet ce-ţi scapă involuntar când se întâmplă ceva inimaginabil.

Susan şi Rudy se duseseră la gura peşterii. Se uitau afară. În zăpadă văzură siluete întunecate, umanoide, dar nu omeneşti, apărând din zăpadă. Veneau către peşteră.

Eagleton îşi împinse fotoliul cu rotile către fereastră şi ridică jaluzelele cu degetul. Amurgul cuprindea suburbiile Washingtonului. Becurile de pe străzi se aprinseră deodată, luminile din clădirile campusului universitar deveneau mai palide, maşinile ieşeau din parcare, ducând salariaţii obosiţi acasă. Funcţionarii

ăştia nu prea zăbovesc la birou, îşi zise el. Ei au familii la care să se ducă. El nu avea.

De fapt, nu avea pe nimeni. Un gând pe care încerca să-l evite. Ştia că-l urmăreşte şi se întâmplă de obicei pe vremea asta. Ca tânăr, entuziast să lupte în Războiul Rece, de parcă ar fi fost un meci gigantic de fotbal, îşi imaginase că toţi sunt la fel de angajaţi ca el. Şi păreau să fie, numai că în timp strânseseră neveste, copii, case de vacanţă, rulote şi câini de vânătoare, să le lingă mâinile când se întorceau acasă. El nu avea aşa ceva şi se simţea înşelat. Nimeni nu-i spusese care-s regulile, că era mai mult decât meciul ce se desfăşura sub ochii lui, care-l captivase.

Ciudat că-şi dăruise viaţa companiei. Ajunsese o legendă, îşi biciuise calul douăzeci şi cinci de ani ca director adjunct răspunzător de contraspionaj. Dar Războiul Rece se sfârşise, el îşi făcuse prea mulţi duşmani, cariera i se irosise. Ce ştiau echipele noi despre blocada Berlinului, despre Golful Porcilor, despre Vietnam? Ce le păsa lor de onoare? Aşa că-l împinseseră într-o chestie secundară, afacerea asta bizară de investigare a fenomenelor paranormale. Dar o să râdă el la urmă! Dăduse peste ceva atât de mare, că o să le sară dinţii! „Lupta" cu Kremlinul va părea, pe lângă asta, un joc de copii.

Trase din nou din ţigară. Sigur, o viaţă normală n-ar fi fost uşoară. Era infirm, se temea să întâlnească oameni necunoscuţi, mai ales femei. Se simţea umilit când dădea de o scară la operă sau de o treaptă prea înaltă. Petrecuse jumătate din viaţă pe scaunul cu rotile şi nu se obişnuise încă. Nu semăna cu cei din noua generaţie, activişti care cereau lifturi, rampe speciale şi tratament egal. Aveau prea multă încredere în ei. Îi ura şi-i invidia.

Sexul însemna ceva dificil, ţinând seama de starea lui. Nu era complet lipsit de experienţă. Plătise prostituate, dar numai când disperarea depăşea ruşinea. Cu ele nu se simţea sigur; faptul că nu simţeau nimic pentru el, momentul groaznic când se ridica de pe scaun şi se vâra în pat, simţământul că le era milă de el, că nu le era teamă de el – toate astea făceau erecţia problematică. Iar asta devenea o teamă în sine, depăşind celelalte griji şi aruncând o umbră de oroare peste orice.

Apoi apăruse Sarah. La început păruse un înger al milei. Fusese secretara lui. În ziua în care intrase în birou, parfumul ei umpluse încăperea, iar el uitase de teama de microbi. Trecerea spre intimitate păruse naturală. Venise într-o după-amiază de sfârşit de vară, pusese mâna pe cotul lui, se aplecase şi-l sărutase uşor pe obraz de-i aprinsese toată fiinţa, făcând să i se iuţească pulsul. Nopţile din apartamentul ei, rânjetul uşor al şoferului când îl lăsa să plece. Chiar gătise pentru el. După aceea apăruseră dubiile, şoaptele satanice ce-i treceau prin minte şi care proveneau, spusese ea, de la propriul dispreţ de sine. Oricum, îndoielile crescură, deveniră certitudini. Ei nu-i păsa de el, totul fusese o murdărie, o chestie de dragul carierei. Pusese un ofiţer tânăr pe urma ei, s-o spioneze. Nu descoperise mare lucru – o frază neglijentă la telefon, o

scrisoare cu interpretare dubioasa – dar fusese deajuns pentru Eagleton. Mândria fusese întotdeauna punctul lui slab.

Lăsă jaluzelele şi răsuci scaunul. *Aşa începe nebunia.* Vorbise cu voce tare? Crezu că o făcuse. Îşi imagina că auzise un ecou slab dintr-un colţ întunecat.

Se întoarse la pupitru şi încercă să se concentreze. O afacere neplăcută. Deschise dosarul de deasupra, fără chef. Conţinutul era încă redus: câteva hărţi, verificări ale antecedentelor lui Matt şi Susan, buletine meteo, cele câteva mesaje ale lui Van, ordinele către Kane. De ce staţia radio computerizată a lui Van trecuse pe urmărire automată de cinci zile şi stătea pe loc? Examinase toate posibilităţile şi cea mai credibilă dintre ele era că grupul fusese obligat să stea în tabără, iar Van nu putuse să se strecoare deoparte şi să transmită un mesaj. Poate se îmbolnăvise. Poate calculatorul se stricase şi-l abandonase.

Eagleton simţi un fior. Nu avea pic de simpatie pentru Van, se înfruntaseră prea mult timp şi nu mai era loc pentru aşa ceva, dar fără el, echipa nu avea nici cea mai mică idee ce să caute. De unde să aibă? Cine şi-ar fi imaginat aşa ceva? Şi fără nicio informaţie despre natura extraordinară a creaturilor pe care le căutau, dădeau greş. Misiunea urma să fie distrugerea lui, nu salvarea.

Eagleton se aplecă şi deschise, pentru a nu se ştie câta oară, mapa pe care scria OPERAŢIUNEA AHILE.

11

Susan şi Rudy priviră afară. Soarele lucea pe suprafaţa zăpezii, era greu să vezi prin albeaţa orbitoare, dar în apropiere siluete întunecate traversau neaua ca nişte umbre.

— Iisuse! exclamă Susan.

În vocea ei se simţea respectul. Rudy bombăni ceva în ruseşte. Matt tăcea. Van îşi ţinu răsuflarea.

Afară, siluetele întunecate se mişcau lent, mormane cenuşii ce se adunau prin albeaţa deplină. Se apropiau încet de peşteră din toate direcţiile – patru indivizi, şase, zece, mai mulţi de-o duzină.

După ei am venit, îşi zise Susan. I-am găsit, în cele din urmă. Există. Kellicut a avut dreptate. Savantul din ea exulta. Imaginează-ţi că aceasta-i prima ocazie de contact între specii după treizeci de mii de ani. Apoi se ivi un gând sumbru: va afla cineva?

Tabloul din faţa ei era minunat şi detaşat, ca o pânză de Brueghel, contururi clare pe o cortină de alb. Dar modul în care creaturile se răspândiseră şi se apropiau de gura peşterii era ameninţător. Un fior de teamă o străbătu, un simţământ atât de copleşitor, încât păru că vine dintr-un izvor profund de scârbă instinctuală.

Matt şi Van priviră peste umerii ei. Gura peşterii se îngustase din cauza zăpezii depusă pe margine şi abia aveau loc să se uite afară. Van dădu drumul răsuflării şi scoase un oftat scurt, involuntar. Matt clătină din cap.

— Doamne, nu-mi vine să cred, zise el, nu-mi vine să cred.

Nimeni nu-i răspunse, erau prea captivaţi de spectacolul din faţa lor. Erau copleşiţi. Ăsta-i lucrul cel mai preţios din viaţa mea, gândi el. Să fii aici, să asişti la asta. Indiferent ce s-ar întâmpla, merită.

Creaturile se tot apropiau. Păreau să vină din toate direcţiile, de parcă şi-ar fi coordonat sosirea. Ne vor vâna? se întrebă Matt. Soarele sclipitor împiedica să fie văzuţi bine. Întreaga scenă avea ceva nepământesc: nămeţii, soarele orbitor, gura neagră a peşterii...

Chiar şi ca siluete negre, se deosebeau evident de oameni: mai îndesate, cu umerii mai rotunjiţi, cu membre mai groase, mai scurte. Când veniră mai aproape, un nor acoperi soarele, strălucirea dispăru, iar trăsăturile lor deveniră complet vizibile. Nu se mai punea la îndoială diferenţa. Făpturile purtau ciomege făcute din crengi groase, late la capăt şi îngustate la mâner. Erau îmbrăcate în piei de animale, croite grosolan în pantaloni şi poncho-uri. Braţele păroase rămăseseră descoperite. În picioare aveau împletituri bizare din piele şi beţe, care le permiteau să meargă cu o mişcare de uşoară târşâire pe crusta groasă de zăpadă. Nu se cufundau, în ciuda greutăţii lor evidente. Zăpada le

atârna de pantaloni şi de părţile superioare ale torsurilor, din partea în care bătea vântul.

Vocea savantului din ea îi şopti lui Susan: uită-te cât de bine s-au adaptat la mediul neospitalier! Alese una dintre făpturi şi o examină cu atenţie.Trupul nu era uriaş, dar părea foarte îndesat. Mijlocul şi pieptul erau late, muşchii de pe antebraţe păreau de două ori cât cei ai unui om normal. Părul lung, negru, atârna într-o coamă în şuviţe în jurul gâtului masiv. Dar cel mai mult impresiona figura, supradimensionată, cu ochii prea distanţaţi, cu nasul turtit, cu trăsăturile lăţite, ca o poză pe un balon umflat. Avea falca groasă şi bărbia îndreptată înapoi, de parcă ar fi fost împinsă. Iar pe frunte ieşeau în evidenţă arcadele sprâncenelor, o protuberanță osoasă ca o tumoare întinsă. Împingea faţa în jos şi făcea ca ochii să pară adânciţi în orbitele uriaşe. Fruntea arăta grotesc. Era imposibil să nu-ţi atragă atenţia. Creaturile stăteau drepte, dar ţineau capul într-un mod ciudat, de parcă ar fi fost tras de fire invizibile. Arătau ca nişte oameni care privesc la distanţă.

Pentru ochi omeneşti, efectul era incredibil de urât. În timp ce-i priveau, erau şocaţi de aspectul cu adevărat deosebit al creaturilor, de faptul că arătau bizar şi, în acelaşi timp, natural. Similarităţile făceau ca diferenţele să pară şi mai exagerate. Nu semănau cu nicio schiţă, cu nicio încercare de a extrapola în laborator o înfăţişare, pornind de la fragmente de craniu. Nu arătau cum îşi imaginaseră oamenii.

Matt fu uimit că simte repulsie. Privi orizontul. În rest, totul părea normal: zăpada, cerul. Deodată, tot ce se întâmplase, chiar de la început – craniul din biroul lui Eagleton, lunga ascensiune în munţi, furtuna – totul i se păru nepământesc. De ce venise aici? Ce urmărise?

— N-am crezut. N-am crezut cu adevărat până acum, şopti Susan.

— Ştiu, răspunse Matt. Nici eu n-am crezut. Nu-s sigur că acum cred.

— Mă simt ca şi cum aş fi prezentă la începuturile timpului.

— Nu par prietenoşi şi ştiu că suntem aici. Vin după noi, spuse Van cu o voce slabă, fără inflexiuni.

— Vin *spre* noi, îl corectă Susan. Nu ştim dacă vin *după* noi.

Una dintre creaturi se afla în faţa celorlalţi. Era mai masivă şi în urma ei se înşirau restul ca un evantai uriaş.

În mâna dreaptă avea o bâtă groasă, iar pe creştetul capului purta o bandă de blană alb cu negru.

— Ăla-i şeful; spuse Matt. Uitaţi-vă cum îl privesc ceilalţi. El dă tonul.

Van se aplecă după pistol. Avu puţin de lucru cu tocul care se acoperise cu o crustă de zăpadă îngheţată, dar reuşi, în sfârşit, să-l deschidă. Apucă revolverul şi se pregăti să ochească.

— La naiba, exclamă.

Le arătă celorlalţi arma acoperită toată de gheaţă.

Matt simţi că se prăbuşeşte.

— Iisuse, spuse el.

— Poate e mai bine aşa, fu de părere Susan. Sunt foarte mulţi şi un pistol tot n-ar fi reuşit să-i oprească.

— Măcar i-ar fi speriat, zise Van.

— Şi acum ce facem? întrebă Rudy.

Nu primi niciun răspuns.

Creaturile se apropiau, dar mergeau mai încet. Se aşezaseră într-un semicerc pentru a bloca ieşirea.

Matt sparse tăcerea.

— Singurul lucru în favoarea noastră este că, pentru ei, noi suntem la fel de ciudaţi pe cât sunt ei pentru noi. Nu ştiu nimic despre noi – nici ce suntem, nici ce putem face.

— În niciun caz nu trebuie să le arătăm că ne este frică, spuse Susan. Trebuie să fim paşnici şi calmi.

— S-o vedem şi pe asta, fu de părere Rudy.

— Susan are dreptate, interveni Matt. Trebuie să-i convingem că avem intenţii onorabile. Am venit să-i căutăm, suntem emisari din marea lume de dincolo. Acolo de unde venim, există foarte mulţi ca noi. Dacă ne tratează bine, nu vor avea decât de câştigat. Dacă ne fac rău, vor plăti.

Van se uită în peşteră, cercetând.

— Trebuie să le dăm ceva, să facem schimb cu ceva. Ce le-am putea da?

— Haina? sugeră Rudy. Bidonul?

— Nu, spuse Matt. Nu imediat. Ceva care li se pare ciudat i-ar putea înrăi. Ar trebui să încercăm cu mâncare.

Susan se duse la foc şi se întoarse cu nişte pastramă de vită.

— Cred că-i mai bine asta.

— Unul dintre noi trebuie s-o ducă afară, fu de părere Van.

Îl priviră.

— De ce?

— Ei ştiu unde suntem, aşa că nu avem de ce să ne ascundem. Şi trebuie să le arătăm că vrem să-i cunoaştem, că am revenit până aici să-i întâlnim. Ăsta-i scopul nostru.

Ceilalţi tăceau. Ştiau că are dreptate.

— Şi încă ceva, continuă Van. Nu ne putem permite să aşteptăm până vin ei aici.

Matt o privi pe Susan. Ea dădu din cap, şi el rosti întrebarea pe care şi-o puneau cu toţii.

— Cine merge?

— Nu se oferă nimeni, zise Van. Să tragem la sorţi.

Dădură din cap, în tăcere.

— Rudy, nu, spuse Susan. Nu e corect. El nu e implicat în asta. Trebuie să fie unul dintre noi trei.

— Nu, protestă Rudy. Când am fost de acord să vin, am ştiut că risc. Fac parte din grup. Şi adăugă, pe un ton de glumă: „Toţi pentru unul şi unul pentru toţi".

Van dădu din umeri, băgă mâna în buzunar şi scoase o cutie de chibrituri. Luă patru şi rupse cu dinţii vârful unuia dintre ele. Le acoperi cu mâna stângă şi le prinse între degetul mare şi cel arătător.

Aleseră solemni, fiecare ţinând ascuns chibritul în mână. Matt scoase un oftat, faţa lui Susan era încordată. Se priveau. Rudy zâmbi stins. El luase chibritul scurt.

— Asta e! zise el. Nu prea am noroc astăzi.

Parcă-l lovise ceva în cap. Îşi plimbă încet privirea de la unul la altul, îi ceru lui Van o ţigară şi începu să tragă cu sete.

— S-ar putea să renunţe, zise el, cu o voce subit slabă.

Îi dădu chibriturile lui Matt, apoi se duse la foc şi luă feliile de pastramă în mâna stângă.

— Mai bine ţi-ai lăsa gluga jos, zise Van. Ca să le arăţi că nu ascunzi nimic.

Rudy fu de acord, apoi începu să spună ceva în rusă, un şuvoi de cuvinte. După un moment, Matt îşi dădu seama că recita Tatăl Nostru.

Rudy se duse la deschizătură şi coborî capul, să iasă. La jumătatea drumului, se întoarse şi se uită la fiecare.

— Să te apere Dumnezeu, îi spuse Susan.

Rusul păru că vrea să spună ceva, dar deschise gura şi o închise la loc.

În clipa în care ieşi afară, creaturile înţepeniră şi se uitară la el la fel de intens pe cât se uitaseră ei patru cu câteva minute înainte. Apoi câteva făpturi ridicară ciomegele deasupra capului, iar două, trei, făcură un pas înapoi. Conducătorul rămase liniştit, la o distanţă de vreo zece metri. Ochii lui, înfundaţi sub proeminenţa imensă, păreau a fi verzi şi priveau cu atenţie.

Lui Matt i se păru că a auzit sunete, un fel de mormăit jos, gutural, dar fusese prea vag ca să fie sigur. Uitaseră de zăpada care îi ajungea lui Rudy până la brâu. Crusta subţire cedase şi acesta se zbătea să iasă, pierzând orice urmă de demnitate. Arăta jalnic, ca un animal rănit, nu ca reprezentantul unei rase superioare.

La zece paşi de gura peşterii, Rudy se întoarse şi privi înapoi, dând din umeri, neajutorat. Pălise complet. Arăta groaznic, iar pe Susan o cuprinse mila. Poate-i în avantajul lui, gândi ea, pentru că nu pare ameninţător. Dar nu credea asta cu adevărat. După cum îl priveau creaturile, îşi dădu seama că era nevoie de o demonstraţie de forţă şi putere, nu de slăbiciune.

Când Rudy se opri să se odihnească, conducătorul făcu doi paşi mari înainte, păşind uşor pe zăpadă cu tălpicile lui primitive. Apoi se opri şi aşteptă, echilibrându-se şi întorcându-se uşor într-o parte, ca un arcaş. Ţinea ciomagul întins spre sol, în spatele lui. Încerca să-l ascundă?

Între ei era acum doar o distanţă ceva mai mare de un metru, pe care Rudy se strădui s-o parcurgă. Deşi înalt, se cufundase atât în zăpadă că ajungea doar la brâul creaturii. Părea un copil care se uită la un adult. Încet, ridică mâna stângă. Feliile de carne de vită se mişcară uşor în bătaia vântului. O ofrandă ciudată; din peşteră părea un copil care dă cuiva o mână de panglici. Ţinea mâna dreaptă în sus, cu palma deschisă, într-un gest improvizat de pace.

Capul creaturii se mişcă lent, uitându-se spre mâinile lui Rudy. Se mişcă bizar pe gâtul lung, ca un cap de şopârlă. Privi figura lui Rudy şi trupul cufundat în zăpadă. O clipă, făptura păru nesigură, ezitantă. În ochi i se citea inteligenţă. Avea dinţii dezveliţi, îndoiţi, galbeni.

Apoi, cu o mişcare atât de iute că nu putu fu anticipată, se răsuci din mijloc, scoase la iveală ciomagul, cu o încordare puternică din şolduri şi izbi capul lui Rudy dintr-o parte. Se auzi un sunet de frângere incredibil de puternic. Rudy căzu într-o parte. Capul lui arăta ca un dovleac despicat. Imediat, un şuvoi roşu ţâşni din pletele lui blonde şi se răspândi peste zăpada albă.

Van ţipă. Susan îl prinse pe Matt de braţ, iar acesta simţi că i se opreşte respiraţia.

Văzură cu oroare cum creaturile se strânseră în jurul trupului, ascunzându-l vederii. Una cufundă o mână în sânge. Alta apucă o felie de carne şi o ridică deasupra capului, examinând-o atent.

Cei trei se retraseră în peşteră.

— Nu... pot... să... cred... gâfâi Susan.

— Nu putea supravieţui unei asemenea lovituri, zise Van, tremurând.

Se uitară, cuprinşi de panică, în semiîntuneric.

— Trebuie să încercăm ceva, strigă Matt. Luaţi-vă sacii. Van, încearcă să-ţi dezgheţi pistolul. Ţine-l lângă foc.

Van fugi la foc şi ţinu ţeava chiar deasupra flăcării. Îşi pârli degetele, dar ţinu arma până când din ea se scurseră câteva picături de apă.

— Hai, hai, îndemna el.

— Grăbeşte-te! ţipă Matt.

În spatele lor, o umbră se mişcă pe perete. O creatură intrase înăuntru. Avea buzele strâmbate în ceva ciudat, pe jumătate mârâit, pe jumătate zâmbet.

— Degeaba! răcni Van. Prea încet! E încă înfundat.

Altă umbră intră, apoi alta. Curând, un şir de făpturi acopereau gura peşterii, blocând ieşirea, foarte aproape, îngrozitoare.

Un miros vag, greţos, umplu aerul.

Kane se lăsă pe spate în fotoliul din pântecele C-130-ului, simţind vibraţiile motorului în şira spinării. Se uită la oamenii aşezaţi pe scaunele înşirate de-a lungul coastelor de metal din interiorul avionului. Pregătirea ajunsese doar la jumătate, nu erau încă gata. După cum arătaseră exerciţiile de paraşutare, nu acţionau ca o echipă. Iar acest lucru conta cel mai mult într-o expediţie atât de incredibil de bizară ca aceasta.

Locotenentul Sodder se aplecă, strigând peste zgomotul motorului, de parcă-i citise gândurile:

— Domnule, pot să vă întreb ceva?

Lui Kane nu-i plăcu vocea omului. Prea plângăcioasă.

— Zi, răspunse el.

— Unii oameni se întreabă.

— Ce?

— În legătură cu misiunea.

— Ce-i cu misiunea?

— Domnule, greu de spus exact. Dar pare ciudat...

— Hai, spune!

— Domnule, oamenii se întreabă care-i natura misiunii. Trebuie să capturăm ceva?

O deducţie destul de bună. Nici nu era greu de făcut, având în vedere materialele transportate la baza din Turcia – plase, cuşti, puşti cu tranchilizante, toate în containere speciale, fără însemne. Bineînţeles că era imposibil să păstrezi un secret în armată.

Pentru o secundă, Kane jonglă cu ideea de a-i destăinui totul locotenentului Sodder. I-ar fi făcut plăcere să urmărească figura individului, liniile de neînţelegere, neîncredere şi, în cele din urmă, de teamă, pe măsură ce omul ar fi înţeles adevărata natură a acţiunii.

— Locotenente, ce te face să spui asta?

— Domnule, avem echipament neobişnuit şi ne-am întrebat pentru ce-i.

— Arată ca o vânătoare, nu, locotenente? temporiza Kane.

— Da, domnule. Dar asta nu-i totul.

— Ce mai e, locotenente? fu cuprins de exasperare Kane.

— Ochelarii aceia bizari de protecţie, domnule. Ochelari de văzut noaptea sau ce-or fi. Când îi porţi, abia poţi să vezi ceva.

— Locotenente, eşti de suficientă vreme în armată, ca să-ţi dai seama că o să ştii ce trebuie să ştii, la timpul potrivit.

Ochii lui Sodder fulgerară, oglindind resentimente, iar Kane se bucură. Desfăcu centura, se duse în cabină şi ţipă la copilot, care scoase planul de zbor şi o hartă cu un cerc roşu ce înconjura zona de paraşutare.

— Peste câteva minute! răcni pilotul.

Kane se întoarse în avion şi făcu semn oamenilor. Aceştia se ridicară şi-şi verificară paraşutele. Kane deschise uşa. Jos se aflau câmpiile uscate ale

Turciei. Îi făcu semn lui Sodder, care se apropie şi se prinse cu ambele mâini de uşă, uitându-se la lumina de deasupra. Când aceasta se aprinse, sări şi dispăru. Îl urmă alt om, apoi altul...

În scurt timp, în avion rămase doar Kane. Se întrebă ce s-ar întâmpla dacă ar rămâne acolo sau ar aştepta până avionul se va întoarce spre bază şi ar sări atunci, în sălbăticiile Turciei. Îi plăcea ideea să dispară pentru totdeauna.

Apoi lumina se aprinse. Cu un gest reflex, trase aer în piept şi se împinse în vid. Vântul îi sufla în obraji. Văzu sub el paraşutele deschise, ca nişte ciuperci plutind în aer. Saltul se desfăşura ca de obicei – o străfulgerare scurtă de teroare, apoi zborul lung în jos.

Creaturile blocară intrarea. Lumina focului le arunca umbrele pe pereţii peşterii, făcându-i să pară şi mai ameninţători.

Van ridică pistolul defect. Era încă greu de gheaţă, îi curgea apă pe ţeavă. Când îl îndreptă către conducător, mişcarea lui nu impresiona pe nimeni, de parcă Van ar fi ridicat o bucată de lemn.

— Staţi împreună, şopti Matt. O să sting focul.

Aruncă praf peste el, lăsând peştera în beznă, cu excepţia razelor zilei ce pătrundeau prin intrare.

Apoi Matt ridică lanterna şi o aprinse. Raza lovi podeaua, iar efectul fu instantaneu. Creaturile se traseră din faţa razei înguste. Chiar şi conducătorul se retrase şi se feri.

Matt se jucă un pic cu raza, mişcând-o lent pe podea, apoi o împinse spre ei, respingându-i spre gura peşterii.

Van scoase şi el lanterna şi o aprinse, o a doua rază lovi podeaua, încrucişându-se cu prima. Matt începu să strige la el să se oprească, dar înainte să spună ceva, Van ridică lanterna şi îndreptă raza către pieptul creaturii celei mai apropiate.

Aceasta scoase un chelălăit ascuţit şi se apucă de burtă, cuprinsă de panică. Dădu din braţe când se împletici înapoi şi-şi pierdu echilibrul. Ceilalţi se repeziră spre ea, văicărindu-se.

— Să mergem, propuse Susan. Poate există altă cale de ieşire. Repede, înainte să ne prindă!

În confuzia produsă, fugiră către fundul peşterii, unde descoperiră un tunel îngust. Alergară prin el cât de iute putură, mişcându-se prin întuneric cu ajutorul lanternelor. Auzeau deja zgomotul vânătorii pornite în urma lor.

— Vin! se văită Van.

Pe podea exista o cărare bătătorită, ce cobora panta. Zidurile erau oblice în ambele părţi, ca o pâlnie. Aveau impresia că gonesc către miezul pământului.

În faţă, tunelul se despărţi în două. Matt lumină iute cu lanterna ambele drumuri. Ramura din stânga părea mai puţin umblată, deci o luară într-acolo.

După vreo şase metri, tunelul coti şi se ramifică iar. De data asta aleseră coridorul din dreapta, care-i conduse într-o cameră mică, strâmtă, cu tavan înclinat. Când Matt îndreptă lanterna, raza dispăru într-un puţ negru dintr-o parte. Tavanul era atât de jos, că trebuiră să se oprească. Abia aveau loc pe podeaua murdară.

— Să ne oprim şi să ne gândim ce facem, propuse Susan.

— Nu ne putem opri, răspunse Van. Să mergem mai departe.

— Nu, replică Matt. Trebuie să ne tragem răsuflarea.

Descoperiră o adâncitură într-o parte, se ghemuiră în ea, stinseră lanternele şi se aşezară pe jos, încercând să audă prin întuneric dacă se apropiau urmăritorii.

La început auziră doar sunetul propriei lor respiraţii. Ascunzătoarea îi făcea şi mai vulnerabili, se lăsaseră cuprinşi de teroare.

— Ascultaţi, şopti Van.

Se auzi o zarvă îndepărtată, care tot creştea. Apoi, foarte aproape, se auzi bocănit de picioare alergând, ţipete guturale, amestecate cu strigăte stranii, stridente. Sunetele se reduseră, se îndepărtară, iar timp de câteva minute se aşternu tăcerea. Matt se uită la Susan. Avea figura crispată. Van ţinea ochii închişi.

După aceea auziră iar zgomot de picioare alergând, pe un tunel din spatele lor. Mersul lor părea ciudat, săltăreţ. Văzu o gaură nu mai mare decât mâna, iar când Matt privi prin ea, zări un tunel şi pâlpâirea unor torţe, diminuându-se pe măsură ce zgomotul dispărea.

Păreau să fi fost trei sau patru, îşi zise Matt. Alergau în toate direcţiile. Făceau tărăboi, ca un cuib de viespi trântit de pământ. Nu ştia cum era mai rău, o căutare rece, metodică, sau felul acela haotic, cu o mulţime de indivizi care vânau peste tot. Mai devreme sau mai târziu, unul dintre ei va nimeri peste noi, gândi el.

Urmă din nou tăcere, timp îndelungat, iar respiraţia li se linişti. Van ţinea ochii bine închişi.

12

În ascunzătoare, Van pălise de teamă şi de furie. La colţurile gurii i se prelingea saliva. Se confirmase ceea ce bănuise despre creaturi în ultimii trei ani.

— Am avut dreptate, şopti el. Sunt nişte ticăloşi răi.

— I-ai văzut ochii când l-a omorât pe Rudy? întreba Susan, tremurând. Nicio ezitare, nici urmă de ceva omenesc.

— Singurul lucru bun a fost că s-a întâmplat subit, zise Matt. Sărmanul Rudy a murit înainte să atingă pământul.

— N-ar fi trebuit să-l lăsăm să se ducă, spuse Susan.

— Poate că el e cel norocos, bombăni Van.

— Nu-mi place că-i lăsăm trupul aici. Ce credeţi că o să-i facă? întrebă Susan.

— Nu ştiu, răspunse Van. Oricum, lui nu-i mai pasă.

Din nou, Susan simţi repulsie faţă de Van. În momente de criză, partea lui urâtă ieşea la lumină.

— Un lucru e sigur, afirmă Matt. Dacă ne găsesc, suntem morţi.

Ascultară din nou, să audă zgomote de urmărire, dar nu auziră nimic.

Van tuşi şi zise:

— Chestia aia cu lanterna... Ai avut dreptate. De îndată ce l-am atins cu raza şi n-a păţit nimic, şi-a pierdut... magia. Nu m-am gândit.

— Acum trebuie să ne gândim, replică Matt. Cum naiba ieşim de aici?

— Ce mai avem? întrebă Susan.

— Pistolul meu. E singura noastră speranţă.

— Trebuie să-l uscăm, zise Matt.

— Avem nevoie de foc. Părea că merge, când am încercat.

— Nu putem să facem focul, nici măcar unul mic. Ne vor descoperi imediat.

— Nu, trebuie să-l găsim pe al lor, replică Matt. Ştim că există, pentru că au aprins torţe.

— Atunci să mergem, propuse Van. Asta nu-i o ascunzătoare bună.

Intrară în încăpere. Când Matt plimbă lumina lanternei în toate direcţiile, văzură un alt tunel, unul mai mic, care părea să aibă crăpături şi ieşituri ce puteau servi de ascunzători. Îi conduse, aprinzând intermitent lanterna, iar ceilalţi îl urmau, sprijinindu-se instinctiv de pereţi.

În faţă văzură intersecţia a două tuneluri, care păreau identice, numai că unul se îndrepta în jos. Matt şopti:

— N-am idee unde suntem. Am pierdut orice simţ al direcţiei.

Susan îl trase de mânecă şi-i arătă tunelul în pantă, şi o luară pe acolo, bâjbâind prin întuneric, pentru că nu voiau să li să termine bateriile. După cinci minute ajunseră la altă intersecţie. Din nou, Susan indică drumul.

— Ai idee unde mergem? o întrebă Matt.

— Nu, răspunse ea, dar mi se pare o direcţie bună.

După o cotitură la stânga şi o bucată netedă zdravănă, zăriră o lucire slabă la distanţă.

— Poate că-i ceea ce căutăm, zise Susan.

Tunelul coti şi urcă un pic, apoi coborî din nou. Matt aprinse lanterna şi la lumină văzu ceva pe perete, o adâncitură. Plimbă raza în faţă şi în spate. În perete erau săpate nişe, acoperite cu semne negre de pârlire.

— Fir-ar să fie! exclamă el. Sunt pentru torţe! Am descoperit un fel de coridor principal.

— Peştera asta afurisită este, probabil, casa lor, se văită Van. Am nimerit tocmai în casa lor!

Lucirea deveni mai puternică, auziră trosnetul focului şi văzură pâlpâirea flăcărilor reflectate de piatra cafenie a pereţilor.

Matt se lipi de marginea peretelui şi privi dincolo de colţ. Văzu altă încăpere, mare cât o cămară, deschisă deasupra şi cufundată în beznă. În centru trosnea un foc mare, răspândind o căldură de cuptor. Lângă perete fusese grămădit un maldăr de lemne.

Camera focului era goală, dar alte două coridoare ce duceau în încăpere îi făcură să se simtă vulnerabili. Evident, se aflau într-o zonă centrală, oricând putea să apară vreo creatură din tunelele întunecate. Dar n-aveau de ales, dacă voiau să folosească focul.

Matt intră, simţi valul de căldură izbindu-l, făcu semn celorlalţi să-l urmeze.

— Grăbiţi-vă! şopti el, cu voce răguşită.

Van alergă la grămada de lemne, rupse un vreasc, descărcă pistolul, vârî un capăt al crengii prin trăgaci şi ţinu arma la vreun sfert de metru deasupra flăcărilor. Umbra lui, aruncată pe zidul din spate, creştea şi scădea pe rând, exagerându-i mişcările.

Van păru să-şi recâştige sângele rece. Poate datorită faptului că avea ceva de făcut.

— Nu cred că locul ăsta o să rămână gol mult timp. Focul este prea important pentru ei. Cineva trebuie să-l alimenteze.

Susan se duse să stea de pândă la intersecţie, de unde putea să urmărească două intrări în tunel, pe când Matt se plimba de colo-colo nervos.

— Nu reuşesc să înţeleg, zise el.

— Ce? întrebă Van.

— Uciderea lui Rudy. Ucizi pentru că eşti speriat, nu? Sau cel puţin aşa fac oamenii. Ce i-a speriat?

— Noi, răspunse Susan.

— Dar nu-i ameninţam. Erau mai mulţi ca noi. Eram la mila lor.

— Şi ce-i cu asta? replică Van.

— Povestea n-are sens decât dacă tot suportul motivaţional e diferit. Ei omoară din plăcere. Sau pentru că asta nu înseamnă nimic pentru ei.

— Poate că n-au conceptul de moarte, zise Susan.

— Sau poate o glorifică, au un cult al ei. Amintiţi-vă de cercetările noastre referitoare la omul de Neanderthal ca mâncător de creier.

Era prima oară când unul dintre ei dădea un nume creaturilor.

— Nu-s sigură că sunt atât de deosebiţi de noi. L-au ucis pe Rudy pentru că le era frică de el – şi de noi, susţinu Susan.

— Chiar şi aşa, lucrurile nu se leagă. Dacă te sperie ceva, te ţii departe de acel lucru. Dacă ţi-e teamă de lumea exterioară, de ce să construieşti o punte către ea?

— Poate aveau nevoie de ea pentru negoţ, îşi dădu cu părerea Van.

— Pentru negoţ? Atunci de ce să ucidă primul negustor pe care l-au întâlnit?

— Poate că noi n-am fost primii, interveni Susan. Şi poate că au o altă motivaţie pentru a ieşi din munţii lor. Ceva nou, ceva care are legătură cu grozăvia la care am asistat.

— Poate, mormăi Matt, neîncrezător. Nu prea se potriveşte cu ceea ce a descris Kellicut. Creaturile despre care a scris erau paşnice, aproape prietenoase. Astea sunt maimuţe ucigaşe. Nu se potriveşte!

— Poate că marele doctor nu-i un observator prea grozav, zise Van peste umăr, ţinând încă pistolul deasupra focului. Să vă spun ceva. N-am de gând să las vreunul dintre ticăloşii ăştia să se apropie de mine.

Susan se uită la el. Cu ochii urduroşi, neras, cocârjat, cu hainele mototolite, îngenuncheat lângă foc, transpirat, semăna el însuşi cu o fiară.

— Cât mai durează până se usucă drăcia aia? se enervă Matt.

— E aproape gata. A încetat să picure.

— Aţi văzut tălpicile lor de zăpadă? întrebă Susan.

— Mda. Primitive. O mână de beţe legate la un loc. Dar îşi făceau treaba.

— Indivizii erau probabil vânători. Arătau mai echipaţi decât... decât credeam noi. Nu-s sofisticaţi. Cred că unul dintre ei avea o lance, am văzut-o când au intrat în peşteră. Dar majoritatea aveau doar ciomege.

— Dacă ăia erau vânători, zise Matt, atunci poate că mai sunt o mulţime prin jur, ca să gătească, să întreţină focul, să pregătească pieile – treburi de felul ăsta. Pot fi pe aici, dacă ăsta e bârlogul lor. Dacă nu-i un avanpost.

— Nu-i un avanpost, afirmă Susan cu tărie. Pictura, tunelul, ăsta – adăugă ea, arătând spre foc – toate indică acelaşi lucru. Aici e casa lor.

Matt vru să spună ceva, dar se opri auzind un clinchet în spatele lui. Van luase pistolul de deasupra focului şi răsucea butoiaşul. Mânerul frigea şi, ca să-l ţină, îşi trăsese mâna în interiorul mânecii, folosind manşeta ca mănuşă.

Îl încercă, apăsând trăgaciul. *Clic.* Puse pistolul pe sol, luă gloanţele, scuipă în butoiaş să-l răcească, apoi introduse gloanţele, frigându-se la degete. Scoase din rucsac o cutie cu muniţie şi o vârî în buzunar.

— Am revenit pe poziţii! zise el, rânjind ca un nebun.

— Exact la timp. Vine cineva! îi anunţă Susan.

Ascultase la intrarea într-un tunel şi auzise paşi grei, îndreptându-se spre ei. Paşi care alergau. Graba lor o făcu pe Susan să tragă concluzia că, într-un fel, făpturile ştiau unde sunt. Nu ne caută, ne urmăresc.

Matt se uită la celelalte tunele şi spuse în şoaptă:

— Hai să alegem unul.

— Ăsta pare mai mare, propuse Susan. Poate ar trebui s-o luăm pe acolo. Nu vreau să rămânem aici pentru totdeauna, iar acum avem şi pistol.

— Ai tras cu chestia asta? îl întrebă Matt pe Van.

Drept răspuns, Van mârâi.

Se aplecară şi intrară în tunelul ales de Susan, care se dovedi a fi mai lat decât cel prin care veniseră. Simţeau o briză uşoară şi auzeau o cacofonie de zgomote, neclare şi venind de pretutindeni, ca zumzetul îndepărtat al unui oraş. Aspectul vag al sunetelor provoca nelinişte, cei trei se strânseră instinctiv, trăgându-se lângă un perete. Din când în când, Matt aprindea lanterna pentu o clipă, suficient să vadă unde puneau piciorul.

Apoi, pe deasupra zumzăitului, auziră sunete noi, puternice, ale creaturilor care se apropiau – gâfâituri, paşi, târşâit – dar nu puteai să-ţi dai seama de unde veneau. Se străduiră să asculte în ambele direcţii, fără a putea localiza sursa zgomotelor, care deveneau tot mai puternice.

Începură să alerge, fără să fie convinşi că se depărtau de sunete sau se repezeau către ele. Apoi se lămuriră – paşii se auzeau din faţă.

Matt riscă şi aprinse lanterna. Într-o parte a peretelui se văzu o crevasă, lată de vreo şaizeci de centimetri, care ducea într-o fundătură, nu mai mare decât un dulap. Se puteau ascunde acolo. Se grăbiră să se îndese acolo, unul câte unul, ultimul fiind Van, şi aşteptară, cu inimile bătând puternic. Van ridică pistolul şi-l îndreptă către intrare.

— Închideţi ochii, le comandă el deodată.

— Ai înnebunit? şopti Matt.

— Nu pune întrebări. Doar închide ochii!

Van strânse pleoapele. Matt se uită la Susan. Şi aceasta închisese ochii.

După câteva secunde, paşii se auziră mai tare, torţele se apropiară, zidul din faţa văgăunii căpătă o lucire portocalie, ce devenea tot mai strălucitoare. Matt închise ochii, dar prin pleoapele strânse detectă flăcări, simţi căldură doar la câţiva paşi. Apoi, treptat, lumina şi zgomotul începură să scadă şi, în timp ce

Matt stătea locului, îşi dădu seama pentru prima oară că simţise mirosul creaturilor, o duhoare acră de animal şi de secreţii omeneşti, care-i invadase nările şi-i dădu o senzaţie de vomă. Apoi pata de mişcare, culoare şi umbră se şterse, zgomotul dispăru, totul deveni liniştit, întunecat. Matt începu să tremure. Van respiră zgomotos, iar Susan oftă.

— Au fost prea aproape, zise ea.

— Ce-a fost chestia aia cu închisul ochilor? întrebă Matt.

— Vă spun mai târziu, replică Van. Mai întâi să găsim o cale să ieşim de aici înainte să vină alţii.

Se strecurară afară unul câte unul şi-şi reluară goana prin tunel, căutând o ieşire.

După vreo cincizeci de paşi ajunseră la o arcadă care dădea într-o parte. Trecură prin ea şi intrară într-o sală gigantică decorată cu picturi. Şiruri de desene în albastru şi negru acopereau pereţii superiori, iar în partea de jos fuseseră decoraţi cu contururi graţioase şi înfloriturі. De acoperişul boltit, aflat mult deasupra, atârnau stalactite îndreptate în jos ca nişte pumnale, stalactite care aveau vârfurile înmuiate în vopsea sângerie. De-a lungul marginilor încăperii se ridicau stalagmite conice, întărite cu fâşii de piele şi mărgele. Se simţea un miros greu, de animal. În centru, pe podea, piei întinse lângă un morman de oase.

— Ce-i asta? întrebă Susan, cu voce tremurătoare.

— Un soi de altar, spuse Matt, uluit.

Pieile fuseseră aranjate cu grijă, în semicerc, ca pentru rugăciune sau pentru a privi ceva. Matt se întoarse şi lumină cu lanterna suprafaţa zidului din faţa pieilor. Ceea ce văzu îi tăie răsuflarea. Îl auzi pe Van fluierând încet.

Raza lumina un tablou colorat strălucitor, care se întindea pe tot peretele, un dreptunghi imens, cu figuri pline de viaţă, elaborat pictate în panouri. Panourile păreau a descrie o poveste, precum sulurile etiopiene, iar culorile erau profunde, cu straturi multiple, de parcă ar fi fost pictate şi repictate de generaţii în şir.

Priviră îndelung, înainte să vorbească. Personajele fuseseră redate minunat. Reprezentau evident războinici – purtau ciomege şi alte arme – împărţiţi în două tabere ce se înfruntau. O tabără avea frunţi proeminente şi aspectul îndesat al neanderthalienilor. Ceilalţi războinici arătau înalţi şi zvelţi, cu bărbie ieşită în afară şi craniu îngust: *Homo sapiens.*

Matt plimbă raza lanternei, captivat de măiestria, de simţul artistic conţinut în linii şi culori, încercând să descopere naraţiunea; o saga despre un fel de bătălie. Da, cele două subspecii se aflau în război, într-un fel de conflict primordial. Dar de ce tabloul i se părea atât de familiar?

Îşi dădu seama brusc:

— Susan, ştii ce-i asta?

— Da, răspunse ea, aproape sugrumată de surpriză, înţelegând aproape simultan cu el. Enigma din Khodzant!

— Aici e completă. Nu lipseşte niciun fragment. Probabil că-i originalul.

— Şi ce caută aici?

Nu-şi dăduseră seama că Van plecase, intrând într-un tunel lateral. În timp ce se minunau privind tabloul şi încercau să descifreze concluzia mesajului, strigătul lui îi întrerupse:

— Veniţi aici! Iute!

Ocoliră colţul, iar Matt văzu, cu uşurare, că Van nu avea necazuri. Uimirea, nu frica, îl făcuse să-i cheme. Privea uluit, din marginea unei peşteri imense, bârlogul creaturilor care-i hăituiau.

Părea să fie goală, dar semne ale locuitorilor se vedeau pretutindeni. Fumul se curba în sus din focuri mici, dispărând în întunericul ceţos de deasupra. Pereţii erau afumaţi peste tot, urme negre se ridicau sus pe piatră, ca nişte coşuri de sobă. Acolo se aflau vetre, îşi dădu seama Matt, pentru gătit şi probabil şi pentru pregătirea pieilor. Instinctiv, ochii lui pândiră vreo mişcare. Nu văzu nici una, dar avu simţământul ciudat că peştera fusese înţesată de creaturi doar cu puţin timp în urmă, că acestea se puteau întoarce oricând.

Cu un efort de voinţă, Matt se calmă şi începu să privească deliberat detaliile. Toate colţişoarele erau umplute cu piei de animale. Acestea zăceau mormane peste tot, pe podeaua de stâncă, prin cotloane – blănuri cafenii de urs, piei cu păr lung de bizon, de căprioare şi cerbi, iepuri uriaşi, marmote, antilope de munte, şi altele pe care nu le recunoştea. Fuseseră aşezate în grupuri distincte, îşi dădu el seama.

— Se pare că-s împărţiţi în familii, zise Susan, care se uită la oasele răspândite la picioarele ei, oase de care atârnau bucăţi de carne şi zgârciuri, pe jumătate putrezite, încă pline de sânge. Acum ştim cu certitudine că sunt mâncători de carne.

În cealaltă parte se găsea un morman de arme, şi Susan se aplecă, să le examineze. Văzu sule, topoare, lănci şi mai multe unelte de tăiat şi răzuit. Aşchii de piatră erau răspândite în jurul unei stânci plate, ce fusese folosită ca nicovală. Fascinant, gândi ea, am dat de-o mică fabrică! Umanoizii erau destul de avansaţi, din moment ce pregăteau miezul pietrei în acest fel, înainte s-o şlefuiască – tehnica Levallois, îşi aminti ea. Se mai aflau acolo şi alte unelte, unele lungi de o jumătate de metru cum nu mai văzuse.

Descoperi un ţarc mic, o adâncitură naturală în piatră, înconjurată de un semicerc de bulgări şi căptuşit cu piei. Îl privi îndelung până-i descoperi funcţia.

— Este clar că aici trăiesc familii. Priviţi!

Admirând felul în care curiozitatea lui Susan îi învinsese teama, Matt se apropie şi se uită, remarcând de îndată duhoarea puternică, neplăcută a pieilor roase şi damful de urină.

— E un leagăn. Mai mult o groapă, dar are aceeaşi funcţie. Pui copiii aici şi poţi să-ţi vezi de treburi.

Mai cercetară lucrurile un pic. Pe o platformă erau înşirate arme, cu vârfurile pline de sânge. Matt ridică una şi o mirosi. Duhoarea slabă nu se distingea bine. O puse la loc.

— Dacă aici e casa lor, unde au dispărut? întrebă el. Se pare că au fost aici cu un minut în urmă.

— Poate s-au speriat de noi. Poate s-a dat o alarmă generală de evacuare, pentru a proteja femeile şi copiii.

— Înseamnă că ştiu că suntem aici. Poate ne pândesc. Sau ne-au întins o capcană.

Van era nervos. Se dusese în centrul peşterii şi stătea acolo, făcându-le semn să vină lângă el, privind în sus cu ochii măriţi.

I se alăturară şi se uitară în sus. Lângă suprafaţa stâncii, înălţându-se în domul peşterii, se afla o reprezentare uriaşă, un fel de statuie, cioplită dintr-o ieşitură a stâncii, acoperită cu petece de blană neagră şi albă. Părea a fi o fiară, pe jumătate umanoid, pe jumătate urs. Avea botul îngust al ursului de peşteră, cu colţi strălucitori. Deasupra botului, o pereche de ochi mici îi priveau maliţioşi din orbitele înfundate. În lumina slabă văzură că avea o frunte proeminentă, deasupra căreia fâşii de păr negru atârnau în jos şi se amestecau, de o parte şi de alta într-un covor lat de şase metri, din piei de urs. Semăna cu o uriaşă păpuşă voodo, cu aspect destul de artistic şi de răutăcios, ca să evoce un amestec de splendoare şi oroare.

— Probabil că-i zeitatea lor, zise Susan. Un cap de zeu zoomorf. Pare plin de ură. Cei care l-au creat sunt răi, pur şi simplu răi! Un zeu păgân al răutăţii şi al morţii.

— Da, e un altar, spuse Matt, observând pete roşii pe stânca din jurul unui stâlp ridicat chiar sub figura aceea. Nu m-ar surprinde dacă ar face sacrificiile chiar aici.

Nu dură mult până descoperiră craniile. Erau fixate pe zid, într-o parte a statuii, într-un colţ întunecat. Matt mişcă raza lanternei încet, luminându-le unul câte unul, ca pe nişte măşti hidoase pe zidul unei expoziţii. Evident cranii omeneşti, cu creştetele înalte, albe, şi fălci împinse în faţă. Unul era întors uşor într-o parte, iar cei trei putură să vadă gaura de la baza lui, în spate, chiar deasupra coloanei vertebrale. Creierul fusese extras.

— Matt! exclamă Susan. *Chiar sunt* mâncători de creier!

Matt mişcă raza şi văzură ceva care le îngheţă sângele în vine. Într-o parte se afla trofeul cel mai recent, un cap nou. Fusese jupuit grosolan, bucăţi de artere înnegrite şi de os atârnau de obraji. Greu de recunoscut, din cauză că o mare parte din carne fusese sfâşiată, dar nu încăpea îndoială că era Şarafidin.

Lui Matt i se făcu greaţă, Susan fu gata să vomite, Van rămase tăcut.

— Ei bine, acum ştim, zise el, după un minut.

— Nu putem să-l lăsăm aici, interveni Susan. Trebuie să facem ceva.

— Ai înnebunit? îi replică Van. Nu-i momentul – nici locul pentru funeralii. Ori plecăm de aici, ori sfârşim la fel.

Nu era greu să-i apreciezi teama, pentru că tremura.

Din celălalt capăt al peşterii se auzi un zgomot, un sunet de piatră căzută pe podea. Matt o simţi pe Susan tresărind şi stinse lumina, dar era prea târziu.

Un urlet strident umplu peştera. Un strigăt ce nu semăna cu nimic auzit înainte, pătrunzător şi plângăreţ. De parcă nişte coarde vocale omeneşti fuseseră strânse şi apoi li se dăduse drumul. Răsună prin peşteră şi prin tuneluri.

De pe o platformă pe care n-o observaseră până atunci se uita la ei o siluetă scundă. Un copil, îşi spuse Susan. Apoi acesta ţipă din nou.

Cei trei fugiră prin cel mai apropiat tunel, alergând pe panta stâncoasă, fără să se oprească să-şi aleagă o rută de salvare. Auzeau zgomotul paşilor lor reflectat de pereţi. Apoi şi alţi paşi, care nu erau ai lor. Aveau impresia că paşii se auzeau din urmă, dar nu puteau fi siguri. Alergară mai iute, simţindu-se ameţiţi din cauza altitudinii înalte şi zăpăciţi din cauza aerului închis din peşteră.

— Nu mai pot! şuieră Van, care se împleticea, cu mâinile în lături, ca nişte aripi nefolositoare.

— Nu te opri, pentru numele lui Dumnezeu! răcni Matt.

Dar figura lui Van pălise, golită de sânge. Nu mai rezistă, îşi zise Matt, şi-i singurul cu armă...

Brusc, tunelul se sfârşi şi ajunseră într-un canion întunecat. Matt îndreptă lumina lanternei în faţă. Văzu o punte, în întregime din piatră, peste ravenă. N-avea de unde să ştie cât de solidă era.

— E singura noastră speranţă, zise el. Să trecem câte unul.

Van, care nu-şi revenise încă, dădu din cap.

— Dacă traversăm, nu mai pot năvăli peste noi. Putem să-i respingem când încearcă să traverseze podul.

Susan trecu prima. Nu se uită în jos şi pierdu timp, înaintând cu prudenţă. La jumătatea drumului, deasupra gropii întunecate, auzea zgomotul de paşi devenind tot mai puternic. Se grăbi şi ajunse în siguranţă. După aceea trecu Van şi, la urmă, Matt.

Se ghemuiră la gura unui tunel şi aşteptară. Curând, creaturile năvăliră zgomotoase în canion. Se uitară peste prăpastie la cei trei oameni, înţepeniră şi orice zgomot încetă.

De aproape, indivizii arătau cu adevărat hidoşi. Părul încâlcit le cădea pe muşchii transpiraţi, acoperiţi de murdărie. Îşi arătară dinţii – nu aveau canini. Majoritatea erau înarmaţi cu ciomege. Alţii aveau arme ca nişte pumnale lungi. Începură să se agite, mormăind aţâţaţi.

Unul făcu un pas şi se apropie de pod. Fără să ezite, păşi pe el şi merse încet, dar continuu. Altul se luă după el. La jumătatea drumului, primul se opri pentru un moment. Se uită direct la ei, uimit. De ce nu fugeau? Ce era obiectul pe care-l ţinea unul dintre ei?

Van ridică pistolul şi-l îndreptă spre pieptul creaturii. Îi tremura mâna.

— Acum! strigă Matt. Dă-i drumul!

Vocea lui răsună în canion. Creaturile se întoarseră spre el şi-l priviră, cel de pe pod mai făcu un pas şi se opri, o ţintă perfectă. Dar Van nu trase.

— Ce naiba aştepţi? se răsti Matt, gândindu-se că Van înlemnise şi nu putea trage. Dă-mi mie arma, dacă nu poţi s-o faci!

În clipa aceea, auzi explozia lângă urechea sa şi văzu încheietura lui Van împinsă înapoi. Creatura de pe mijlocul podului se uită surprinsă la gaura din piept, din care curgea sânge. Matt îi privi pe ceilalţi. Dăduseră înapoi, auzind zgomotul incredibil de puternic, păreau zăpăciţi, chiar speriaţi. Făptura de pe pod îşi atinse pieptul, încă zăpăcită, dar în acel moment sunetul exploziei tună prin canion, apoi bubui din altă direcţie. De data aceasta părea mai puternic, se auzi un trosnet, o sfâşiere, alt sunet profund, începură să cadă stânci. Sunetul continuă până se produse un zguduit ca de cutremur de pământ, alte stânci căzură, umplând canionul de praf, acoperind vederea.

— Prăbuşire în peşteră! strigă Susan, în timp ce se retrăgeau.

În clipa aceea pământul întreg păru să se zgâlţâie şi, cu un sunet asurzitor se surpă peste ei, o greutate nemărginită, atât de iute că nu avură timp să simtă durere. Matt se prăbuşi către beznă şi nimicnicie.

Se trezi, fără să ştie cât timp fusese inconştient. Simţi, la început, o greutate pe picior, o senzaţie ucigătoare. Zăcea în întuneric. Abia reuşi să respire din cauza prafului. Nu-şi amintea unde era sau ce se întâmplase.

Treptat, îşi aduse aminte de toate: de picturile de pe zidul peşterii, de imaginea creaturilor în zăpadă, de moartea lui Rudy, de urmărire, de peşteră, de împuşcătură. Încercă să-şi mişte picioarele, dar nu reuşi. Fuseseră zdrobite în timpul prăbuşirii? Cum s-ar simţi fără picioare? Pipăi buzunarele pe dinafară. Simţi conturul briceagului şi al unei cutii cu chibrituri. Chibriturile, îşi aminti el, aparţinuseră lui Rudy, acesta i le dăduse chiar înainte să părăsească peştera. Când le scoase şi frecă un băţ, erupse o lumină orbitoare, care se reduse apoi la un halou. Privi în jur. Îşi văzu picioarele, ascunse sub un zid de pietre şi praf care urca până-n tavan. Apoi zări sânge pe braţul stâng. Prin praf, văzu o siluetă zăcând lângă el. Susan, complet imobilă. Nu-şi dădu seama dacă femeia respira.

Matt începu truda îndelungată de a se elibera. Greu să facă asta zăcând pe spate în întuneric. Dădea pământul la o parte cu mâinile, aplecându-se în faţă atât de tare, că-l dureau muşchii abdomenului. Împinse noroiul în spate, făcându-şi un sprijin pentru spinare, folosind palmele ca pe nişte lopeţi.

Degetele îi sângerau. Începu să tragă pietre jos şi să le împingă într-o parte. Înainta fără mult spor, pentru că de îndată ce săpa o cavitate, se umplea imediat cu pământ şi pietre care se rostogoleau de sus. Simţi un obiect metalic. Inima îi bătu iute: lanterna! Rosti o rugăciune mută în timp ce apăsă comutatorul. Nu funcţiona. O aruncă într-o parte şi continuă să sape. După o jumătate de oră rămăseseră nedezgropate doar vârfurile picioarelor. Stând pe spate şi împingându-se cu pumnii, reuşi să se elibereze de sub stânci. Descoperi că putea să mişte un picior, celălalt era sucit într-o parte.

Susan se mişcă şi începu să vorbească singură, cu voce joasă, monotonă. Matt aprinse alt chibrit, se trase lângă ea, îi şterse obrajii. Femeia deschise ochii, apoi îi închise şi se întinse să se scarpine la mână. Matt simţi umezeală sub capul ei, şuvoaie de ceva dens amestecat în părul ei, şi-şi dădu seama că era sânge. Încercă să se ridice şi descoperi că reuşea, sprijinindu-şi toată greutatea pe piciorul bun şi rezemându-se de zidul peşterii. O trase lângă el pe Susan. Femeia reuşi să stea în picioare, deşi ţinea ochii închişi.

Matt aprinse alt chibrit şi se uită în urmă. Prăbuşirea blocase tunelul cu pământ proaspăt, negru, fără să dărâme pereţii, de parcă un buldozer ar fi împins tone de stâncă şi resturi prin gaura îngustă. Nici urmă de Van sau de pistol. Un mod nu prea rău de a muri, gândi Matt, brusc şi definitiv, moarte şi înmormântare în acelaşi timp. Îşi întinse braţul să-şi pipăie rucsacul, pe care-l avea încă în spate, şi simţi o durere în umăr, durere de care nu-şi dăduse seama până atunci.

Se împleticiră prin tunel, inhalând praful ce începuse să se aşeze. Susan parcă era în transă. Vorbea, dar bărbatul înţelegea doar câte un cuvânt din când în când. Încercă să-i spună ceva. Atunci ea tăcu, dar Matt nu-şi dădu seama dacă-l auzise sau nu. Nu dăduse vreun semn că l-ar fi înţeles.

Îşi croi drum şi aprinse ultimul chibrit. În faţă se întindea un coridor îngust. Privind atent, zări o dâră de lumină, străbătând bezna ca tăişul unei săbii. O lăsă încet pe Susan pe pământ, îngenunche – simţi iar durerea în umăr – şi-şi apropie faţa de deschizătură. Aerul rece îi izbi figura, îi pătrunse în plămâni, păru să i se răspândească prin membre ca o duşcă de whiskey. Sorbi îndelung din el.

Lărgi gaura, sfâşiind pământul, trăgându-l înăuntru, împingându-l. Merse surprinzător de iute, curând reuşi să scoată capul şi partea superioară a torsului prin deschizătură. Afară, unde se strânsese zăpadă, era frig şi linişte. Soarele strălucea, cu o lumină atât de orbitoare că abia vedea.

Se întoarse la Susan şi o împinse prin gaură. Picioarele ei atinseră fără vlagă zăpada. Femeia nu se trezi. Zăpada era groasă, dar se întărise, aşa că nu se cufundară prea tare. Dorea să se depărteze cât mai mult de peşteră, de aceea încercă s-o ridice pe Susan şi s-o sprijine din spate, dar nu reuşi. După câţiva paşi durerea şi oboseala îl copleşiră. Se prăvăli, iar mintea începu să-i rătăcească. Simţea vântul şi se lăsă în voia lui. O cuprinse pe Susan cu braţele

şi-i puse capul lângă bărbia lui. Se potrivea perfect. Suntem unul în cele din urmă, gândi el înceţoşat, pe când vântul îl învăluia încet.

Stând imobil, simţi frigul pătrunzându-l. Îşi simţi membrele îngreunându-se, simţurile deveniră neclare. Asta îi sugeră luminile ce se sting în camerele depărtate ale unui conac. O strânse pe Susan mai puternic şi se lăsă în zăpadă. Părea ciudat de caldă. Avea ochii îndreptaţi spre soare. Sub pleoape vedea stele căzătoare. Se trezi tras către vârtejul fierbinte, către zorii creaţiei.

Rămaseră acolo, imobili ca nişte statui, până când zăpada se grămădi în jurul lor. Apoi, pe când norii se strânseră în jurul soarelui, siluete neclare se apropiară, perechi lungi de braţe păroase se întinseră şi-i traseră din zăpadă.

Partea a doua – Eden

13

Kane clătină ibricul şi ţinu palma deasupra lui, pentru a scurge cafeaua slabă într-o cană ornamentată cu o faţă galbenă şi fericită.

Sosise în noaptea trecută cu un elicopter care-l luase de pe fotoliul pentru VIP din aeroportul din Duşanbe, unde fusese condus cu grijă de un grup de ofiţeri tadjici agitaţi, ce nu ştiau o vorbă englezească. Se îmbrăcase în haine civile, să nu facă prea mult tărăboi cu venirea lui.

Apoi petrecuse două ore în elicopterul care-şi croise drum peste solul sterp şi copacii pitici, ca un far zburător. În cele din urmă aterizaseră într-un luminiş curăţat de zăpadă lângă Murgab, un orăşel de provincie tadjic de la poalele Pamirului. Praful ridicat de elice îi acoperise fruntea şi obrajii, îi încercuise ochii, făcându-l să semene cu un raton.

Fusese primit de ofiţerul de gardă în noaptea aceea, un individ frânt de oboseală, numit Grady, care-i strânsese mâna fără chef, căscând. Nu-i ceruse lui Kane niciun act de identitate, lucru ciudat pentru o operaţiune atât de secretă. Când ajunseseră în dormitor, Grady arătase vag spre şirurile de paturi suprapuse şi spusese:

— Alege unul. Sunt toate la fel – neconfortabile.

Apoi dispăru pe uşă. Kane îşi puse sacul jos. Din capătul întunecat al camerei se auzeau sforăituri. Pe o masă din mijlocul încăperii se aflau un televizor şi un videocasetofon, alături de o grămadă răvăşită de benzi. Printre ele, revistele *Penthouse* şi *Hustler,* sticle goale de Coca Cola, unele având în ele chiştoace umede de ţigări. În vecinătatea lor se mai găseau două cutii aproape goale de aspirină. Pereţii coşcoviţi expirau plictiseală.

Nicio îndoială, locul era un jeg. Kane îşi aminti fotografiile din Los Alamos pe care le văzuse, barăcile dezordonate de lemn din deşert în care se strânseseră cele mai mari minţi de savanţi ale secolului să creeze maşinăria satanică de distrugere: turnul de apă dărâmat, străzile pline de noroi, sala împuţită şi conacul mic în care fusese asamblată bomba. Ciudat cum cele mai epocale evenimente au loc în cele mai prăpădite locuri!

Deschise uşa din spate într-un coridor şi se îndreptă către o pată luminoasă. Îl găsi pe Grady într-o altă cameră, cu picioarele pe o masă şi cu o carte în ediţie populară în mână. Pe peretele din faţa lui lucea un şir de ecrane. Două erau albe, dar trei funcţionau. Pe un ecran se vedea doar un perete alb şi o chiuvetă, doar atât. Pe celelalte două ecrane, văzută din unghiuri diferite, se

zărea o siluetă neagră, zăcând pe un pat de campanie. Greu să-ţi dai seama ce era, oricum, stătea imobilă, probabil adormită.

— Ăsta-i? întrebă Kane.

— Îhî. Frumoasa adormită.

Kane se uită la cifrele din colţul de jos al ecranului.

— Înregistrezi?

— Îhî. Aşa-s ordinele. Douăzeci şi patru de ore pe zi, şapte zile pe săptămână.

— Şi sunetul?

— Îl înregistrăm, dar ţinem nivelul redus, altfel înnebuneşti.

Grady se ridică şi răsuci un buton. Din difuzor se auzi un sunet ciudat, lent, de frecare. Kane avu nevoie de un moment ca să-şi dea seama că era respiraţia. Se uită la ceas şi cronometra. Grady îl privi, apoi răsuci iar butonul, oprind sonorul.

Mai târziu, pe când zăcea întins pe-un pat de campanie, Kane scoase ceasul şi încercă să imite respiraţia aceea. Descoperi că-i dificil, pentru că pauzele dintre expirări erau anormal de lungi. Adormi cu greu, din cauza sforăitului din celălalt capăt al camerei.

Dimineaţa, la micul dejun făcut din praf de ouă, Kane îi întâlni pe ceilalţi şase bărbaţi din dormitor, toţi americani, taciturni, cu aspect milităros, ca şi el. Arătau ca nişte temniceri.

Fusese instruit înainte să părăsească Turcia, dar nu se simţea încă pregătit pentru lucrurile la care urma să fie martor. Auzise de Operaţiunea Achile de câtva timp – nu ajungi la nivelul lui fără să-ţi fi dezvoltat o reţea de bârfă care putea avea valoare strategică în viitor – şi fusese măgulit şi linguşit destul de Eagleton şi de ceilalţi pentru a avea o impresie foarte bună despre ceea ce se întâmpla. Dar îi fusese greu să creadă, până în urmă cu câteva minute, când i se dăduse dosarul.

Fusese condus într-o încăpere mică, fără ferestre, unde se afla un birou pe care puseseră singura hârtie de acolo. După ce se închise uşa, rămase singur. Pe pervazul ferestrei se afla o cutie de aspirine, a treia pe care o vedea. Încet, de parcă ar fi deschis o potenţială scrisoare explozivă, desfăcu plicul gros, pe care scria SECRET NIVEL 5 (cel mai înalt) şi SERV. SECRET MILITAR SUA. Scoase un teanc de hârtii gros de vreo trei centimetri şi se adânci în textul introductiv, scris într-un limbaj nemilitar, probabil de un savant. Apoi ajunse la pasajele pe care le căuta.

Subiectul a fost găsit lângă o cărare dintr-o zonă muntoasă, localizarea exactă necunoscută. Zăcea cu faţa în jos, în aparenţă bolnav sau lovit, când a fost descoperit de doi păstori. Aceştia au fost şocaţi de înfăţişarea subiectului şi la început l-au lăsat în pace, dar după aceea s-au întors, l-au pus într-o căruţă şi l-au dus în satul Djibaillot din Tadjikistan, unde subiectul a fost pus într-un ţarc

pentru animale. Când starea lui s-a înrăutăţit, a fost dus la clinica locală, unde doctorul a refuzat să-l trateze. I s-a permis însă să rămână în clinică. Existenţa sa i-a fost adusă la cunoştinţă consulului american, care a urmat procedura prescrisă conform DATCOM 3824. Subiectul a fost dus într-o nouă locuinţă din Murgab, sub pază strictă şi izolare.

După un timp, condiţia subiectului s-a îmbunătăţit treptat încât şi-a recâştigat cunoştinţa şi a început să mănânce, deşi dieta sa continua să fie o problemă. Starea sa mentală este uneori agitată, lăsând aparenţa că obiectează împotriva regimului de celulă. A trebuit să fie potolit. Experimentarea este dificilă, dar nu imposibilă, şi devine mai grea o dată cu trecerea timpului. Au fost totuşi stabilite unele variante importante în domeniul experimental. De fapt, răspunsurile subiectului sunt total diferite de cele ale oamenilor.

Ale oamenilor, notă Kane, prima indicaţie că „subiectul" reprezintă ceva total ieşit din comun, deşi fusese înregistrat cu o nonşalanţă banală, care nu sugera că ar fi cea mai şocantă descoperire ştiinţifică. Răsfoi restul documentelor. Rapoarte medicale, scrise cu stiloul. Tensiune, electroencefalogramă, teste ADN. Semne de exclamare după unele măsurători fizice. Se părea că examinarea avusese loc când „subiectul" nu fusese conştient Un asterix explica: nu coopera şi când vedea un stetoscop sau alt instrument îl apuca furia sau teamă, sau amândouă la un loc. Urmau pagini de notiţe, aparent din studii perceptuale: fotografii de cuburi alb-negru sau multicolore, triunghiuri, cercuri, pătrate, cărţi de joc, cărţi poştale, referiri la imagini video.

Kane încerca să decodifice termenii, când uşa se deschise şi intră un bărbat mărunt, chel, cu mâna deja întinsă, un pachet de energie nervoasă în halat alb cu un stilou în buzunar.

— Sunt Resnick. Bine ai venit în mica noastră vizuină.

Kane mârii. N-avea chef de politeţuri. Resnick nu mai pierdu vremea. Era îngrijorat pentru că avea loc o deteriorare rapidă a sănătăţii subiectului. Nu mai mânca. Lucru îngrijorător şi supărător, era de părere Resnick, mai ales că nu precupeţiseră niciun efort să descopere ce hrană i-ar plăcea. Nu era uşor să obţii legume proaspete în partea aceea a lumii. Aduseseră legume cu avionul din capitala provinciei, dar subiectul pierdea foarte repede în greutate.

— Ca şi cum ar fi luat decizia să abandoneze, oftă Resnick. Nu putem permite aşa ceva, bineînţeles. Putem să-l hrănim cu forţa. Nu-mi place asta, dar nu-i altă cale.

— Vorbeşte-mi despre abilităţile lui speciale, ceru Kane.

— Ah, darul, zâmbi pe jumătate Resnick şi privi în altă parte.

— Există cu adevărat?

— Aş fi vrut să remarci singur, dar acum nu-i posibil. Nu cooperează de ceva timp.

— Ai văzut? Ai înregistrat?

— Neclar. Într-o privinţă da, fără probleme. Dar reluarea devine dificilă. Datele nu-s ştiinţifice – cum să spun? – incontestabile. Nici nu pot fi, fără rigoarea necesară. Nu există un grup de control, chestii de felul ăsta. Cum să fie un grup de control cu un subiect unic?

— Dar mă asiguri că există?

Resnick îşi etală din nou zâmbetul.

— Trebuie să înţelegi, sunt, înainte de toate, savant. Cer fapte acolo unde alţii se mulţumesc cu credinţa. Supoziţii, teorii – astea nu mă interesează.

Kane îşi aminti ce extrăsese din dosarul lui Resnick: un pedant care lucrase sub conducerea lui Van Steeds, acesta fiind adept de ultimă oră al lui B. F. Skinner, care ţinea dizertaţii despre talamus şi psiholingvistică. O notă fusese mâzgălită pe margine de Eagleton: *Resnick face orice experienţă, fără să întrebe nimic.* Pe scurt, alegerea perfectă pentru a supraveghea un experiment menit să provoace scepticismul celor câţiva savanţi cărora li se permisese să afle despre el. Dar probabil că individul refuza să accepte concluziile propriei munci, chiar dacă-i săreau în ochi. Kane mârâi:

— Arată-mi!

Coborâră într-o încăpere din subsol, iar ceva din fiinţa lui Kane îl îndemna să fugă. Ştia de ce: puterea amintirilor. Cu vreo douăzeci de ani în urmă coborâse pe scări similare în Uganda. Idi Amin fugise din Kampala, iar în calitate de tânăr ataşat militar al ambasadei SUA din Nairobi, Kane se grăbise să intre în capitala distrusă. Fusese printre primii care cercetaseră casa părăsită a lui Amin. În subsol parcurseseră un tunel subteran care ducea la celebrul Birou de Stat pentru Cercetări. Acolo coborâse pe o scară ca aceasta, la lumina brichetei, şi nimerise într-o celulă în care fuseseră masacrate vreo şaptezeci de persoane, cu câteva ore înainte. Unii mai trăiau, tăiaţi bucăţi, în timp ce el mergea pe podeaua de ciment, scăldându-se literalmente în sânge. O amintire care-i provoca, din când în când, coşmaruri.

Îl urmă pe Resnick. Ajunseră la o uşă groasă din oţel şi Resnick scoase un inel cu chei, de unde alese una zimţată. Când se deschise uşa, Kane fu şocat de duhoare, un miros de urină, fecale şi transpiraţie, dar şi de ceva mai puternic, un miros acru care le depăşea pe toate. În ciuda lui, a pregătirii sale, simţi că-l cuprinde teama.

— De obicei dimineaţa e mai bine, dar nu se ştie niciodată. Iar asta duce la întrebarea: de unde ştie că-i dimineaţă. Aici nu-s ferestre, niciun fel de distracţie.

Resnick vorbea peste umăr, oficial, ca un medic care face vizita cu un nou intern. Trecură pe lângă şase celule goale, apoi se opri în faţa altei uşi.

— Acum e mai bine să te duci singur. Nu vrem să-l obosim. Când ajungi în câmpul lui vizual, ţine capul jos, într-un fel de plecăciune. Am descoperit că aşa merge mai bine. Şi mişcă-te extrem de încet. Fără mişcări bruşte – astea-s cele mai rele. Ţine-te departe de bare. Vei avea senzaţii ciudate în cap. Şi nu vorbi. *În primul rând, nu vorbi!* Chiar dacă scoabe vreun sunet, nu răspunde!

Descuie uşa şi se dădu într-o parte, iar Kane intră. Se încordă şi făcu, în tăcere, un pas apoi altul.

Încă înainte să-i apară în faţa ochilor, Kane fu şocat. Într-o clipită, „văzu" creatura. O văzu şi o mirosi, într-un fel o simţi cu simţuri pe care nu ştia că le posedă. Îl privi de sus până jos, o examină, îşi schimba poziţia, măsurând, comparând, judecând. Creatura se ghemuise pe saltea, întoarsă spre perete, cu spatele cocoşat Era păroasă, dar cu piele umanoidă, de culoare închisă spre o nuanţă cenuşie. Părul era lung, subţire şi negru, ca la cimpanzei, dar rar şi bătătorit ca pâsla. Avea umeri rotunzi şi puternici, dar îndoiţi într-o poziţie nenaturală. Kane văzu că făptura stătea ghemuită din cauza lanţurilor de la mâini. Benzi groase îi înconjurau încheieturile şi-i ţineau braţele pe burtă, îi strângeau umerii ca o haină prea strâmtă. Rănile făcute de lanţuri erau astupate de puroi şi sânge uscat. Făptura purta pantaloni gălbui, despicaţi pe coapse ca să lase liberi muşchii ca nişte movile, şi tăiaţi la tur, încât fesele, uriaşe şi mânjite cu fecale uscate, ieşeau afară. Picioarele goale erau mari, cu degetele răsfirate. Se vedea o singură talpă, de-un roz lucitor.

Celula era în mare parte goală. Într-o parte se vedea un jgheab, dar Kane îşi dădu seama că fiinţa, înlănţuită, nu putea ajunge la el. Nici closet, nici chiuvetă. Podeaua de ciment se înclina către o scurgere, iar un furtun gros atârna într-un colţ, legat de un robinet.

Kane avu o senzaţie ciudată. Poate era din cauza putorii sau a creşterii bruşte a adrenalinei, dar îşi simţea capul greu, de parcă ar fi crescut ceva înăuntru, şi se crispa, din cauza unei dureri pătrunzătoare în fundul ochilor. Nu avu timp să analizeze situaţia, pentru că făptura se mişcă şi reuşi să se ridice în poziţie şezând. Se întoarse şi se uită la Kane fără surprindere. Se priviră în ochi. Kane privi adânc în irisurile albastre şi pupilele negre, şi ştiu imediat că nu se uita într-o reflexie prostească de suprafaţă a unui animal, ci în adâncurile unei fiinţe inteligente. Se uitară intens unul la altul ca două avioane ce se urmăreau pe radar, definindu-se ca ţinte. Lui Kane nu-i plăcu ceea ce vedea. Simţea crescând în el o scârbă instinctivă. Privirea i se mută către frunte, teşită în faţă, perfect formată şi simetrică, dar grotescă şi nepotrivită, ca o excrescenţă. Îl îngreţoşa. Ochii creaturii se uitau la el, fixîndu-l ca-n transă, oarecum provocatori. Kane nu simţi niciun pic de milă. Nu-şi mai ţinu capul plecat. Dimpotrivă, îl ridică şi se zgâi direct la făptura neajutorată. Rosti, fără să gândească, nişte cuvinte care-i veniră în minte de undeva din interior: „Ne-ai face acelaşi lucru, nu-i aşa?" Imediat, silueta îşi trase capul înapoi, îl ridică, apoi

scoase un strigăt strident, pe jumătate omenesc, de suferinţă care reverberă în celulă şi în coridorul strâmt.

Kane se trezi tras afară de Resnick. Individul şopti atât de aproape de urechea lui, că-i simţi răsuflarea:

— Ce-ai făcut? Ce-ai făcut? Ţi-am spus, te-am avertizat!

Pe când urca scările către lumină, auzea încă sunete în urma lui, acum doar un geamăt. Apoi uşa se trânti, iar sunetele fură înăbuşite. Ajunse sus, şocat puternic, şi se aşeză în biroul cel mic. Iar când se uită la Resnick, care se fâţâia în jur în halatul lui alb, capul lui Kane fu pătruns de durerea aceea curioasă, balonantă.

Matt se trezi încet, trecând prin straturile cunoştinţei ca un scafandru care iese la suprafaţă. Rămase locului, fără să mişte, după care deschise ochii şi-i închise la loc. Dură mult timp până se formară întrebări în mintea lui zăpăcită. Unde era? Dorea să se retragă într-un somn lung. Dar ceva îl obliga să se ridice către suprafaţă, către lumina de deasupra ei. Deschise ochii şi clipi.

Se mişcă şi simţi imediat durere. Îl pătrunse prin şoldul drept, se mişcă spre spate, îi încercui umărul drept. Ridică mâna stângă în aer şi o ţinu în faţa sa. Nu-şi simţea trei degete, dar măcar le putea mişca. Când se săltă, sprijinindu-şi greutatea pe cot, durerea îl pătrunse şi mai adânc în partea dreaptă. Ce se întâmplase? Cu un efort de voinţă, îşi sili mintea să-şi amintească. Lent, amintirile reveniră. Acum era pe deplin conştient, iar o dată cu cunoştinţa năvăli asupra lui groaza: unde era Susan? Trăia? Îşi trase picioarele, se ridică – durerea îl pătrunse după o fracţiune de secundă, ca un şoc ulterior – şi privi înjur.

În jurul lui totul era verde, frunze, plante, viţe. Privi. I se păru că nu mai văzuse copaci de mult timp. Coaja lor miraculoasă era de-un cafeniu-profund. Simţi o briză uşoară, nu rece, care făcea ramurile să vălurească uşor, o mişcare ritmică ce-i produse greaţă. Deasupra, ramurile se împleteau într-un acoperiş. Văzu petece de cer. În unele locuri, frunzişul verde era atât de des, că soarele pătrundea ca nişte săgeţi piezişe, ca în gravurile din Biblie ce reprezentau pădurea primitivă, de la începutul creaţiei.

Matt zăcuse pe crengi întreţesute cu frunze şi iarbă. Nu fusese neconfortabil, dar nici ceva normal. Ceva – cineva – făcuse patul acela primitiv. Cine? Din nou, încercă să-şi amintească. Nu-şi amintea nimic după intrarea în peşteră. Praf, stânci, razele făcliilor licărind deasupra. Asta îşi amintea. Apoi împingerea stâncilor şi ridicarea prafului, care provocaseră durerea din partea lui dreaptă. Văzu sânge uscat pe cămaşă, iar când trase de haină, durerea îl străpunse. Cămaşa fusese strânsă lângă el. O trase cu grijă şi se uită: o rană rotundă, roşie cu dungi negre de sânge uscat, care se întindea de la şold la ultima coastă. Arăta urât, dar era superficială, decise el. Ridică iar degetele amorţite şi le mişcă. Răspunseră încet şi în silă. Erau degerate. Îşi aminti că

fugise din peşteră, ţinându-se de stânci cu mâinile goale, împingând-o pe Susan prin zăpadă. Albeaţă albă şi oboseală paralizantă. Dar cum ajunsese aici – unde era? Şi unde era ea?

La câţiva metri, la baza copacului, văzu haina, mototolită. Lângă ea, rucsacul. Vederea lui îl umplu de speranţă. Era un semn de bun augur. Evident că-l adusese cineva aici, indiferent cine, ce putere superioară, dar care nu-l ucisese – cel puţin nu încă. Poate Susan se afla în apropiere, poate că ea îi pusese lucrurile acolo.

Matt gemu, îşi strânse puterile şi se ridică. La început se simţi ameţit şi întinse braţele să se sprijine de copac. Când îşi reveni, se duse la rucsac, înghenunche, îl desfăcu şi scotoci prin el. Totul părea să fie la locul lui, chiar şi rachetele de semnalizare pe care le luase de la Van. Chiar deasupra găsi trusa medicală din plastic albastru, o deschise şi scoase cutia cu antiseptice. Capacul se desfăcu uşor, de parcă borcanul mai fusese deschis. Îl scoase şi constată că dispăruse un sfert din conţinut. Îşi trase cămaşa, se uită din nou la rană. Nu se vedea semn de infecţie, la margini se formase deja o crustă. Cineva îl îngrijise. Turnă încă o porţie de antiseptic pe rană.

Se afla într-un fel de umbrar. Frunzişul se întindea în toate părţile, solul era acoperit de ferigi late, ce împrăştiau un miros puternic de jilav. Descoperi o cărare şi merse pe ea, mişcându-se cu grijă. După ce făcea vreo zece paşi, se oprea şi privea în toate direcţiile, ţinându-şi răsuflarea, ca să audă mai bine. Nu mişca nimic, nu se vedea nimic, se auzeau puţine sunete.

Îl uimea flora luxuriantă formată din muşchi, frunziş şi fructe coapte. Copacii erau acoperiţi de viţe. Evident, coborâse sute de metri de la altitudinea peşterii şi a platoului fără arbori, unde avusese loc furtuna de zăpadă. Chiar şi aşa, vegetaţia era prea luxuriantă, prea fecundă ca să fie în Pamir, dacă nu fusese transportat în vreo vale ascunsă cu un profil meteorologic bizar, probabil un loc înconjurat de culmi înalte, udat de zăpada topită şi încălzit de vapori vulcanici.

Cărarea trecea printr-un crâng întunecat, iar Matt mergea atent, încercând să calce fără să scoată vreun sunet. Ajunse la marginea unei poieniţe şi se aşeză să se gândească la ce urma să facă. Nu-i convenea să intre în spaţiu deschis. Se uită la iarbă, care ajungea la nivelul ochilor. Pe deasupra bâzâiau muşte. O crampă subită în stomac îi aminti cât de flămând era, dar avea puţină energie, prea puţină ca să caute de mâncare. Se lăsă în jos, ridică mâna stângă, se uită la degete. Le simţea mai puţin amorţite. Îşi aminti de-un personaj al lui Jack London, care stătea lângă focul de tabără înconjurat de lupi, al cărui ultim gest conştient a fost să contemple frumuseţea simplă a mâinii umane, cu toată minunăţia creaţiei surprinsă în mişcarea degetelor încleştate.

Apoi văzu făptura trecând pe pajişte, cu un mers ciudat, săltăreţ. Se mişca iute. Fiinţa era goală şi căra ceva pe un umăr. Matt se ghemui şi încetă să respire. Venea drept spre el. Matt luptă împotriva imboldului de a se ridica şi

de a o lua la fugă. Se răsuci şi se târî prin iarbă către pădure, apoi se săltă şi alergă ghemuit. Când ajunse între arbori, se îndreptă şi goni, sărind peste buşteni şi strecurându-se printre viţe. Se opri lângă un copac cu crengi joase şi se ascunse sub ele.

Îşi ţinu răsuflarea şi privi făptura, care mergea pe cărare, la vreo treizeci de metri. Deodată, fiinţa se opri ca lovită de ceva, rămase locului o clipă, apoi se întoarse spre pădure, venind drept spre el. Matt îi văzu craniul hidos croit, pieptul uriaş, păros, trunchiul de copac pe care-l ţinea în echilibru pe umăr cu o mână. Matt se întoarse, împinse ramurile din cealaltă parte, trecu printre ele şi o luă la goană.

Alergă, alergă... Gâfâind, recunoscu umbrarul şi pe când fugea spre el zări printre copaci o mişcare, o siluetă. Era Susan. Susan! Stătea în mijlocul umbrarului, dar în faţa ei, înaintând spre ea, o altă siluetă, mare şi păroasă. Matt îşi strânse ultimele rezerve de energie, fugi spre ei şi năvăli în umbrar. Se simţi sărind în aer, părăsind solul cu inerţia întregii sale greutăţi, pentru a ateriza în spatele făpturii. Simţi impactul loviturii, auzi mârâitul dureros al respiraţiei tăiate, surprinse o strălfulgerare de alarmă pe figura lui Susan. Apoi se simţi ridicat şi aruncat spre un trunchi de copac. Se lovi cu capul de el şi auzi alte sunete, vagi, neclare, apoi se cufundă iar în adâncimile întunecate, pline de pace, ale inconştienţei.

— Matt, Matt! striga Susan cu blândeţe, ştergându-i fruntea cu mâna.

Deschise ochii. Femeia stătea îngenuncheată lângă el, privind în jos. Îi luă capul, îl ţinu în braţe, apoi i-l puse în poală şi-l mângâie pe faţă cu degetele.

— Recunosc că eşti curajos, zise ea. Dar ce plănuiai? Să-l călăreşti până moare?

— Ce naiba, Susan! Am vrut să-l opresc. Venea către tine, protestă el, încercând să se ridice.

— Venea, dar ca prieten. Linişteşte-te, spuse femeia, împingându-l la loc. Am multe să-ţi spun.

Matt rămase aşezat şi privi iute în jur. Neanderthalianul stătea la distanţă, lângă un copac. Susan râse şi-i explică:

— L-ai speriat la fel de tare pe cât te-a speriat el. Nu fi îngrijorat, e inofensiv. Îl cheamă Faţă-lungă – sau cel puţin aşa-i spun eu.

14

— Cât timp am fost inconştient?

— O zi întreagă. Mie mi s-a părut că a durat mai mult decât ţi s-a părut ţie.

— Fără îndoială, replică Matt, frecându-şi un cucui.

— Nu vrei să mănânci ceva?

Se apucă să prepare ceva de mâncare. Aşează nişte nuci şi fructe pe o farfurie de tablă, luată din rucsac. Dintr-o sticlă – Matt văzu că era sticla de votcă a lui Rudy – turnă apă într-un castron din lemn, amestecând-o cu un soi de terci de ovăz.

— Nu-i atât de rău pe cât pare, îl consolă ea. Gândeşte-te că-i ceva dintr-un mic dejun suedez...

— Ce-i cu creatura aia?

— Sttt! Totul la timpul lui.

După ce i-a satisfăcut foamea de hrană, nu şi cea de răspunsuri, Susan îl bătu pe genunchi:

— Stai aici, îi comandă ea. Eşti gata pentru cea mai interesantă experienţă din viaţa ta?

Dispăru în spatele unor tufişuri şi se întoarse după câteva minute, mergând mândră la braţ cu umanoidul în spatele căruia sărise Matt.

— Matt, ţi-l prezint pe Faţă-Lungă. Faţă-Lungă, ţi-l prezint pe Matt. Nu te teme, adăugă ea zâmbind, nu-ţi poartă ranchiună.

Matt înghiţi în sec, fără să-i vină să creadă, dându-se înapoi instinctiv din faţa primatei goale. Se uita la fizicul îndesat, la picioarele scurte, la pieptul ca un butoi, la bicepşii umflaţi şi la figura uriaşă, prelungită în faţă, cu craniul turtit, cu bărbie ştearsă, cu ochi mari, adânciţi în orbite, şi la streaşina de os, de neconfundat. Se uita la ceva aproape uman – aproape, nu complet. Susan chicoti văzându-i zăpăceala.

— Poţi să spui ce vrei, zise ea, plăcându-i rolul de expert. Nu te înţelege. Ei n-au limbaj.

Umanoidul se apropie şi se ghemui pe vine, uitându-se la Matt cu interes, dar nu cu o curiozitate profundă. Nu părea nici speriat, nici înspăimântător. Matt îl privi de sus şi până jos: avea corpul lung şi picioare scurte. Avea mai mult păr decât un om, dar nu era acoperit cu blană. Totul la el părea un pic exagerat, dar era destul de omenesc pentru a.... Pentru ce? Matt se apropie şi îl privi în faţă. Văzu inteligenţă în ochi, poate chiar o inteligenţă ce-o rivaliza pe a sa, dar nu văzu uimire.

Faţă-Lungă atinse o mânecă a cămăşii lui Matt, pipăi materialul. Matt se uită la degetele rotunde, cu unghii aspre şi bătături mari. Liniile din palmă nu semănau de loc cu cele de la om. Lăsându-se pradă unui impuls, se întinse şi

luă mâna aceea în a sa şi, de îndată ce simţi strânsoarea puternică, îl năpădi un val de emoţie, un fior pulsând atât de puternic că avu impresia că-i aruncat într-o eră din vechime, că sufletul său genetic fusese aprins de scânteia acelui contact. Se simţea bucuros.

— Uimitor, nu? întrebă Susan. Îţi vine să crezi că atingerea asta te întoarce în trecut cu treizeci de mii de ani.

— Ascultă! exclamă Matt. Vorbeşte!

Din gâtul gros ieşeau sunete.

— Mi-e teamă că nu vorbesc. Scot sunete în unele momente. Din câte am aflat, aceste sunete par a manifesta reacţii într-un fel primitiv – alarmă, surpriză, bucurie. Dar nu vorbesc. Fac altceva.

— Ce?

— Gândesc.

— Ce vrei să spui?

— Transmit într-un fel gânduri – sau imagini.

— Adică telepatie?

— Într-un fel. O să vezi la ce mă refer. O să simţi când se va întâmpla. Iar atunci par să ştie ce vrei, de parcă ar vrea şi ei acelaşi lucru.

— De unde ştii?

— Încearcă şi o să afli. E aproape ca şi cum...

— Ca şi ce?

— Ca şi cum ei ar fi în tine.

— Incredibil!

— Ştiu. Nu pot să explic. E un fel de comunicare extrasenzorială.

Brusc, Faţă-Lungă îşi pierdu interesul şi plecă. Ceva în felul în care mergea, mişcarea capului în timpul mersului clătinat, era ciudat de expresiv.

— Doamne, e bătrân! exclamă Matt.

— Adevărat. Ai încercat să baţi un bătrân al tribului.

— Trib. Sunt mulţi?

— N-o să crezi cât de mulţi.

— Dar cum să fie aceeaşi specie peste care am dat mai înainte? Arată în mare la fel, dar ceilalţi păreau atât de brutali... Ăştia par mult mai umani.

— Nu ştiu care-i mai uman, dar ai dreptate, sunt complet diferiţi.

— Van a murit, a fost ucis în peşteră, spuse Matt.

— Am bănuit. Nu putem face nimic. Acum culcă-te şi odihneşte-te. Te-ai izbit zdravăn. Te aşteaptă altă surpriză. Dar mai târziu.

Susan îl conduse pe Matt către ceea ce numea sat. Pălăvrăgea încântată că Matt se simţea bine, fericită că are o companie omenească, un tovarăş cu care să împărtăşească observaţiile asupra lumii incredibile în care nimeriseră.

— Să te învăţ numele lor, începând cu cei trei care ne-au salvat: Geneză, Exod şi Levitic. Poţi să spui că aveam o dispoziţie biblică. Ei sunt favoriţii mei.

Levitic se recunoaşte uşor, are trup mai zvelt şi o cicatrice pe obraz, Dumnezeu ştie cum a căpătat-o. E mai uşor de deosebit.

Matt se uită la ea, amuzat:

— Te joci de-a Eva? Dai nume creaturilor.

— Probabil.

— E o formă de a controla. Întotdeauna ţi-a plăcut asta.

Susan zâmbi.

— Mie nu-mi place, continuă Matt. Trebuie să ştiu unele lucruri – de exemplu cum am ajuns aici – înainte să-mi spui numele lor.

Jignită, Susan se grăbi să-l mulţumească. Îşi revenise în timp ce coborau panta muntelui şi-i povesti lui Matt ce-şi amintea. Prima senzaţie fusese strânsoarea de oţel a braţelor care o cărau, umflătura tare a bicepşilor. Când deschisese ochii, văzuse latura albă, cărnoasă, a unei bărbii mici, spâne, şi aruncase o privire în gură: dinţii erau cafenii. Primul impuls fusese să se lase pradă panicii, pentru că fusese convinsă că erau aceiaşi care-l uciseseră pe Rudy. Ciudat însă, pe măsură ce treceau orele şi se prefăcea inconştientă, se trezise că-i găsea, într-un fel indescriptibil, liniştitori, nu-şi dădea seama dacă din cauza blândeţii comportării, a braţelor ce-o îmbrăţişau sau a faptului că-l văzuse pe Matt purtat lângă ea.

La căderea nopţii ajunseseră în satul din vale. Au pus-o lângă foc şi continuase să-i spioneze neobservată, dar se pare că observaseră şiretenia şi-i aduseseră de mâncare, înainte să plece. Mâncase şi dormise. Când se trezise dimineaţa, se afla în umbrar, împreună cu Matt, înconjuraţi de o mulţime de masculi, femele şi copii. Teama ei dispăruse treptat, înlocuită de un simţământ de minunare. Savantul din ea ieşise la iveală.

— Poţi să-ţi imaginezi, exclamă ea, aveam posibilitatea să studiez altă specie trăind printre reprezentanţii ei! Fără teorii, fără conjuncturi, fără speculaţii. Doar observaţii, vechea cercetare culturală directă, de modă veche. Numai că aici era vorba de o cultură preistorică.

Matt fu uluit de viteza cu care se adaptase Susan. Vorbea despre toate, le examina în detaliu, încerca să descopere logica lucrurilor, de parcă ar fi fost într-o călătorie antropologică fantastică. Cât de iute ne adaptăm noi, oamenii, la neaşteptat şi la adversitate, îşi spuse el. Reprezintă oare această calitate secretul supravieţuirii noastre?

Se simţea încă zguduit. La un nivel primitiv, decisese că pericolul se redusese. Partea arhaică a creierului său, care provocase pomparea de chimicale ca răspuns la agresiune, începuse să se potolească. Dar simţurile erau încordate, iar când întâlniră un umanoid pe cărare, mai că-i sări inima din loc.

Dar, dincolo de teamă, Matt mai remarcase ceva. La început nu fusese prea atent, dar acum devenise sigur. Matt se uita la făpturi, iar ele se uitau la el. Dar nu întotdeauna îl priveau, iar Matt începu să simtă o greutate pe creier,

aproape o pătrundere străină, de parcă intrase cineva în el. Iar după ce umanoidul trecu, senzaţia trecu şi ea, aşa cum soarele apare de după nori.

Satul fusese construit în jurul râului. N-aveai mare lucru de văzut, o grămadă de adăposturi sumare, răspândite pe panta colinei, şi mai multe acolo unde solul se netezea, la fundul văii.

Ochii lui Matt erau atraşi de umanoizi, de imaginea activităţii vieţii cotidiene – cărau buşteni şi coşuri, stăteau pe vine, mâncau, făceau un foc din care se ridica spre cer un fuior leneş de fum. Şi copiii – bineînţeles că existau copii! – arătau ca nişte versiuni în miniatură ale părinţilor, numai că arcadele păreau şi mai pronunţate pe figurile micuţe.

Toţi erau goi. Niciunul nu purta piei de animal, precum ceilalţi – de fapt, aici nu părea să existe niciun animal – şi nimeni nu purta măciuci sau alte arme. Femeile erau ceva mai scunde decât bărbaţii, iar formele lor feminine i se părură lui Matt exagerate, cu şolduri extrem de late, cu fese atârnând jos, cu sânii pendulându-se. Penisurile bărbaţilor, atârnând libere, nu păreau deosebit de mari şi nu se vedeau prea bine, ascunse în cuiburile de păr pubian.

— Ştiu la ce te gândeşti, zise Susan. Răspunsul este: nu ştiu. Nu-s aici de suficient timp să-i văd împreunându-se.

După cum se pare, nu-i o mare diferenţă între sexe. Cu siguranţă nu în ceea ce priveşte „rolul în societate". Ambele sexe fac foc şi macină grăunţe folosind pisălog şi piuă – astea par principalele activităţi. Da, au grăunţe. Cultivă plante, dar nu ucid animale şi nu mănâncă niciun fel de carne. Focul e folosit pentru a curăţa terenul, nu la gătit. Aici am greşit. Agricultura înainte de vânătoare – fascinant, nu?

Matt se gândise de fapt la altceva.

— Susan, stăm aici de câteva minute şi nu ne bagă nimeni în seamă.

— Ştiu că suntem aici, simţi că te citesc – aşa numesc eu chestia asta. Deci ştiu că nu reprezentăm o ameninţare. Însă n-au curiozitatea prea dezvoltată. Ieri, când am venit prima oară, am provocat ceva agitaţie, în principal printre copii. Dar acum nu-i mai interesăm.

Matt intră într-o colibă. Fusese construită în formă de con în jurul trunchiului unui copac, ramurile de jos fiind îndoite spre bază şi prinse de sol. Deasupra fuseseră grămădite crăci uscate, alcătuind un fel de cort indian, iar altele fuseseră înfipte în pământ pentru a ţine la distanţă animalele de pradă. Arăta ca o îngrăditură din mărăcini a unui kraal al populaţiei masai din Kenya. Înăuntru nu se vedeau prea multe lucruri: nişte tigve pline cu apă, vreo şase unelte cioplite, mai multe coşuri din lemn pline cu grăunţe.

Susan îşi reluă rolul de ghid:

— Nu-mi imaginez ce fel de organizare socială au, dacă există vreuna. Nu par să trăiască în familii. Se pare că oamenii şi copiii se mută dintr-o colibă în alta. Femeile par a sta retrase. Dar nu-s aici de suficient timp ca să fiu sigură.

Matt nu reuşea să pună de acord umanoizii aceştia cu monştrii însetaţi de sânge care-l uciseseră pe Rudy. Ceilalţi *arătau* plini de cruzime – nu numai pentru că purtau arme, ci prin poziţia lor, prin felul în care-şi împingeau capul înainte pe gâtul lung, printr-o sclipire cruntă din ochii cufundaţi sub streaşina de os. Aceştia par blânzi, deschişi şi calmi. Stau pe vine şi mestecă boabe şi fructe, de parcă nu i-ar îngrijora nimic de pe pământ.

— Să-ţi spun ce mă zăpăceşte, zise Matt. E doar o primă impresie, dar tot ce-am văzut până acum arată mult mai primitiv decât m-am aşteptat – sau m-aş fi aşteptat dacă aş fi îndrăznit să-mi imaginez aşa ceva.

— Da.

— În comparaţie cu ceata peste care am dat în munţi, aceştia par a fi cu multe mii de ani în urmă. Grupul acela – nu-mi place să spun – era organizat. Aveau un conducător, acţionau împreună, într-un fel coordonat, planificat. Purtau arme. Le-ai văzut peştera. Aveau piei tăbăcite!

— Ce vrei să spui?

— Că în ciuda asemănării exterioare, sunt prea deosebiţi – ca două specii diferite.

— Bine. Arată la fel. Sunt despărţiţi de-o zi de mers. Şi tu spui că-s două specii diferite?

— Ştiu că sună incredibil. Spun doar că *acţionează* ca două specii diferite.

— Ai fost treaz şase ore şi eşti deja expert!

— Ia-o mai încet. N-ai apreciat niciodată variaţiunile regionale.

— Ce vrei să spui? se enervă ea.

— Că accepţi întotdeauna explicaţiile mai uşoare – înlocuire prin violenţă, un grup cucereşte un altul. Poate există altă explicaţie.

— Cum ar fi?

— Nu ştiu.

— După asta o să-mi spui că aceste două grupuri au evoluat separat pentru că unul e într-o vale şi celălalt e pe munte. Asta înseamnă să duci dezvoltarea multiregională prea departe.

Tăcură un moment. Apoi Susan spuse:

— Oricum, ai uitat ceva.

— Ce?

— Enigma din Khodzant.

— Bine, înţeleapto, şi ce înseamnă?

— Nu ştiu, dar e ceva legat de război, e cheia întregii probleme. Intenţionez s-o rezolv.

— Mult noroc.

Drumul se reduse la o cărăruie îngustă. Susan părea sigură pe ea şi mergea înainte. Părăsiră curând satul şi pătrunseră adânc în pădure. Auzeau păsări, bâzâit de insecte, zgomot de mii de făpturi mici ce fugeau.

— Unde mergem? întrebă Matt.

— Surpriza. Ai uitat?

Femeia sări peste un pârâu, făcu paşi lungi, graţioşi. Părul ei negru, bogat părea în ton cu pădurea. Pe Matt îl durea încă rana, dar se simţea mai bine ca înainte. Merseră vreo oră până când Susan se întoarse şi spuse, zâmbind:

— Aproape am ajuns. Te simţi bine?

— Bineînţeles, se strâmbă Matt la ea.

Urcară o pantă şi ajunseră pe o înălţime, de unde puteau vedea cea mai mare parte a văii întinsă în faţa lor. În depărtare se ridicau ziduri verticale către munţii de deasupra.

— Fir-ar să fie! exclamă Matt. Suntem într-un crater. Pun pariu că-i încă activ! De aceea e clima atât de blândă!

Susan îl prinse de braţ.

— Ştii, să rămâi inconştient o zi înseamnă mult timp. Am fost îngrijorată. Nu ţi-o lua în cap, dar ai putea să-mi recâştigi afecţiunea.

— Ei bine, presupun că a fi singur cu câteva sute de oameni ai cavernelor poate să provoace o asemenea schimbare...

Susan râse şi porni mai departe. După un timp auziră printre copacii din faţă un zgomot continuu: o cascadă. După zece minute se aflau în faţa unei căderi de apă lată de trei metri, care spumega pe latura culmii. Matt simţi miros de sulf şi-şi dădu seama că vedeau un gheizer uriaş, care arunca în sus stropi fierbinţi. Asta era explicaţia pentru climă. Izvoare geotermale aruncau vapori încinşi provocând un curent de aer cald în vale.

Jos, la baza cascadei, se zărea un bazin larg săpat în stâncă de apa care cădea. Matt se uită şi văzu trepte de piatră care coborau către bazin, aproape de poalele cascadei. Apoi auzi alt sunet care străbătea intermitent prin cel al cascadei, aproape acoperit, dar uneori distinct. Părea a fi o voce care cânta, imposibil să fie, dar totul era atât de neclar, că începu să nu mai aibă încredere în simţurile sale.

Susan îi strigă ceva în ureche, tot neclar, şi-i arătă spre poalele cascadei. Din ceaţă ieşi o siluetă, omenească, familiară. Silueta se apropie, urcă pe trepte, dar Matt nu fu sigur până când aceasta nu ajunse în capătul de sus al scărilor. De el se apropiase, cu un aer solemn, învăluit într-o togă, ca un zeu antic grec, dar cu o barbă care-l făcea să semene cu un profet din Vechiul Testament, însuşi Kellicut.

Eagleton era un fanatic. Când se apuca de o temă, se cufunda în ea şi nu se mai gândea la altceva. Meditaţia lui pornea dintr-un punct central, apoi se extindea în cercuri tot mai întinse, ca un câine ce caută drumul spre casă.

De aceea, în ultimele două săptămâni biroul lui devenise un depozit de totemuri şi de tot felul de obiecte bizare. Pe un perete se înşirau portrete ale personalităţilor din paleoantropologie şi din alte domenii conexe, de la geologie

la psihologia cunoaşterii. Se aflau acolo chiar şi adepţi ai noii şcoli de arheologie experimentală, indivizi bizari care dispăreau goi în sălbăticie pentru luni de zile, încercând să recreeze stilul de viaţă al strămoşilor primitivi. Erau reprezentaţi chiar şi cei ce se abăteau de la cărarea înţelepciunii acceptate, conservatori răzleţi sau luptători pentru cauze pierdute.

În dreapta, privind sceptic prin lentile mici, circulare, se găsea fotografia lui Rudolf Virchow, germanul care a pus bazele patologiei moderne, care-şi distrusese reputaţia luptând cu frenezie împotriva teoriei evoluţiei. Apoi o pictură a lui Alfred Russel Wallace, autodidactul cu ochi căprui-apoşi, omul ale cărui teorii le-au anticipat pe cele ale lui Darwin. După aceea Thomas Huxley, cu păr lung, un tip arătos, ce rânjea plin de încredere spre cameră; Paul Broca, fondatorul antropologiei fizice franceze; chiar şi Edward Simpson, celebrul falsificator englez, stând pe un scaun din lemn, înconjurat de uneltele meseriei sale, cu un ciocan în mână, având la picioare nişte pietre falsificate, destinate, probabil, cumpărătorilor victorieni naivi. Deasupra tuturor, tronând pe perete, dar şi în pantheonul ierarhic al lui Eagleton, se afla Ernst Haeckel, naturalistul german cu suflet mare, cu plete lungi, blonde şi cu un aer de destin tragic, ca al generalului George Custer. Îmbrăţişase cauza evoluţiei cu o patimă periculoasă, transformând supravieţuirea celui mai adaptat într-o doctrină ţinând de *Naturphilosophie,* o filosofie mistică romantică care a dus la teoriile eugeniei şi la doctrinele rasiale ale nazismului. Eagleton era atras irezistibil de acest om, pictat cu cizme şi pălărie cu boruri largi, cu o halbă de bere alături.

Pe o masă de lângă biroul lui Eagleton zăcea un asortiment ciudat de mulaje, mandibule, bucăţi de craniu cu numere scrise cu tuş şi o varietate de unelte preistorice: ciocane din piatră, răzuitoare cu un tăiş sau două, poliedre, discoide, aşchii în formă de solzi şi diverse fragmente. Când era cufundat în gânduri, apuca piesele şi le răsucea ca pe nişte mătănii, apoi le punea la loc în alt fel.

Pe peretele opus, fixată pe un suport din plută, se afla o reproducere a enigmei din Khodzant cu bucăţile lipsă, ghicitoarea favorită a tuturor studenţilor. Nimeni, în afară de Eagleton, nu ştia că avea legătură cu omul de Neanderthal – cel puţin nimeni în viaţă. Eagleton făcuse legătura mulţumită lui Jamţarano, mongolul care-i inspirase respectul şi înţelegerea pe care un explorator le simte pentru un coleg care a mers pe acelaşi drum necartografiat cu decenii în urmă şi care a dispărut. Pictograma fusese descoperită în dosarele lui Jamţarano de la Institutul de Studii Orientale al Academiei de Ştiinţe. Exista o schiţă a acesteia, cu sfertul final lipsă, bineînţeles, şi cu o notiţă mâzgălită cu chirilice. Eagleton citi din nou traducerea de pe o foaie de hârtie de pe biroul său:

Fiecare trib are propriul lui mit central. Mitul originii sau al supravieţuirii delimitează tribul şi creează separarea lui. A penetra în inima mitului înseamnă a înţelege momentul creării tribului şi începutul lui în istorie.

Eagleton îşi dăduse seama că muntele Olimp, Gaea şi Uranus, titanii, Cain şi Abel, potopul şi arca lui Noe, Mahomed şi muntele, Krishna, tribul pierdut al lui Israel – toate incorporau acest adevăr de bază. Credea că Jamţarano găsise cheia pictogramei, dar nu notase răspunsul, lucru tipic pentru cineva care credea că voiajul este la fel de important ca şi destinaţia. Eagleton se uita ore în şir la pictogramă, încercând să-i descifreze mesajul, iar uneori, pe când rezolva alte probleme, sucea scaunul pe rotile brusc să se uite la ea, de parcă misterul s-ar fi dezvăluit dacă-l atacai pe neaşteptate.

Eagleton intrase în criză de timp. Trebuia să ia decizii, dar nu avea informaţii solide pe care să se bazeze. Transmiţătorul lui Van rămăsese mort. Se putea ca el şi ceilalţi să aibă necazuri. Să-i trimită acolo pe Kane şi echipa SWAT? Dacă ajungeau prea devreme, năvălind şi lovind, ca de obicei, întreaga misiune putea da greş. Dar dacă ajungeau prea târziu? Atunci singura problemă ar fi fost să ţină secret ceea ce au găsit – dacă într-adevăr mai era ceva de găsit.

Şi ruşii? Se enervase când aflase din ultima transmisie a lui Van că erau deja acolo. În felul lui obraznic, Van sugerase că Eagleton ştia de expediţia lor. Lucru adevărat, bineînţeles, în sens general, dar nu avusese de ce să-l informeze şi pe Van. Nu-şi imaginase însă că Moscova se mişca atât de iute şi n-avea idee ce urmăreau savanţii ruşi. Se răzgândiseră în privinţa renunţării la cercetări şi la abandonarea domeniului în favoarea americanilor, indiferent de glasnost. La urma urmei, de ce să renunţi la un avantaj într-un domeniu ştiinţific de foarte mare importanţă? Obiceiurile Războiului Rece dispar greu.

Eagleton aprinse altă ţigară şi deschise dosarul Operaţiunea Ahile la actualizări. Nicio ştire bună. Subiectul pierduse zece kilograme în trei săptămâni, încetase să coopereze cu experimentatorii, fuseseră nevoiţi să-i pună cătuşe la mâini şi picioare, scotea sunete ciudate.

Răsfoi paginile cu datele experimentale: rezumate ale notiţelor notate în luni de zile, transmise în Maryland pentru a fi verificate şi răzverificate, chiar de când fuseseră descoperite remarcabilele puteri ale creaturii. Nu telepatie, care consta într-o citire a gândurilor la distanţă, ci un pas către aceasta – transmitere de imagini sau TI, cum îi spuneau savanţii. Creatura poseda această putere, oricât de reduse i-ar fi fost urmele.

Eagleton ajunse la o transcriere a primei sale discuţii cu savanţii care-i explicaseră despre ce-i vorba. Citi:

— Este o citire a gândurilor?

— Nu. Nu-i acelaşi lucru. În primul rând, gândirea – cel puţin la oameni – este inseparabilă de limbaj şi mare parte din ea are loc în cortexul cerebral. Acest subiect nu are un cortex cerebral dezvoltat, sau nu dezvoltat ca la noi. Nu, harul este ocular.

— Adică funcţionează cu ajutorul ochilor?

— Da, ochii altcuiva.

— Şi făptura vede persoana aceea?

— Nu, vede doar ce vede persoana respectivă. Se uită prin ochii ei – de fapt, îi ocupă centrii optici unde este prelucrată informaţia vizuală. Deci nu vede persoana dacă aceasta nu se uită într-o oglindă.

— Poate să se îndrepte oriunde şi să vadă orice?

— Adică dacă poate să călătorească prin spaţiu după voie şi, să zicem, să se caţăre în vârful unui copac ca să vadă răsăritul soarelui? Nu. După cum am spus, e o formă limitată de telepatie, dependentă în totalitate de existenţa unui canal prin care să acţioneze – un alt creier care să fie receptor primar şi procesor de date.

— Şi poate să vadă cu adevărat prin ochii altuia?

Descoperiseră totul din întâmplare, pe camerele video, în zilele când fiinţa avea poftă de mâncare. Observaseră că, înainte să fie hrănită, creatura intra într-o frenezie a anticipării, de parcă ar fi ştiut că sosea mâncarea. Un observator atent de la monitor a atras atenţia că acest lucru se întâmpla în momentul precis în care paznicul intra pe uşa deschisă către dulapul cu hrană, aflat la distanţă de şapte încăperi de celula din subsol. Experimentatorii au schimbat ora hrănirii, dar fiinţa tot ştia, la secundă. Au extins testul, incluzând tot felul de lucruri: baie, recreere, prezentare de jucării. Creatura reuşea, într-un fel, să detecteze ce se întâmpla în altă cameră. Exista o singură constantă: trebuia să fie cineva în camera aceea şi să-şi folosească ochii.

Atunci au stabilit experienţe foarte stricte: un om de la alt etaj se uita la unul dintre trei semne – un triunghi, un cerc sau un pătrat – iar jos, creatura trebuia să aleagă obiectul corect. Au schimbat toate variabilele: obiectele, distanţa ritmul, lumina. Au oprit chiar şi monitoarele de supraveghere. Dar creatura alegea corect, cu o marjă de eroare de 0, 306 %, insignifiantă din punct de vedere statistic.

Domeniul de observaţie a fost extins. Creatura putea realiza TI cu trei indivizi separaţi, aflaţi la distanţă de câţiva kilometri. Dacă i se dădea un bloc de desen şi un cărbune, reuşea să traseze o schiţă grosolană a unei scene la care se uita cineva, dacă reperele erau suficient de distincte. Dar cineva trebuia să privească, pentru ca facultatea fiinţei să funcţioneze.

Cei care petreceau un timp oarecare cu creatura, îngrijitorii şi savanţii, au remarcat că trăiau o senzaţie de ameţeală, iar uneori aveau dureri de cap, când făptura le invada receptorii vizuali. Un îngrijitor, un american de origine

irlandeză, numit Scanlon, era favoritul creaturii, pentru că petrecea mult timp „văzând" ceea ce observa Scanlon. La sugestia lui Eagleton, preluată imediat de savanţi, au conectat făptura la un înregistrator galvanic al răspunsurilor pielii şi la alte instrumente de măsurare a emoţiilor trupului. Apoi Scanlon, care nu avea habar de test, a fost plimbat cu maşina pe un drum de munte, cu o viteză de o sută zece kilometri pe oră. Acul indicator s-a zbătut nebuneşte, iar măsurătorile au depăşit limitele graficului.

Păcat, îşi zise Eagleton, că făptura era atât de necomunicativă. Informaţiile erau unidirecţionale. Creatura nu oferea nicio indicaţie privind abilitatea ei unică, era ca un idiot „savant" care face o înmulţire cu zece zecimale. Un animal grosolan cu un har sublim. Păcat. Poate că vom înţelege după autopsie, iar aceasta nu va întârzia mult, ţinând seama de felul în care i se deteriora sănătatea.

Întreaga operaţiune era prea importantă ca să se facă vreo greşeală. Numai Dumnezeu ştia ce însemna posedarea unei asemenea facultăţi. Ţinând seama de progresele geneticii, transferul acelui dar la oameni era fezabil, era la îndemână. Aplicaţiile puteau fi uluitoare, măcar în domeniul militar. O armată cu o asemenea capacitate ar fi invincibilă. Imaginează-ţi posibilităţile de spionaj, de transmitere a informaţiilor, de comandă şi control! Imaginează-ţi avantajele în timpul negocierilor, la conferinţele economice, la stabilirea cotelor pentru japonezi, la târguielile cu Uniunea Europeană. Nu era de mirare că ruşii reveniseră în joc.

Eagleton închise dosarul şi apăsă butonul de sub pupitru, iar secretara intră – una nouă, a treia de la plecarea precipitată a lui Sarah. Se parfumase, dar bărbatul nu-şi dădu seama de marcă, simţul olfactiv fiindu-i punctul slab. Când îi întinse dosarul, femeia se uită la el şi-l întrebă:

— Mai doriţi ceva, domnule?

Răspunse cu un ton aspru, de om care are mult de lucru şi nu poate fi întrerupt de pălăvrăgeli:

— Nu, nimic. Chiar nimic.

Femeia plecă şi închise încet uşa în urma ei. Eagleton apucă o mandibulă, o săltă în mână, apoi se uită la Enigma din Khodzant. Afară se întunecase, după cum se vedea prin jaluzele...

15

— N-o să vorbesc despre Rousseau. N-o să vorbesc despre Locke şi Schopenhauer. M-am vindecat de filosofi. Sunt nişte filistini ignoranţi. Ţin de o parte a creierului meu la care am renunţat.

Kellicut se rezema de un copac, un loc potrivit pentru o discuţie despre om ca sălbatic nobil. Dădea dovadă de o nervozitate nouă, care-l surprinsese pe Matt, pentru că apăruse după măreţia bizară, aproape mistică, pe care o afişase până atunci. Susan, care stătea pe pământ, uitându-se în sus spre Kellicut, părea că nu împărtăşeşte percepţia lui Matt.

Matt se sprijini de-o cracă. Şocată de vederea unor umanoizi care strângeau fructe în apropiere, atât de paşnici în mediul lor natural, Susan încercase să dirijeze conversaţia către filosofii despre care discutau când îşi petreceau vremea prin barurile din Cambridge. Un mod de a sparge gheaţa, dar Matt avu impresia că revenise la vechiul rol de studentă respectuoasă.

Matt remarcase schimbările la Kellicut din clipa în care-l văzuse. Era încordat şi bronzat în urma timpului petrecut în vale. Avea braţele musculoase şi pielea tăbăcită. Vârsta îi dăduse mai multă autoritate, care se manifesta prin plinătatea bărbii sale de nuanţă sare-şi-piper. Arăta tras la faţă, iar în ochi avea o sclipire de fanatism, ca un înger răzbunător biblic. Nu purta o togă, de fapt, ci un fel de legătură în jurul şoldurilor, făcută din ceea ce fusese cândva o pereche de pantaloni.

Ciudat, dar Kellicut nu manifestase nicio surpriză văzându-l pe Matt. Probabil că ştia de prezenţa lui de la Susan. Dar, după atâţia ani şi ţinând seama de circumstanţele bizare, Matt se aşteptase la mai mult. La urma urmei, gonise jumătate de glob ca să răspundă la o chemare urgentă şi se aşteptase să-l găsească recunoscător, nu distant. Şi mai fusese acel schimb rece de cuvinte când se întâlniseră, cu puţin timp înainte...

Matt simţise o revenire a vechii afecţiuni şi strigase, prin mugetul cascadei:

— Ne-ai chemat şi suntem aici!

Se îndreptase spre el, să-l îmbrăţişeze. Kellicut rămăsese unde era, ridicând o sprânceană. Răspunsul lui abia se auzise prin zgomotul apei ce cădea:

— Oricum, tu eşti aici.

Matt îşi stăpânise dezamăgirea, dar făcând asta îşi dăduse seama că simţea o emoţie pe care o simţise deseori în prezenţa lui Kellicut.

— Am crezut că eşti în pericol.

— Asta am vrut să creadă Institutul.

— De ce?

— Pentru că n-am încredere în cei de acolo. Nu ştiu în cine să am încredere. Nu-s convins că am încredere în tine. Trebuie să ai răbdare.

După aceea, Kellicut se cufundase într-o tăcere îndelungată. Nu părea agitat, dimpotrivă, calm şi distrat. De parcă ajunsese ceva chiar în sufletul lui şi-l întorsese pe dos.

Dar acum, după câteva ore, îmboldit de Susan, Kellicut începuse să toarne cuvinte care fuseseră prea mult timp reţinute. Vorbea fără să-şi mişte mâinile, fără niciun gest – numai către ea.

— Filosofía e un nonsens. O înşelătorie. Nu gândurile-s greşite, ci cuvintele în sine. Prin natura lor sunt mărginite. Cuvintele nu pot surprinde gândurile, iar dacă ajung aproape să le surprindă, devin minciuni. Limbajul nu-i un dar, e o povară. Îţi dai seama de asta de îndată ce foloseşti adevărata comunicare, prin intermediul altui canal.

Kellicut o luă de la început şi povesti despre căutările lui prin munţi, despre descoperirea unei crevase ce ducea în vale, despre prima lui întâlnire cu umanoizii.

— Am ştiut din clipa în care i-am văzut că posedă o putere extraordinară. I-am pândit de la distanţă şi ştiam cu o certitudine greu de explicat că şi ei erau conştienţi de prezenţa mea, că mă observau aşa cum îi observam şi eu. Sau, mai precis, că urmăreau *observaţiile* mele despre ei. M-am întors în tabără, am lăsat jurnalul, am venit aici. De data asta se strânseseră toţi într-o poiană, de parcă-mi anticipaseră sosirea. Asta şi făcuseră, deşi pe vremea aceea nu aveam de unde să ştiu. Nu-mi era frică. De ce mi-ar fi fost? Ştiam deja câte ceva despre ei. Nu erau agresivi, iar motivele mele erau curate. M-am apropiat de ei ca de nişte fiinţe înrudite, care trăiesc la un nivel mai înalt. Am ieşit din tufişuri şi am mers printre ei. Nu păreau deloc surprinşi. M-au adulmecat şi m-au examinat curioşi, dar paşnici. Am căutat un conducător, dar nu exista vreunul – cu excepţia câtorva vârstnici care, după cum am aflat ulterior, sunt respectaţi într-un mod general. Fiecare este cu adevărat egal, de la copilul cel mai mic la bărbatul cel mai puternic. N-au un gest de salut precum strângerea de mână, pentru că nu-i nevoie să arăţi intenţii paşnice. Intenţiile lor sunt *întotdeauna* paşnice. Ce motiv ai avea să suspectezi o mână când trăieşti într-o lume în care nu există arme? Ştiau că-s flămând şi m-au hrănit – literalmente m-au hrănit, s-au strâns în jurul meu şi mi-au vârât hrană în gură. Aceasta a fost prima mea experienţă cu puterea. Am observat că, dacă mă uitam la mâncare, îmi dădeau mai multă. Dacă mă uitam într-o parte, chiar un pic, se retrăgeau. Şi nu-mi urmăreau privirea. De unde ştiau? Ştiau.

— Cum? întrebă Matt.

Kellicut se întoarse spre el şi-i spuse, un pic tăios:

— N-ai simţit? N-ai trăit?

— Nu-s convins.

— Ştii ce se întâmplă. Simţi senzaţia. De parcă ţi se umple cumva mintea. Asta-i cea mai bună descriere pe care pot s-o fac – ca un vas care se umple cu apă sau ca o ceaţă care-ţi umple capul. Când ai de-a face doar cu unul dintre ei, e o senzaţie trecătoare. Dar când ai de-a face cu un grup, e intensă. Ceaţa se îndeseşte mereu, iar când în final te lasă liber, un torent trece prin tine şi te curăţă. Nu se deosebeşte de LSD, ai acelaşi simţământ de pierdere totală de sine, de amestec cu ceva puternic şi infinit Nu-i ceva înspăimântător, este – cum să spun? – încurajator, *consolator.* E ca şi cum te-ai regăsi, ca şi cum ai scăpa de singurătate, n-ai mai fi izolat în sensul cel mai profund.

Tăcură toţi trei un timp, apoi Kellicut încheie:

— Au ajuns la o existenţă fericită. Gândiţi-vă la asta! Sunt ierbivori şi paşnici. Nu omoară animale, nu se omoară între ei. Trăiesc şi simt în comun. Nu există individualitate, nici simţământ al sinelui, nici *eu.* De ce ar exista, cum *ar putea exista,* când sufletul se poate mişca din trup, când mintea există literalmente în colectiv? Tot ce contează e tribul.

— Ce se întâmplă când moare unul dintre ei? întrebă Susan.

Kellicut tresări la această întrebare – nu pentru că nu se gândise la ea. Meditä un pic, apoi răspunse cu blândeţe:

— Asta-i cu totul altă problemă.

— Şi cum acţionează această putere psihică? se interesă Matt.

— O întrebare prozaică şi utilitaristă.

— Cred că aşa sunt şi eu, replică Matt.

— Puterea asta nu-i folosită la ceva, doar există, zise Kellicut, plictisit.

— Voiam să ştiu dacă îţi citesc mintea sau sunt capabili doar să vadă ceea ce vezi?

— Doar?

— Ai înţeles ce vreau să spun.

— Da. Şi nefiind în stare să execut isprava eu însumi, nu văd cum aş putea să-ţi răspund. Am fost doar la capătul receptor – cel puţin până acum.

— Cum adică până acum? întrebă Matt. Încerci să înveţi s-o foloseşti?

— N-aş merge atât de departe. Dar pot spera.

— Mi se pare ceva apropiat de perceperea extrasenzorială, interveni Susan. De fapt, care-i diferenţa între a citi gândurile cuiva şi a vedea ce vede persoana aceea, mai ales când fenomenul depăşeşte bariera dintre specii? Dacă ambele specii gândesc la fel, poate că ei ne pot citi gândurile. Altfel, pot doar să vadă ceea ce vedem.

— Cred că ai dreptate, răspunse Kellicut.

— Şi crezi că au eşuat în a dezvolta un limbaj pentru că n-au nevoie de el? se interesă Matt.

— Au eşuat?

— Bine, lasă chestia cu eşuatul. N-au dezvoltat un limbaj pentru că n-au nevoie de limbaj?

— Exact. De ce să te târăşti, când poţi să mergi?

— Deci s-ar părea că paleontologii evoluţionişti care cred în explicaţia lingvistica au dreptate – că marea diviziune a apărut pentru că am inventat limbajul. La început a fost cuvântul.

— Cu o diferenţă importantă. Teoria lor se bazează pe presupunerea că *Homo sapiens* s-a dezvoltat apoi tot mai deplin, că limbajul e un avantaj, nu un impediment. Aici putem vedea că opusul e adevărat.

— Opusul?

— Nu înţelegi? exclamă Kellicut plictisit. Aici comunicarea are loc în forma cea mai pură. Individul e cufundat în grup. Lumea e completă, nu-i nevoie să te împingi în faţa altuia. De ce să lupţi pentru progres, când schimbarea înseamnă regres?

— Teoria asta nu mi se pare foarte darwinistă, comentă Matt.

— Darwin n-are nicio legătură cu asta. Supravieţuirea celui mai adaptat a fost un concept strălucit, dar nu admite nicio dimensiune morală sau etică. Reprezintă lumea ca pe o cursă cu obstacole uriaşă, rea, mereu schimbătoare. E istoria scrisă după Geneză.

— Şi ce avem aici e înainte de Geneză?

— Evident. Dacă nu înţelegi asta, să te ajute Dumnezeu! Nu vezi că eşti înconjurat de fiinţe inocente, naive, încrezătoare? Ai descoperit însuşi Edenul, marea grădină a paradisului, de dinainte de păcatul Evei şi al lui Adam. Este o parte a marelui proiect al naturii, repetat iar şi iar.

— Eden? întrebă Matt.

— Da. Eden. În toate sensurile.

— În toate sensurile? Asta înseamnă că ne putem aştepta să-l găsim aici pe Dumnezeu?

— Cu siguranţă. Eu l-am găsit. Şi nu numai asta.

— Ce-ai mai găsit?

— Îl vei găsi şi pe Satan. Se pregăteşte să se transforme în şarpe.

— Cine-i Satan?

— N-o să-ţi spun eu. Pot să greşesc.

Lui Matt îi trecu prin cap – şi-şi dădu seama că bănuiala apăruse de câtva timp – că Kellicut înnebunise. Se uită la Susan, care părea captivată. De ce nu-şi dădea seama?

Kellicut se retrăsese în sine. Matt se gândi la urmărirea prin peştera, ce avusese loc cu câteva zile în urmă. Deodată şi-l aminti pe Van avertizându-i să închidă ochii când se ascundeau, alarma din vocea sa. Bineînţeles! Van ştia de puterile lor. Ştia că vedeau prin ochii altora. *Ştiuse tot timpul.* Chestia asta îl enervă.

— Ascultă, îi zise el lui Kellicut, ştiai ceva despre treaba asta înainte să vii aici?

— Niciun strop.

Matt îl crezu.

— Dar neanderthalienii ucigaşi, peste care am nimerit noi, cum se potrivesc în modelul tău?

— Nu ştiu. Nu i-am văzut niciodată, deşi am aflat că vin din când în când pe aici, să jefuiască. Susan mi-a povestit despre experienţa voastră. Îmi pare rău de Şarafidin, m-a ajutat mult. Am aflat şi de moartea prietenului tău. Multe dintre cele pe care le ştiu sunt conjuncturale. Am o teorie la care lucrez, dar e prematur s-o divulg.

Matt şi Susan îl cunoşteau prea bine ca să insiste. Kellicut nu era omul care să se răzgândească.

— Aş vrea să ştiu de ce-s atât de brutali. L-au ucis pe Rudy fără să ezite o clipă.

— Cred că răspunsul e evident, răspunse Kellicut.

— Şi care e?

— Ne urăsc.

— Ne urăsc? De ce?

— Pentru că i-am învins. Aproape i-am exterminat – aproape, dar nu chiar. Cel mai mare rău pe care-l poţi face unui duşman de moarte este *aproape* să-l omori.

Seara, Susan încercă un experiment. Chiar înainte de amurg plecă singură, ocolind marginea satului, strecurându-se în linişte, atingând crăcile care atârnau peste cărare. Nu teama o făcea să se mişte atât de atent, se adaptase văii şi ritmului ei, potolit mai ales la sfârşitul zilei. Se mişca fără zgomot pentru că nu voia să fie descoperită.

Auzi un fâşâit prin tufişuri, produs de un animal mic, aproape de picioarele ei. Animalul se opri cât trecu ea, apoi îşi văzu de drum. Susan zăbovi la o bifurcaţie, îşi alese drumul, o luă la stânga, unde pădurea se îndesea. Se îndreptă către un crâng de mesteceni de lângă pârâu, loc despre care ştia că-i frecventat de Levitic.

Se gândi o clipă la lumea exterioară, la zarva şi freamătul ce fusese viaţa ei. Care fusese realitatea. Aici nu exista timp, nu exista greutate. Se putea ca mintea şi trupul să treacă dintr-o lume în alta chiar aşa? Îşi dădu seama deodată cât de mult îi lipsea ceea ce lăsase în urmă, dar în acelaşi timp, la alt nivel, ştia că era gata să renunţe la lumea veche. Nu era nimic din ea acolo?

Când ajunse la pârâu, îl văzu pe Levitic pe malul celălalt, cu braţele lângă trup ca o pisică, bând apă. Vălurelele se mişcau blând, în cercuri concentrice, de la bărbia lui. Creştetul capului, de-un negru dens şi păros, era lunguieţ: o privea pe sub sprâncene. Cicatricea de pe obraz sclipea. Susan se aşeză pe mal, la trei paşi în faţa lui.

Umanoidul îşi săltă capul şi se uită la ea. Susan aşteptă. În poziţia aceea, muşchii umerilor neanderthalianului erau încordaţi, enormi. E ca o panteră,

gândi ea, sprinten şi puternic. Se uită la fruntea lui. Arcada sprâncenei proeminentă, ieşită în afară faţă de celelalte trăsături. Imposibil să ignori creasta de os, palidă şi solidă, o umflătură uriaşă acolo unde pielea ar fi trebuit să fie netedă. Combinate cu bărbia trasă în spate şi craniul turtit, împingeau faţa înainte, de parcă ar fi fost o imagine deformată, un embrion dintr-o sticlă. O făcu să se înfioare involuntar, ca acea tresărire involuntară când te trezeşti brusc din somn. Există ceva în noi care dispreţuieşte altă specie pentru că e atât de asemănătoare, din moment ce variaţii minore par deformaţii insuportabile? se întrebă ea. De aceea suntem atât de speriaţi de deviaţii la noi înşine? Dar ochii îi erau perfecţi, clari, omeneşti.

Susan văzu că irisul lui era căprui, iar albul ochiului împăienjenit de linii subţiri, roşii. Femeia simţi impulsul de a se întinde, să-i atingă fruntea. Se va supăra sau se va speria? Repulsie sau atracţie – se amestecau într-un singur sentiment.

Văzu reflexia lui Levitic în apa întunecată de lângă el. Imaginea de jos era identică celei pe care o văzuse atunci când neanderthalianul o cărase prin munţi. Levitic încetă să bea şi se uită la ea. Susan îşi ţinu răsuflarea, apoi începu să simtă senzaţia pentru care venise. Începu undeva la periferia minţii, ca o umbră, apoi căpătă forţă surprinzător de iute şi deveni densă. Susan nu se mişcă, se lăsă cuprinsă. Senzaţia crescu şi se întinse până ce o căldură ca o ceară topită păru să-i umple craniul, să coboare către capătul şirei spinării. Susan înlemnise. Mintea ei plutea, se ridică deasupra vârfurilor copacilor, zbură în nori, apoi plană ca o pană, încet, până ajunse să se odihnească. Pentru un moment, cei doi se priviră în ochi, după care Levitic se întoarse şi plecă prin tufişuri, fără să privească îndărăt.

Susan parcă prinsese rădăcini, rămase locului mult timp, savurând reacţia de după eveniment. Se făcuse întuneric, îşi dădu ea brusc seama. Se ridică, îşi descheie nasturii bluzei kaki, îşi scoase pantalonii şi chiloţii şi alunecă încet în apa întunecată.

Lui Resnick nu-i plăcea să se ducă singur în celulă, atât din cauza mirosului, cât şi a unei senzaţii de anxietate ce devenise, fără motiv, tot mai puternică. Acum duhoarea era cu adevărat copleşitoare. Greu de spus ce-o producea. Fecale uscate şi exces de gaze din cauza unei diete străine – fuseseră primele lui presupuneri, glandele sudoripare a doua, o eczemă a treia. Încercaseră totul, inclusiv spălarea creaturii cu şampon şi clătirea cu furtunul, dar nimic nu ajutase şi, în cele din urmă, renunţaseră. Când mirosul pătrunsese sus, arseseră tămâie. Când îngrijitorii intrau în celulă, purtau peste gură şi nas măşti de tifon, aromate cu Vicks VapoRub.

Mai era un motiv pentru care lui Resnick nu-i plăcea să se apropie de creatură, dar nu-l recunoştea faţă de nimeni, pentru că i se părea prea bizar felul în care avea durerile acelea de cap. Mai bine să păstreze asta numai

pentru el. Se putea ca mintea să-i joace feste sau să aibă probleme psihosomatice.

Pe vremea studenţiei, cu decenii în urmă, fusese asistentul de laborator al lui Van Steed, pe când Van îşi croia drum larg în departamentul de ştiinţe comportamentale la Chicago. Chiar şi Harry Harlow de la Wisconsin fusese silit să-l remarce pe strălucitul absolvent care ajuta studenţii. Van era pe atunci behaviorist, înainte să se apuce de chestia cu psiholingvistica. Era ingenios şi la curent cu ultimele cercetări, citind tot timpul reviste de care nu auzise nimeni. Resnick şi-l aminti pe Van stând în berăria din subsol şi explicând, cu un strop de condescendenţă, ultima teorie despre legăturile ADN.

Van era cam ciudat încă de atunci. O dată Resnick deschisese uşa laboratorului şi-l găsise stând la o măsuţă albă, aranjând creier de şoarece pe lamele. Şoarecii, operaţi şi trecuţi prin experienţe pentru testarea percepţiei, fuseseră „sacrificaţi", conform termenului ştiinţific. Trupurile lor albe, cu codiţe roz şi cutiile craniene deschise, zăceau grămadă pe un ziar de pe podea, cu o coajă de banană peste ei. Van mesteca banana în timp ce tăia felii din creier cu plictisul unui vânzător de mezeluri care taie şuncă.

De la şoareci, Van şi Resnick trecuseră la maimuţe rhesus. Acum operaţiile erau mult mai complicate şi durau ore în şir. Stând acolo, în camera miniaturală de operaţii, unde până şi masca de anesteziere avea dimensiuni ca pentru păpuşi, Resnick pretindea că erau doctori, efectuând neurochirurgie pe victimele unui accident, şi înmâna solemn instrumentele sterilizate. De fapt, operaţiile *erau* avansate – Van acţiona asupra unor regiuni ale creierului care nu fuseseră cercetate – numai că nu încerca să repare ţesutul cerebral, ci să-l distrugă. Metoda era primitivă: Van ardea leziuni cu un ac conectat la un tub cu azot lichid, eliminând regiunea septului. După ce-şi revenea, maimuţa era cuprinsă automat de furie la cel mai slab stimul, aşa că simpla trecere printr-un şir de animale în cuşti, fiecare cu un electrod de metal ieşindu-i din cap, le făcea să sară ca nişte nebune. Când Van le scotea amigdalele, maimuţele deveneau placide şi mânjeau cu fecale pereţii cuştii, aşa cum pictează cu degetele copiii de grădiniţă. Dacă scotea porţiuni de hipotalamus, maimuţele stăteau flegmatice, golite de orice afecţiune şi personalitate. O dată Van a plasat un electrod în centrul plăcerii şi a montat un aparat încât maimuţa să se autoexcite. A lăsat animalul singur până a murit epuizat.

— Şaizeci şi una de ore, a remarcat el, când a verificat ceasul. Un mod nu prea rău de a muri.

Van îi procurase lui Resnick slujba asta, iar el îi era recunoscător. Dar nu considera că Van avea dreptul să vină aici la orice oră şi nu-i plăcuse ce făcuse când fusese capturată creatura. Van se simţise frustrat de lipsa de rezultate a experienţelor şi se manifestase aproape brutal în felul în care manevrase creatura şi o legase de electroencefalograf şi de alte dispozitive pe care aceasta le detesta. Resnick se bucura că Van nu mai venise de câteva luni.

Când se întinse după cana de cafea, Resnick surprinse o urmă de mişcare pe monitorul din stânga sus. Probabil că era Grady sau Allen care se apropiaseră de bare. Era Allen, mustaţa lui mare ce se iţea pe deasupra măştii de la gură putea fi văzută uşor pe ecranul alb-negru.

Allen purta ochelari negri – ca aceia pe care obişnuia să-i poarte Van – iar acest lucru se dovedi o greşeală, părea să irite creatura. Avea trei centuri suplimentare, fiecare lată de cinci centimetri. Apoi se văzu şi Grady, şi făptura începu să scoată geamătul acela groaznic. Se auzi zăngănit de chei ce descuiau uşa celulei. Resnick se uită în cană, decise că trebuia s-o umple, deci părăsi camera. Nu trebuia să facă asta – regulile cereau observaţii continue, douăzeci şi patru din douăzeci şi patru – dar jos se aflau doi îngrijitori. Al treilea activa instalaţia de hrănire forţată şi urma să li se alăture într-un minut. Nu era o imagine plăcută, nici măcar pe monitor.

Resnick îşi găsi de lucru în bucătărie, făcând cafea şi fredonând. Când se întoarse în camera de control, hrănirea se terminase. Îşi imagina sau se vedeau bucăţi de hrană pe peretele celulei? Îngrijitorii vorbeau.

— Jigodia a urinat pe mine, zise Grady.

Allen râse. Resnick văzu uşa celulei închizându-se, auzi zăngănitul greu întrerupând geamătul. Pe ecran, un obiect aruncat se rostogolea lent.

Apoi, deodată, ca şi până atunci, Resnick simţi o durere puternică în interiorul capului, începând departe, în lobul temporal, apoi avansând şi răspândindu-se ca lava. Mult mai rău decât orice migrenă pe care o avusese vreodată. Se întinse după sticla uriaşă, scoase patru aspirine şi le înghiţi cu cafea.

Uneori se întreba ce căutase Van în timpul vizitelor lui în subsol. Se părea că de atunci creatura devenise dificil de manevrat.

16

Matt şi Ochi-Albaştri îşi dădeau târcoale în groapă, fiecare căutând un avantaj. Ochi-Albaştri – numit aşa după Sinatra, pentru că-i plăcea să vocalizeze – nu era un luptător grozav, dar lua parte la joc.

De fapt, niciunul dintre umanoizi nu era bun luptător, în ciuda puterii lor superioare. Era vorba de un sport marţial, iar concepte precum dominare, victorie şi înfrângere nu aveau loc în universul lor mental. Apreciau o aruncare la sol, dar nu se ştia dacă o considerau amuzantă sau nu, pentru că nu râdeau, păreau să fie doar aţâţaţi. Umorul lor, dacă exista, nu putea fi detectat de Matt şi Susan. Orice se baza pe trişare, şiretenie sau înşelăciune – jocuri ce implicau înlocuirea unui obiect cu altul – provoca drept răspuns o totală lipsă de înţelegere. Dar anumite activităţi le făceau evident plăcere. Copiii se fugăreau, scoţând sunete stridente, piţigăiate, deşi joaca nu se termina prin prinderea unuia de către altul. Susan încercase să-i înveţe leapşa, dar dăduse greş, pentru că noţiunea de a fi leapşa depăşea înţelegerea lor.

Liniile şi hotarele le erau şi ele străine. Matt se gândise că, probabil, ideea unui sfârşit arbitar al spaţiului era legată, într-un fel, de egocentrism. Dacă puterile psihice permit ca lumea ta să se extindă dincolo de orizont şi apoi să se restrângă din nou, într-o clipită, cum să înţelegi o limită? Dar urma să descopere curând că într-un domeniu critic – moartea – delimitarea era foarte strictă.

Ca efect practic imediat, Matt descoperi că n-avea sens să marcheze marginile unui ring de trântă. Descoperi însă lângă centrul satului o depresiune în sol, pe care o numi groapa, şi care-i folosea ca ring pe când încerca să-i înveţe sportul respectiv. De obicei, stăteau în groapă luptătorii, deşi nimic nu-i împiedica pe ceilalţi să sară brusc în mijlocul unui meci dacă aveau chef.

Lui Matt îi făcea plăcere contactul fizic. Îşi amintea fiorul pe care-l simţise când luase mâna lui Faţă-Lungă. Dar se oprise aici. Deşi trăiau în vale de mai multe zile, nici el, nici Susan nu reuşiseră o comunicare cu umanoizii.

Neanderthalienii păreau să-şi fi pierdut interesul pentru Matt şi Susan. Aceştia nu se simţeau mai puţin bine veniţi, dar deveniseră, într-un fel, neremarcaţi – invizibili.

— Nu mă deranjează, îi spuse în glumă Matt lui Susan, într-o seară. Suport respingerea, doar am locuit în Anglia!

Dar simţământul de solitudine devenise apăsător. Erau împreună – şi, oarecum, şi cu Kellicut, care îi părăsea deseori, ducându-se în peştera de lângă cascadă, unde primea ceea ce el numea instruire spirituală. Când profesorul stătea cu ei, prezenţa lui le crea probleme. Matt avea impresia că bătrânul acţiona ca şi cum o parte din minte i se evaporase, dar Susan considera că

mintea lui atinsese un nivel superior. Pe de altă parte, concentra asupra lui toată energia şi aprobarea lui Susan şi părea să fie tot mai ostil faţă de Matt.

— Încă-l admiri, nu-i aşa? o întreba Matt într-una din zile.

— Bineînţeles, fu singurul răspuns.

Iar acum, Matt şi Ochi-Albaştri îşi dădeau târcoale în groapă prin praf, ca două capete ale unui compas. Matt începu să se legene, preludiu la fentele şi apucările care merseseră foarte bine până atunci. Ochi-Albaştri făcu neîndemânatic un pas lateral, cu braţele întinse, semănând cu un dansator fără talent. Matt se întinse spre dreapta, către piciorul stâng al adversarului. Ochi-Albaştri intră în panică şi se trase spre dreapta, dezechilibrându-se şi aproape căzând, fără ca Matt să-l atingă. Apoi se îndreptă, începură să se învârtă iar...

Ochi-Albaştri era tânăr. La început, Matt nu reuşea să le aprecieze vârsta. Osul de pe frunte le afecta modelul ridurilor şi, dacă nu existau semne clare de bătrâneţe, precum păr alb sau piept lăsat, majoritatea bărbaţilor şi a femeilor arătau la fel după ce atinseseră statura de adult. Dar, treptat, reuşise să descopere diferenţele. Printre ele erau puterea şi vioiciunea pasului. După aceste două criterii, Ochi-Albaştri trebuia să aibă vreo douăzeci de ani. Uitându-se la bicepşii zdraveni şi la pieptul dezvoltat ai adversarului, Matt îşi spuse că acesta putea să-l zdrobească mortal, dacă voia.

Brusc, Ochi-Albaştri lăsă capul jos şi se repezi la piciorul drept al lui Matt. Matt se retrase, schimbându-şi iute centrul de greutate şi lăsându-şi piciorul stâng expus. Apucă să vadă că umanoidul se opreşte brusc din năvală, îi apucă piciorul stâng şi-l aruncă pe Matt pe spatele lui. După care îşi ridică adversarul deasupra capului, cu ambele mâini, la fel de uşor pe cât ar fi fost să ridice o creangă, şi-l zvârli mai mult de doi metri. Matt ateriza, bufnind. Era atât de surprins, că avu nevoie de ceva timp să-şi dea seama că se lovise la rană. Ochi-Albaştri stătea pe marginea gropii, fără să gâfâie. Susan, care-i privise de la distanţă, hohotea de zor. Kellicut, care stătea în poziţia lotus, privea în gol.

Mai pe seară, când stăteau lângă foc, Susan chicoti din nou:

— Păcat că n-ai văzut ce expresie aveai, se amuză ea, apoi continuă, pe un ton serios. Ştii ce înseamnă asta, nu? Arată că pot să înveţe.

— Nu, o contrazise Kellicut din întuneric – uitaseră că era şi el acolo. Noi suntem cei care trebuie să învăţăm.

Kellicut era într-o stare febrilă, cauzată de o descoperire importantă pe care o făcuse în după-amiaza aceea, descoperire pe care o păstrase pentru sine. Stând în apropierea gropii, avusese, cu o clipă înainte ca Ochi-Albaştri să se repeadă, o viziune a picioarelor lui Matt, viziune ce se ivise în minte de nicăieri, limpede ca o carte poştală.

După două zile, într-o după-amiază călduroasă, Susan şi Matt făcură dragoste.

Plouase în dimineaţa aceea şi hainele le erau ude. Le scoaseră când încetă ploaia şi le puseră pe o piatră, să se usuce la soare. Matt, care se dezbrăcase primul, se întoarse cu spatele. Când Susan îşi scoase pantalonii, se uită la spatele musculos al lui Matt şi la umflăturile netede, sculpturale ale şoldurilor lui.

— Nu ştiu care-i părerea ta, zise ea, dar am început să mă simt caraghioasă purtând haine când toţi cei din jur sunt goi.

— M-am gândit şi eu la asta.

— E antisocial, ca şi cum ai umbla îmbrăcat la o adunare a nudiştilor.

— Pun pariu că discută despre noi – adică gândesc despre noi.

Când bărbatul se întoarse, îi văzu movila întunecată a părului pubian prin chiloţii uzi.

— Ei bine, sunt gata să încerc, cel puţin în după-amiaza asta, spuse Susan.

Deliberat nu se uită la penisul lui, când îşi scoase chiloţii. Dar când Matt o privi, simţi o crispare involuntară a abdomenului inferior.

— Arăţi splendid, o admiră el sincer.

Se simţi mândră. Dezbrăcatul graţios fusese întotdeauna specialitatea ei.

Ajunseră pe o pajişte. Susan trebui să lupte împotriva imaginii eronate pe care o sugerau, de parcă ar fi fost într-o gravură veche din Biblie. Adam şi Eva plimbându-se prin grădina de dinainte de păcat. Se aşezară în mijlocul pajiştii. Iarba galbenă îi înconjura din toate părţile, alcătuind un cuib sigur. Susan se întinse şi Matt se culcă alături, cu mâinile sub cap. Femeia se ridică într-un cot şi-şi trecu degetele pe pieptul lui, apoi pe burtă. Se simţea umedă între picioare, cuprinsă de căldură. Se uită la el şi-i văzu erecţia. Îi zâmbi şi se urcă pe el, desfăcându-şi picioarele, sărutându-l.

Mai târziu, seara, când se întoarseră în umbrarul lor, făcură dragoste din nou. După aceea, Susan rămase în braţele lui Matt, iar el îi mângâie bărbia cu arătătorul.

— La ce te gândeşti? întrebă ea.

— Că ai o mandibulă drăguţă. O să fii o fosilă grozavă.

Rămaseră tăcuţi un timp.

— Ştii, Matt, n-am spus nimănui şi am jurat să nu-ţi spun niciodată dacă ne vom reîntâlni – de ce să-ţi dau această satisfacţie? – dar am avut nevoie de mult timp ca să te uit.

Bărbatul dădu încet din cap.

— Nu ştiu de ce ţi-am spus. Mă gândeam că ar trebui să ştii. După ce ne-am despărţit, am fost un timp în Polonia – era în 1981, în anii Solidarităţii – şi am întâlnit oameni care încercau să umple trecutul. Îl numeau „spaţiul gol al istoriei" şi trebuiau să-l umple, ca să poată trece mai departe. Revolta din Varşovia, masacrul din Katyn, procesele politice, împuşcarea muncitorilor – toate acestea trebuiau scoase la lumină. Era o adevărată obsesie. În după-

amiaza asta, după ce-am făcut dragoste, m-am gândit că şi eu sunt la fel ca ei. Am spaţii goale în viaţă şi trebuie să-ţi povestesc despre ele ca să pot merge mai departe – ca *noi* să putem merge mai departe – iar tu trebuie să-mi povesteşti despre tine şi Anne.

Anne. De ce s-a încurcat cu ea? Din ce motiv? Matt se întrebase de multe ori, retrăind momentul petrecut cu Anne lângă casa de pe plajă pe care o închiriaseră cu toţii în vara în care se logodise cu Susan. Băuse două ginuri cu apă tonică. El şi Anne erau singuri în seara aceea caldă, alături pe pătura pusă pe nisip. Când se întinsese s-o sărute, ea se ferise un moment, apoi, aproape tristă, oftând, se întorsese lângă el. Atunci ştiuse brusc că era a lui – că era a lui de câtva timp. Dar de ce făcuse asta? Îşi pusese uneori întrebarea, dar n-o aprofundase, fusese prea speriat de ce-ar fi putut afla despre sine.

— Mă întrebi de ce-am făcut ce-am făcut, zise Matt în cele din urmă. N-aş putea să-ţi dau un răspuns cinstit, deşi m-am gândit de foarte multe ori. Ştiu doar că după aceea m-am simţit ca un pungaş.

Rămaseră din nou tăcuţi multă vreme.

— Matt, e ceva ce nu ţi-am spus niciodată.

Matt îşi ţinu răsuflarea, iar Susan continuă.

— Mi-e greu să-ţi spun, deci o să-ţi spun şi gata. Tot timpul acela, sau o mare parte din el, am fost şi eu cu cineva, un tip cu care mă încurcasem cu o vară înainte, când fuseseşi plecat. Era important pentru mine, nu puteam renunţa la el. Am încercat, atunci când ne-am propus să ne căsătorim, dar n-am reuşit.

Tăcu un moment, apoi adăugă:

— N-a fost chiar atât de greu pe cât credeam.

Odată pornită, nu se mai putea opri.

— Aşa că atunci când tu erai cu Anne eu mă vedeam cu el. Şi când ne certam că tu eşti necredincios în mod patologic, n-am îndrăznit să-ţi spun. Mi-am zis că nu vreau să te rănesc. Dar n-a fost doar asta, am fost laşă. Mi-aş fi pierdut dreptul de a fi supărată. Dar după ce ne-am despărţit, ceea ce a făcut ca durerea să fie şi mai puternică a fost faptul că şi eu greşisem şi că tu nu vei şti niciodată. Am regretat mult şi-mi pare rău şi acum.

Îl strânse mai tare în braţe.

— Matt, indiferent ca s-ar întâmpla, trebuie să avem încredere unul în celălalt. Nimic nu-i mai rău ca înşelăciunea şi trădarea.

Matt nu ştia ce să zică. O ţinu cu blândeţe în braţe mult timp. În năvala aceea de emoţii, nu-şi dădea bine seama ce simte. Ar fi vrut să întrebe cine fusese bărbatul, dar îşi dădu seama că nu avea nevoie, ştia. Nu putea fi decât Kellicut.

Eagleton se juca nervos cu o secure din piatră, o bucată de stâncă de culoarea somonului, cioplită ca un semicerc. Fusese sculptată cu un milion

două sute de mii de ani în urmă. O mână necunoscută, mai mult omenească decât neomenească, îi rotunjise muchia cu o serie de crestături, fiecare perfectă ca o amprentă digitală. Un lucru minunat. Îl primise în custodie de la institutul Smithsonian, care se mulţumise cu o explicaţie vagă asupra motivelor pentru care-i trebuia. De fapt, o folosea pe post de baghetă de ghicit a unui medium. Ca orice bun detectiv, Eagleton ştia că pentru a rezolva un mister nu poţi merge prea mult în trecut.

Îl aştepta pe Dan Wilkinson de la Agenţia de Informaţii a Apărării, savantul care se specializase în fenomene parapsihice. În 1985, Wilkinson condusese o serie de experienţe de vedere la distanţă, celebre în cercul bine controlat de iniţiaţi care se ocupau de asemenea lucruri. În sala de şedinţe căptuşită cu plumb de la etajul al treilea al vechii clădiri guvernamentale din Washington, pusese la dispoziţia unei echipe de savanţi un individ cu capacitatea de a vedea la distanţă. Printre alte experienţe, dăduse individului anumite latitudini şi longitidini şi-i ceruse să descrie ce vedea acolo. Pe blocul de desen apăruse treptat un conac cu coloane – aproape identic cu cel din fotografia în alb-negru încuiată într-o servietă de piele. Era vila de vară a lui Gorbaciov.

Scepticismul persistase şi în deceniul următor, deşi AIA avea pe lista de salariaţi trei indivizi cu capacitatea de a vedea la distanţă. Intrau în transă în camerele întunecate din Fort Meade, Maryland, încercând să localizeze ostaticii americani din Liban, să-l urmărească pe Saddam Husein, să descopere submarine sovietice. În 1994, Congresul a transferat programul la CIA, care a recomandat o reducere de fonduri. În noiembrie 1995, un articol din *The Washington Post* a dus la încetarea lui definitivă. Wilkinson rămăsese şomer.

Eagleton îl lăsă pe Wilkinson să aştepte. Era destul de prudent, şi asta nu numai pentru că individul se ridicase prin intermediul unei agenţii rivale de informaţii. Ca şi Eagleton, era un constructor de imperii birocratice, iar scopul lui fusese acelaşi: să conducă Directoratul de Ştiinţă şi Tehnologie al CIA. Un rival însemna ceva, un rival inteligent, cu totul altceva. Dar Eagleton avea nevoie de expertiză neurologică şi de laboratorul lui, aşa că-l vârâse în problemă – parţial.

Apăsă butonul şi ceru secretarei să-l introducă pe rival. Wilkinson căra ceva ce semăna cu două cutii pentru pălării, le puse pe pupitrul lui Eagleton şi făcu semn către butonul pentru dezinfectant.

— Nu vreau să dai drumul la zeama aia pentru gândaci, Eagleton. Nu-ţi spun ce le-ar face.

Eagleton regreta că-i trimisese lei Wilkinson craniul de neanderthalian şi că-i permisese să citească unele rapoarte din Operaţiunea Ahile. Slavă Domnului că nu-i dezvăluise localizarea.

— Endomulajul, presupun, zise Eagleton. Cum a ieşit?

— Mulajul endocranial, te rog! Uită-te, îl invită el, ridicând capacul unei cutii cu un gest larg, ca un chelner ce prezintă specialitatea bucătarului.

În faţa lui Eagleton se afla un model perfect de creier, făcut din cauciuc siliconic. Arăta ca un creier omenesc, dar la o examinare mai atentă se vedeau diferenţe: era mai alungit în spate, de-a lungul lobilor occipitali, iar lobii frontali păreau mai mici.

— Incredibil, nu? întrebă Wilkinson. E o replică perfectă. Adânciturile de pe suprafaţa interioară erau puternice, de aceea am obţinut o reproducere bună. Am putut urmări uşor regiunile specific neurale.

— Văd. Şi ce ne spune?

— Pentru început, e uriaş. Puţin peste o mie şase sute mililitri ca volum. Media creierelor moderne este între o mie două sute şi o mie cinci sute. Există o dominantă cerebrală – cu alte cuvinte, este dreptaci. Apropo, a aparţinut unui bărbat, nu?

— N-am idee.

Wilkinson luă un stilou şi arătă pe creier:

— Observă mărimea lobilor occipitali. Te-ai aştepta la aceasta, din cauza umflării osului occipital, uneori numit coc.

Deschise cealaltă cutie, în care se afla craniul trimis de Kellicut.

— Vezi creasta de lângă osul occipital? Asta-i proeminenţa juxtamastoidă. De aici se prind muşchii ce merg către falca inferioară. Asta-i dă o muşcătură puternică. Credem că-şi folosea dinţii ca pe un al treilea braţ. Asta rezultă din semnele de tăieturi de pe incisivi, care-s extrem de mari.

— Ai sărit peste partea principală!

— Ajung acum, răspunse Wilkinson, nerăbdător, şi bătu cu stiloul în părţile laterale ele creierului. Uită-te aici. Examinează regiunile astea. Zona lui Broca, zona lui Wernicke, spirala unghiulară. Vezi ceva ciudat?

Eagleton aşteptă în tăcere.

— Aici se află centrii vorbirii, la oameni. Aici lipsesc. Practic nu există. Acum uită-te aici, continuă el, mângâind cu stiloul suprafaţa creierului. Cortexul. La om, o mare parte, mai mult de jumătate, primeşte semnale vizuale. Aici este exagerat de mare. Aproape nouăzeci de procente. Asta-i zona pentru vedere la distanţă.

— Cum funcţionează?

— N-o să ştim până n-o să avem un creier. Dar presupun că, într-un fel, creatura asta poate să pătrundă în câmpul receptor al altuia. Poate citi impulsuriler neuronale, probabil atât pe cale parvicelulară, cât şi magnicelulară. Cred că singura cale prin care poate face asta este prin principala sursă către cortex – prin talamus.

Talamusul, gândi Eagleton. Nume ce vine din greceşte şi înseamnă anticameră sau cameră nupţială, centrul interior secret, o minge măruntă pusă chiar deasupra axei creierului.

— Dacă am dreptate, există repercusiuni.

— Precum?

— Această facultate implică mai mult decât vedere. În Operaţiunea Ahile am văzut-o acţionând, mai mult sau mai puţin, între specii. S-ar putea să fie mult mai eficientă în cazul unei singure specii. La un anumit nivel poate fi apropiată de telepatie – de transferul gândurilor. Din moment ce oamenii îşi formulează o mare parte din gânduri prin intermediul limbajului, nu te poţi aştepta ca un neanderthalian să le surprindă. Dar poate fi altfel între ei.

— Sistemul poate fi dejucat? Ce se întâmplă dacă ţii ochii închişi?

— În teorie, ar trebui să existe o diferenţă. Dacă receptorul nu funcţionează sau vede doar beznă, cum să vadă altcineva? Dar în practică poate fi altfel. Nu ştim.

— Dacă un om se apropie de un neanderthalian, acesta va şti în mod automat că omul e acolo?

— Imposibil să ştim. Dacă ar trebui să-mi exprim o părere, aş spune că probabil nu. Dar s-ar putea ca facultatea aceea să nu fie pasivă, precum auzul – adică să fie operativă oricând, chiar şi în somn. Cred că asta conduce la o suprasolicitare stimulatorie, te-ai ţicni doar încercând să sortezi toate mesajele pe care le primeşti. Mai degrabă ochiul interior este direcţionat conştient, precum ochiul nostru extern. Nu devine un sistem de alarmă până nu-l porneşti.

— Dacă ai dreptate în privinţa talamusului, care sunt repercusiunile?

Wilkinson dădu din umeri. De acum intra pe tărâmul speculaţiei pure.

— Nu cunoaştem prea multe despre talamus. Poziţia lui sugerează două lucruri. E delicat şi extrem de important. Cei care cred în puteri extrasenzoriale trebuie să caute acolo. E posibil ca la oameni să existe doar urme sau o capacitate încă nedezvoltată. E valabil şi pentru cei care caută un sediu fiziologic pentru eu, pentru simţul sinelui. Şi, bineînţeles, există şi al treilea lucru.

— Care?

— O legătură inextirpabilă între toate senzaţiile – incluzând mai ales durerea. Ai avut vreodată o durere de cap pornind de la ochi?

Matt era preocupat de faptul că el şi Susan slăbiseră prea mult. Ştia că o dietă cu nuci, fructe de pădure şi legume le va stabiliza până la urmă greutatea, dar se putea ca până atunci să-şi piardă puterile. Printre umanoizi nu se vedeau bolnavi, dar cine ştie ce anticorpi dezvoltaseră în timpul existenţei lor izolate?

Într-o dimineaţă devreme scotoci prin rucsac, pe când Susan dormea. Descoperi un talmeş-balmeş de lucruri care puteu fi folositoare cândva – un briceag Swiss Officer, trusa medicală, rachetele de semnalizare ale lui Van – şi descoperi ceea ce căuta, o rolă de sârmă subţire. Rupse o cataramă de la

rucsac şi o examină. Perfectă. Scoase pila briceagului şi, rezemând catarama de-o piatră, o pili făcând un cârlig. La capăt făcu o gaură mică, apoi tăie ţepi dintr-un tufiş, adăugă o bucată de cârpă galbenă, legă totul în jurul cârligului şi prinse sârma de gaură. Tăie un copăcel, îl curăţă de ramuri şi termină pregătirile.

Urcă pe pârâu până ajunse la un bazin în care apa se strânsese adâncă, întunecată. O briză ezitantă făcea valuri mici pe suprafaţa apei. Altă zi perfectă în paradis, gândi Matt, pe când stătea pe-o ridicătură a malului. Ia să vedem cât de fraier e peştele din paradis. Aruncă undiţa în centrul bazinului şi o trase înapoi încet, agitând momeala uşor din când în când, într-o mişcare lină, pe care o învăţase în nenumărate dimineţi de vară pe lacurile din Noua Anglie.

Nu avu mult de aşteptat. La a treia aruncare se auzi un plescăit iute, o sclipire argintie, iar momeala dispăru. Peştele trăgea tare, insistent. Matt îl lăsă să se zbată, apoi îl smunci puternic şi-l trase. Peştele izbi apa cu coada pe când îl scoase în aer: un păstrăv, de vreo trei kilograme şi jumătate, aprecie Matt. Îl aruncă pe iarbă şi-l lovi în cap cu o piatră. Un strop de sânge apăru în gura deschisă, coada se zbătu, iar Matt mai lovi o dată.

Pe drumul de întoarcere, Matt se simţea încântat de ingeniozitatea sa. Cum să i-l prezinte lui Susan? Înfăşurat în frunze? Ceremonios, cu o plecăciune, ca un chelner de la „Four Seasons"? În sat nu era nimeni, nici măcar copiii. Ciudat! Se duse la foc, puse peştele pe o piatră din apropiere şi-şi duse bagajele la umbrar. Susan nu era acolo. Se întorcea în sat când se auzi strigat. Răspunse, dându-şi seama cât de neobişnuit era să auzi strigăte în vale.

Susan părea îngrijorată:

— Matt, pentru Dumnezeu, ce-ai făcut?

— Ce vrei să spui?

— Toată valea fierbe. Kellicut e pus pe scandal.

— De ce?

Când ajunseră în satul care, cu câteva momente înainte era pustiu, Matt văzu că se strânsese mulţimea. Probabil că s-au ascuns când am venit, gândi el. Umanoizii păreau buimaci. În centrul atenţiei lor se afla piatra pe care pusese peştele. Când se apropie împreună cu Susan, grupul se despărţi, lăsându-le loc să treacă, iar copiii îl priviră cu ochi mari, plini de teamă.

Kellicut stătea în centru, înconjurat de vârstnici, scoţând tot felul de sunete şi dând din mâini. Când îl văzu pe Matt, se întunecă la faţă.

— Vino aici! ordonă el.

Matt se îndreptă spre el. Îşi dădu seama că „braconajul" său era deosebit de grav.

— Să nu spui nimic, îi ceru Kellicut. Nu te vor înţelege. Aşa cum nu mă înţeleg pe mine. Dar unii prind totuşi ceva. Încearcă să pari că regreţi, chiar dacă nu simţi nicio remuşcare.

Dar Matt simţea şi nu trebui să imite nicio emoţie. Privi în jos, iar cu coada ochiului o zări pe Susan, care părea ruşinată.

— Eşti inconştient, continuă Kellicut. Ai venit aici şi ai stricat totul. Ei nu înţeleg uciderea, ideea de a lua conştient o viaţă! Dar să-l *şi* mănânci! Nu-mi imaginez cum ar reacţiona dacă ar şti că asta intenţionai.

— Îmi pare rău. Nu mi-am închipuit.

— Evident.

— Ce trebuie să fac?

— Pentru început, aşază-te în genunchi şi priveşte în jos.

Matt se supuse.

— Acum, uită-te la mine.

Kellicut puse palma pe creştetul lui Matt şi privi tăcut în sus, spre cer, multă vreme.

— Acum ridică-te, ceru el.

— Ce-a fost asta?

— I-am văzut făcând aşa ceva uneori – când aveau ceva important de comunicat, probabil. Poate că-şi închipuie că facem acelaşi lucru. Mi-am arătat dezacordul faţă de tine.

Pentru o clipă, Matt crezu că vede pe figura lui Kellicut o umbră a vechiului său umor.

— Acum ce să fac? întrebă Matt.

Se simţea de parcă ar fi fost iar student, iar Kellicut profesorul atoateştiutor.

— Du-te la peşte, scoate-i ochii cu grijă şi înveleşte-l în frunze. Apoi te vei duce unde-ţi voi spune, te vei urca într-un copac şi-l vei lăsa acolo.

— Glumeşti?

— N-am fost mai serios în viaţa mea. Este un cult al morţilor. Îţi aminteşti că ai citit despre asta? Acum vei participa şi tu.

— Ce să fac cu ochii? Sper că nu trebuie să-i mănânc.

— Nu eşti amuzant.

Pe când Kellicut se îndrepta spre peşte, mulţimea se împrăştie. Privirile celor doi bărbaţi se întâlniră şi, pentru prima oară, profesorul îi zâmbi lui Matt.

17

Venise timpul să-şi facă un plan. La început, Matt şi Susan speraseră că profesorul va lucra cu ei, îşi imaginaseră o cercetare în comun, în trei, o lucrare fecundă despre omul de Neanderthal, care să zguduie lumea. Dar era clar că lucrurile nu se vor desfăşura astfel. Kellicut se schimbase, era pierdut pentru ştiinţă. Se cufundase în misticism şi fusese cucerit de acesta, de puritatea umanoizilor, se încăpăţâna să capete puterile speciale ale acestora, şi-şi pierduse toată obiectivitatea. Nu-l mai interesau observaţiile şi aprecierea comunităţii lor, dorea doar să i se alăture. Putea fi folositor, chiar esenţial în comunicarea cu umanoizii, dar se împotrivea ideii de a se publica ceva. Uneori insista că lumea exterioară n-ar înţelege asemenea fiinţe. Alteori declara, melodramatic ca un predicator de duzină, că lumea exterioară va distruge neanderthalienii.

Matt şi Susan erau şi ei îngrijoraţi că făpturile acelea puteau fi distruse, dar se temeau de renegaţii care-i uciseseră pe Şarafidin, Rudy şi Van. Simţeau presiunea timpului. Cum vor preveni un atac din partea făpturilor de pradă de pe munte – mai ales dacă aceştia ar fi ştiut că în vale se află oameni? Prăbuşirea din peşteră îl acoperise pe Van. Poate că renegaţii credeau că şi ei fuseseră ucişi. Dar dacă vor căuta şi nu vor descoperi cadavre? Timpul era un element critic. Trebuiau să strângă iute cât mai multe informaţii şi să plece de îndată ce se putea.

Dar cercetarea nu era uşoară. Absenţa limbajului îngreuna tot mai mult situaţia. Nici măcar expresiile faciale nu puteau fi traduse. Încercaseră să comunice prin semne rudimentare, dar nu mersese. Umanoizii scoteau sunete, dar acestea nu constituiau cuvinte. Reprezentau răspunsuri de bază, fără înţeles în sine. Kellicut, care părea să ştie mai mult decât spunea, nu voia să-i ajute şi nu împărtăşea ideea lor despre folosirea unui limbaj vorbit. Matt şi Susan ştiau că adevărata comunicare avea loc pe tărâmul acela misterios din care ei erau excluşi.

Totuşi puteau să strângă o mulţime de date. În fiecare noapte, Matt înregistra observaţiile pe bandă. Susan umplea carnetul de notiţe. Camera ei de luat vederi se pierduse în prăbuşirea peşterii, dar avea un bloc de desen în care schiţa aspecte din viaţa neanderthalienilor. Lucrau febril, contra cronometru. Strângeau tot felul de obiecte pe care să le ia cu ei, majoritatea pietre cioplite şi alte unelte, oale grosolane şi veselă. Alcătuiseră o listă de domenii pe care trebuiau să le examineze înainte de plecare: practici religioase, structură socială, ritualuri de înmormântare, rolul sexelor. Uneori simţeau că întrebările îi depăşeau. Mai ales Susan se simţea frustrată din cauza eşecului ei de a afla câte ceva despre femei. Umanoidele se strângeau în grupuri care se împrăştiau de îndată ce se apropia de ele. Văzuse una adunând

nişte frunze şi ducându-se într-o colibă în care zăcea un copil bolnav, dar femeia n-o lăsase să se uite.

Hotărâră să plece iute cu materialul pe care-l puteau strânge. Mai târziu puteau să se întoarcă. Ca să evite renegaţii, trebuiau să descopere crevasa prin care venise Kellicut în vale. Apoi vor coborî muntele cum vor putea.

Dar Kellicut era ciudat de calm. Uneori lăsa impresia că-i consideră doar emisari ai universului de dincolo de marginea văii. Vorbea neclar despre institut şi refuza să răspundă la întrebările lor referitoare la scopul pentru care fuseseră trimişi acolo.

Zile întregi, Matt îl bătuse la cap să-i spună locul crevasei şi de fiecare dată Kellicut îl refuzase. Dar, nu se ştie din ce motiv, într-o dimineaţă profesorul îşi schimbă părerea. Ghemuit pe pământ, arătând mai mult ca niciodată a schivnic indian, trasă o hartă rudimentară în praf. Valea era aproape circulară. Kellicut desenă râurile, indică anumite culmi ca semne şi le arătă locul în care se aflau cu un x. Crevasa se găsea la celălalt capăt. De-a lungul drumului trasă o elipsă şi o însemnă cu o cruce.

— Acesta-i locul de înmormântare. În locul vostru, l-aş ocoli.

— De ce?

Kellicut îl privi aspru şi-i atrase atenţia că respectul pentru morţi este important în orice cultură. El însuşi fusese acolo doar de două ori: când pătrunsese în vale prima oară şi luase craniul pe care-l dăduse lui Şarafidin – lucru pe care acum îl regreta – şi în ziua în care se întorsese definitiv. Niciun umanoid nu se ducea acolo, în afară de cei care îngrijeau permanent mormintele, indivizi care aveau feţele şi torsurile pictate cu alb şi care erau consideraţi nişte paria, petrecându-şi întreaga viaţă în acea zonă interzisă.

— Moartea este evenimentul plenar, cel mai temut principiu, în jurul căruia e organizată viaţa lor, explică profesorul. Înţelesul ei nu poate fi surprins de cuvinte, doar de simboluri.

Desenarea hărţii îi mai îndepărtase rezerva şi, cum stătea acolo cu picioarele încrucişate la umbra unui copac, tonul reveni la cel de altădată, cel al unui instructor plin de autoritate.

— Când etosul e comun, când lipsesc individualitatea sau eul în înţelesul nostru al cuvântului, tribul este singura realitate. Depăşeşte orice altceva, iar moartea, cea care reduce tribul, este singura ameninţare. Întregul trib se reduce, prin urmare întregul trib este afectat, de aceea a apărut cultul morţii. O castă întreagă de paria a fost separată ca să înfăşoare morţii, castă care se ţine deoparte, într-un teritoriu separat, unde nu se duce altcineva. Ochii celor decedaţi sunt scoşi.

— Ochii! exclamă Susan.

— Da. Nu sunt încă sigur care-i motivul.

— Dar ce crezi? întrebă Matt.

— Nu cred. Intuiesc. Pentru a înţelege ce înseamnă viaţa pentru ei, trebuie să te proiectezi tu însuţi într-un plan diferit al existenţei. Trebuie să capeţi o dimensiune suplimentară. Imaginaţi-vă că sunteţi centrul lumii – al lumii voastre – iar periferia acestei lumi e constituită din alţii. Orizontul tău e contiguu cu orizonturile altora. E ca un sistem solar. Eşti soarele, dar eşti şi planetele. Vezi prin alţii ca şi cum vezi singur. Asta se întâmplă într-un fel pe care nu pretind că-l înţeleg. Nu ştiu cum toată informaţia asta e preluată şi prelucrată, cu atât mai puţin cum e făcută inteligibilă. Dar este. Apoi se întâmplă ceva. Într-o zi, unul dintre membrii tribului moare. Una dintre planete se dezintegrează şi simţi lucrul ăsta personal, nu ca un simţământ de empatie, ci pentru că moare o bucată din tine. Poate e ca şi cum ai pierde o parte din tine. E insuportabil, de aceea acţionezi împotriva acestui lucru. Încerci să menţii acel organ care-i conştiinţa tribală, reţeaua existenţei comune. Scoţi ochii.

— Şi ce fac cu ei? întrebă Susan.

— Îi dai şamanului.

Susan ştia la cine se referea, la un umanoid vârstnic, singurul care purta un şir de cochilii de melc la gât. Individul o îngrozea.

— Şi ce face cu ei?

— Asta constituie subiectul altei discuţii, răspunse Kellicut şi se cufundă în tăcere, ca o uşă ce se închide încet şi rămâne încuiată.

Matt se ridică şi zise:

— Ar fi mai bine să plecăm.

Într-o parte stăteau trei siluete: Ochi-Albaştri, Levitic şi unul cu un dinte mare în faţă, pe care Susan îl botezase Dinte-Lung.

— Vor merge cu tine – până vor vedea încotro te îndrepţi, prezise Kellicut.

Grupul se despărţi, Matt şi Susan în frunte, cei trei urmându-i la distanţă.

Soarele se afla deasupra capului când se opriră să se odihnească. Cei trei care-i escortau li se alăturară şi mâncară nişte fructe. Matt scoase bidonul şi-l întinse lui Susan, care sorbi puţină apă, apoi îl dădu lui Levitic. Acesta îl luă cu ambele mâini, îl duse la gură şi-şi turnă, cum o văzuse pe Susan. Apa rece se scurse peste gura şi bărbia lui, speriindu-l. Matt râse, dar Susan se apropie şi-l atinse pe braţ. Umanoidul nu se retrase, îi atinse şi el cotul. Atingerea o gâdilă uşor.

Porniră mai departe. După o jumătate de oră, începură să urce constant. La jumătatea pantei, Susan îşi dădu seama că lipsea ceva. Cântul păsărilor încetase. Se întoarse şi privi: cei trei umanoizi nu se zăreau. Ajunseră la un copac a cărui coajă fusese jupuită, încât se vedea culoarea galbenă a trunchiului. Un semn de graniţă, presupuse ea.

Se uită la Matt, care se încruntă.

— Poate că nu-i o idee bună, zise ea. Poate că ar trebui să-l ascultăm pe Kellicut.

— Poate ar trebui să gândim singuri. Nu le ştie pe toate.

La capătul pantei, solul se nivelă, deveni un platou. Susan era aproape sigură că erau pândiţi, iar când schimbă direcţia privirii, avu o senzaţie ciudată, de parcă avea capul greu. Începură să străbată platoul şi ajunseră curând la primul cadavru. Se găsea într-un copac, înfăşurat în viţe. Într-o parte, frunzele uscate căzuseră şi se vedea forma albă a unui os pelvian.

Pe măsură ce înaintau, legăturile din copaci se înmulţeau, proptite pe crăci ca nişte cuiburi bizare. Unele învelişuri se deterioraseră şi bucăţi de schelet atârnau în ramificaţiile crengilor. În alte zone, grămezi de oase acopereau pământul ca nişte păstăi căzute. Peste tot se vedeau cranii rânjind. Un miros vag de putreziciune umplea aerul. Multe rămăşiţe erau vechi, îşi dădu seama Susan. Terenul de înmormântare era întins, avură nevoie de o oră să-l traverseze, mergând iute, ca nişte hoţi, simţindu-se expuşi şi vulnerabili, de parcă în fiecare clipă puteau fi omorâţi pentru sacrilegiul lor. În jur, totul era liniştit. Nu văzu îngrijitorii mormintelor, dar ştiu că se află acolo, că-i urmăresc.

Îndată ce ajunseră în partea cealaltă găsiră iute peretele văii, un perete aproape vertical. Căutară în toate direcţiile până descoperiră o spărtură în stâncă. Matt se strecură primul, urmat de Susan. Merseră suficient să se convingă de faptul că puteau ajunge în exteriorul muntelui. Susan simţi o uşurare pe care n-o anticipase când îşi dădu seama că exista o cale de scăpare. Se înapoiară şi reveniră în vale.

Nu merseră prea mult, când Susan îl trase pe Matt de mânecă şi-i arătă suprafaţa stâncoasă. Acolo se afla gura largă a unei peşteri. Fu cuprinsă de certitudinea – nu ştia de unde-i venise ideea – că peştera ducea la tunelul din care ea şi Matt abia scăpaseră cu viaţă în urmă cu câteva săptămâni.

Se întoarseră prin terenul de înmormântare.

— Simt că n-ar fi trebuit să facem asta, zise ea. Kellicut are dreptate.

— Matt, spuse Susan, mulţumită de sine, în după-amiaza următoare, cred că m-am descurcat foarte bine. Teoria mea s-a dovedit valabilă. A ta a fost dată gata.

— Pa naiba!

Stăteau întinşi pe pajişte, iar Susan luase un pai şi-l gâdila pe Matt sub bărbie.

— Îmi amintesc că susţineai ideea că neanderthalianul avea un faringe incomplet şi nu putea scoate anumite sunete – g nu era printre ele?

— Câte g-uri ai auzit aici? întreba el.

— Nu prea multe, dar, din moment ce ei nu vorbesc de loc, chestia e cam deplasată, nu crezi?

— O corecţie minoră. O notă de subsol. Oricum, n-am susţinut cu adevărat teoria asta. Am încercat doar s-o testez.

— Înţeleg.

Acum veni rândul lui Matt.

— Îmi amintesc că tu ai dezvoltat o teorie că osul pelvian alungit sugerează o durată a sarcinii la neanderthalieni de unsprezece luni.

Susan se înroşi uşor.

— Implicaţiile erau zdrobitoare, dacă ţin bine minte: mai mult timp în pântece înseamnă o dezvoltare mai sofisticată. Nu prea văd prea multă sofisticare şi nici multe femei cu burta mare.

— A fost doar o ipoteză vagă. Am abandonat-o de mult. Oricum, aici sunt destul de puţine femei. Ce crezi?

— Raidurile, zise Matt. Ale celor de pe munte.

— Aşa cred şi eu.

Rămaseră tăcuţi un moment. Apoi Susan reîncepu:

— Ce crezi despre înmormântări?

— Ce-i cu ele?

— Ai negat mereu că au ritualuri funerare. Ai spus că un schelet complet reprezintă doar un accident geologic fericit.

— Nu chiar. Aminteşte-ţi că am acceptat înmormântarea în poziţie ghemuită. Şi am acceptat că în unele cazuri neanderthalienii umpleau mormintele cu unelte din piatră, bucăţi de carne şi alte bunuri. N-am exagerat ca tine.

— Te gândeşti la mormântul cu flori din Şanidar, nu-i aşa? întrebă Susan, referindu-se la săpături din Irak, unde grăunţele de polen din sedimentele din jurul oaselor fuseseră interpretate ca o indicaţie că trupul fusese acoperit cu ghirlande de flori.

— Da, cred şi acum că a fost o prostie romantică. Grăunţele au ajuns acolo din întâmplare – vreun animal care a scormonit sau o deplasare stratigrafică. Ca la Teşik-Taş. Tu crezi că acele coame de ţap siberian au fost puse în groapă în jurul trupului copilului pentru a-l readuce la viaţă. Eu cred că au fost puse pentru a-l apăra de animalele care se hrănesc cu stârvuri.

— Cât eşti de prozaic! Nu crezi în importanţa ritualului.

— Susan, recunosc că n-am anticipat înfăşurarea celui iubit ca un cocon şi atârnarea lui în copac. Dar n-am asistat la nicio înmormântare aici, deci nu ştiu dacă au ritualuri sau nu.

— Uneori mă faci să mă minunez. Nu vezi latura epică a lucrurilor: marile bătălii, lupta pentru existenţă, o specie înfruntând alta... Vezi doar sex.

— Aici m-ai prins.

— Dacă teoria ta e corectă – dacă ne-am amestecat genele şi le-am eliminat pe ale lor – ar trebui ca noi doi să vrem să ne încrucişăm cu ei. Corect?

— Probabil că nu. Am evoluat prea mult separat.

— Dar ar trebui să simţim un fel de atracţie, ceva. Simţi?

— Dar tu? întrebă el.

— Eu am întrebat prima.

— Şi ce-ar trebui să spun, că am întrebat al doilea?

— Există multe urmări. Dacă răspund da, asta înseamnă că ai avut dreptate.

— Susan, spune adevărul. Doar ce-ai simţit.

— Greu de spus. Într-un fel, n-am simţit nimic. Găsesc ideea respingătoare. Dar uneori da, o pot accepta.

— Dacă o poţi accepta, atunci e posibilă. Nu există vreo piedică în calea reproducerii, din moment ce noi şi neanderthalienii aparţinem aceleiaşi specii. Conform conceptului biologic de specie.

— Adică, dacă două populaţii diferite se încrucişează sunt din aceeaşi specie?

— Corect. Dacă nu, dacă noi doi nu putem accepta ideea, atunci James Shreeve are dreptate când sugerează că figura – şi mai ales ochii – neanderthalianului îl scot sexual din limitele acceptabile din punctul nostru de vedere. Atunci suntem cu adevărat specii diferite.

— Înseamnă că avem aici un adevărat domeniu de cercetare!

Observaseră că umanoizii nu se ruşinau în ceea ce privea sexul. Masculii şi femelele se cuplau când aveau chef, nu exista ideea de monogamie, unii constituiau perechi obişnuite, alţii nu. De obicei masculii iniţiau actul, dar nu întotdeauna.

Într-o seară, zeci de adulţi ieşiră din sat şi se duseră în pădure. Matt şi Susan se luară după ei. Detectaseră un aer de aţâţare în grup, o iuţeală în mers, o energie debordantă. Deasupra lor se ridicase luna, mare şi joasă, un disc de culoarea magnoliei, care împrăştia o lumină palidă, lungindu-le umbrele.

După cincisprezece minute ajunseră la o formaţie stâncoasă uriaşă, pe care n-o mai văzuseră. În partea îndepărtată se vedea o gaură mare, triunghiulară, suficient de mare ca să poată intra în ea, unul câte unul. Când intrară, fură izbiţi de căldură şi fum. Se găseau într-o peşteră mare, joasă. Focul ardea, întreţinut de patru umanoizi, leoarcă de sudoare. Flăcările se ridicau în sus şi dispăreau într-un coş negru de deasupra, un cămin către exterior. Pereţii aspri de stâncă reflectau o lucire roşcată, iar căldura era atât de sufocantă, încât Susan simţi că leşină.

Se aşezară unul lângă celălalt. Prin fum îi văzură pe cei ce stăteau în jurul focului. Susan îl zări acolo şi pe Kellicut, alături de Levitic şi de ceilalţi. Cei care aveau grijă de foc aruncară mai multe lemne peste flăcările care coborâră, apoi se înălţară din nou. Din fundul peşterii se auzi un sunet sincopat, găunos, şi din umbră se iviră doi masculi umanoizi şi două femele, lovind în nişte tuburi care păreau din bambus. Sunetul loviturilor ritmice lovea pereţii şi reverbera în peşteră, atingând o coardă din adâncul sufletului lui Susan. Mai remarcă faptul

că îngrijitorii focului aruncau crengi lungi, verzi, peste flăcări, provocând valuri de fum acru, dar nu neplăcut, ce umpleau peştera ca o ceaţă.

Susan şi Matt erau scăldaţi de transpiraţie şi îşi scoaseră hainele. Bătăile se intensificară. Pe suprafaţa mică, murdară, din centru, o femeie se ridică şi începu să danseze, rotindu-se nebuneşte. Zgomotul crescu, când ceilalţi începură să bată cu palmele în şolduri, la unison. Dansatoarea se răsuci, apoi se opri în faţa unui mascul şi-l trase în picioare. În lumina pâlpâitoare a focului, Susan văzu că penisul acestuia era în erecţie, ridicându-se ca un sâlp scurt, gros. Dansatoarea îl trase spre intrare şi plecară împreună. Bătăile din palme continuară, iar loviturile în instrumente deveniră mai puternice. Cei care îngrijeau focul aruncară alte crengi pe foc. Când inhală puternic, Susan îşi dădu seama că plămânii îi ardeau, iar sângele îi curgea mai iute prin vene. Se simţea ameţită, veselă din cauza narcoticului, iar ochii îi lăcrimau din cauza fumului.

Altă dansatoare se ridică, alese un partener şi plecă. Apoi alta... Kellicut se uita la Susan prin fum. Susan se ridică. Toţi ochii aţintiţi asupra ei, bocănitul şi bătutul din palme o făcuseră să-şi piardă controlul. Se învârti nebuneşte, abia fiind în stare să vadă, purtată de zgomot, care devenise o formă de muzică complicată, lugubră. Acoperită de sudoare, simţea cum o învăluie căldura, ca o pătură, iar gălăgia pătrundea prin ea ca o mână ciudată, îngheţată. Simţea dorinţa arzându-i coapsele şi sânii. Îl zări vag prin ceaţă pe Kellicut, ridicându-se şi venind spre ea. Apoi îl văzu pe Matt, făcându-şi şi el drum spre ea, cu figura sălbatică. Susan se opri, Matt se afla în faţa ei şi plecară împreună în noapte.

Afară era linişte, dar zgomotul şi excitaţia din peşteră continuau să reverbereze în capetele lor. Făcură dragoste frenetic. După aceea se depărtară şi rămaseră despărţiţi, prea fericiţi ca să se mai atingă. Dură câteva minute până-şi reveniră.

— Iisuse! exclamă Matt.

Rămaseră tăcuţi un timp, apoi Matt spuse:

— Sunt fericit că m-ai ales. Nu credeam că o vei face.

— N-am ştiut ce fac. Nu mă gândeam.

— Susan...

— Da?

— Ai vrut să-l alegi pe *el?*

— N-am făcut-o.

— Dar pe unul dintre ei? Te-ai gândit să faci dragoste cu unul dintre ei?

Femeia se întinse şi-l îmbrăţişă:

— Matt, scumpule! Nu-ţi dai seama? Tocmai am făcut-o!

Matt se împrietenise cu un tânăr umanoid pe care-l numise Lancelot. Fusese atras de el pentru că acesta, care avea picioare mai lungi şi o statură mai sveltă decât majoritatea, părea a fi neobişnuit de inteligent şi deschis spre

nou. Când Matt privea în ochii lui căprui, era convins că se uita într-un izvor profund de vioiciune.

Lancelot era curios şi-i făcea plăcere să se uite prin bagajele lor. Lua un obiect şi-l ţinea în aer, examinându-l din toate unghiurile. Când făceau plimbări îndelungate şi Matt credea că s-au rătăcit, Lancelot reuşea să găsească drumul înapoi. Dacă trebuiau să se caţăre pe o stâncă, umanoidul se uita la ea întâi, trasând o rută de ieşituri şi locuri pentru pus piciorul.

O dată, pe când mergeau pe o cărare, Lancelot îl trase pe Matt spre un copac şi practic îl împinse în sus, apoi se căţără după el. Abia se ridicaseră de la sol, când pe sub ei goni un mistreţ, dând cu colţii prin aer. Matt nu ştia dacă Lancelot îl auzise venind sau îi simţise prezenţa prin intermediul capacităţii sale speciale. Într-o după-amiază, Matt adormi şi se trezi descoperind că Lancelot îi mângâia fruntea netedă cu degetele, arătând foarte uimit.

În timpul călătoriilor, Lancelot hoinărea mult timp, mergând de obicei în aceeaşi direcţie. Când se întâmpla astfel, Matt continua drumul singur, dar din când în când simţea o uşoară fluturare în spatele ochilor şi o greutate în lobul frontal. Ştia atunci că Lancelot îl „citea".

Era frustrant că se putea comunica doar într-o direcţie. După săptămâni de experienţe şi învăţat, Matt îşi dădu seama că ajunsese într-un impas. Destul de ciudat, dar căzuse în rutină. Dostoievski avea dreptate: Omul, fiara, care se obişnuieşte cu orice. Se afla într-un „vis" al paleontologilor, un laborator preistoric cu viaţă adevărată, dar nu putea spune că pătrunsese în miezul misterului a ceea ce erau de fapt făpturile acelea. Dar, în ciuda acestui lucru, se adaptase la o lume la care n-ar fi visat cu două luni înainte, de aceea viaţa cotidiană i se părea banală.

Disperat, se decise să-l înveţe pe Lancelot să vorbească. Se strădui să-şi amintească tot ce citise despre experienţele cu cimpanzei şi limbaj. Sigur, lucrurile urmau să fie diferite, pentru că încerca mai mult decât să transmită conceptul despre un obiect, ceea ce însemna învăţare asociativă dusă la un nivel abstract, încerca să-l înveţe pe Lancelot să pronunţe şi să folosească corect cuvintele, apoi să le combine cu alte cuvinte, creînd noi înţelesuri. Acesta era saltul cuantic al limbajului.

Pentru prima lecţie îl aşează pe Lancelot în faţa lui, luă o piatră zdravănă, se duse la el, o puse în mâna hominidului şi tot repetă cuvântul „piatră". Fiind privit fără înţelegere, renunţă la *tră,* simplificând cuvântul, repetându-l pe când lua şi punea piatra în mâna lui Lancelot. Toată ziua Matt încercă să-i vâre în cap ideea, dar fără succes. Uneori Lancelot repeta sunetul, dar nu părea să facă vreo legătură cu piatra. Matt încercă alte cuvinte – „frunză", „cer", „apă". Încercă limbajul semnelor, mimând acţiuni precum mâncatul şi dormitul. Încercă „Matt", „eu" şi „tu" prin indicare cu degetul, un gest ce păru să nu sugereze vreun înţeles. Pronumele nu avea sens într-o lume care nu făcea diferenţă între sine şi alţii. La un moment dat, aduse magnetofonul său şi

înregistră sunetele, apoi i le reproduse iar şi iar, pe când îi prezenta obiectele, dar Lancelot era prea fascinat de magnetofon ca să se concentreze.

— N-o să ajung nicăieri, îi mărturisi el lui Susan.

— Nu mă surprinde. Limbajul este singura activitate omenească foarte complicată.

— Dar suntem similari în multe alte feluri. Ai crede că există undeva capacitatea, chiar sub o formă redusă, care poate fi reactivată.

— Dacă nu-i folosită, nu se dezvoltă. Ca un copil născut cu cataractă. Dacă nu-i tratat până la şase luni, devine iremediabil orb. Iar craniul umanoizilor este deja specializat, are de prelucrat toate informaţiile primite prin canalele vizuale ale altora.

— Totuşi scot uneori sunete...

Susan sugeră să încerce invers, să înveţe cât putea din vocabularul vorbit de ei. Exista posibilitatea să înceapă să se înţeleagă. Aşa că Matt se apucă să-i observe când erau în grup. Se concentră asupra celor tineri, mai ales când se jucau, pentru că aceştia scoteau cele mai multe sunete. Le înregistra pe bandă, iar după câtva timp fu în stare să lege anumite sunete specifice de răspunsuri specifice. Descoperi un sunet pentru surpriză, un fel de mârâit din gât. Apoi avu norocul să înregistreze sunetul de alarma, când un grup de tineri ce se juca pe malul râului se risipi la apariţia unui animal de pradă, o felină mică semănând cu o puma. Când Matt reascultă banda, auzi o serie de scâncete înalte, ca nişte bocete.

Exersă singur, în pădure, să scoată sunetele acelea, iar seara îi spuse lui Susan, pe jumătate glumind, să se pregătească pentru un moment istoric. Se afla la marginea satului. Trase adânc aer în piept şi strigă puternic, încât ţipătul răsună printre copaci. Înainte ca Susan să-şi dea seama ce se întâmplă, Matt se afla la picioarele ei, ţinându-se cu mâinile de tâmple.

— Matt, ce-ai păţit?

Bărbatul se ridică, un pic zăpăcit.

— Am declanşat alarma. Cred că au vrut cu toţii să ştie ce se întâmplă şi m-au citit în „acelaşi" timp...

Dacă Lancelot n-a învăţat să vorbească, a învăţat altceva. Într-o seară, pe când Matt şi Susan conduceau o întrecere de trântă, Lancelot se afla în groapă cu un tânăr umanoid. Fu aruncat la pământ. Se ridică imediat în picioare şi se repezi la adversar. Acesta se răsuci şi-l lovi cu cotul în bărbie. Lancelot fu aruncat în spate, ameţit. Dar după aceea se năpusti asupra celuilalt, îl izbi în piept şi-l zvârli jos. Când se întoarse, triumfător, Matt îi văzu faţa – roşie de furie – şi se grăbi să pună capăt meciului.

Şi el, şi Susan erau surprinşi şi puţin nervoşi. Discutară subiectul ceva mai târziu.

— Ştii ce-am gândit când l-am văzut, zise Susan. Era plin de furie, de agresivitate. Aşa ceva nu există în vocabularul emoţional de aici.

— Ne place sau nu ne place, dar furia şi agresivitatea sunt caracteristici umane, replică Matt. Poate că unii dintre ei au luat-o pe calea renegaţilor, cale ce duce drept către noi.

În acest timp, Kellicut, care-şi vedea de propriile cercetări, petrecea tot mai multă vreme cu şamanul. Acesta locuia într-o colibă separată, singura care avea uşă – şi care era aproape întotdeauna închisă. În jurul ei se găseau o mulţime de totemuri mici, nişte smocuri de păr şi dinţi, care emanau o duhoare cumplită.

Matt şi Susan îl numeau Ochi-Întunecat, un nume ce i se potrivea şi ca înfăţişare, şi ca funcţie – care consta în a ghida tribul prin lumea de jos a spiritelor. Prelua greutatea sufletelor strămoşilor dispăruţi pe trupul lui şubred. Avea trunchiul slab, cu omoplaţii împingând prin piele ca nişte aripi de liliac, cu figură ciupită, sinistră, cu păr zburlit ce cădea în jos ca o perdea. Când se dădea într-o parte, lăsa să se vadă un ochi întunecat ce privea permanent la distanţă, de parcă avea acces la viziuni ce nu puteau fi surprinse de alţii, la spirite ce locuiau în cuiburi ascunse şi scorburi de copaci.

Ochi-Negru se ducea uneori singur pe o platformă stâncoasă, rămânând acolo zile în şir, comunicând cu spiritele şi postind, şi se întorcea sleit. Tribul părea agitat la întoarcerea lui, îi dădea hrană şi alte daruri, dar umanoizii se temeau de el, dându-se din drum când se apropia. Pentru a păstra legătura cu strămoşii, şamanul ţinea ceremonii completate cu strigăte şi cânturi, cu bătăi în buşteni şi cu accese de posedare. Susan remarcase că, în momentele acelea, bătrânul părea să cadă în transă şi că atunci ţinea închis ochiul său bun. Asta, presupunea ea, tăia legătura cu lumea exterioară şi făcea imposibil ca vreun membru al tribului să-l citească, dacă ar fi îndrăznit s-o facă.

Într-o dimineaţă devreme, când cerul albastru acoperea valea ca un glob luminos, în sat se produse agitaţie. Matt, care se scălda în pârâul rece, auzi strigăte aţâţate şi ceva ce semăna a gemete. Susan, care strângea zmeură dintr-un desiş, pentru micul dejun, se ridică atât de iute că se zgârie. Îşi croi drum cu atenţie şi fugi spre sat, ajungând o dată cu Matt.

O mână de umanoizi se împingeau şi dădeau cu picioarele în praf. Copiii din jur îi priveau cu figuri solemne. Un fel de luptă, gândi Matt. Apoi îşi dădu seama uimit cât de complet se adaptase la atmosfera somnolentă a satului. Gândul la o încăierare, indiferent de motiv, îl şoca. Apoi văzu capul lui Faţă-Lungă deasupra îngrămădelii şi când umanoidul se întoarse spre el, descoperi că trăsăturile acestuia erau deformate de suferinţă.

— Ce se întâmplă? întrebă Susan, şi ea uluită de ceea ce vedea.

— N-am idee, dar o să aflăm.

Când Susan se apropie, mulţimea se dădu la o parte, făcându-i ei şi lui Matt loc să treacă. Văzură o targă făcută din crengi şi frunze. Pe ea se afla un umanoid tânăr pe care nu-l mai văzuseră, unul cu părul negru. Când grupul puse targa jos, trupul se rostogoli şi rămase inert.

Tânărul fusese grav rănit Avea o tăietură adâncă într-o parte a frunţii. Carnea fusese trasă de pe os, ce lucea alb, de parcă ar fi crescut ceva prin piele. Sângele negru se scurgea pe faţă, către ceafă, murdărindu-i părul. Tânărul părea inconştient. Genunchiul drept fusese zdrobit, sângera. Braţul stâng atârna inert, fără vlagă, într-o parte, cu o rană mare. Trupul îi era împodobit într-un fel pe care nu-l mai văzuseră, de parcă ar fi fost vopsit în culori de război. Pe obraji avea dungi roşii, trasate cu ocru şi negru, alcătuind un V răsturnat de la nas, iar pieptul puternic era plin de dungi asemănătoare, pornind de la stern. Răsuflarea grea îi sălta coastele.

Faţă-Lungă nu înceta să-l pipăie. Ridică braţul celălalt al tânărului într-un gest de suferinţă, ca într-o Pieta, scoţând sunete ciudate, îngrozitoare, dându-şi capul pe spate şi chinuindu-şi coardele vocale cu strigăte de durere. Ceva din poziţia lui, în felul în care ţinea trupul, să-l sprijine, să-l apere, o izbi pe Susan.

— Matt, zise ea, e fiul lui!

— Este, se auzi vocea lui Kellicut din spate. Şi după cum arată va muri curând dacă nu facem ceva.

— Ce putem face?

— Probabil nu prea mult, dar va fi oricum mai mult decât pot ei. Medicina nu-i prea dezvoltată aici.

Când Faţă-Lungă îl auzi pe Kellicut, lăsă braţul băiatului, veni în fugă, puse o palmă uriaşă pe ceafa lui Kellicut şi-l împinse pe acesta către targă, în timp ce mulţimea le făcea loc. Îl conduse pe Kellicut în jos, iar acesta trebui să îngenuncheze lângă trup.

Cenuşiu la faţă, Kellicut atinse tâmpla băiatului. Tânărul deschise ochii, se uită la tatăl lui şi gemu, apoi întoarse capul într-o parte. Kellicut îi atinse obrazul cu dosul palmei, îi pipăi coastele, îi luă pulsul. Deodată, Faţă-Lungă scoase un răcnet, privindu-şi fiul cu atenţie.

— Doamne! exclamă Matt. Îşi citeşte fiul! Îi preia durerea. O simte literalmente!

— Ai dreptate, răspunse Kellicut peste umăr. Trebuie să fie înfiorător. N-avem nici cea mai vagă idee cum e. Nu cred că reduce în vreun fel durerea fiului său. E doar o cale de a simţi simultan, o empatie pur altruistă.

Kellicut se transformase în medic.

— În primul rând, trebuie să-i spălăm sângele. Nu pot să văd nimic. Nu ştiu cu ce avem de-a face. Matt, adu trusa ta medicala. O să-l ducem în coliba cea mare de lângă râu. Susan, adună câte haine poţi, ne întâlnim acolo. Trebuie să-l învelim. E în stare de şoc.

Redevenise vechiul Kellicut, ce dădea ordine precise, repezindu-se să rezolve înainte ca alţii să aprecieze situaţia.

— Să mergem!

Începu să ridice targa şi cinci bărbaţi se repeziră să-l ajute. Când se mişcară, zguduiră tânărul, care scoase un geamăt înfiorător de durere. La fel făcu şi Faţă-Lungă. Procesiunea bizară trecu prin sat, un animal uriaş ce lovea praful cu zece picioare, ghidat de Kellicut.

Lângă râu, profesorul făcu semn ca targa să fie aşezată sub un plop. Alături se afla o colibă formată din ramurile întreţesute din doi copaci. Era deschisă în amândouă părţile şi sufla prin ea o briză uşoară. Aici se stabili Kellicut, care îl trimise pe Matt de trei ori la râu cu bidonul, turnând apă peste răni şi ştergându-le cu blândeţe cu o bluză a lui Susan, până văzu cum era rana. Pe marginile tăieturii de pe frunte se strânsese praf.

— Ce crezi că i s-a întâmplat? întrebă Susan.

— Greu de spus, dar rana de aici a fost provocată de o lovitură. Uită-te la lărgirea din partea asta, iar aici osul e ciobit, vezi? zise el, ridicând o fâşie de piele de pe frunte. Aici e torul frontal. Gândeşte-te că ne uităm la un os care n-a fost văzut niciodată în vreo şcoală medicală din lume!

Înfăşură tânărul în hainele aduse de Susan, o grămăjoară săracă în care se afla şi o pereche de pantaloni.

— Nu i se potrivesc, zâmbi Kellicut, o să-i folosim ca pătură. Nu-s doctor, dar pun pariu că nu s-a ales cu astea dintr-o căzătură. Nici nu şi-ar fi zdrobit astfel piciorul într-un accident. Nu, adăugă el, vârând hainele sub trupul tânărului, care începuse să tremure, a fost lovit cu un ciomag. Într-o luptă.

— Cu cine?

— Cu ceata care v-a atacat pe voi.

— De unde ştii?

— Cine altcineva ar fi putut fi?

Kellicut făcu o pauză, de parcă s-ar fi întrebat cât de mult să spună, apoi continuă:

— S-a dus să li se alăture.

— Cum?

— Da, acum câteva săptămâni. I-a zdrobit inima tatălui său, care nu era de acord.

Profesorul se uită la Faţă-Lungă. Acesta stătea pe un buştean, uitându-se la figura fiului său şi legănându-se încet înainte şi înapoi.

— Eşti stigmatizat dacă fiul sau fiica s-au alăturat renegaţilor, dar individul acesta e atât de respectat, încât nu i-a fost afectat prestigiul. Cu excepţia faptului că el suferea.

— Incredibil! exclamă Matt.

— De ce incredibil? Au simţiri la care nici nu visezi.

— Nu mă refeream la asta. La fuga şi alăturarea la celălalt grup, renegaţii, cum le zici.

— Într-un fel, datorită acestui puşti rănit aţi fost voi găsiţi.

— Cum?

— Cei care au dat de voi îl căutau pe el.

Susan se uită la Kellicut:

— Cred că trebuie să ne explici o mulţime de lucruri.

— Da, oftă el. Cred că da. Dar toate la timpul lor. Înainte de orice să avem grijă de tânărul acesta.

Faţă-Lungă se uită peste trupul fiului său direct la Kellicut. Matt nu era expert în desluşirea expresiilor pe figurile fiinţelor ce-i rămâneau încă străine, dar nu se îndoi că Faţă-Lungă implora. Îmbătrânit subit, se duse lângă profesor, îi luă mâna şi-i desfăcu două degete, apoi o puse încet pe pleoapele fiului său. După aceea atinse cu degetele sale ochii lui Kellicut şi le ţinu acolo un moment, cu figura imploratoare. Ne spune că fiul lui moare şi-l roagă pe Kellicut să-l salveze, îşi spuse Matt.

Eagleton apăsă pe interfon şi răcni:

— Schwartzbaum!

Apoi lovi în butonul pentru dezinfectant de deasupra. Dacă-i contamina cineva biroul, gândi el cu răutate, era nenorocitul de Schwartzbaum! Păcat că avea legătură, măcar tangenţial, cu operaţiunea!

Schwartzbaum trecuse prin fabrica de paleoantropologie de la Harvard şi studiase cu cei mai buni de acolo. Începuse cu clasicele pietre şi oase, apoi evoluase. Se ocupa acum de genetică evoluţionistă. La fiecare doi ani publica lucrări despre fizionomii de schelete şi ADN mitocondrial, atât de obscure şi complicate, că reputaţia lui devenise inatacabilă. Eagleton avusese nevoie atât de mult de experienţa lui pentru proiect, că-l numise director adjunct al Institutului, cu toate avantajele: un salariu de o sută cincizeci de mii de dolari, loc de parcare şi un abonament la meciurile echipei Redskin.

Acum avea nevoie de Schwartzbaum ca să-l ajute să ia o decizie, sau mai precis, ca să vorbească. Eagleton îl folosea, din când în când, ca pe un studio de sunet. Uneori deciziile n-aveau nicio legătură cu subiectul pe care-l discutau. Îl ajuta să pălăvrăgească amabilităţi cu un coleg, în timp ce intelectul lui formidabil naviga singur prin vâltorile râului. Îl folosea pe Schwartzbaum aşa cum experimentatorii folosesc un zgomot de fond pentru a înlătura intervenţii deranjante. Iar acum era o asemenea situaţie.

Schwartzbaum intră distrat, trase un scaun şi se aşează prea aproape pentru a şedea confortabil. Eagleton nu spuse nimic. Îşi trase pur şi simplu scaunul cu rotile în spate şi în faţă, ca un alergător pe linia de start, îşi aprinse o ţigară şi trimise un proiectil de fum în ciuful de păr alb zburlit care se scurgea peste urechile lui Schwartzbaum, făcându-l să arate ca savantul nebun din

filme. Avu efect. Arătând ca un om prins de-un nor de gaz de luptă, Schwartzbaum se grăbi să-şi tragă scaunul în spate.

— Ai completat raportul? întrebă Eagleton.

— Ce raport?

— Despre discuţia de aici. Cea cu doctorii Arnot şi Mattison.

În vocea lui se simţea iritarea şi nu făcu niciun efort s-o ascundă.

— A, raportul ăla! Nu, nu încă. Am fost prea ocupat cu un articol despre deschizătura nazală din craniul neanderthalianului. Am ajuns la concluzia că...

— Să am raportul pe birou mâine dimineaţă. Vreau să ştiu cum ai procedat cu interpretările lor diferite.

— Ştii ce se zice: du doi paleontologi într-o cameră şi vei obţine trei opinii. Nu cad de acord nici măcar asupra scrierii numelui subiectului. Unii se alătură germanilor, care înlătură *h* mut – neandertal – alţii...

— Speram să discutăm ceva mai substanţial, nu despre pronunţie.

— Scuză-mă. Despre ce?

— Printre altele, despre teoria doamnei doctor Arnot cu privire la canibalism.

Schwartzbaum îşi trecu vârful degetelor prin barbişon. Gestul îi aminti lui Eagleton de un păianjen răsturnat pe spate, dând din picioare.

— Asta nu-i ceva nou, e latura întunecată a cercetărilor privind omul de Neanderthal, o umbră care a apărut încă în lucrările unora dintre primii vânători de fosile.

— Explică-mi.

Schwartzbaum se lăsă pe speteaza scaunului, trase adânc aer în piept şi se uită în tavan:

— Dacă nu greşesc, prima referire a fost făcută prin 1860, în lucrarea lui Edouard Dupont, un geolog belgian. Scotocea prin peştera din... cred că era Le Trou de la Naulette... unde a descoperit o bucată mare de falcă interioară. De om, fără îndoială, dar semănând mult cu cea de maimuţă prin teşitura de la dinţi către bărbie.

Brusc, Schwartzbaum îşi dădu seama că arăta pe propria lui bărbie. Jenat, lăsă mâna jos.

— Să nu uităm că *Originea speciilor* apăruse doar de câţiva ani. Evoluţia se străduia să devină o teorie credibilă, iar bucăţica aceea de mandibulă era prima dovadă anatomică ce-l sprijinea pe Darwin. Apoi s-a întâmplat ceva bizar. Au început zvonuri despre canibalism, încât Dupont a crezut necesar să susţină că osul acela *nu* era un rest de la un ospăţ canibalic. Dar când lucrarea sa a fost tradusă în engleză, s-a „răsturnat" totul şi s-a înţeles că afirma că *erau* resturi de la un ospăţ, că neanderthalienii erau canibali. S-a crezut aşa pentru că asta doreau să creadă, iar zvonul s-a răspândit.

Schwartzbaum sări peste câteva decenii, până în 1899, la Dragutin Gorjanović-Kremberger, un croat, fiul unui cizmar, care nu fusese niciodată

acceptat printre intelectualii din Berlin şi Paris. Dar el a fost cel care a descoperit locul de la Krapina, o comoară cu sute de specimene de neanderthalieni. L-a şocat faptul că scheletele erau împrăştiate peste tot, oasele mai mari despicate, unele arse. Un număr surprinzător de mare dintre ele aparţineau unor copii. Toate acestea au fost pentru Gorjanovic dovada irefutabilă că fuseseră victimele unui banchet preistoric.

Eagleton părea că se uită interesat la Schwartzbaum, dar cuvintele ce ieşeau din gura bătrânului ajungeau la el ca prin ceaţă. Mintea începuse să lucreze la problema pe care voia s-o rezolve.

Schwartzbaum forţă nota, ca un actor beat la rampă:

— Toate aceste teorii şi zvonuri murdare au ajuns la culme în 1939, chiar în ajunul războiului.

Spuse povestea lui Alberto Blanc, un tânăr italian căutător de fosile, care-şi petrecea luna de miere la Monte Circeo, la sud de Roma. Nişte lucrători dăduseră de o peşteră ascunsă şi scotociseră prin întuneric. Unul dintre ei înhăţase la iuţeală un craniu pentru Alberto. Întrebarea era: care era locul exact din peşteră de unde îl luase?

Dezbaterile asupra acestui subiect i-au întărâtat pe toţi şi durează şi-n zilele noastre, provocând mai multe conferinţe decât îmi aduc aminte. Pentru că Blanc insista că acel craniu fusese luat din centrul unui cerc alcătuit din pietre. Îi spunea creştetul pietrelor, pentru efect dramatic. Crăpătura din tâmpla dreaptă? Dovadă a unei crime din vechime. Gaura mare de la baza craniului fusese făcută, după opinia lui Blanc, pentru scoaterea creierului. Ipoteza lui era că omul de Neanderthal învinsese un duşman, probabil din spate, dându-i o lovitura mortală, despărţise capul de trup, mâncase creierul şi folosise craniul drept potir sacru, punându-l cu delicateţe peste pietre, aşa cum un preot de acum pune potirul pe altar. Interesant, nu?

Eagleton scoase un mormăit neinteligibil, iar bătrânul continuă:

— Numai că majoritatea paleontologilor de azi resping teoria lui. Prea mulţi de „poate". Poate că nu era un cerc. Poate craniul fusese ros de un animal. Poate Blanc fusese doar un italian romantic. Ce merge într-un ziar de scandal nu merge în sufrageria de la Harvard.

— Şi doctorul Arnot?

Asta îl amuţi imediat pe Schwartzbaum. Îi plăcea să stea dincolo de gard, iar Susan Arnot era o persoană căreia îi plăcea să dărâme garduri.

— În general, munca ei a fost exemplară, ea e respectată în domeniu. Dar, bineînţeles, n-a publicat nimic despre ultimele ei... contribuţii la teoria lui Blanc.

— Tu ce crezi?

— Eu?

— Da.

Schwartzbaum deveni atent, un expert chemat să depună mărturie, solicitat să aducă o dovadă.

— Nu m-am identificat public cu nicio tabără. N-am luat încă o poziţie fermă. Dar aici, între patru ochi, afirm că nu subscriu la teoria că neanderthalienii se mâncau între ei.

— Ai spus mai devreme că oamenii cred că neanderthalienii erau canibali pentru că *vor* să creadă aşa. Ce vrei să spui?

— Azi evoluţia ni se pare logică şi de bun-simţ, pare evidentă. Thomas Huxley a formulat ideea cel mai bine: „ce prost am fost că nu m-am gândit!" Am uitat cât de revoluţionară a fost la vremea ei, cât de mult a contrazis preceptele de bază ale omenirii. Dintr-o lovitură, n-am mai fost creaţia lui Dumnezeu, despărţită de animale şi cu scânteia divinităţii. N-am mai fost deosebiţi, am fost doborâţi de pe piedestal. S-a dovedit că suntem un animal ca şi celelalte, ceva mai deştept sau mult mai deştept – ceea ce explică de ce am ajuns deasupra – dar esenţial tot un animal. Am învins din cauza intelectului nostru, iar acesta s-a dezvoltat în mare parte din întâmplare, mulţumită celor două picioare sau degetului opozabil sau sistemului vocal. Să înfruntăm adevărul, imaginea unei creaturi trăgându-se din mlaştina primordială nu-i la fel de înălţătoare precum arcul dintre degetul lui Dumnezeu şi mâna întinsă a omului, din Capela Sixtină! Nu mai suntem semizei, ci doar nişte maimuţe mari. Şi, pentru ca lucrurile să fie şi mai rele, au apărut fosilele care umplu spaţiile goale, iar conexiunea noastră cu maimuţa a devenit şi mai puternică. Desigur, omul de Piltdown e un fals, dar şi fără el sunt o mulţime de verigi lipsă, iar cea mai importantă este omul de Neanderthal. De aceea avem nevoie de ceva care să ne separe de el şi să ne urce din nou pe piedestal. Trebuie să-l transformăm într-o fiară. Şi calea cea mai bună este să-l acuzăm că a violat cel mai periculos tabu imaginabil, că a comis cea mai teribilă crimă, simbol a ceea ce ne plasează deasupra altora pe acest continuu oribil de sălbatici în luptă – i-a mâncat pe cei din acelaşi neam!

Schwartzbaum se lăsase cuprins de propria-i elocvenţă şi aproape uitase de silueta ce stătea în spatele biroului, în întunericul ce tot creştea. Tresări când Eagleton îl întrerupse:

— Felicitări. Ai răspuns la toate întrebările, cu excepţia celei mai importante.

— Care?

— De ce ar fi fost canibali?

— Foarte simplu, replică Schwartzbaum, trăgându-se de barbişon. Din vremuri imemoriale, motivul a fost acelaşi – să câştigi inteligenţa victimei.

Eagleton îi făcu semn că-i liber.

Fiul lui Faţă-Lungă stătea întins pe un morman de pământ din coliba cea mare de lângă râu. Avea ochii închişi, arăta palid şi slăbit, dar respira încă.

Susan îi cercetă trăsăturile. Umflătura în formă de cucui de la ceafă, acea caracteristică a umanoizilor care era ca un fel de contragreutate pentru figura mare, alungită, îi împingea capul în jos, iar bărbia aproape că-i atingea pieptul. Poziţia îl făcea să pară solemn şi paşnic, de parcă ar fi murit deja, ca o statuie de piatră pe un sarcofag dintr-o catedrală medievală europeană. Genele lungi i se mişcau. Nu-i urât, gândi ea. Arată nobil, într-un fel, deşi n-aş putea spune că pare angelic. Dar are un aer distins, ca un tânăr prinţ. Nu are mai mult de cincisprezece, şaisprezece ani... Susan începuse să piardă fiorul aproape inconştient de repulsie la vederea figurilor distorsionate ale umanoizilor.

Se uită la dungile de vopsea de pe figura lui, semne sălbatice menite să inspire frică. Erau universale. Popoarele primitive din toată lumea foloseau asemenea împodobiri la vânătoare sau luptă, uneori pentru funeraliile marilor războinici. Atinse o linie roşie. Un praf uscat i se luă pe deget. Îl mirosi. Hematită sau oxid roşu, care dădea culoarea ocru. Se folosea în înmormântările preistorice ca simbol al sângelui. Văzuse aşa ceva recent, pe figurile sălbaticilor care-l uciseseră pe Rudy şi încercaseră să-i prindă în peşteră.

Faţă-Lungă stătea în apropiere, tăcut, dar legănându-se uşor înainte şi înapoi, de parcă ar fi fost mişcat de o briză nevăzută. Poate că modul în care se cufundase în sine, izolat de lumea exterioară, reprezenta o rugă. Kellicut o împinse pe Susan într-o parte şi examină încă o dată băiatul, de data asta mai minuţios, ridicând un braţ, apăsând pieptul, luând pulsul. Exagera, dar Susan îl cunoştea suficient de bine ca să-şi dea seama că proceda aşa din nervozitate. Încerca să-şi reamintească ceva din cunoştinţele acumulate timp de şase luni într-o şcoală medicală, în urmă cu treizeci de ani.

— Ce vei face? întrebă ea.

— O să vezi, se răsti profesoral. Dacă o să te dai din drum şi o să mă ajuţi!

Susan se abţinu să răspundă. Kellicut îi trimisese pe ea şi pe Matt să caute tot felul de obiecte, pentru ceva fără un scop aparent. Matt adusese un bidon şi trusa medicală. Susan aduse o sticluţă cu votcă, pe care o cruţase până atunci, şi-i dădu şi jacheta ei. Ca şi Matt, revenise la vechile obiceiuri, supunându-se mentorului fără să pună întrebări.

După cum li se ceru, Matt şi Susan săpară o groapă mică, o umplură cu crengi şi vreascuri şi aduseră un tăciune de la focul comun, pentru a le aprinde. Se aprinseră imediat, scoţând valuri de căldură din cauza cărora copacii din apropiere păreau că se mişcă şi începu să se ridice un fir subţire de fum.

— Fierbeţi apa din bidon, ordonă Kellicut. Zece minute, nu mai mult. Trebuie s-o torn aici, adăugă el, ridicând sticla de votcă, pentru că-mi trebuie bidonul pentru altceva.

Turnă votca peste fruntea băiatului, apoi peste cot, ştergându-l cu o cârpă. Mai rămăsese puţin în sticlă. Kellicut puse dopul.

— Încă un lucru, îi zise el lui Susan, punând sticla deoparte şi aplecându-se peste băiat. Du-te la şaman. Vom avea nevoie de el. Ştii care-i coliba lui. Nu pierde vremea bătând la uşă, va şti că eşti acolo.

Susan cunoştea într-adevăr locul, cu miros groaznic şi uşa ciudată, închisă. N-ar fi vrut să se ducă. Aşteptă un moment în faţa colibei lui Ochi-Întunecat, dar nu se auzea vreun semn de viaţă înăuntru. În cele din urmă se apropie de uşă şi o împinse. Aceasta, făcută din ramuri groase legate între ele, se deschise în interior, dezvăluind bezna şi lăsând o duhoare ce-o făcu se se împleticească. Rămase nemişcată, respirând pe gură, în timp ce ochii i se obişnuiau cu întunericul. Treptat începură să se distingă contururi. Într-un colţ era o poliţă rudimentară, făcută din trunchiuri cioplite. Pe ea, recipiente făcute din carapace de ţestoasă, pline cu un lichid dens şi cu obiecte mici, rotunde, un fel de mingi. Făcu un pas. Mirosul deveni atât de puternic, că aproape îl simţi prin piele. Se uită în jos. Bucăţi de corzi pluteau în lichid, legate de nişte obiecte. Cu un fior de repulsie, îşi dădu seama că erau ochi, sute de globuri oculare.

Se simţi ameţită. O senzaţie bizară îi cuprinse creierul, o înnorare ce o înceţoşa dinăuntru, ca o oglindă dintr-o baie. Făcu doi paşi înapoi, să plece, şi nimeri drept în braţele lui Ochi-Întunecat. Acesta purta un băţ lung, cioplit ca un baston de cioban, şi se ţinu bine pe picioare, încât Susan fu împinsă înapoi şi aproape căzu. Umanoidul nu încercă s-o ajute şi scoase sunete guturale ce păreau ostile. Ochiul lui alb sclipea ca o stea ce explodase – albeaţă, gândi Susan. În formă avansată. Ochiul trebuie să fie complet orb. Şi celălalt arăta semne de boală. Vede oare doar prin ochii celorlalţi? se întrebă ea. Dar dacă-i aşa, de ce a întors capul în direcţia mea?

Apoi Ochi-Întunecat o luă de mână şi o conduse afară.

19

Eagleton nu ajunsese încă să ia o decizie, iar timpul îl presa. Aprinse o ţigară, inhală profund şi se uită peste birou la Schwartzbaum. Individul e un papagal, îşi spuse el, dar e un izvor de informaţii. Aproape fără să vrea, pentru că preţuia tăcerea, formulă altă întrebare:

— Eşti de acord cu teoria doctorului Arnot privind războiul dintre *Homo sapiens* şi omul de Neanderthal?

Schwartzbaum se încruntă şi-şi întinse picioarele în faţa lui, după care zise:

— Teoria doctorului Arnot nu-i originală. Prin 1920 exista un individ, Hermann Klaatsch, antropolog la Universitatea din Heidelberg. El credea că-i imposibil ca *Homo sapiens* să fie descendent al primitivului om de Neanderthal. Aşa că a emis ideea că a avut loc o luptă primordială pentru supravieţuire, în care neanderthalianul a fost ucis şi mâncat. A numit-o Bătălia de la Krapina.

— Şi-i o idee credibilă?

— Nimeni n-a acceptat-o, din motive serioase. În primul rând, neanderthalienii erau risipiţi prin toată Europa. Greu de imaginat că s-au grupat toţi şi au pierit într-o singură bătălie decisivă. Armatele sunt învinse întotdeauna într-o singură bătălie: Gettysburg, Waterloo, Agincourt. Multe războaie se termină printr-o confruntare importantă, iar o parte pierde, dar nu-i ştearsă de pe faţa pământului. Unii dintre învinşi se retrag şi se ascund să-şi lingă rănile. Nu-s exterminaţi complet.

— Sunt de acord, rânji Eagleton, care făcu o pauză, îşi stinse ţigara şi apoi întrebă: Deci eşti de acord cu doctorul Mattison? Genele lor s-au amestecat cu ale noastre?

Schwartzbaum dădu înapoi:

— Şi aici sunt probleme. Marea dilemă a cercetărilor privind omul de Neanderthal constă în explicarea unui singur mister: fosilele mai noi sunt mai neanderthaliene decât cele mai vechi. Au un tor frontal mai pronunţat – dunga de pe frunte. Au craniu elongat, membre mai îndesate, toate caracteristicile pe care le asociem cu omul clasic de Neanderthal. Deci pare că a evoluat *din Homo sapiens,* nu *spre* noi, ceea ce contrazice ideea noastră despre cum s-ar fi putut întâmpla lucrurile. Cum să explici asta?

— Cum le explici tu?

— După cum te aştepţi probabil, teoriile abundă. Una este că au existat diferite populaţii de neanderthalieni, separate de gheţari de netraversat din epoca glaciară, iar acestea au evoluat în direcţii diferite. Factorul critic în schimbarea evoluţionară este izolarea, pentru că aceasta împiedică împerecherile între rase diferite.

— Şi cum se aplică treaba asta la neanderthalieni?

— Specimenele de neanderthalieni care arată mai omeneşti provin din perioada timpurie, mai caldă, şi se găsesc pretutindeni. Omul clasic de Neanderthal apare mai târziu, în timpul ultimei glaciaţiuni. Fosilele se găsesc în zone reduse, iar morfologia lor este adaptată climatului subarctic. Membrele sunt mai robuste, craniile mai lungi, fosa nazală mai largă, poate pentru a încălzi aerul. Interesant, dar şi creierul este mai mare. De ce, nu ştiu. Altfel, e un caz evident de adaptare la un mediu ostil. S-a întâmplat prin selecţie naturală sau prin deviere genetică.

— Povesteşte-mi despre devierea genetică.

— Un concept rafinat. În esenţă, constă în aplicarea statisticii la genetică. În populaţii mici, izolate, evenimentele aleatorii pot avea repercusiuni exagerate. Când apar mutaţii genetice, ele ating un nivel de la care se perpetuează rapid. Accidentele au mai mult efect decât dacă s-ar ivi la o populaţie mai mare, iar schimbările pot fi dramatice. Să zicem, de exemplu, că un grup dezvoltă picioare extraordinar de lungi. Genele acestea devin atât de numeroase, că le copleşesc pe cele aşa-zis normale, până când picioarele lungi devin regulă. Cei cu picoare lungi au viteză mai mare, asta provoacă alte schimbări – să zicem schimbarea hranei, când alte animale devin pradă, sau schimbarea habitatului, pentru că duşmanii tradiţionali pot fi depăşiţi. Iar schimbările se ţin lanţ, un proces ce se autoîntreţine, ce are ca rezultat un salt calitativ. Asta nu se întâmplă neapărat pentru că noile trăsături sunt mai avantajoase; este pur şi simplu o deviere accidentală.

— Înţeleg. Şi dacă acel salt calitativ implică o abilitate abstractă – să zicem percepere telepatică sau ceva de felul ăsta? S-ar putea întâmplă?

— Adică posibilitatea proiectării de imagini direct de la un creier la altul? Cel puţin în teorie nu-i imposibil.

— Cortexul mare al omului de Neanderthal n-ar reprezenta echipamentul fizic pentru o asemenea abilitate?

— Vorbind din nou teoretic, da. Dar există o problemă. Ştim de la om cât de mult din cortex este deja ocupat pentru limbaj.

— Şi dacă n-au limbaj? Atunci ar avea un creier mare, mai mare ca al nostru, în stare de somnolenţă.

— Nu există vreun motiv să n-aibă limbaj. Ca mijloc de comunicare este preferabil, pentru că dăinuie. Poţi să-l scrii. Rămâne după vorbitor. Nu l-ai întâlnit pe Shakespeare, dar îl poţi auzi povestind, ca să zicem aşa.

— Şi dacă i-a împiedicat ceva să-şi dezvolte un limbaj?

— Greu de imaginat ceva care ar opri dezvoltarea limbajului. Nu-mi vine în minte decât o singură cauză de acest fel.

— Care?

— Altitudinea înaltă.

Eagleton se întoarse cu un sfert de cerc cu scaunul pe rotile şi ceru:

— Explică-mi!

— Alpiniştii au mintea agitată, asta se ştie de mult. Dar noile cercetări se referă la vorbit. Un neurolog de la Brown, Philip Lieberman a urmărit efectele cognitive ale lipsei de oxigen. Teoria lui susţine că acest lucru afectează partea din creier implicată în mişcări secvenţiale, inclusiv mişcările buzelor, limbii şi laringelui. Ganglionii de bază sunt lipsiţi de oxigen, iar sintaxa limbajului vorbit se duce pe apa sâmbetei. De aici şi gândurile sunt tulburate.

— Deci astfel, pe termen lung, zise calm Eagleton, o specie dintr-un asemenea mediu ar putea renunţa la limbaj şi ar dezvolta, drept compensaţie, ceva în genul telepatiei.

— În teorie – doar în teorie – da, nu-i imposibil.

— Şi dacă această abilitate ar servi ca funcţie vitală pentru un grup ameninţat constant, care se retrage continuu? Dacă ar permite fiecărui membru al său să acţioneze ca străjer – un fel de sistem automat de avertizare pentru tot tribul?

— Asta i-ar adăuga o componentă care ar contribui la continuitatea ei. În acest caz, procesul de deviere genetică ar fi întărit de selecţia darwinistă, care tinde să accentueze caracteristica – s-o „solidifice", ca să zicem aşa. Dar la ce vrei să ajungi?

— La nimic. Avem doar o discuţie teoretică. Mă interesează ce-ai spus despre diferitele grupuri de neanderthalieni. Cum se ajunge la aşa ceva?

— E doar teorie, ţine minte, dar a intervenit un eveniment care a împărţit populaţia totală în subgrupuri. Probabil era glaciară. Ştim că umanoizii din Europa s-au dezvoltat în neanderthalienii clasici şi apoi au dispărut. Pe scurt, ramura lor s-a uscat. Cei din altă parte au devenit, probabil, asemănători cu noi. Asta se cheamă sapienizare. Sau au supravieţuit un timp separaţi, dezvoltând unele trăsături bizare prin deviere genetică. S-ar fi putut întâmpla în acea parte a lumii numită „Asia de vest".

— Asia de vest? Ce-i asta?

— Un termen straniu folosit de oamenii de azi când scriu despre neanderthalieni. Se referă la regiunea uriaşă ce se întinde la Marea Neagră prin Uniunea Sovietică, Uzbekistan şi Tadjikistan. O mare parte din ea nu-i explorată.

Brusc, ca de obicei, fără măcar să-i mulţumească, Eagleton îi făcu semn să plece. Nu mai avea nevoie de el. Luase decizia de care avea nevoie. Nu mai auzise de Van de peste trei săptămâni. Venise timpul să-l trimită pe Kane.

Susan şi Ochi-Întunecat merseră către râu, el ţinându-se cu mâna osoasă de umărul ei ca un şoim ce strânge prada. Femeia simţea o putere stranie emanând din el, de parcă ar fi generat un soi de voltaj psihic. Nu ştia dacă ea îl conducea pe el sau el o ghida pe ea.

Faţă-Lungă le ieşi în întâmpinare şi merse cu spatele, înaintea lor, ţinând capul plecat. Când intrară în luminişul în care se afla coliba, Matt stătea acolo,

împreună cu trei, patru umanoizi. Kellicut lucra la ceva într-un colţ, cu sculele împrăştiate în jur: un cuţit, bidonul, trusa medicală cu capacul albastru-alb, deschis. Când îi văzu, lăsă cu grijă pe o cârpă lucrul la care trudea şi se ridică.

— Mă bucur că eşti aici. Nu arată bine. Nu avem prea mult timp.

— Ce vrei să faci?

— Are despicătura aia în frunte şi genunchiul zdrobit, dar mai are şi o rană într-o parte. Nu-s sigur, dar cred că a fost rănit acum câteva zile şi a umblat mult, deci problema principală este pierderea de sânge. Îi vom face o transfuzie.

— Şi cum o să faci asta?

— Cu greu. Vom fi norocoşi dacă vom vârî suficient sânge în el, iar cu atâţia microbi în jur, va fi norocos dacă supravieţuieşte. Dar e singura lui speranţă.

— Cine-i donatorul?

Kellicut se uită la Faţă-Lungă, care se legăna încet.

— Şi el? Pentru ce a venit? făcu semn Susan către Ochi-Negru, care nu-i dăduse încă drumul la mână, iar ea nu îndrăznise să şi-o desprindă, de parcă ar fi fost o lipitoare de care trebuie să te desprinzi cu multă grijă.

— Sper să-i putem explica în vreun fel ce vrem să facem, iar el să le transmită celorlalţi. E singurul care poate. Deci s-ar putea să avem nevoie de el, dacă lucrurile iau o întorsătură urâtă.

Susan se duse alături de Matt, lângă foc, şi-l priviră pe Kellicut înghesuit între Ochi-Întunecat şi Faţă-Lungă, făcând gesturi şi scoţând sunete. La un moment dat, profesorul se întinse şi deschise ochii băiatului. Apoi se înţepă cu cuţitul în antebraţ, lăsând să curgă un şuvoi de sânge. Greu de crezut că se făcuse înţeles. Între timp, apa fierbea în bidon. O folosiră ca să sterilizeze un tub lung de cauciuc din trusa medicală şi nişte cârpe, apoi le duseră unde zăcea băiatul.

Într-un fel, Kellicut îl convinsese pe Faţă-Lungă să se întindă pe un pat de crengi lângă fiul lui. Apoi luă o seringă, o spălă cu apă clocotită, şi împinse pistonul. Făcu după aceea o găurică în partea superioară a seringii, lărgind-o treptat cu cuţitul până deveni rotunda. Vârî un capăt al tubului de cauciuc în ea, o ridică în aer, admirându-şi opera, după care îi întinse lui Susan celălalt capăt al tubului.

— Ţine asta, ordonă el, dându-i bidonul.

Apoi îngenunche lângă Faţă-Lungă, îi şterse antebraţul cu alcool şi vârî acul în venă, trăgând pistonul încet, încât seringa se umplu cu lichid de-un roşu-întunecat. Văzând asta, Susan se simţi înrudită cu umanoizii. *Dacă mă înţepi, nu sângerez?*

— Aha! exclamă Kellicut când pistonul trecu de gaura pe care o făcuse, iar sângele lui Faţă-Lungă începu să curgă în tub, ca un curent deturnat de un

dig. Funcţionează! strigă el entuziasmat, iar Susan îşi dădu seama că până atunci nu fusese convins că o să meargă.

— Ţine celălalt capăt în bidon şi lasă-l jos! O să dureze.

Susan văzu tubul întunecându-se lent, pe măsură ce şuvoiul înainta. Ţinu tubul la gura bidonului, pe care-l ţinea de fund cu cealaltă mână.

Aşteptară până când bidonul se umplu. Deşi sângele curgea continuu, dură mult timp. Brusc, Susan scoase un strigăt, când sângele se scurse peste margine. Kellicut se repezi şi-i luă bidonul din mână. Extrase acul din braţul lui Faţă-Lungă, apoi luă din trusă un plasture cu care-i acoperi înţepătura.

— Până acum e bine, răcni el.

Faţă-Lungă se ridică într-un cot, aruncă o privire bănuitoare spre plasture, apoi se întinse la loc, închizând ochii. Kellicut îi chemă pe Matt şi pe Susan lângă băiat.

— Partea asta va fi mai dificilă. Ţine sângele cât de sus poţi – îi ridică braţele deasupra capului – şi rămâi aşa!

Luă tubul de cauciuc, folosi o bucată de plastic ca să improvizeze o pâlnie şi dădu totul lui Matt, ridicându-i şi acestuia braţul.

— Când fac semn, toarnă sânge. Dacă apare o bulă de aer în tub, am încurcat-o!

Ridică seringa, trase pistonul cât se putu, vârî acul într-o venă din braţul băiatului, apoi apăsă pistonul câţiva centimetri, având grijă să nu treacă de gaură. Funcţiona, sângele începu să curgă din tub, ca mercurul într-un termometru.

— Aş fi putut fi doctor în pustiu, declară Kellicut mândru. O chestie ca asta te face să te simţi un fel de zeu.

După aceea bandajară genunchiul şi fruntea băiatului, îl acoperiră iar cu haine şi-l lăsară să doarmă lângă tatăl lui. Ceilalţi umanoizi se aşezară în jurul colibei, neştiind ce să facă, uitându-se la Ochi-Întunecat de parcă i-ar fi cerut îndrumare.

În seara aceea, stând lângă foc, Kellicut părea atât de încântat de sine, că Susan decise să profite de ocazie.

— Spune-ne, îl imploră ea, despre ceilalţi. Cum le-ai zis?

— Renegaţi.

— Exact.

— Nu-s multe de spus. Am aflat de ei la scurt timp după ce-am venit. Nu i-am văzut – mă îndoiesc că aş fi aici dacă i-aş fi întâlnit. Dar am adunat tot felul de fragmente, suficient cât să ajung la o teorie. După cum vă aşteptaţi, produc multă spaimă.

— De unde vin? întrebă Matt.

— Chiar de aici, din aceeaşi vale. Ştim că pot fi şi alte triburi risipite prin munţii ăştia. Doar Dumnezeu ştie cum arată. Dar renegaţii vin din valea asta. S-au înmulţit cu timpul – sunt acolo de generaţii. Poate de sute de ani.

— De ce au plecat?

— Simplu. Izgoniţi, în afara legii, paria...

— Poate te înduri şi ne explici.

— Deseori se întâmplă să se nască cineva deosebit. Antisocial – sau şi mai rău – criminal. Există ceva patologic în el, ceva diferit genetic. Nu se potriveşte grupului, încalcă regulile, nu-i pasă de tabuuri... Un fenomen care se întâmplă în toate populaţiile. Rebuturi spontane. Indienii sioux îi numeau „contrari", adică oameni care fac totul pe dos, care călăresc cu faţa spre coada calului. Apar în fiecare societate, în fiecare trib. Din punct de vedere al biologului evoluţionist, ai spune că se întâmplă aşa pentru că societatea trebuie să supravieţuiască. E un experiment, o încercare de a crea noi modele. Iar lucrul acesta e valabil mai ales la triburi închise, cu coeziune socială, ca acesta din vale, din cauza facultăţii lor speciale. Abilitatea de a-şi împărtăşi percepţiile îi face o singură unitate, deci orice comportare antisocială sau numai ieşită din comun capătă un aspect ameninţător pentru întregul grup. Deci tribul se strânge şi-l înlătură pe rebel – sau rebelul se exilează de bună voie. Cine ştie cum funcţionează cu adevărat procesul? Grupul se curăţă, scăpă de elementul aducător de tulburări, totul merge iar bine, nu se mai vorbeşte de asta. Numai că mai e ceva...

— Ce? întrebă Matt.

— Individul dispare, dar nu e anihilat, interveni Susan.

— Exact. Se duce singur în sălbăticie şi învaţă să supravieţuiască. Părăseşte Edenul. Mai târziu i se alătură altul, cu timpul grupul creşte. La început o mică ceată, dar se tot dezvoltă... Curând se ajunge la o întreagă colonie de indivizi în afara legii. Când li se alătură şi femei, se pot reproduce în voie. După care devine o populaţie competitivă.

— Câţi sunt? dori să afle Susan.

— N-am idee. Nu numărul contează, ci spiritul. Ei sunt forţa care vine.

— Sunt nişte brute! exclamă Susan, în minte apărându-i imaginea sângelui lui Rudy pe zăpadă.

— Susan! o potoli Kellicut. Greşeşti complet! Cum poți să fii atât de proastă? Ai fost în peștera lor, ai văzut cum trăiesc şi câte au realizat!

— ***Şi ce-au* realizat?**

— Gândeşte-te! Pentru început, vânează. Asta înseamnă că trebuie să coopereze, să lucreze împreună, să facă un plan de atac. E nevoie de şase, şapte oameni ca să doboare un animal mare, deci au diferite sarcini – unul pune capcana, altul hăituieşte prin tufişuri, chestii de-astea. Trebuie sa gândească împreună, să se proiecteze în viitor. Consuma carne, cu conţinut mai mare de proteine. Asta-i face mai puternici. Gătesc carnea la foc, să aibă

gust mai bun şi să se păstreze. Poartă piei, îşi împodobesc peştera. Există o diviziune a muncii, bărbaţii se duc la vânătoare, femeile stau acasă, să aibă grijă de foc şi de copii. Încep să trăiască în grupuri familiale. Au o ierarhie socială.

— Ucid, îl completă furioasă Susan.

— Da, ucid. Din nefericire, uciderea face parte din ei. Poate-i o haltă necesară pe drumul civilizaţiei. Pentru că despre asta vorbim: civilizaţie. Nu vă autoamăgiţi, reprezintă o formă superioară în toate privinţele. Vă amintiţi ce-aţi învăţat la Harvard? Care sunt primele semne ale vieţii publice? Arta peşterilor, spiritualism, protourbanizare, stratificare socială. Totul e acolo, la locuitorii din munţi, nu la aceşti mâncători de lotus. Nu vedeţi? Renegaţii reprezintă un imens salt înainte, de felul celui făcut de *Homo sapiens* cu ere în urmă. Manifestarea evoluţiei! Unul din acei paşi înainte care se întâmplă la o sută de mii de ani, iar noi suntem aici! Asistăm la creaţie!

— Atunci de ce nu atacă grupul ăsta dacă sunt ucigaşi şi au îndemânare războinică superioară? întrebă Matt. I-ar rade pe pe faţa pământului într-o clipă.

— Nu-s sigur, răspunse Kellicut, uitându-se la el dintr-o parte. Sunt despărţiţi de cimitir. Traversarea lui e tabu, dar nu mi se pare o explicaţie suficientă. Poate există un soi de armistiţiu nedeclarat, o îngheţare a relaţiilor. La urma urmei, renegaţii au nevoie de prietenii noştri ca să-şi mărească numărul. Acesta este tribul mamă. Sau poate atacul reprezintă doar o problemă de timp. Darwin ne poate învăţa multe.

— Ceea ce ai descris nu prea seamănă a paradis, comentă Matt. Dacă sunt păstraţi ca populaţie de înmulţire, este un Eden fals, cu beznă în centru.

Kellicut tăcu un moment, apoi continuă, ceva mai potolit:

— Sigur că există semne îngrijorătoare. Cred că-i vânează pe neanderthalienii noştri din când în când. Sunt nemiloşi, după cum aţi văzut, şi sunt conduşi de un demagog, căruia îi asociază un ţipăt înspăimântător, un sunet cam aşa: kee-wak! E cel mai puternic şi i-a făcut să venereze un fel de zeu.

— Nemiloşi nu-i cuvântul potrivit. Poartă cranii omeneşti atârnate de gât, spuse Matt.

Chiar atunci umanoizii ce stăteau pe vine în apropiere săriră brusc în picioare, jelind şi dându-şi capul pe spate ca să scoată urlete lungi, pătrunzătoare. Mişcările lor erau atât de dezarticulate, încât cei trei avură nevoie de ceva timp ca să-şi dea seama că reprezentau o manifestare de mâhnire. Apoi avură cu toţii acelaşi gând.

Goniră spre coliba de lângă râu, unde se strânsese un grup mare de umanoizi, cu un aer de indiferenţă ce sugera necaz. Kellicut îşi croi drum printre ei, fugi la băiat şi trase hainele. Ţinea ochii închişi, dar pieptul i se ridica şi cobora. Profesorul simţi pulsul slab, dar continuu. Nu avusese loc nicio criză.

— Uită-te în spate! îl anunţă Matt.

Kellicut se întoarse şi văzu că Faţă-Lungă sătea încă pe patul de crengi, inert şi palid, cu trupul ţeapăn, cu ochii închişi. Profesorul se duse şi-i ridică mâna, mare şi murdară, cu degetul mare bătătorit după o viaţă de cules fructe. Începuse să se întărească, ţinând degetele strânse ca o gheară.

— Doamne! exclamă Kellicut. Ştii ce s-a întâmplat? S-a sacrificat. A dat sânge fiului său ca să trăiască, deci, logic, a crezut că el trebuie să moară. Şi, pentru că a crezut asta, *a murit.*

În acel moment mulţimea se despărţi, iar Ochi-Întunecat apăru, cu părul zburlit şi ochiul galben-alb privind lucitor într-o parte. Umanoizii nu mai scoaseră niciun zgomot şi se dădură înapoi când el dădu la iveală o teacă din lemn, pe care Kellicut şi ceilalţi n-o văzuseră până atunci, şi scoase un pumnal lung din piatră, cu vârf ascuţit. Se aplecă, săltă capul lui Faţă-Lungă cu o mână, înfipse cremenea iute în orbită, lângă rădăcina nasului şi, cu o mişcare iute, exersată, scoase globul ocular. Făcu acelaşi lucru cu al doilea ochi, îi ridică, globuri albe şiroind de sânge, apoi scoase un geamăt prelung, pătrunzător, ce le îngheţă măduva în oase.

Când unul moare, mor cu toţii un pic. Tribul care vede şi trăieşte ca unul singur se reduce când o singură pereche de ochi trece în noapte, aşa cum o ţesătură e păgubită când un singur ochi se rupe.

Înmormântarea lui Faţă-Lungă începu imediat, din clipa în care Ochi-Întunecat strecură cei doi ochi în punga care-i atârna la gât. Un foc uriaş fu ridicat în mijlocul satului şi se arunca orice în flăcări, nu numai ramuri, ci şi diferite obiecte sau grinzi de la colibe. În mâhnirea lor, au cruţat puţine lucruri, iar flăcările se ridicară la trei metri în aer, veştejind frunzele copacilor din apropiere.

Se strânse tot satul, bărbaţi, femei, copii. Pentru prima oară Susan îşi dădu seama cât de mare era tribul – câteva mii de indivizi. Erau acolo umanoizi pe care nu-i mai văzuse până atunci, inclusiv unii bătrâni, atât femei cât şi bărbaţi, care duseseră probabil o existenţă de sihaştri în colţuri îndepărtate ale văii, care răspunseseră la o chemare colectivă fără cuvinte. Orice moarte însemna o situaţie critică, dar cea a lui Faţă-Lungă nu fusese una obişnuită, pentru că el era un vârstnic al tribului.

Trupul gol fusese ridicat pe un catafalc înalt de peste un metru, făcut din buşteni legaţi cu viţe şi împodobit cu maci roşii, plasat la vreo şapte metri de foc. În spatele lui stăteau ghemuiţi şase tineri, ţinând în poală câte un buştean gol pe dinăuntru, bătând în ele cu beţe, într-un ritm sincopat, tânguitor. Alţii dansau, ridicând lent mâinile şi picioarele, în poziţii contorsionate, de parcă ar fi fost sub apă. Focul era întreţinut de copii. Apoi apăru din nou Ochi-Întunecat, de data asta legat peste ochiul sănătos, ducând o cochilie. Copiii traseră buşteni arzând şi jar din foc, formând o cărare, iar bătrânul merse pe ea, fără

să arate vreun semn de durere, până ajunse la marginea focului şi puse cochilia în flăcări.

Frunze lungi, subţiri, fură aruncate în pălălaie, şi umanoizii dansară în apropiere, inhalând fumul. Matt şi Susan îl inhalară şi ei. După câteva secunde îi cuprinse o ameţeală, apoi o amorţeală. Lumea începu să se rotească, totul pâlpâia... Figurile mişcătoare fură înconjurate de o aură, se distingeau greu. Ochi-Întunecat scoase cochilia din foc şi fu condus spre catafalc. Acolo turnă un şuvoi de ulei fierbinte peste trupul lui Faţă-Lungă. Loviturile în buşteni se iuţiră, deveniră un sunet ascuţit, ce-i făcu pe toţi să danseze mai iute, până când unii se prăbuşiră. Căzură pe pământ, iar ceilalţi dansară peste ei. Matt şi Susan dansau şi ei, la început cu stângăcie, dar pierzându-şi curând orice inhibiţie, lăsându-se în voia fumului şi a ritmului copleşitor.

Continuară aşa până seara. În cele din urmă, pe pământ fură aşternute frunze lungi de viţă, formând o cuvertură, iar trupul lui Faţă-Lungă, acum ţeapăn şi mai uşor de cărat, fu plasat în centrul acestei cuverturi şi înfăşurat în ea. Frunzele se lipiră de ulei şi fură înfăşurate cu viţe deasupra, până ce pielea palidă nu se mai văzu, acoperită ca o mumie. Toboşarii accelerară ritmul – Matt nu-şi imaginase că puteau bate şi mai iute – până se auzi un vacarm continuu, asurzitor. În acel moment dansul încetă şi din beznă apărură şase bărbaţi, cu figurile şi trupurile vopsite în alb – îngrijitorii mormintelor. Se aşezară în jurul catafalcului, îl ridicară uşor şi plecară, totul petrecându-se atât de iute, de parcă Faţă-Lungă ar fi fost înghiţit de întunericul în creştere.

Mai târziu, în timpul nopţii, pe când Susan dormea lângă el în umbrar, Matt auzi un pocnet îndepărtat undeva, pe munte. I se păru prea ascuţit pentru un tunet. Pe când ecoul slab se estompa peste vale, îl urmări alarmat. Sunase ca un foc de armă.

Kellicut îl urmă pe Ochi-Întunecat pe cărarea pietroasă. Şamanul se mişca iute pentru un bătrân cu un singur ochi. Picioarele lui goale evitau rădăcinile şi pietrele pentru că ştia drumul pe dinafară. În faţa lor, pe un fundal de nori, Kellicut zări destinaţia – o culme rotunjită, cu formă ciudată, ca un pumn.

Funeraliile avuseseră loc cu cinci zile în urmă, iar satul părea a fi revenit la normal, de parcă nu s-ar fi petrecut nimic. Fiul lui Faţă-Lungă se făcea tot mai bine, cu fiecare zi. Se ridica deja şi mânca. Susan îl numise Genunchi-Rănit. Lui Kellicut nu-i plăcuse numele şi-i spuse, dar ea continuase. Era moartă după băiat.

Ochi-Întunecat pierduse o mulţime de timp cu Genunchi-Rănit. Profesorul se întreba dacă şamanul voia să se convingă că tânărul umanoid nu fusese pervertit de timpul petrecut în peşteră şi rămăsese suficient de pur ca să se alăture celor din sat – sau dacă dorea să afle cât mai mult posibil despre renegaţii cei puternici. Kellicut avea impresia că bătrânul purta singur povara grijii pentru viitorul întregului trib.

Din fericire, şamanul părea să aibă încredere în oameni. Profesorul ştia că, dacă spera să pătrundă în misterele percepţiei comune telepatice şi să ajungă să stăpânească el însuşi puterea, avea nevoie de învăţătura lui Ochi-Întunecat. Începuse deja să primească imagini din când în când. Trebuia să înveţe – aşa cum făceau umanoizii – să controleze procesul, să aleagă ochii prin care să vadă. Altfel, ar fi urmat un haos, o năvală înnebunitoare de imagini pe care nu le-ar fi putut stăpâni. Pe de altă parte, şamanul părea a-l considera pe Kellicut un coleg în domeniul problemelor spirituale.

Pe culme, Ochi-Întunecat se opri şi-i făcu semn lui Kellicut să vină lângă el. Profesorul îşi dădu seama că fusese invitat să privească zidul ieşiturii pe care stăteau, ceea ce şi făcu, uitându-se peste vârfurile verzi ale copacilor, la spaţiile goale dintre ele, la pajişti, la zidurile canionului, apoi către spirele albe ale munţilor îndepărtaţi. Kellicut simţi prezenţa altuia în minte, ca o încăpere umplându-se cu apă, şi înţelese de ce dorise bătrânul umanoid să fie şi el acolo. Orbea şi voia să mai vadă o dată frumuseţea aceea.

Peştera de la capătul culmii avea mirosul obişnuit, înţepător de mosc. Existau pietre pe care se putea sta şi grămezi de oase într-un colţ, dar Kellicut nu reuşise să-şi dea seama dacă erau de om sau de animale. Şamanul scotoci în traistă şi scoase un pachet de mărimea pumnului, din frunze căptuşite cu lut, îl desfăcu şi dezvălui un tăciune arzând. Dintr-un colţ luă o pipă lungă, o umplu cu nişte surcele cafenii, o aprinse, trase un fum, i-o întinse lui Kellicut, care-l imită. Creierul îi fu năpădit de viziuni. Mintea i se umplu cu forme, culori şi mişcări, compactate de spaţiul redus al peşterii, el se rezemă cu spatele de stâncă şi se lăsă copleşit de senzaţii. Şamanul începu să cânte, un sunet obsedant, liniştitor, ca un imn gregorian. Când Kellicut închise ochii, mintea i se focaliză, văzu o pată albicioasă, conturul neclar din stânci, o protuberanţă de piatră în zidul peşterii. Deschise ochii, se uită la bătrânul umanoid, al cărui ochi bun era aţintit asupra stâncii de deasupra capului său. Kellicut se întoarse şi privi în spate. Acolo se afla protuberanţa pe care tocmai o văzuse cu ochiul minţii.

În seara aceea, Kellicut îi găsi pe Matt şi pe Susan stând lângă râu şi li se alătură. Susan putea să jure că fusese în comuniune cu şamanul, după cum arăta de evaziv şi de gânditor. Parcă ar fi suportat o terapie cu electroşocuri, îşi zise ea. De data asta părea mai tăcut ca de obicei, deci bănui că avea ceva să le spună.

— Pregătiţi-vă să suportaţi un şoc, îi anunţă el. Am aflat de la fiul lui Faţă-Lungă, care nu a fugit să se alăture renegaţilor, ci a fost răpit de pe o cărare de pe coasta muntelui. Era în peşteră când aţi alergat înăuntru. Se pare că aţi provocat multă vâlvă.

— Zi-i mai departe, îl îndemnă Matt.

— Se pare că dintre voi trei, unul a fost capturat. E încă ţinut acolo.

— Iisuse! Van!

— Da, şi mai am o ştire, chiar mai rea. A durat ceva până am prins imaginea, dar până la urmă am reuşit. Renegaţii au luat „băţul fulgerelor". Felicitări. Aţi introdus tehnologia criminală a secolului douăzeci în epoca de piatră!

20

În copilărie, Van petrecuse o vară la lacul Michigan. Petrecuse ore mergând pe plajă sub faleze, căutând pâlnii mici în nisip. Capcane miniaturale, sub care se îngropaseră leii-furnicilor. Se amuza căutând o furnică şi aruncând-o în pâlnie, urmărind-o cum se trudeşte să iasă, dizlocând firicelele de nisip şi căzând înapoi, până când, epuizată, cădea la fund, de unde era apucată de o pereche de cleşti...

Acum Van, aflat la fundul gropii, era ca una dintre furnicile acelea. Putea să se caţăre trei sferturi din drum pe pantă, doar pentru a cădea înapoi. Găsise o dată un loc în care aproape ajunsese sus, dar când încercase să treacă de margine, gărzile năvăliseră şi-l împinseseră înapoi. Altă dată fusese lovit cu ciomagul. Sigur, aveau un avantaj: puteau să vadă ceea ce făcea, fără să se uite la el. N-avea cum să evadeze şi curând renunţase să încerce.

Se afla într-o stare proastă, era epuizat, înfrânt, slăbit. Rareori dormea mai mult, avea coşmaruri, iar când se trezea ar fi vrut să se întoarcă în coşmar. Trupul îi era acoperit de vânătăi, julituri, spuzeală. Ar fi fost mai bine să fi murit în prăbuşirea peşterii, gândea el. În loc de asta îşi revenise în groapa asta, cu trupul cuprins de chin. Îl durea capul tot timpul, părea că-l strânge un inel de durere, ca banda medievală de tortură ce era strânsă în jurul tâmplelor, până ieşeau creierii prin globurile oculare. Se ruga să scape de chin.

Ştia de unde venea durerea: de la conducătorul însetat de sânge care-l ucisese pe Rudy şi de la cei care-l urmau pe acesta. Bineînţeles că puterea umanoizilor consta în mai mult decât vedere la distanţă, ştia asta din Operaţiunea Ahile, de la durerile de cap pe care le avusese atunci. Dar atunci avusese de-a face doar cu un umanoid, acum suporta zeci deodată, şi pe cel mai puternic dintre toţi, conducătorul şi dictatorul lor, cel a cărui prezenţă provoca sunete ascuţite de groază. Institutul ar fi trebuit să-şi dea seama că această facultate a umanoizilor putea zdruncina procesul mental şi putea declanşa reveniri atavice în mintea omenească.

Uneori simţea că tensiunea ce-i creştea în craniu îl înnebunea. Singura uşurare venea doar când creaturile dormeau. Presupunea că atunci e noapte, dar nu putea fi sigur. Iar când şeful era în jur, Van simţea puterea arzându-i creierul ca un laser. Uneori leşina şi după aceea se trezea ca dintr-o criză de epilepsie când durerea se reducea. În acel moment simţea o limpezime de cristal pătrunzând în creierul lui în fierbere, de parcă ar fi băut apă rece de izvor. Dar uşurarea temporară făcea doar ca durerea să fie mai groaznică, atunci când revenea.

În cealaltă parte a gropii, lângă zid, se afla o ieşitură. Van putea să ajungă la ea, ba chiar, străduindu-se, să urce pe ea şi să observe ce se întâmpla în peştera imensă. Nu-i plăcea să facă asta, pentru că-l îngrozea să

vadă sălbaticii trăindu-şi viaţa, jupuind piei, uscând carne, gătind mâncarea la foc deschis şi păcătuind în voie. Arătau ca nişte fiare prin fum, la lumina focului, cu părul des, negru, bătătorit, ca nişte bucăţi de blană, cu trupurile lucind de transpiraţie şi împrăştiind o duhoare respingătoare.

De pe ieşitură asistase la sacrificiu. Ştiuse că nu-i primul prizonier vârât în groapă, pentru că găsise ceva scris pe stâncă. Din nefericire cu litere chirilice şi nu putuse să citească. Literele păreau recente, scrijelite în grabă. Şi mai erau în groapă oase, miros de urină, iar într-un colţ bucăţi de fecale uscate. Presupuse că oasele proveneau de la hrana aruncată jos, aşa cum îi erau aruncate lui oase cu bucăţi de carne şi zgârciuri. Câteodată îi era coborât un bol cu apă stătută, făcut din cupola interioară a unui craniu.

Dar Van nu avusese idee că mai exista în peşteră un prizonier până în ziua groaznică în care auzise bătaia tobelor, bubuituri grele, insistente, care răsunau prin tunele. Se căţără pe ieşitură şi privi adunarea creaturilor, risipite în semicercuri concentrice, în faţa zeului uriaş, ce avea formă de cap de urs. Şeful lor, care purta o blană neagră de urs ce-i atârna pe spate, prinsă de muchea osoasă a frunţii, cu partea superioară a torsului goală şi mânjită cu vopsea roşie şi neagră, şi cu fâşii din pene prinse la încheieturi, înaintă. Ceilalţi se retraseră, făcându-i loc. Când creatura se aplecă să se aşeze pe un scaun din lemn sculptat, la baza capului de zeu, Van zări un obiect întunecat atârnându-i la piept. Era propriul lui pistol, încă în teacă, pe care individul îl purta prins la gât. Tobele bubuiră mai tare şi din cealaltă parte a peşterii fu târât un om, ce se zbătea şi ţipa. Purta doar pantalonii de la uniformă şi strigă în ruseşte când fu împins către un par lung înfipt în pământ. Cu câteva secunde înainte de a fi forţat să se aplece, îl descoperi pe Van la treizeci de metri, căţărat pe ieşitură. Omul încetă să ţipe, iar când privirile li se întâlniră pentru o clipă, Van crezu că a citit în ochii îngroziţi un mesaj: „Răzbună-mă!"

Apoi şeful se uită direct la om, ca şi ceilalţi, şi rusul căzu, zbătându-se în chinuri, cu pumnii apăsându-şi tâmplele ca o menghină. Un moment păru mort, după care fu tras în genunchi şi legat cu faţa în jos pe butuc cu o fâşie de piele groasă care-i ţinea capul în jos, expunând partea superioară a coloanei vertebrale. Pe buştean erau înşirate boluri goale. Conducătorul se ridică şi dădu din mâini, de parcă ar fi dirijat o orchestră nevăzută. Tobele bubuiră, iar creatura înaintă, cu o cremene lungă, în formă de daltă într-o mână şi cu o piatră în cealaltă. Când plasă cremenea la baza craniului omului, Van ţipă. Ei se uitară la el şi Van simţi brusc o durere insuportabilă pătrunzându-i în cap. Dar continuă să privească. Nu se auzi niciun geamăt al rusului când piatra ascuţită îi fu înfiptă sub ceafă. Capul îi căzu în faţă, iar Van urmări cum materia cenuşie a creierului fu scursă în boluri. Când creatura începu să mănânce, Van căzu de pe ieşitură în groapă, cu faţa în jos. Rămase acolo nemişcat, ascultând bubuitul greu al tobelor, care dură ore în şir.

Mai târziu fu în stare să socotească, pornind de la timpul de când fusese capturat, că sacrificiul avusese loc în timpul lunii pline. Dar asta era mai mult o speculaţie, din moment ce nu ştia cât timp fusese inconştient după prăbuşirea peşterii. Acum, când mintea îi era atât de confuză, nu putea fi sigur că nu-şi pierduse abilitatea măsurării timpului. Durerea şi teama îl aduseseră în starea aceasta.

Resnick găsi că-i mai uşor să se aventureze în coridorul subteran, ba chiar să stea lângă celulă acum, când starea prizonierului se înrăutăţise. Ştia că greşeşte gândind la făptura aceea ca la un „prizonier", mai ales că era savant. Dar trebuia să accepte faptele: creatura îl îngrozea şi-i părea bine că se află în spatele zăbrelelor. Deoarece îl speria să stea în prezenţa ei, lăsase majoritatea experienţelor directe în seama altora. Cine ştie ce puteri mentale avea? Sau ce se întâmplă cu mintea ta când scotoceşte prin ea? Nervul optic trece periculos de aproape de centrul durerii, el ştia asta, dar Grady şi ceilalţi nu ştiau. Nu se îngrijorau, pentru că nu fuseseră blestemaţi cu cunoştinţele şi cu imaginaţia lui. De aceea, pe de o parte fu încântat când starea creaturii se înrăutăţi într-atât că nu mai reprezenta o ameninţare.

În ultimele zile făptura se mişca rareori, zăcea aproape tot timpul ghemuită pe saltea, dormind îndelung. Nu mai trebuia legată şi era hrănită intravenos. Sticla cu perfuzie se afla chiar lângă pat, iar tubul de scurgere se termina cu un ac înfipt în interiorul cotului. Uneori, când făptura se mişca, acul ieşea, iar cel de veghe la monitor declanşa o sonerie şi Grady sau Allen înjurau, deschideau celula şi înfigeau acul la loc. Nu mai avea rost să se facă experienţe, deci Resnick n-avea mare lucru de făcut. Era ca în zilele de altădată, din laboratorul de psihologie, când Van proiecta experienţe, iar Resnick bea cafea şi dezlega cuvinte încrucişate. Experienţa asta se transformase într-o pândire a morţii, dar putea s-o suporte, iar când se va termina, urmau să vină patologii să facă autopsia. Poate vor descoperi ceva tăind creierul făpturii în zeci de mii de felii cât foaia de hârtie. Acum n-aveau nimic, decât şiruri de numere, teorii vagi şi concluzii doar pe jumătate încheiate.

O dată irlandezul, Scanlon, care se apropiase atât de mult de creatură încât fusese transferat, veni în vizită. Resnick era la monitor şi astfel văzu reacţia când Scanlon se apropie de zăbrele. Umanoidul îşi săltă capul şi întinse braţul vlăguit, cu degetele răşchirate. Scanlon nu ajunse însă la ele, iar când plecă îşi vârî capul în camera de control şi ţipă că Resnick o să ardă în iad. Ciudat individ! Prea sensibil. Nu era făcut pentru ştiinţă.

De îndată ce auzi că Van este în viaţă, Matt ştiu că trebuie să-l elibereze. Nu-i datora nimic, dimpotrivă, Van era responsabil că-i atrăsese aici fără să fi

fost cinstit cu ei. Dar nu suporta gândul că se afla cineva la mila acelor bestii hidoase. Imaginea craniului lui Şarafidin îi bântuia mintea.

Şi mai exista un motiv: pistolul. Dacă-l luau şi găseau rezervele de muniţie ale lui Van, puteau să-l folosească pentru propria lor evadare. Kellicut avea dreptate – dacă-l lăsau acolo, va distruge echilibrul natural.

Dar cum să-l ia fără să fie prinşi? Oricât se chinuia, nu găsea nimic decât un plan vag să pătrundă în tunele prin peştera din spate şi să-l caute – o strategie destul de simplă.

Susan nu era convinsă că trebuie să încerce să-l salveze pe Van. Nu voia să facă un lucru evident imposibil, care putea avea consecinţe groaznice.

— Putem să-l luăm pe Genunchi-Rănit ca ghid, sugeră Matt pe când stăteau în umbrar.

— Avem nevoie de o echipă întreagă. Altfel, tu n-o să rezişti nici cinci minute.

— Ce înţelegi prin tu?

— Matt, nu-s de acord cu tine. Presupunând, o clipă, că ar trebui să încercăm, cum am face-o?

— Să-i pregătim pe cei de aici să lupte.

— Asta înseamnă să-i pregăteşti să facă rău, chiar să ucidă.

— Ştiu.

— I-ar schimba pentru totdeauna, ar transforma totul. Nu va mai fi un Eden.

— Susan, Edenul se va sfârşi oricum. Ai auzit ce-a spus Kellicut. E doar o problemă de timp până renegaţii îi vor distruge. Şi cred că unii vor să opună rezistenţă. Lucrurile s-au schimbat de la moartea lui Faţă-Lungă. Dacă ar lupta, ar avea o şansă.

— Şi crezi că profesorul a spus asta ca să te încurajeze? Nu ne-a trâmbiţat încă de când eram în anul întâi despre responsabilitatea socială a savantului de a observa fără a se amesteca?

— Pui opiniile profesionale ale lui Kellicut înaintea moralităţii omeneşti. Nu-l putem lăsa pe Van să moară.

— Ştiu. Şi eu cred acelaşi lucru, dar Kellicut ne-a învăţat că savantul nu trebuie să se gândească la individ.

— Susan, uită de ştiinţă. Gândeşte-te la religie. Dacă aceasta ne învaţă ceva, este că viaţa e sacră – orice viaţă.

Susan tăcu, iar Matt consideră că-i un semn de rezistenţă încăpăţânată. Continuă.

— Kellicut. Uneori mă întreb ce vrea. De ce se chinuie să le înveţe abilitatea asta?

— E un mistic.

— Rahat. E vorba de putere. Ţi-ai da seama, dacă nu te-ar avea la degetul mic. Asta-i din cauză că eşti încă studenta lui sau eşti încă iubita lui?

Susan nu se osteni să-i răspundă.

Susan se duse în pădure, plină de furie. E tipic, îşi spunea ea. Credeam că discutăm despre ştiinţă şi moralitate, iar el se întreabă doar dacă mă culc sau nu cu Kellicut. Rivalitate masculină stupidă.

Merse pe cărare până la cascadă şi rămase acolo mult timp, ascultând zgomotul apei. Se uită jos, în bazin, şi văzu, tresărind, că profesorul se afla acolo, stând pe stânci cu un grup de umanoizi. Îl urmări, intrigată. Kellicut stătea lângă ei, legănându-se încet, uneori închizând ochii, apoi deschizându-i. Umanoizii păreau încrezători. Îşi dădu seama deodată ce căuta profesorul acolo, de ce alesese un loc în care zgomotul apei acoperea orice sunet exterior. Era învăţătorul care învăţa de la elevi.

Adunarea aceea avea un aspect foarte privat, ilicit chiar. Susan se întoarse şi plecă spre sat. Furia ei împotriva lui Matt se risipise. Pentru prima oară, după ani de zile, se gândi la mica biserică din scânduri, în care se ducea în Oregon, pe când era copil.

Seara, în umbrar, îi zise lui Matt:

— Ai dreptate – nu în privinţa că aş mai fi iubita lui, ci că nu-s cu adevărat eu. Trebuie să-l salvăm pe Van.

Se îmbrăţişară, se sărutară. Iar când îi descheie un nasture de la cămaşă şi-şi plimbă mâna pe pieptul lui, bărbatul se întoarse spre ea şi-i mângâie ceafa şi spatele. Apoi îşi strecură mâna în şortul ei, simţindu-i fesele moi şi reci. Ea se rostogoli peste el şi-l sărută din nou. Matt simţi dorinţa copleşindu-l, dar rămase conştient de existenţa unui centru de rezistenţă, de prezenţa enervantă a altcuiva. Reuşi s-o depăşească, dar o simţi vag în timpul preludiului şi pe durata actului sexual. Simţământul unei conştiinţe străine nu-l părăsi decât târziu, pe când Susan se odihnea în braţele lui, cu părul încâlcit din cauza transpiraţiei, cu respiraţia liniştindu-se treptat. Apoi prezenţa dispăru ca o fantomă.

Matt se sculă, se îmbrăcă şi porni iute pe cărarea ce ducea în sat. Îl întâlni curând pe Kellicut, ce stătea rezemat de un copac. Pentru o clipă, ceva din înfăţişarea lui, fâstâcit că a fost descoperit, apoi ciudat de provocator, făcu să-i treacă prin minte lui Matt ideea ridicolă că Kellicut fusese cel care-i invadase creierul.

Pregătiseră o ambuscadă într-un luminiş din partea cea mai deasă a pădurii. Dinte-Lung şi Ochi-Albaştri stăteau într-o parte, Lancelot şi Genunchi-Rănit în alta, Matt şi alt tânăr, Băiat-Înalt în a treia, iar Susan, Levitic şi alţi câţiva înaintau cu zgomot spre ei, încercând să izgonească din ascunzătoare un animal care să cadă în capcana lor.

Matt şi Susan aleseseră cu atenţie ceata de vânători. Începuseră cu Lancelot, amintindu-şi de furia lui din timpul meciului de trântă. Genunchi-Rănit

avusese de-a face cu renegaţii şi preluase unele trăsături agresive de la ei. Apăruseră şi alţi umanoizi tineri care păreau să se mişte în aceeaşi direcţie acum, când Faţă-Lungă dispăruse şi ceilalţi vârstnici, mai slabi, îşi pierdeau dominaţia.

Aveau toţi ciomege şi lănci. Matt pierduse ore întregi căutând copăcei de lungime şi greutate potrivită, îi ascuţise şi le întărise vârful în foc. Instruirea umanoizilor în aruncarea lăncii fusese dificilă, pentru că nu înţelegeau sensul exerciţiului. Folosise un manechin din paie ca ţintă şi după un timp umanoizii intraseră în joc şi fuseseră în stare să nimerească ţinta din când în când. Totuşi nu era convins că ei înţeleseseră că ţinta simula un animal viu, care respiră.

La început, antrenamentele pentru război fuseseră şi mai dificile. Umanoizii paşnici acceptaseră greu conceptul de echipe, de două grupe opuse fără niciun motiv evident. Atunci Susan avu o idee trăsnet. Se duse în pădure şi se întoarse cu bulgări, apoi făcu într-o colibă o fiertură de ocru, cu care vopsi torsurile unui grup. La început Matt se opuse – se simţea ca într-o joacă de copii, zicea el – dar observă curând ce efect remarcabil aveau dungile de vopsea. Ideea devenise subit limpede şi trezise un instinct primitiv pentru luptă. Asta se întâmplase, presupuneau ei, din cauză că ocrul declanşase o asociere cu temuţii şi urâţii renegaţi. În linii mari înţelegeau că era vorba despre o bătălie. Ideea de inamic exista în stare latentă. Fusese nevoie doar să fie completată.

Iar acum, zgomotul de crengi rupte se apropia pe măsură ce hăitaşii veneau către ei. Deodată, Matt auzi un alt sunet printre celelalte, cel scos de un animal în goană, de frunzele şi crengile căzute sub copitele sale. Se uită spre Băiat-Înalt şi văzu că şi acesta ascultă. Ce gândea oare? Simţea adrenalina curgându-i prin vene, starea de anticipare, mintea care refuză orice preocupare exterioară, concentrându-şi energiile pentru a ucide?

Până atunci Matt încercase de două ori să-i înveţe să organizeze o ambuscadă şi de fiecare dată eşuase. Singura lance aruncată spre animal fusese a lui. Prima oară fusese o marmotă, iar arma zburase pe deasupra, fără s-o atingă. A doua oară fusese un cerb, care respinsese lancea lui Matt cu coamele şi o aruncase într-un trunchi de copac. Matt nu avea vreun motiv să creadă că acum va fi altfel, dar continua să încerce pentru că avea nevoie de piei.

Brusc, în poiană sări o capră sălbatică şi rămase nemişcată un moment, mirosind vântul, de parcă ar fi simţit pericol în jur. Matt îi văzu nasul negru agitându-se şi coarnele arcuite graţios spre spate. Se plasă într-o poziţie specială – ghemuit pe un picior, în poziţie de concentrare – şi încercă să trimită un mesaj umanoizilor, imagini de lănci şi sânge, cum încercase fără succes şi înainte. După care se ridică încet, uimit de cât de mult durează. Înălţă mâna dreaptă lent, o trase spre spate, şi aruncă arma cu toată puterea, trimiţând-o direct spre gâtul animalului. Pe când lancea era încă în zbor ştia că direcţia va fi

bună. Vârful ascuţit se înfipse în pieptul cafeniu al animalului. Capra sări înapoi, ameţită, apoi se răsuci din coapse. Lancea nu se înfipsese foarte adânc şi căzu pe sol. Dar animalul fusese rănit grav. Nu reuşi să fugă şi se prăbuşi pe picioarele din faţă. Încercă să se ridice, se prăbuşi şi se rostogoli pe-o parte. Matt nu-şi putu stăpâni un fior şi o izbucnire de mândrie vânătorească, moştenită din adâncul vremurilor. Când intră în luminiş, ceilalţi îl urmară, dar rămaseră un pic în urmă.

— Bine, bine, zise Susan, alergând, încă gâfâind. Tu Tarzan.

Capra sălbatică sângera pe gură, cu ochii împăienjeniţi, expirând puternic. Umanoizii se holbau. Trupul animalului avea o poziţie ciudată, atârna prea sus deasupra solului. Matt se aplecă şi răsturnă animalul. Văzu altă lance, înfiptă adânc în cuşca toracică, o rană din care curgea sânge. Se uită în jur surprins.

Doar un umanoid nu avea lance. Lancelot stătea cu umerii drepţi, cu un zâmbet pe figură. Susan şi Matt se priviră.

— El a făcut-o! exclamă femeia încet.

Ceilalţi rămaseră locului, nesiguri. Doi dintre ei dădură drumul lăncilor şi scoaseră un behăit strident, ca un ţipăt de disperare şi jale, apoi se întoarseră şi fugiră în pădure. Nu se întoarseră, dar Lancelot se uita la carcasă mândru.

Matt şi Susan deciseră să facă tabăra pentru noapte unde se găseau. Umanoizii strânseră lemne pentru foc şi le aprinseră cu jar adus de ei. Matt scoase un briceag şi începu să taie o pulpă, făcând incizii mici, să păstreze cât mai mult posibil din piele. Cu o lamă atât de mică era greu să taie carnea, trebui s-o spintece, iar mâinile i se înroşiră de sânge. Când ajunse la încheietura dintre femur şi pelvis, nu reuşi s-o despice cu briceagul, aşa că o sfărâmă cu o piatră ascuţită, apoi prinse piciorul sub genunchiul său şi trase puternic, rupând-o. Când se ridică şi se apropie de foc, ţinând osul ciopârţit cu ambele mâini, cu sângele curgându-i spre coate, umanoizii se dădură înapoi, cuprinşi de oroare. Îl urmăriră atent când puse osul între două crăci ce ardeau. Se auzi un fâsâit, urmat de mirosul cărnii pârlite.

Matt tăie o bucăţică şi o mâncă, îi dădu şi lui Susan, care mâncă, apoi oferi şi umanoizilor. Aceştia se holbară la bucăţile de came. Doi dintre ei refuzară s-o atingă, dar ceilalţi o luară şi o examinară la lumina focului. Dinte-Lung mirosi bucata, o atinse cu limba. Ceilalţi îl priviră când luă o feliuţă, pe care apoi o scuipă şi o ţinu între degete, ridicând-o la lumină ca pe o piatră preţioasă. Se uită la Matt – care mestecă iute altă bucată, ca să-l încurajeze – apoi puse feliuţa între dinţi şi muşcă. După câteva secunde, vârî şi restul în gură şi mestecă, cu titlu de încercare. Susan expiră, dându-şi seama că-şi ţinuse respiraţia. Şi alţii, în afară de doi, începură să mănânce.

În timpul nopţii, pe când Susan stătea trează, ascultând respiraţia calmă a lui Matt şi privind stelele, auzi zgomot de paşi şi sunet de vomitat. Erau mai mulţi? Ce nenatural e să mesteci carnea altui animal, s-o înghiţi, să-i simţi

sucul plin de sânge alunecând pe gât, reflectă ea. Ştia că umanoizii trecuseră Rubiconul şi că, indiferent ce s-ar întâmpla, viaţa nu va mai fi la fel în vale.

În dimineaţa următoare, Matt jupui capra. O întoarse pe spate şi, în timp ce Susan şi Dinte-Lung ţineau picioarele animalului în aer, folosi briceagul ca să facă o incizie de-a lungul pieii albe de pe burtă. Apoi alese o piatră mare, rotundă la un capăt cât să-i încapă în palmă, şi ascuţită la celălalt capăt, şi o vârî ca pe un satâr sub piele, desprinzând-o de viscere. Utiliză pietre ascuţite pentru a tăia bucăţi de carne şi a reteza ligamentele ce legau muşchii de oase. După câteva minute se oprea ca să-şi ascută uneltele, ciocnindu-le de altă piatră, scoţând aşchii din margine. Ceva-i atrase atenţia şi se opri. Alături, în grămada de oase, se vedeau aşchiile făcute de el. Văzuse sute de asemenea lucruri şi fusese foarte entuziasmat când le descoperise în aşezări din epoca timpurie a pietrei.

Se pregătiră să se mute în altă tabără. Urmau să înveţe cum să pună o capcană, decise Matt, poate o groapă cu un par ascuţit în ea. Avea nevoie de şase piei, suficiente ca grupul să poată intra în peşteră şi să nu fie identificat imediat ca fiind alcătuit din străini. Umanoizii se pregătiră să părăsească tabăra. Levitic şi Băiat-Înalt folosiră pielea să înfăşoare bucăţi mari de carne şi apoi o atârnară de o cracă pe care o duseră pe umeri. Tocmai părăseau luminişul, când Lancelot se întoarse şi îngenunche lângă capra despicată. Luă piatra satâr şi sfărâmă calota cranianã. Repetă mişcarea de trei, patru ori, iar Matt şi Susan fură şocaţi, până-l văzură desprinzând coarnele minunat curbate şi luându-le în spate: un trofeu.

Susan ştia când Levitic vedea prin ea. Senzaţia apărea deseori în timpul expediţiei de vânătoare, mai ales când erau despărţiţi, unul aproape de capătul liniei de marş, celălalt în coadă. Devenise chiar dependentă de simţământul acela familiar, de împlinire, care dura uneori doar un minut, două – un mod de a saluta, de a verifica dacă-i totul în regulă. Nu garanta că Levitic era sursa, dar avea această convingere din cauza modului în care se simţea atunci când se întâmpla – nu agresată, nu invadată, ci caldă, îngrijită.

Se întrebă dacă umanoizii îi puteau identifica pe cei din trib care intrau sau ieşeau din câmpul lor vizual. Evident că facultatea lor era mult mai complexă decât bănuiseră la început ea şi Matt. Poate implica o comunicare în două direcţii, poate era mai degrabă o comunicare la distanţă decât o vedere prin ochii altuia, ceva apropiat de percepţie extrasenzorială. Poate se reducea la simplă transmitere telepatică de imagini doar când traversa bariera dintre specii.

Se explicau astfel multe – în primul rând, de ce umanoizii nu aveau limbaj. Limbajul părea un mijloc de comunicare mai bun, pentru că se puteau transmite concepte abstracte şi putea fi scris, permiţând acumularea unui

compendiu al cunoştinţelor. Dar dacă umanoizii puteau face mai mult decât să transmită imagini, dacă simţeau şi gândeau ceea ce simţea şi gândea celălalt, atunci nu mai aveau nevoie de limbaj, pentru că exista o comunicare completă. Limbajul vorbit era doar o umbră palidă a unui mod de comunicare sublim şi perfect. În acest caz nu abilitatea de a comunica îl transformase pe *Homo sapiens* în realizarea supremă a naturii, ci *inabilitatea* de a comunica.

Susan se mândrea că-i o empirică, dar dorea să postuleze ceea ce nu fusese dovedit, deci nu elimina posibilitatea ca în starea lor primordială oamenii să fi posedat o facultate similară, pe care o pierduseră sau o abandonaseră. Poate, presupunea ea, mai avem încă urme de percepţie extrasenzorială, de aceea atât de mulţi oameni intenţionează s-o reînvie. Poate că fiind supus ei o poţi învăţa, aşa cum un copil care aude o limbă străină învaţă s-o vorbească. Dacă nu cumva o parte prea mare din creier se consumă în serviciul cuvintelor goale...

Îl întâlni pe Levitic pe o pajişte, sub soarele fierbinte, nu ştia dacă din întâmplare sau nu. Se apropie de el şi rămase la doi paşi distanţă, privind în ochii adânciţi sub fruntea exagerată. Puse mâinile pe umerii lui şi-l întoarse, astfel încât să n-o mai privească, apoi închise ochii. Nimic. Încercă iar, forţându-şi mintea spre exterior. Se simţea o adiere uşoară, iar ea se trase mai aproape, prinzându-l din spate, mirosindu-i duhoarea pătrunzătoare a părului şi sudoarea uscată de pe ceafă. Se dădu într-o parte şi privi peste umărul lui la iarba aurie, vălurindu-se, a pajiştei, la copacii de dincolo de ea, apoi închise ochii şi se concentra, dar pajiştea şi copacii nu apărură. Când se simţi împlinită, îi dădu drumul.

— Nu, spuse ea tare, ştiind că nu-i înţelege spusele, dar spunându-i oricum. Nu, eu vreau să fac.

Dar senzaţia caldă, familiară, continuă.

Întoarcerea în sat nu provocă nicio agitaţie, deşi se întorceau cu arme, pietre de tăiat şi piei. Amintindu-şi ce se întâmplase când adusese un singur peşte mort, Matt fu surprins până-şi dădu seama că sătenii fuseseră conştienţi de tot ce făcuseră vânătorii, în fiecare clipă.

Cu Kellicut fu altfel. Îi aştepta în peştera focului, tremurând de furie.

— Nu pricepeţi nimic? N-aţi învăţat nimic toţi anii ăştia?

— Ştiu ce vei spune, îl înfrunta Matt, dar ştim ce facem.

— Pe naiba! Îi învăţaţi să vâneze! Trebuia doar să observi! Nu înţelegi? Asta-i prima lege a ştiinţei! Observi şi *nimic altceva!* Nu te amesteci. Nu înveţi, nu schimbi, nu convingi! Ai priceput?

— E o situaţie diferită.

— Cât de diferită?

— E viaţa unui om în joc.

— Viaţa unui om! Nici măcar nu ştii cine-i cu adevărat!

— Un alt motiv să mă duc. Vreau să aflu.

— Şi ce-i viaţa unui om în comparaţie cu toate astea? arătă el spre sat, spre copaci, spre întreaga vale. O specie întreagă, o specie care a fost aici de mai multă vreme ca noi. Strămoşii noştri, pentru numele lui Dumnezeu!

— Poate că-l putem salva pe el şi proteja pe ei.

— Să-i protejezi de renegaţi, vrei să spui.

— Da.

— Asta-i ceea ce nu înţelegi. N-ar trebui să ai de-a face cu toată chestia asta. N-ar trebui să fii aici. E o lume primitivă, iar tu eşti un fel de călător în timp. Te amesteci şi distrugi totul!

— Şi tu ai făcut asta, Jerry, interveni Susan, folosind prenumele profesorului. Dacă aşa simţi, de ce i-ai făcut transfuzie lui Genunchi-Rănit?

— E altceva! răcni furios Kellicut. Un act care nu afectează viitorul speciei.

— Şi care te făcea să te simţi Dumnezeu, replică Matt.

Căută în buzunar, scoase fragmentul de craniu atârnat de lanţul de argint, pe care i-l dăruise Kellicut cu aproape două decenii în urmă, şi-l ridică, adăugând:

— Aşa cum, învăţându-ne te făcea să te simţi Dumnezeu. Sau luându-ne la săpături şi distribuindu-ne mici recompense. Sau culcându-te cu Susan.

Nu apucară să audă răspunsul lui Kellicut, pentru că în momentul acela Ochi-Întunecat ieşi din umbră, veni la ei, luă mâinile lui Matt şi Susan şi puse mâna lui peste ele. Greu de spus dacă gestul însemna o binecuvântare sau un blestem.

21

Înainte să pornească spre peşteră, Matt şi Susan îşi verificară pregătirile. Nu aveau atâta echipament încât să existe pericolul să uite ceva. Aveau nevoie să se pregătească psihic, iar aceste gânduri le ridicau moralul, hrănind iluzia că aveau un plan concret să-l salveze pe Van şi să scape întregi.

Aveau legături făcute din fâşii de haine, înnodate să ţină mai bine, legate în jurul gâtului, să le poată trage iute peste ochi. Asta fusese ideea lui Susan, care-şi amintise de ordinul din peşteră al lui Van, de a ţine ochii închişi. Susan credea că-i o manevră defensivă împotriva puterii adversarilor lor – un mod de a-i orbi momentan dacă erau prinşi la strâmtoare. Asta, în teorie, nu ştiau dacă mergea şi în practică.

Deciseseră să ia trei umanoizi cu care fuseseră în expediţia de vânătoare. Unul era Genunchi-Răni t, care ar fi putut să le fie ghid prin labirintul tunelelor. Matt şi Susan sperau ca el să priceapă care îi este misiunea, pe parcurs, pentru că nu-şi puteau închipui cum să i-o explice sau să-i ceară ajutor, dacă lucrurile n-ar fi mers bine. Lancelot, care era pe cale să devină un conducător tribal, trebuia neapărat să facă parte din grup. Adusese coarnele caprei sălbatice în sat, la pusese la intrarea în coliba sa cu vârfurile în praf, iar trofeul îi crescuse prestigiul în ochii celorlalţi, în special ai tinerilor. Levitic fusese al treilea, ales de Susan, care credea că va fi de folos din cauza deşteptăciunii sale. Odiseu al nostru, îi zicea ea.

Aceşti trei tovarăşi erau îmbrăcaţi în veşminte făcute din pieile pe care le strânseseră. Fusese o treabă grea, lungă, mai întâi să le facă, apoi să-i convingă pe umanoizi să le poarte. Matt folosise fâşii de intestin ca să coasă pieile, trecându-le prin găurile pe care le făcuse Susan cu o piatră ascuţită. O piele se punea peste cap, ca un poncho, atârnând liberă până în talie unde era strânsă tot cu intestine, în timp ce alta fusese folosită pentru nişte pantaloni grosolani. După cât îşi aminteau, aşa se îmbrăcau renegaţii. Veşmintele nu fuseseră strâns cusute, dar nici nu trebuia, singurul lor scop era camuflajul.

La început cei trei umanoizi refuzaseră să poarte pieile. Blănurile rămăseseră pătate de sânge şi miroseau a animal, ideea de a le purta era respingătoare. Matt şi Susan demonstraseră cum se purtau, dar fără urmări. În cele din urmă Matt luă pielea caprei şi mimă o vânătoare, aruncând-o într-un tufiş şi aruncând lancea în ea. Apoi i-o prezentă ceremonios lui Lancelot şi i-o puse pe umeri, aşa cum un curtean ar fi prezentat regelui o robă. Lancelot o primi grav şi curând acceptară pieile şi ceilalţi, mişcându-se stângaci, privindu-şi trupurile, uitându-se unii la alţii.

Primiră arme. Lancelot avea lancea ce-l făcuse vânător, iar Susan făcuse ciomege pentru Genunchi-Răni t şi Levitic, alegând ramuri grele cărora, folosind o secure din piatră, le rotunjise capătul şi le netezise mânerul. Trudise ore

întregi la ele, înconjurată de un cerc de umanoizi care-i urmăreau tăcuţi mişcările.

În rucsacul său, Matt împacheta un colac de funie şi câteva unelte simple din piatră. Lanterna ar fi fost nemaipomenită, dar rămăsese în peşteră. În locul ei urmau să folosească torţe făcute din crengi şi paie. Matt nu dormise o mare parte din noaptea dinaintea plecării, din cauza grijii. Erau prea multe necunoscute. Şi dacă puterea de percepere de la distanţă a renegaţilor era mai sofisticată decât anticipau ei? Dacă funcţiona ca un sistem radar, înregistrând orice prezenţă nouă din momentul apariţiei acesteia? Şi dacă renegaţii îi descopereau, îi atrăgeau în fundul bârlogului lor şi foloseau comunicaţiile lor superioare pentru a închide orice cale de scăpare?

La marginea satului, Matt şi Susan se întoarseră să privească în urmă. Ceata amărâtă, ce se chinuia în blănuri, ar fi arătat caraghios în alte circumstanţe. Câţiva săteni se uitară la ei cum pleacă. La distanţă, lângă un copac, de parcă ar fi făcut parte din el, stătea Ochi-Întunecat. Susan îi făcu semn cu mâna, ştiind că nu-i va răspunde şi nici nu-i va înţelege gestul. Ceea ce se şi întâmplă.

Când ajunseră la marginea terenului pentru înmormântare, umanoizii refuzară să păşească mai departe. Susan încercă să le arate că intenţionau doar să treacă, dar umanoizii se încăpăţânară şi refuzară să se clintească. Atunci se uită în faţă. Trei vulturi se roteau pe cer, alţii priveau pe crengile goale din apropiere, cu smocuri zburlite de pene negre şi albe sub pliscuri, ca nişte favoriţi. Apoi Susan tresări: doi îngrijitori de morminte, siluete fantomatice în alb, stăteau la doar zece metri de ei, cu albul ochilor pierzându-se în albul cretei care le acoperea trupurile. Se întinsese o tăcere nepământeană, se auzea doar bâzâitul îndepărtat al insectelor. Nimic nu se clintea în interiorul acelei zone a morţii, delimitată la fel de clar de parcă râul Styx ar fi curs la marginea ei, cu excepţia păsărilor mâncătoare de cadavre ce se lăsau purtate leneşe de curenţii de aer.

— Nicio speranţă, zise Matt. Nu vor trece.

— S-o luăm înainte, poate se ţin după noi. Sau o luăm pe drumul lung, ocolitor.

— Mai bine ocolim.

Matt o luă de mână şi porniră, lăsând terenul de înmormântare în dreapta. Umanoizii se holbară spre teren bănuitori, de parcă pământul s-ar fi putut deschide oricând să-i înghită. Matt murea de ciudă, pentru că ar fi trebuit să prevadă posibilitatea ca tovarăşii lor să dea înapoi, mai ales după ce făcuse prima vizită aici, în urmă cu câteva săptămâni. Ocolul urma să adauge ore la drum, să-i obosească înainte să ajungă la intrarea în peşteră.

Se opriră de trei ori să se odihnească. Umanoizii nu păreau obosiţi şi, privindu-i cu obiectivitate, Matt fu impresionat de superioritatea lor fizică – picioare îndesate, puternice ca nişte coloane, umeri uriaşi şi mâini groase,

sprâncene care serveau pentru ancorarea muşchilor puternici ai fălcilor. Erau făcuţi pentru luptă, iar dacă, cu multe secole în urmă, neanderthalienii ar fi avut pofta de a risipi sângele oamenilor, ne-ar fi dat deoparte de mult. Nu aveau nevoie decât de-o fărămă din păcatul originar. Se uită la Genunchi-Zdrobit a cărui frunte tăiată aproape se vindecase, lăsând o cicatrice roşie sucită, urâtă, de la baza scalpului la sprânceană. Semnul lui Cain? Matt se potoli: nu era momentul să se transforme în filosof cu capul în nori.

Peştera pătrundea vertical în stâncă, o gaură gigantică în faţada de piatră înaltă de şapte metri. Se apropiară de ea dintr-o parte, cu Matt în frunte şi Susan în urma umanoizilor, pentru eventualitatea că aceştia ar da înapoi. Dacă ar fi făcut asta, n-avea idee cum ar fi putut să-i oprească, dar simţea că-i un lucru înţelept să stea cu ochii pe ei. Ştia că se temeau. Levitic o „citea" des, speriat.

Matt se strecură cu grijă spre gura peşterii. Beznă totală. Se uită în jos şi văzu grămezi mici de pietre răspândite la intrare. Poate un semn bun, pentru că ar fi fost date la o parte dacă ar fi fost o intrare principală pe acolo. E doar uşa de la bucătărie, gândi el, folosită de câte ori vreo creatură voia să facă un raid prin trib, după o nevastă sau un sclav. Simţi că-l cuprinde spaima. Ura întunericul şi se simţea claustrofobic la ideea de a pătrunde sub pământ, o fobie care fusese provocată de salvarea lor ca prin urechile acului cu câteva săptămâni înainte. Trase aer în piept şi intră.

Ceilalţi îl urmară, unul câte unul. Un start bun, îşi zise, şi simţi bezna apăsându-i ochii. Zăboviră un moment la intrare, să se orienteze. În semiîntuneric, Matt îl privi pe Genunchi-Zdrobit Figura lui părea inexpresivă – sau avea poate o expresie pe care Matt nu reuşi s-o descifreze – dar părea că se controlează. Impulsul de a fugi trebuie să fie universal, îşi închipui Matt. Dacă avea dreptate, atunci Genunchi-Zdrobit părea un individ calm. Se putea ca umanoizii să-şi folosească facultăţile pentru a cerceta drumul dinaintea lor, aşa cum un copil din Noua Anglie încearcă gheaţa de pe lac aruncând pietre în faţă. Dar cum vor reacţiona când o piatră va da de pericol?

După ce pupilele li se dilatară, Matt şi Susan descoperiră, uşuraţi, că nu se aflau în întuneric complet. La început peştera li se păruse ca o groapă neagră, dar după vreo zece metri se curba spre stânga. Vedeau acum că peretele opus sclipea slab din cauza luminii reflectate, probabil de la torţele de dincolo de cotitură. Tunelul era enorm, ca o sfredelire uriaşă ce pătrundea direct în interiorul muntelui. Îl lăsară pe Genunchi-Zdrobit să meargă în faţă, sperând că va accepta rolul de ghid.

— Până aici, totul bine, şopti Matt.

— Mda, până aici, replică ea, cu voce nesigură.

Când ajunseră la cotitură, Genunchi-Zdrobit înaintă fără urmă de ezitare. Ajunseră într-o cavernă imensă, luminată de torţe şi mărginită cu depuneri în formă de ţurţuri, din carbonat de calciu, ridicate în decursul mileniilor. Terenul din mijloc era liber, sub un tavan ce se ridica în centru, ca un cort de circ. Stâncile din jur fremătau de viaţă: lilieci, care aveau cuiburile în crevasă, zburau în jur frenetici, planând către intruşi de parcă ar fi lansat bombe asupra lor. Matt şi Susan începură să tremure, vedeau aburul propriilor răsuflări. Căldura neobişnuită din valea craterului, egalizată de curenţii geotermali de aer, rămăsese în urmă, iar trupurile lor căzuseră pradă frigului de la altitudinea aceea. Aprinseră torţele pe care le aduseseră de la cele din peşteră.

Traversară spaţiul liber şi ajunseră la un perete cu trei tuneluri. Începea adevăratul labirint şi sperau că Genunchi-Zdrobit se va descurca şi-i va conduce în vizuina Minotaurului. Umanoidul alese tunelul din mijloc. Acesta se îngustă curând şi se continua cu o pantă abruptă, lucru logic din moment ce sanctuarul central către care se îndreptau se afla sus în munţi. Mersul deveni greoi. Pe jos se strânseseră pietre, uneori ascensiunea semăna cu o căţărare printr-un jgheab plin cu cărbune. Mai rău pentru Matt era faptul că înălţimea culoarului scădea şi fu nevoit să se aplece. Simţi claustrofobia strângându-i inima zdravăn şi avu nevoie de toată puterea voinţei pentru a continua să meargă. În cele din urmă tunelul se lărgi, putură să meargă iar drepţi. Torţele ardeau slab, oxigenul fiind rarefiat.

Apoi, deodată, după cincisprezece minute, umanoizii îngheţară. Se uitară în faţă nesiguri, după aceea se întoarseră spre el, iar de data asta Matt interpretă fără greutate emoţia de pe trăsăturile lor. Era frică. Se apropia ceva, dar când ascultă auzi doar vâjâitul îndepărtat al vântului.

— Am trecut pe lângă o adâncitură cu puţin înainte, şopti Matt. Să ne întoarcem şi să ne ascundem acolo.

— Şi ei?

— Mai bine să ne despărţim. Dacă stăm la un loc, renegaţii ne vor „citi" mai uşor. Iar tovarăşii noştri sunt protejaţi de deghizare.

— Bine.

Se retraseră şi găsiră adâncitura. Mai încolo se afla o încăpere laterală, unde-i lăsară pe cei trei umanoizi cu torţele, rugându-se să pară destul de banali ca să nu trezească nicio bănuială. Matt şi Susan îşi traseră legăturile pe ochi şi aşteptară, cu trupurile înghesuite în spaţiul redus. Nu avură mult de aşteptat, auziră curând târşâitul creaturilor.

Susan închise ochii sub legătură şi încercă să-şi golească mintea. Matt o cuprinse în braţe şi o strânse când zgomotul deveni mai puternic. Creaturile se aflau doar la o jumătate de metru de ei, chiar dincolo de peretele de stâncă. Susan le auzi respiraţia şi zgomotul puternic al tălpilor pe podeaua peşterii. Îl strânse pe Matt şi mai tare. În cele din urmă zgomotele se reduseră, după ce

creaturile trecură şi se îndepărtară. Susan îşi scoase legătura. Mirosul îi umplu nările. Fuseseră atât de aproape că ar fi putut să-i atingă. Altă senzaţie îi pătrunse în minte, împlinirea familiară. Levitic lua contact cu ea în momentul groazei lui, exact cum făcuse Matt. Rămase cu ochii deschişi şi-l primi complet, rămânând nemişcată secunde întregi, în timp ce Matt îi strângea trupul. În cele din urmă se relaxă şi zise:

— Gata. Sunt în siguranţă.

Matt o privi îndelung, cercetător.

Reunit, grupul îşi continuă drumul, cu Genunchi-Zdrobit în frunte. Urcară o jumătate de oră, trecând pe lângă camere mici şi alei ce duceau spre cuibuşoare tihnite, în care se aflau vetre şi blănuri întinse pentru dormit, dar din fericire nu întâlniră alte creaturi. Apoi şuieratul uşor al brizei făcu loc unui vâjâit pe care-l auziseră cu săptămâni în urmă, ca zumzăit ce suna din mii de aripi din interiorul unui stup.

Genunchi-Zdrobit se opri pentru un moment, înlemni când se concentra, apoi se ghemui şi se vârî într-un tunel atât de mic, că trebui să se târască. Lui Matt i se păru un mormânt. Se curba în sus ca un cămin, şi urcară pe el folosind ieşiturile existente, până ieşiră pe o platformă de deasupra imensei peşteri centrale. Sub ei se afla viesparul.

Peste tot, pe podeaua peşterii, în orice colţişor şi fiecare ungher, creaturile se mişcau într-un tumult de activitate care le tăie răsuflarea. Găteau, preparau piei, făceau unelte, tocau carne, se regulau, dormeau, mâncau – o colonie completă de bărbaţi, femei şi copii primordiali. Matt văzu prunci alergându-se în jurul vetrei. Într-o parte, o femeie se ghemuise în faţa unei piei curăţate, ţinând-o cu ambele mâini, mestecând-o cu muşchii puternici ai fălcilor. Părea să facă burdufuri pentru apă. Altă femeie din apropiere sparse o piatră, apoi o aruncă peste o grămadă de alte pietre. Susan avea dreptate, îşi zise Matt. Aici sunt mai multe femei decât în vale. Pun pariu că au fost răpite în timpul raidurilor.

Închis acolo, zgomotul era formidabil. Fumul din vreo zece focuri le înlăcrima ochii şi era cald ca într-o oală sub presiune. Privind în jos la toate, doar de la zece metri deasupra coamelor de păr ca pâsla, Matt simţea că asistă la naşterea civilizaţiei, la momentul în care strămoşii noştri s-au îndreptat de la existenţa brută de maimuţe solitare către splendoarea şi rigorile comunităţii şi ale hărniciei. Dar, din alte puncte de vedere, colonia era încă scufundată în sălbăticie. Înălţându-se în centrul peşterii uriaşe se afla sculptura zeului răuvoitor, în formă de cap de urs, iar lângă el, zidul de cranii umane.

Fusese adăugat ceva nou la zid, capul unui bărbat caucazian. Matt se sili să-l examineze, gândind la început că putea fi al lui Van, dar chiar de la distanţă îşi dădu seama că trăsăturile difereau, că nasul era prea lung.

— N-avem mult timp, îi şopti el lui Susan. Trebuie să-l găsim pe Van înainte să ne simtă.

Susan nu-i răspunse, aparent captivată de imaginea incredibilă din faţa lor. Matt îi urmări privirea şi descoperi silueta la care se uita. Cum de n-o observase? Kee-wak se afla în mijlocul gloatei, cu un cap mai înalt decât ceilalţi, iar când înainta, ceilalţi se dădeau la o parte, fugeau ca nişte câini biciuiţi, plecând capetele şi adoptând o poziţie inconfundabilă de subordonare. Individul era o figură extraordinară, un conducător înnăscut. Partea superioară a torsului îi fusese împodobită cu linii şerpuite, roşii şi negre, care-i înconjurau muşchii cu modele ca de amprentă digitală, iar părul îi atâma în cozi lungi, înzorzonate cu mărgele. Gura fusese înconjurată cu vopsea roşie, care arăta ca sângele. Pe când mergea, legăna capul lent dintr-o parte în alta, în acea mişcare ciudată de şopârlă ce rămăsese întipărită în amintirea lui Matt de la confruntarea din zăpadă cu Rudy.

— Ia te uită, şopti Susan, are pistolul lui Van la gât!

Da, tocul pistolului îi atârna către abdomen, atingându-i uşor muşchii bine conturaţi.

Kee-wak ridică privirea şi începu să se uite în partea de sus a peşterii. Imediat, Matt şi Suan îşi puseră legăturile pe ochi şi se traseră înapoi, întinzându-se pe terasă.

Susan îl simţi pe Levitic intrând în mintea ei şi ştiu, după câteva secunde, că pericolul trecuse. Ridică legătura şi privi dincolo de marginea platformei. Kee-wak părăsise peştera. Mai privi activitatea frenetică un moment, înainte să ia o decizie.

— Matt, trebuie să găsesc camera aceea sacră. Vreau să privesc din nou Enigma din Khodzant.

— Ai înnebunit?

— Trebuie. Nu vezi? Înseamnă ceva. Nu ştiu de ce, dar simt că există un fir, ceva care ne poate ajuta să înţelegem.

— Susan, n-avem timp. N-o să te poţi întoarce.

Se gândi la o mulţime de alte argumente şi se pregătea să i le spună, când Genunchi-Zdrobit se ghemui lângă el, îşi duse degetele la tâmplele lui şi-i întoarse fără menajamente capul, obligându-l să se uite într-un colţ. La capătul îndepărtat al peşterii era o groapă, iar în ea văzu capul lui Van apărând pentru scurt timp, dispărând, apărând din nou. Mergea în cerc, ca un animal în cuşcă. Chiar de la distanţa aceea Matt observă o zmucire bizară, rituală, în mişcările lui Van, ceea ce-l făcu să se întrebe dacă nu cumva înnebunise.

Cântări bine situaţia. Două creaturi cu ciomege stăteau ghemuite nu departe de groapă. Puteau fi paznici, din moment ce groapa nu părea chiar atât de adâncă încât să nu se poată ieşi din ea, dacă te străduiai. Pe faţada de stâncă, spre stânga, era o lespede imensă, care putea fi zidul exterior al unei treceri. Oricum, putea oferi oarecare adăpost dacă Matt ajungea acolo. Avea o

funie lungă de doi metri, cu noduri la jumătate de metru, pe care putea s-o coboare lui Van. Dar dacă voia să reuşească, trebuia să fie atent la paznici. Avea nevoie de o diversiune, altfel nu putea să scape de puterile lor paranormale. Simţea că avusese noroc că ajunsese până acolo.

Matt se trase înapoi pe terasă şi-şi dădu seama cu groază că Susan dispăruse. Fu atât de şocat, încât abia băgă de seamă că dispăruse şi Levitic.

După ce hoinăriseră prin zăpadă, către zonele mai joase ale muntelui, cele cinci creaturi purtând piei de animale ajunseră la un morman de pietre şi fură imediat atrase de strălucirea metalului. Se apropiară de grămadă bănuitori, de parcă ar fi fost o capcană, oprindu-se la fiecare pas ca să se uite cu ochii interiori în toate direcţiile. Nu descoperiră niciun semn de viaţă.

Încet, cu grijă, unul dintre ei atinse o piatră. Nu se întâmplă nimic. Luă altă piatră, iar movila se prăbuşi, scoţând la iveală NOMAD-ul lui Van. Creaturile se zgâiră la cutia neagră cu margini metalice care luceau în razele soarelui. Nu mai văzuseră un asemenea obiect straniu.

Se temeau, pentru că ştiau ce înseamnă momeală. Cu multă vreme în urmă, vânătorii din tribul lor descoperiseră cum să atragă animalele spre propria lor pieire. Una dintre creaturi se aplecă şi mirosi obiectul, după care se trase înapoi iute, de parcă ar fi fost pălmuită. Simţise miasma acră a duşmanului.

Altă făptură ridică măciuca în aer şi o coborî, izbind computerul într-o parte, aruncându-l de pe piedestal şi zvârlindu-l pe creasta stâncii. Al treilea se aplecă, ridică obiectul, ţinându-l departe de trup, apoi îl cără vreo şapte metri, până la marginea ravenei. Se aplecă şi-i dădu drumul, iar calculatorul căzu mult timp. În cele din urmă se auzi un trosnet îndepărtat undeva, jos.

În încăperea sacră, Susan stătea înlemnită în faţa pictogramei. Tremura de teroare. Şi mai interesant, lucru de care nu-şi dăduse seama de la început, era o altă senzaţie. Contracara teama şi-i turna un balsam bizar prin sistemul nervos, un soi de extaz produs de puterea curată a siluetelor şi culorilor împrăştiate în faţa ei pe peretele peşterii.

Văzuse multe picturi din peşteri, imagini de antilope, bouri, boi moscaţi, uneori strălucit pictate. Fusese printre cei câţiva savanţi cărora li se permisese să intre în peşterile ce se fărâmiţau de la Altamira, din munţii Cantabrici, din nordul Spaniei, chiar făcuse schiţa camerei cu pictura de bizon, aşa-numita Capelă Sixtină a artei cuaternare. Fusese profund emoţionată de desene, dar în aprecierea estetică se amestecase uimirea antropologică: imaginarea sufletului omului din paleolitic care se simţise chemat să combine pigmenţi naturali cu grăsime animală şi adusese vederii forma permanentă, trasând coamele curbate sau spinarea arcuită. Puterea venea din trăirea contactului cu acel suflet de peste douăzeci şi cinci de mii de ani. Dar aici era altceva. Pictura

aceasta era măiastră în sine. Susan se minuna de talentul acelei mâini necunoscute care folosise atât de perfect cărbunele pentru a contura siluetele în negru, care folosise umflătura naturală a stâncii pentru a da adâncime siluetelor, care scosese mişcare şi lumină dintr-un material atât de inert şi de greu. Acesta era produsul unei măreţii artistice, al unui Michelangelo preistoric. Dar care fusese subiectul care inspirase acest geniu?

Ştia că nu dispune de mult timp. Pipăi legătura pentru ochi cu un gest nervos, să se convingă că o avea la gât. Să şi-o pună? Va şti dacă este „citită"? Dar dacă atunci va fi prea târziu? Creaturile vor şti unde se află? Se dădu înapoi, ca să cuprindă întreaga pictogramă, ce reprezenta un soi de poveste. Figurile din panouri diferite erau angajate în acţiuni şi în ceea ce păreau a fi bătălii, dar panourile nu respectau o secvenţă liniară. Trebuia să le rearanjeze mental. Oricum, nu avea timp să facă o schiţă.

Regreta că nu-şi aminteşte mai mult din ce auzise despre Enigma din Khodzant, în zilele studenţiei. De fapt, Kellicut fusese cel care făcuse o prezentare – una umoristică, despre fundăturile din arheologie. O fundătură! Cine ar fi crezut că o să-şi rişte viaţa încercând să rezolve ghicitoarea? O privi de sus în jos, de la stânga la dreapta şi de la dreapta la stânga. Aceştia erau războinici în două grupuri, lucru clar, iar aici ochi deschişi detaşaţi, care păreau că plutesc în copaci – simboluri ale morţii. Se duse şi se uită de aproape la panou. Războinicii uneia dintre grupe aveau frunţi proeminente, evident neanderthalieni, cealaltă grupă cu şolduri înguste, cu capete rotunde şi bărbie ieşită în afară: *Homo sapiens.* Păreau a purta război într-o perioadă lungă de timp, pentru că nu fusese reprezentată o luptă, ci două sau trei. Aici era o adunare sau pregătirea uneia – un fel de tratative de pace? – iar cele două grupe păreau să se apropie una de cealaltă cu armele aruncate în lături. Apoi unui grup – neanderthalienii – i se întâmplă ceva.

Susan nu ştia că exact în acel moment, departe, în peşteră, Kee-wak simţi o formă noroasă în cap şi interveni o viziune de moment. Tabloul apăru pentru scurt timp în faţa ochiului său interior. Umanoidul se opri şi înălţă capul, dar imaginea dispăruse.

Susan simţi un val de teamă şi puse legătura pe ochi, încercând să-şi amintească ce panouri nu erau cunoscute în afara acestei camere. În pictură apărea luna, deci probabil cronologia fusese stabilită prin fazele lunii. Se strădui să-şi amintească imaginea Enigmei din Khodzant pe care o văzuse în clasă, cu mulţi ani în urmă. Putea lipsi fragmentul de jos din dreapta? Decise să rişte o privire rapidă şi se duse să stea în faţa acelei porţiuni din pictură. Trase legătura şi se uită. Un panou se găsea chiar în faţa ei, iar ceea ce văzu nu mai văzuse până atunci: o creatură stând singură, privind în sus, în timp ce în jurul ei cădeau pietre sau altceva – obiectele aveau codiţe ca meteoriţii, pentru a

sugera mişcare în jos. Făptura avea gura deschisă şi trăsăturile strâmbate de furie, de parcă şi-ar fi dat seama de un adevăr amar sau ar fi fost martoră la un act satanic. Artistul prinsese perfect emoţia. Susan se lăsă captivată şi privi pictura câtva timp.

Kee-wak îşi dădu seama, de îndată ce viziunea reveni. De data asta nu greşea. Trimise iute patru paznici în camera sacră.

22

Resnick ştia că făptura era pe moarte. Nici nu era greu să-ţi dai seama. Perfuziile nu fuseseră de niciun ajutor, încetase practic să se mişte, respiraţia devenise neregulată. Aduseseră în celulă un aparat de monitorizare a inimii şi un electroencefalograf şi i le conectaseră, după ce-i răseseră petece în formă de semilună la tâmple şi pe piept pentru a prinde electrozii. O cameră de luat vederi fusese orientată asupra ecranului mic, verde, din colţ. O linie albă trasa mereu acelaşi model, nu un vârf mare cu vârfuri mai mici, ca la oameni, ci o serie de vârfuri şi platouri ce-i aminteau lui Resnick de un şir de zgârie-nori dintr-un oraş mare. Mai reduseseră drastic şi semnalul de alarmă, din cauză că bătăile neobişnuite ale inimii creaturii o pornea tot timpul.

Nu se mai îngrijeau să încuie uşa celulei, iar acest lucru îl făcuse pe Resnick să se simtă mai bine, de parcă el ar fi fost încuiat acolo tot timpul. Spălaseră pe jos în celulă, iar duhoarea nu mai era atât de groaznică, deşi plutea încă în aer, mai ales lângă pat. Acum până şi Resnick se aventura până în apropiere, plin de mândrie profesională şi pretinzând faţă de ceilalţi că făcuse acest lucru de la început, chiar şi când făptura l-ar fi putut azvârli de pereţi. Decisese să fie fatalist în privinţa morţii acesteia. Adevărat că nu mai puteau face alte experienţe, poate nu vor extrage nimic folositor din toate tabelele şi fragmentele de observaţii. Dar poate aşa era mai bine, poate creatura nu fusese făcută să trăiască printre oameni – la urma urmei, era primitivă – iar autopsia le va spune multe din ceea ce doreau să ştie.

Grady intră în celulă lângă el, şi Resnick se simţi şi mai bine. Creatura zăcea inertă, nu putea fi trează, dar nu puteai să ştii niciodată cu siguranţă.

— Vine? întrebă Resnick.

— Poate să sosească oricând.

Fusese ideea lui Resnick să trimită după Scanlon. Se felicită c-o avusese. Acum treaba depindea de sentiment mai mult decât de orice altceva. Scanlon făcuse descoperirea cea importantă. Scanlon fusese mai apropiat de creatură decât oricine. De aceea Scanlon merita să asiste la moartea ei. Ca şi cum ar fi asistat-o un preot sau cineva din familie. La urma urmei, gândi Resnick, asemenea gesturi ne deosebesc de animale.

Auzi o uşă de maşină trântindu-se, apoi uşa din faţă deschizându-se, după aceea zgomot de paşi care se apropiau, iar după un moment apăru Scanlon. Arăta foarte afectat.

— Nu fi îngrijorat, mai avem timp, îl sfătui Resnick, cu tonul unui medic.

Scanlon nu-i acordă atenţie şi se duse direct la creatură, ridicându-i braţul păros.

— Iisuse, ia te uită! exclamă Grady, urmărind imaginea de pe ecranul monitorului.

Resnick privi şi văzu că linia în formă de zgârie-nori se modificase. Se mişca mai iute, vârfurile erau mai mari. Se uită apoi la făptură şi nu-i veni să creadă ceea ce văzu. Fiinţa deschisese ochii, privind direct în ochii lui Scanlon şi păru chiar că ridicase mâna un pic. Resnick se dădu înapoi instinctiv şi se strecură către uşa deschisă a celulei. Ciudat, privirea aceea nu păruse prietenoasă. Dimpotrivă.

Apoi capul creaturii căzu înapoi, de parcă fuseseră tăiate nişte fire invizibile, iar alarma sistemului de monitorizare sună puternic. Linia de pe ecran o luă razna, urcând şi coborând neregulat, apoi încetini. Scanlon căzu pe podea. Resnick crezu că-şi exagera emoţia şi se pregătea să-i facă scandal, când se uită mai bine şi-şi dădu seama că Scanlon, care acum se zvârcolea, se ţinea de tâmple, în chinuri.

Resnick privi iar creatura. Murise, iar linia ca un oraş de pe ecran dispăruse.

Susan îşi dădu seama că lucrurile mergeau rău. Ceva mai puternic decât instinctul o avertizase că prezenţa ei din camera sacră fusese detectată. Apoi se ivi dilema: să folosească legătura pentru ochi, pentru a înşela puterile telepatice ale umanoizilor sau să fugă? Şi cum să scape dacă nu vedea?

În fracţiunea de secundă în care îşi formulase întrebarea, văzu o urmă de mişcare în cealaltă parte a camerei, o imagine fugară de piele de animal în spaţiul dintre stalagmite. Înainte însă s-o cuprindă panica, simţi un contact mental liniştitor, care-i spunea că nu are de ce să se teamă. Silueta care ieşi la iveală era a lui Levitic. Avu chef să alerge spre el şi să-l ia în braţe, dar uşurarea nu dură mult, văzu din starea lui de agitaţie că şi el ştia că pericolul era aproape.

Levitic o conduse într-un tunel lateral întunecos. Susan pipăia cu o mână peretele de stâncă, cu cealaltă ţinea mâna umanoidului în timp ce acesta înainta. Deşi degetele lui erau scurte, aveau puterea unor gheare de vultur. Urcau de-a lungul unei cărări ce urma o pantă şi care părea a fi o cale de trecere puţin folosită. Din când în când, Levitic se oprea pentru scurt timp şi, deşi nu-l vedea, Susan ştiu că citea calea din faţă, testând-o cu radarul său psihic, încercând să aprecieze riscurile.

După cinci minute, Susan auzi zgomote apropiindu-se. Se întoarse să fugă, dar umanoidul o ţinu strâns de mână şi nu putu scăpa. Încercă să-şi tragă degetele, dar încleştarea fu gata să-i rupă oasele. Atunci se rezemă de perete şi aşteptă. Auzea creaturile venind, dar nu vedea nimic. Simţi trupul lui Levitic în faţa ei şi se întrebă dacă acesta plănuia o ambuscadă. Închise ochii şi-şi ţinu răsuflarea. Ajunseră doar la câţiva paşi...

— Susan, slavă Domnului!

— Oh, Matt!

Simţi, în întuneric, braţul lui în jurul ei, îi simţi mirosul familiar. Levitic o ţinea încă de mână. Genunchi-Zdrobit şi Lancelot erau şi ei acolo.

— De ce naiba ai plecat aşa?

— Trebuia să mă uit încă o dată, să văd scena finală a ghicitorii.

Nu era timp de discuţii despre Enigmă.

— Ascultă, îi zise Matt, grăbit. Li se întâmplă ceva. Sunt cuprinşi de frenezie.

— Cred că ştiu despre ce-i vorba. Kee-wak a simţit că am fost în cameră.

— Nu, nu-i asta şi nici vreo stare de urgenţă. Parcă ar fi aflat o ştire rea – toţi deodată. Mi-a amintit de felul în care a reacţionat tribul când a murit Faţă-Lungă. Cred că o creatură a murit – sau a fost ucisă.

— Şi ce-o să facem?

— Ceea ce am venit să facem, răspunse ferm Matt. Să stăm împreună, nu mai pleca iar la plimbare.

Continuară să urce panta, urmându-l pe Genunchi-Zdrobit, care părea să ştie exact unde merge.

Chiar înainte să audă zgomotul, Van ştiu că pierduse. Poate dacă ştii că pierzi nu pierzi cu adevărat, se consolă el. Spuse asta cu voce tare – ce diferenţă era dacă vorbea cu voce tare? Oricum jigodiile nu-l înţelegeau. Dar oamenii care înnebunesc ştiu, la un anumit nivel, că înnebunesc. Atunci cunoaşterea nu înseamnă nimic, nu te apără. Într-o asemenea situaţie nu te apără nimic. Cine să te ajute când stai neajutorat în fundul unei gropi, prins în capcană ca o furnică?

Van îşi aminti de zilele studenţiei şi de maimuţele din cuşti, cu care făcea experienţe. Cât de impresionant era să treci pe lângă cuştile de sârmă în care se găseau primatele pe jumătate nebune! Se retrăgeau, ţipând îngrozite, uneori acoperindu-şi capetele cu labele, alteori legănându-se şi sugându-şi degetele. Îşi amintea în mod special de una, care se plimba în cerc, întotdeauna în aceeaşi direcţie, întotdeauna cu aceeaşi viteză, sucindu-şi umerii când cotea exact în acelaşi fel de fiecare dată. Pe când o privea, Van ştia că avea de-a face cu nebunia, că mişcările rituale erau, simultan, un mod de a ţine nebunia la distanţă şi un mod de a se preda acesteia. Maimuţei îi rămăsese doar energia maniacă. Era singurul răspuns raţional-iraţional. Acum se simţea şi el astfel.

Îi era frică să doarmă. De fiecare dată când încerca, retrăia chestia aceea ciudată, Cheyne-Stokes, cu respiraţia. Începi să cazi în inconştienţă şi, tocmai când începi să te cufunzi, respiraţia ţi se întrerupe şi ieşi la suprafaţă, căutând aer. După un timp, panica te cuprinde chiar înainte să te cufunzi, te cuprinde când eşti treaz, ca un clopoţel ce începe să sune când îţi cade capul. Acum capul îl durea tot timpul.

Individul ăla mare, cum l-o chema, îi conduce pe toţi ca un zeu. Când stă sub Urs, devine Ursul: imens, puternic, de nestăpânit. Cât am greşit venind aici şi crezând că voi fi mai puternic decât ei! Aici sus, pe munte, toate lucrurile fără importanţă dispar şi se vede adevărata putere. Oamenii sunt slabi, sunt nimic. Boala înseamnă slăbiciune şi slăbiciunea e boală.

Începu agitaţia, iar Van ştiu imediat că avea legătură cu moartea. Luna plină, probabil, timpul pentru sacrificii, iar de data asta va fi rândul lui. Când mergea către colţul îndepărtat al gropii, putea să vadă zidul pe care îi va atârna capul. Era recunoscător că picase de pe ieşitură după ce umanoizii îl omorâseră pe rus. Altfel ar fi asistat la ceremonia finală. Ce făcuseră de fapt?

Ştia că era victima iluziilor. Acestea începuseră oarecum timid în timpul ascensiunii pe munţi, dar căpătaseră forţă cu tot ce se întâmplase de atunci: fuga plină de panică, prăbuşirea peşterii, captivitatea, sacrificiul. Acum iluzia ajunsese deplină, legată de ameninţarea constantă a terorii, şi părea singurul lucru real. Nu ştia unde începea şi unde se termina, după cum nu ştia când era treaz sau când avea un coşmar. Dar acum lucrurile se schimbaseră, auzea voci.

— Van!

Auzise din nou, îşi auzise numele şoptit. De unde-i cunoşteau creaturile numele? Mintea lui se întorsese împotriva lui, aceasta fiind, ca întotdeauna, cel mai rău duşman al său.

— Nu-i bine, mormăi Matt. Nu ne aude. Sau a luat-o complet razna.

— Acum ce facem? întrebă Susan.

Se aplecă dincolo de marginea tunelului, ca să privească în peşteră, şi-i păru imediat rău. Creaturile păreau şi mai înspăimântătoare, văzute de la nivelul solului, mai ales acum, când fuseseră cuprinse de agitaţie. Stupul fierbea, de parcă-l aruncase cineva în aer şi-l prinsese într-o furcă. Nu poate fi din cauza prezenţei noastre, îşi zise ea, pentru că ne pot rade de pe faţa pământului. Mulţimea de piei ce atârnau de pereţii de stâncă, ca o tapiserie medievală, dovedea ce vânători nemaipomeniţi erau, folosind comunicarea telepatică. Imposibil să scapi din plasa lor, după ce intră în mintea ta şi-ţi citesc câmpul percepţiilor. Iar acum, câteva sute se aflau în aceeaşi cameră cu ea şi Matt, dar, în grija lor, nu-i observaseră.

— Poate putem folosi confuzia asta în avantajul nostru, propuse ea.

Matt se lăsă în patru labe şi privi dincolo de placa de piatră. Acolo se găsea o mică îngrăditură, o anticameră către coridor, care nu se vedea din peştera principală. Se uită după paznicii lui Van. Unul plecase, iar celălalt părea la fel de zăpăcit ca şi celelalte creaturi. Îşi ţinea ciomagul, dar se plimba distrat în apropierea marginii gropii, la vreo trei metri de ei.

Matt se ridică şi şopti:

— Să mergem !

Se uită în toate direcţiile, se strecură în peşteră, ţinându-se aproape de faţada de stâncă. Alunecă precum o umbră până ajunse în anticameră. Susan îl urmă, după ea veniră cei trei umanoizi, care mergeau de parcă ar fi avut tot dreptul să fie acolo.

În anticameră era mai întuneric decât în peşteră. Susan şi Matt îşi pregătiră legăturile pentru ochi. Urma partea cea riscantă. Matt privi afară, văzu spatele paznicului şi-i împinse pe Lancelot şi pe Levitic în direcţia gropii. Când aceştia se apropiară, Matt se ghemui pe un picior, în poziţia vânătorului. Încercă să se concentreze, aşa cum făcuse cu animalele, privind ceafa paznicului, închipuindu-şi imagini de ciomege şi lănci şi sânge, încercând să transmită un mesaj fără cuvinte: atacă, atacă, atacă! Când cei doi se apropiară, paznicul se întoarse, pe trăsăturile lui apăru un licăr de nedumerire, iar ciomegele se abătură iute, unul în adâncitura umărului, celălalt în creştet. Individul căzu imediat, iar Lancelot îl ridică de-un picior şi-l rostogoli în groapă.

Matt sări din ascunzătoare, fugi spre groapă, se ghemui în spatele picioarelor celor doi tovarăşi ai lui. Nu era complet ferit, dar n-avea ce face. Când se aplecă şi privi în jos, Van sări înapoi, cu gura căscată, cu o privire nebunească în ochi. Avea figura neagră de murdărie, hainele zdrenţuite. În grabă, Matt descolăci funia, o legă de o stâncă, o coborî la el.

— Hai, Van, repede! Prinde-o, omule, să ieşim de aici! spuse el atât de tare cât îndrăznea.

Van se holba la el, fără să înţeleagă.

— Funia! Funia! Ia funia!

Înainte ca Matt să-şi dea seama ce se întâmpla, Susan apăru lângă el. Matt sări în groapă, îl scutură pe Van, îl trase lângă funie şi-l ridică. Van urcă precum un somnambul, până ajunse la braţul întins al lui Susan. Matt îşi încordă muşchii şi-l împinse mai sus. Încet, mai degrabă din reflex decât conştient, Van puse un genunchi pe marginea gropii, în timp ce Susan îl trase. Apoi, deodată, Van ieşi, căzu pe sol. Urma Matt.

— Grăbeşte-te, pentru numele lui Dumnezeu! şopti Susan, privind îngrozită în jur.

Până atunci, nicio creatură nu-i descoperise. Matt urcă iute pe funie, folosind nodurile ca să se împingă. Apucă marginea cu amândouă mâinile, se întinse în praf, iar Susan îl apucă de guler. Ieşi. Stăpânindu-şi impulsul de a o lua la goană, se traseră încet către tunel alături de Van, cărându-l. Umanoizii se mişcară atât de iute în urma lor, că Matt se temu că vor atrage atenţia.

Se opriră în tunel şi priviră în urmă. Peştera era cuprinsă încă de haos. Matt văzu patru creaturi venind din camera sacră. Genunchi-Zdrobit se pusese deja în mişcare, alergând prin tunel ca o căprioară, cu ceilalţi pe urmele lui.

Retragerea ar fi trebuit să fie iute. Îl aveau pe Genunchi-Zdrobit să le arate drumul, tunelele coborau, iar panica îi grăbea. Îi împiedica însă Van. Nu

că n-ar fi fost suficient de îngrozit ca să fugă – groaza era singurul lucru pe care-l cunoştea – dar nu avea starea fizică necesară. Picioarele i se mişcau, dar nu-l ţineau. Avu nevoie de câte un umanoid în fiecare parte care să-l sprijine şi să-l împingă. Susan se întoarse şi se uită la figura lui. Fusese întotdeauna greu să descifrezi emoţii pe faţa lui Van, dar acum aceasta nu exprima nimic. E golit complet, îşi spuse ea. I s-a întâmplat ceva şi-i terminat.

Ajunseră la un tunel lat, care li se păru cunoscut Era trecerea centrală, luminată de torţe puse în nişe, prin care fugiseră cu câteva săptămâni în urmă. După cinci minute, tocmai când sperau să încetinească, umanoizii grăbiră ritmul, de parcă ar fi fost trecuţi într-o viteză superioară. Matt, cu o senzaţie de greaţă, îşi dădu seama de ce:

— Suntem urmăriţi, îi spuse gâfâind lui Susan, făcând semn către Genunchi-Zdrobit şi ceilalţi. Tocmai au aflat că renegaţii s-au luat după noi şi ştiu unde suntem.

Îşi aminti de cele patru creaturi pe care le văzuse fugind din peştera sacră, convins că aceştia erau urmăritorii.

În acel moment, Genunchi-Zdrobit coti într-un tunel lateral, mai mic, care, după o sută de metri, se despărţi în două tunele asemănătoare. Se opriră o clipă, apoi porniră pe cel din stânga, cu excepţia lui Levitic, care se opri şi se aşeză pe pământ, deliberat.

— Ce face? gâfâi Susan.

— Nu ştiu, dar nu ne putem opri, răspunse Matt. Continuă să mergi!

Alergară mai departe, Genunchi-Zdrobit luând locul lui Levitic, trăgându-l pe Van împreună cu Lancelot ca pe un sac greu de iută. Susan alerga în frunte, simţind o infuzie de putere în picioare. Glanda suprarenală îşi aruncă în joc ultimele resurse, îşi zise ea, dar îşi dădu seama că era o senzaţie complet diferită, acea potopire familiară, şi ştiu de unde venea – de la Levitic. El reprezintă momeala, se sacrifică pentru noi, gândi ea. Şi pe când alerga, simţi ca şi cum un vânt puternic subteran o împingea din urmă, un curent cald de energie care se răspândea din miezul creierului ei către muşchi şi oase. Nu mai alerga prin tunel, zbura pe o pajişte. Picioarele ei abia atingeau solul, se simţea uşoară ca o sămânţă de mărăcine purtată de curenţii de aer.

Apoi, brusc, senzaţia dispăru, simţi un vid exact când zăriră un zid lucitor de lumină în faţă şi se împleticiră către el, ajungând în cele din urmă la lumina zilei. Soarele îi orbi. Stând la intrarea în peşteră, cu valea întinzându-se în faţa lor, Matt trase puternic aer în piept. Van era ameţit, iar Genunchi-Zdrobit şi Lancelot preocupaţi.

— Unde-i Levitic? întrebă Matt.

— A murit, răspunse Susan, surprinsă şi ea de monotonia vocii sale.

Se simţea bolnavă, golită.

— Vom muri toţi, curând, spuse Van, vorbind pentru prima oară. N-avem nicio şansă.

Susan se întoarse şi-i aruncă o privire care-l făcu să tacă.

Lumina era înşelătoare. Se făcuse târziu, soarele începuse să coboare dincolo de creasta munţilor. Părea că-i mai frig decât atunci când intraseră în peşteră, şi teribil de linişte. Urmăritorii veneau încă prin tunele.

De data asta, umanoizii nu avură de ales, traversară terenul interzis de înmormântare. De îndată ce trecură de linia invizibilă, teama lor se văzu în fiecare pas şovăitor. Deasupra, vulturii se învârteau încă. Nu văzură îngrijitori ai mormintelor, dar absenţa lor era la fel de apăsătoare ca şi prezenţa lor înainte. În ciuda răcorii după-amiezii, umanoizii transpirau şi-şi fereau privirile de legăturile din copaci şi de oasele risipite pe sol. Van avea ochii mari, dar nu se putea şti cât pricepea.

La mijlocul terenului de înmormântare, Matt privi înapoi şi văzu creaturile năvălind din peşteră, agitându-şi armele. Chiar la distanţa aceea se vedea furia lor. Furia era semn bun, însemna că nu vor încălca tabuul şi nu vor traversa pământul sacru. Undeva, printre copacii sterpi, auzi o răsuflare grea, dar nu-şi dădu seama dacă era a unui îngrijitor de morminte sau a unui animal.

În crepuscul, satul părea anormal de liniştit. La început păru pustiu, apoi îşi dădură seama că umanoizii stăteau în colibe. Nimeni nu veni să-i salute, nici măcar Kellicut. Van se purta ciudat, vorbea deseori fără sens. Îi găsiră un loc de dormit şi se cufundă în letargie.

Când se făcu întuneric, Genunchi-Zdrobit şi Lancelot se îmbolnăviră. Se prăbuşiră în umbrarele lor, la început apatici, apoi delirând, cu febră. Matt se gândi că reacţionau în acest fel la încordarea produsă de traversarea terenului de înmormântare, dar nu era sigur. Şi alţii din trib păreau apatici.

Târziu, noaptea, pe când el şi Susan se ţineau în braţe, vorbiră despre Levitic. Susan era de neconsolat.

— Îmi pare rău, spuse Matt. Ştiu ce simţeai pentru el. A făcut un gest eroic. Asta ne face să ne întrebăm cât de primitivi sunt umanoizii ăştia.

— Felul ăsta de eroism trebuie să-i plaseze mai sus pe scala evoluţiei decât omorârea animalelor şi preparatul pieilor.

— Probabil. Sau poate altruismul reprezintă ceva mai profund decât presupunem noi. Îţi aminteşti de studiile despre lupii care vânau caribu? Conducătorul haitei comunica într-un fel cu cel mai istovit caribu, îi trimitea un mesaj, iar caribu rămânea în urmă şi-şi accepta soarta, sacrificându-se pentru turmă.

— Poate. Dar asta nu înlătură eroismul individual. Face întreaga specie mai eroică. Poate că mai avem şi noi aşa ceva, chiar fără puteri telepatice.

Auziră sunetul tobelor de pe munte. Asta nu se mai întâmplase. În timp ce ascultau, îşi imaginau creaturile feroce izbind cu oase în piei întinse. Sunetul răsuna, ceea ce însemna că tobele erau bătute în tunele. Apoi, din altă parte,

din măruntaiele pământului, auziră alt zgomot, apoi un tremurat. Imediat îşi dădură seama că era un cutremur.

Eagleton ştia că era nevoie de el. Apăruse o situaţie rară, când prezenţa lui pe scenă era necesară. Trebuia să preia conducerea. Erau prea multe în joc şi prea multe merseseră prost. În primul rând, Van lipsea, apoi transmiţătorul NOMAD se stricase, după aceea creatura aia afurisită murise în captivitate şi dăduse gata un lucrător, cum naiba îl chema – Scanlon; avusese nevoie de câteva zile să-şi revină. Cine ar fi crezut că avea o asemenea putere? Mult mai mult decât vederea la distanţă.

Primise raportul despre ADN. Creatura avea douăzeci şi trei de perechi de cromozomi, exact ca un om. 98 % din ADN-ul ei era identic cu al nostru. Asta-i valabil şi pentru cimpanzei, celelalte două procente contau. Raportul revenise cu o notă mâzgălită de tehnicianul de la laborator: *Renunţ! Ce naiba e asta?*

Aşa că Eagleton decise să se ducă în tabăra de bază pe care o ridicase Kane la poalele munţilor. Problema era că nu ieşise din campus de ani de zile. De fapt, cu micul lui apartament legat printr-un pasaj subteran şi un ascensor pentru scaunul cu rotile, nici nu mai ieşise din clădire, deci erau necesare tot felul de aranjamente pentru a face călătoria cu un minim de stres psihologic: o rulotă cu ferestre întunecate şi un lift hidraulic pentru scaunul lui, un avion personal fără fotolii, cu legături care să-i ţină scaunul pe loc, documente diplomatice ca avionul să poată ateriza pentru aprovizionare cu combustibil şi să plece apoi imediat. Nu fusese niciodată în Tadjikistan şi trebui să admită că nu-i plăcea numele ţării. Prea mulţi străini, prea multe muşte, prea mulţi microbi.

Partea a treia – Bătălia

23

Zguduiturile continuară toată noaptea şi dimineaţa următoare, dar se potoliră definitiv la amiază. Prin vale bătea un vânt rece, făcând frunzele să tremure şi să întoarcă în sus partea de dedesubt, verde-argintie, de parcă izbucnise furtuna. Matt şi Susan merseră în sat, să vadă distrugerile. Patru, cinci colibe se prăbuşiseră când ramurile care serveau de grinzi se frânseseră, răsucindu-se într-un mănunchi de fibre galbene, iar pietrele şi rămăşiţele umpleau cărările. Dar satul rămăsese în mare parte intact. Puţini umanoizi se aventurau afară. Doar copiii puteau fi văzuţi ici, colo, umplând tigve cu apă de la izvor sau alergând de la o colibă la alta.

Un cutremur era şi mai înspăimântător în sălbăticia din înălţimile munţilor. Ca un tumult primar între culmi şi stele, cu copacii zguduindu-se, cu stâncile alunecând, şi cu simţământul înnebunitor că eşti doar tu şi pământul, că pământul se poate despica în orice clipă şi te poate înghiţi într-o despicătură adâncă. Nu-i de mirare că oamenii au inventat zeii, gândi Matt.

Îi căutară pe Genunchi-Zdrobit şi pe Lancelot. Aceştia fuseseră îngrijiţi de ceilalţi umanoizi, care le aduseseră mere, nuci şi apă. Se simţeau mai bine decât în noaptea trecută – febra părea a fi dispărut – dar încă zăceau, cu înfăţişare istovită. Susan nu ştia ce le provocase prăbuşirea – faptul că îi atacaseră paznicii lui Van, că-l părăsiseră pe Levitic să moară, că traversaseră terenul de înmormântare sau o combinaţie a tuturor acestor evenimente. Încercă să-şi dea seama dacă umanoizii o priveau altfel pe ea şi pe Matt, că-i condamnau într-un fel, dar nu descoperi nimic.

Lucrurile stăteau altfel cu Kellicut. Nu era în sat, aşa că-l căutară, ducându-se pe cărarea ce ducea spre lacul sulfuros şi gheizer. Coborâră treptele umede şi ajunseră la o platformă lată, care tăia adânc suprafaţa stâncii. În centrul acesteia stătea Kellicut, cu picioarele încrucişate.

— Trebuie să vorbim, îi zise Susan.

— E cam târziu pentru asta.

Susan se aşeză lângă el, iar Matt se ghemui alături de ea. Rămaseră un timp tăcuţi. Nu mai avem niciunul secrete, gândi Matt. Susan întrerupse tăcerea.

— L-am salvat pe Van.

— Şi ce-o să urmeze?

— Nu ştiu.

— Asta-i problema oftă plictisit Kellicut. Nu ştii.

Când se întoarse s-o privească, trăsăturile lui arătau mai degrabă mâhnire decât supărare. Păru, brusc, bătrân.

— Ni s-a părut că aşa-i bine, spuse Susan. Nu-l puteam lăsa acolo.

— Cred că nu – dacă ai avut convingerea asta. Îmi pare rău că aţi venit aici.

— Nu spune asta!

— De ce nu? E adevărat.

— Vrei să ne jigneşti?

— Nu, dar nici nu-mi pasă dacă vă jignesc sau nu. Pur şi simplu stabilesc o stare a lucrurilor. Dacă n-aţi fi venit, nu s-ar fi întâmplat nimic. N-aţi fi dat totul peste cap.

— Am dat totul peste cap! interveni Matt. Vorbeşti de parcă aici s-ar fi îndeplinit nu ştiu ce plan măreţ!

Kellicut se uită la el pentru prima oară.

— Tu n-ai înţeles nimic, de la început.

— Ce să înţeleg?

— Întregul proiect, schimbarea istorică, extraordinarul privilegiu de a fi aici, de a fi martor. De parcă te-ai fi întors în trecut cu cincizeci de mii de ani.

— Cred că am înţeles asta, îl contrazise Susan.

— Nu, pentru că, dacă aţi fi priceput, n-aţi fi intervenit. Asta-i regula principală: nu te implica, nu fi părtinitor. Dar voi aţi luat partea umanoizilor paşnici. Sigur, am văzut ispita. Au suflete minunate – cu adevărat inocente, cu adevărat bune, mai nobile decât sălbaticul cel nobil al lui Rousseau – dar nu sunt făcuţi să reziste. Dacă natura ar fi vrut ca ei să ajungă în frunte, ar fi făcut să fie aşa.

— Cum poţi să fii sigur? îl întrebă Matt. Cine eşti tu, ca să interpretezi intenţiile naturii?

— Nu *interpretez.* Doar urmăresc. Dacă deschizi ochii şi te uiţi în jur, vei vedea că natura şi-a făcut deja alegerea şi, ca de obicei, e de partea celui puternic.

— Poate că cei puternici n-ar trebui să supravieţuiască întotdeauna, îl contrazise Susan.

— *N-ar trebui* n-are de-a face cu faptele. Sunt puternici pentru că trebuie să fie puternici. Dacă renegaţii îi învinge pe ceilalţi, asta se întâmplă pentru că-s destinaţi să învingă. Dacă-i atacă şi-i şterg de pe faţa pământului, sunt făcuţi pentru asta. Totul se desfăşoară conform planului naturii. Nu vedeţi? Aţi nimerit în lumea asta într-un moment critic: o lume ascunsă a rămas suspendată mii de ani, iar acum, într-o clipită, se transformă! O specie e pe cale să se autoreinventeze, să-şi lepede vechiul sine ca pe o piele tocită, să devină ceva mai măreţ, mai avansat, iar voi sunteţi martori la asta. Asistaţi la suferinţa acestei lumi, iar regula de bază e simplă: *staţi deoparte!* E un echilibru precar, deci nu vă amestecaţi. Iar voi v-aţi amestecat!

Tăcură, furioşi cu toţii. Apoi, calm, Matt întrebă:

— Ce-o să se întâmple?

— Cine ştie? răspunse Kellicut, dând din umeri. Dar pun pariu că aţi provocat un război care va aduce dezastrul asupra tuturor. Aţi intrat în bârlogul lor şi i-aţi atacat, acum vă vor ataca ei, pe voi şi pe cei ce vă sunt prieteni. Iar voi veţi încerca să vă apăraţi prietenii, ceea ce va înrăutăţi situaţia.

— Să te întreb ceva. Şi dacă *noi* facem parte din plan? Dacă natura *ne-a introdus* ca să echilibrăm balanţa?

Kellicut se ridică, palid de furie:

— Asta-i cea mai arogantă şi mai absurdă idee pe care am auzit-o vreodată!

Se învârti în jurul lui Matt, de parcă ar fi fost gata să-l ia la pumni.

— Cine naiba crezi că eşti? Îţi aminteşti prima noastră conversaţie aici? În ziua când ne-am întâlnit? Ţi-am spus că ai descoperit Edenul şi te-am avertizat să fii atent la şarpe. M-ai întrebat cine-i şarpele. Acum ştii, şi dacă vrei să-l vezi, te sfătuiesc să te uiţi în apa lacului, când o să pleci de aici!

Se întoarse, urcă pe stâncă şi dispăru în direcţia cascadei.

Cuvintele lui Kellicut o făcură pe Susan să gândească, dar nu în felul în care intenţionase profesorul. Se opri să-şi vadă oglindirea în lac, afectată de acuzaţiile lui, pentru că, într-un fel, avea dreptate. Erau străinii care deranjaseră echilibrul acelei lumi primitive, provocând repercusiuni greu de prevăzut, aşa cum o piatră care cade în lac va provoca valuri ce ajung pe malul celălalt. Dar ce ar fi putut să facă? Să-l lase pe Van să moară pentru a respecta un principiu ştiinţific abstract? Iar acum, când renegaţii veneau după ei, cum să se retragă şi să-i lase pe umanoizii de aici la mila lor?

Susan îngenunche şi se întinse pe nisipul de pe malul lacului. Moralitatea ne diferenţiază de fiarele din junglă, îşi spuse ea, asta şi cunoaşterea certă că vom muri. Moralitatea şi mortalitatea, cei doi stâlpi gemeni ai civilizaţiei. Nu stau oare la baza tuturor celorlalte – limbaj, învăţătură, inventivitate, descoperiri ştiinţifice, medicină, Ptolemeu, Galileo, Newton, Pasteur, Einstein? Se gândi la roată, primul salt din istoria omenirii, apoi se uită la nisip. Ciudat că găsise nisip acolo. Egiptenii descoperiseră că din amestecul de nisip şi cenuşă se obţinea sticlă. Vitraliile de la Chartres. Vopseşte spatele cu argint şi obţii o oglindă. Narcisism. Iar acum ne uităm la sinele nostru cel mai profund – ADN-ul, genele noastre. Îşi aminti că avea o oglindă de buzunar în rucsac. Şarpe sau nu, copacul cunoaşterii trebuia să valoreze ceva.

Coliba în care-l lăsaseră pe Van era goală, dar pe el îl găsiră în apropiere, pe malul pârâului. Bea, cu capul pe jumătate cufundat, iar când îi auzi, îi privi ca un animal ce se adăpa, apoi lăsă capul în jos, ca un câine bătut. Nu părea

recunoscător că fusese salvat, dimpotrivă, de parcă ar fi fost vina lor că fusese capturat.

— Aţi fugit de mine? întrebă el, fără să-i privească în ochi.

— Să fugim de tine? Nu, răspunse Matt, am avut norocul să scăpăm.

— Ai dreptate. Aţi fost mai norocoşi ca mine.

— Am crezut că ai murit.

— Da? Dacă aţi crezut că am murit, de ce aţi decis până la urmă să veniţi după mine?

— Am aflat că nu muriseşi.

— Pun pariu că aşa-i!

Susan plecă, necăjită de duritatea lui Van. Matt îl duse la o plimbare prin pădure şi, pe când urmau o cărare – Van şchiopătând, ceea ce-i dădea un mers legănat, ca al creaturilor – Matt îşi dădu seama că Van nu-i pusese nicio întrebare despre umanoizi, despre Kellicut sau despre vale. Îl obseda captivitatea sa.

Ajunseră într-un luminiş în care se afla un copac doborât. Matt se aşeză pe trunchi, se uită la celălalt şi-i puse întrebarea care-i bântuia prin minte de ceva timp:

— Spune-mi, înainte de prăbuşirea peşterii, pe când alergam prin tunel, ţii minte că ne-am ascuns?

Van dădu din cap.

— De ce ne-ai spus să închidem ochii?

— Sunt multe pe care nu le ştii, chicoti Van. N-ai bănuit nimic. Crezi că eşti deştept, dar n-ai ştiut o boabă!

Matt se stăpâni. Avea nevoie de răspunsuri, nu de satisfacţia de a-l pune la punct pe individul ăla amărât.

— De ce nu m-ai lămurit?

— De ce nu ţi-ai imaginat singur?

— Mi-am imaginat, în cea mai mare parte.

— Şi?

— E evident că ne-ai minţit şi ne-ai folosit de la început Ştiai despre neanderthalieni. Ştiai că există cu adevărat. Tu şi Eagleton aţi făcut pe neştiutorii, în legătură cu craniul acela. N-aveaţi nevoie de nicio confirmare a supravieţuirii neanderthalienilor, pentru că aveaţi deja o dovadă. Poate că făceaţi deja experienţe.

Van rămase mut.

— Asta înseamnă că ştiaţi deja despre puterile lor mentale speciale, continuă Matt. Altfel de ce-ai fi închis ochii, când erai urmărit? N-am înţeles însă de ce aveai nevoie de alţii, din moment ce aveai deja neanderthalieni?

— Simplu. Aveam doar unul şi nu era de ajuns. Operaţiunea Ahile, aşa s-a numit. Nu poţi înţelege VD dacă n-ai măcar doi, unul să transmită şi unul să

recepţioneze. Altfel, nu faci nimic, e chestia aia veche cu aplaudatul cu o singură mână.

— VD?

— Vedere la distanţă. Un termen ştiinţific cu care ar trebui să te obişnuieşti.

— Am văzut aşa ceva funcţionând. Îmi imaginez motivele pentru care indivizi ca tine ar vrea să capete aşa ceva.

— Poate fi de folos. Chiar foarte folositor! Ar însemna că nicio altă ţară nu ne-ar putea provoca! Trebuie să fim siguri că alţii n-au aşa ceva.

— Ruşii.

— Exact.

— Au venit aici înaintea noastră.

— Nu ştiu. Nu se ştia nici măcar că ar organiza o expediţie.

— Cine-i în spatele Institutului?

— Cine crezi? Guvernul. Nu chiar CIA, mai degrabă o ramură laterală, deşi s-au tot certat pe chestia asta.

— De ce?

— Gândeşte-te! Cercetările parapsihologice au fost întotdeauna importante: percepere extrasenzorială, puteri telekinetice, comunicare nonverbală, OZN-uri – o grămadă de chestii, noi am scris practic cartea despre incidentul Roswell – zăriri de extratereştri, mutaţii. Am făcut orice-ţi trece prin minte.

— Ce-i cu numele: Institutul pentru Cercetări Preistorice?

— Am folosit o mulţime de nume în cursul anilor – nume diferite, campusuri universitare diferite. Mult timp, în anii şaptezeci, am fost Institutul pentru Cercetarea Fenomenelor Paranormale. Când s-a ivit criptozoologia asta, a trebuit să ieşim la iveală sub un nume nou.

— Şi Eagleton?

— O stafie. Un vechi combatant al Războiului Rece.

Matt se tot învârtea în jurul întrebării ce se formulase în mintea lui.

— Să te întreb altceva.

— Ai toată libertatea, replică sarcastic Van.

— Dacă ştiaţi unde sunt creaturile, de ce l-aţi trimis pe Kellicut?

— Poanta e că nu ştiam. Am prins una din întâmplare. Aici e un spaţiu întins, dacă n-ai observat. Aveam nevoie de Kellicut să ne conducă la ele.

— El ştia de CIA?

— Nu, zâmbi Van cu făţărnicie. E tot atât de prost pe cât pare. A fost vârât în treabă din motive ştiinţifice, ca şi voi.

Matt respiră uşurat.

— Şi de ce v-a trimis craniul?

— Ca să ne deruteze. Adăugase o notă în care ne transmitea că toţi neanderthalienii au murit, că acela era ultimul. Ştia că o să-l datăm, rânji Van, dar nu ştia că deja capturasem unul.

— Deci nu ne trimisese nouă craniul?

— Nu.

— Nu ne chemase?

— Nu.

— Dar am primit un bilet! Susan l-a găsit în hotelul din Khodzant, Şarafidin i-l strecurase sub uşă.

— N-a fost Şarafidin, eu i l-am vârât sub uşă.

— Dar era scrisul lui Kellicut!

— Falsificat.

— De ce?

— Ca să fiu sigur că o să mergeţi. O momeală în plus. Credeam că voiaţi să vă retrageţi.

Matt tăcu. Totul se potrivea. În timp ce se gândea la evenimentele petrecute de când începuseră ascensiunea, Van chicoti din nou.

— Ştiu la ce te gândeşti.

— La ce?

— La NOMAD.

— Ai dreptate.

— Crezi că-i oprit. Greşeşti. A emis raze de localizare tot timpul.

Matt simţi un fior de teamă.

— Către cine a emis?

— Unde crezi? Către Eagleton, către Institut, către Marina Americană, către toată lumea blestemată!

— Deci ar putea fi pe drum chiar acum? se îngrozi Matt.

— Sunt pe drum. Nu m-ar mira să apară în câteva zile.

Matt izbucni în înjurături.

— Asta schimbă toată problema! Nu le foloseşte la nimic că au puterea! Vor fi vânaţi până la ultimul!

Se uită la Van. Îşi aminti că citise un articol al acestuia, despre comunicare nonverbală la boşimani, un articol plin de strălucire şi de promisiuni ştiinţifice.

— Ce-i cu tine? Ştiinţa nu mai înseamnă nimic pentru tine?

— Ba da, replică Van. Înseamnă totul. E viaţa mea. Ştiinţa e singurul lucru dintre noi şi haos. Ne oferă stăpânire, protecţie, putere.

Matt se întoarse în sat, fără să-i pese dacă Van îl urma sau nu, dar individul se ţinea după el, arătând din nou ca o potaie bătută.

— Să-ţi mai spun ceva, zise Van, arătând spre luna care apăruse pe cerul ce se întuneca. O vezi? Peste câteva zile va fi lună plină. De aceea se

pregăteau să mă sacrifice. Acum trebuie să coboare să mă prindă – sau să prindă pe altcineva.

Eagleton se instalase în micul lui cartier general – cum îi plăcea să-l considere – ca proverbiala broască râioasă în stratul cu crini. Construcţia era o baracă Quonset, adaptată la cerinţele lui. Avea o podea din ciment, deci putea să-şi întoarcă scaunul, dar nu exista scutul protector de dezinfectante. Spre oroarea lui, descoperise, în prima oră, un păianjen ţesându-şi pânza într-un colţ.

Călătoria fusese obositoare. Cu scaunul prins în mijlocul avionului, se simţise bătător la ochi, ca pe scenă, în timp ce diferiţi asistenţi se aşezau şi se ridicau de pe scaune, turnând băuturi, flirtând, pălăvrăgind. Era sigur că-l bârfeau. Nu dormise de teamă să nu pară ridicol moţăind acolo, probabil cu gura căscată. După cum se aşteptase, când fusese scos din avion simţise priviri pătrunzătoare. Nu prea reuşise să vadă peisajul, iar cele două ferestre ale barăcii erau prea înalte ca să vadă uşor afară. Chiar dacă se aflau la poalele muntelui, simţise diferenţa de altitudine, pentru că era extrem de sensibil la asemenea schimbări.

Acum avea din nou de-a face cu Kane, un interlocutor niciodată plăcut. Colonelul îi prezentase un raport despre pregătiri. Citind printre rânduri, nu din ce-i spusese direct individul, se părea că echipa nu este gata de acţiune, cel puţin nu pentru o asemenea intervenţie. Kane tăcuse şi se uita la dulăpiorul lui Eagleton, împărţit în rafturi înţesate cu cărţi. Ochii lui se opriră pe un volum gros, uzat, cu copertă verde: *Originea speciilor.*

— Ai citit-o? îl întrebă Eagleton.

Colonelul clătină din cap.

— Păcat. E o carte remarcabilă. Darwin a avut nevoie de două decenii s-o scrie. Avusese toate ideile de când coborâse de pe *Beagle* – ştim asta din notiţele lui – dar se ocupase cu studiul unor crustacee, se tot îmbolnăvise, se tot plimbase pe aceeaşi cărare din grădină, devenind un schivnic. Ştii ce l-a împiedicat tot timpul acela? Am o teorie.

Kane clătină iar din cap.

— Nevasta lui, spuse Eagleton. Nevasta lui cea bisericoasă. Era pe cale să lanseze cea mai subversivă şi mai puternică idee din lume – ideea că omul nu a fost creat de Dumnezeu, după chipul lui Dumnezeu – şi-i era frică de nevasta lui! exclamă Eagleton, izbucnind în râs. Şi să-ţi spun ceva ce pun pariu că nu ştii! (Kane părea plictisit.) N-a folosit nicăieri cuvântul evoluţie. Pentru că el nu concepea acţiunea naturii ca pe un continuum progresiv, ca o creştere. Toate schiţele şi desenele animate care încep cu o primată scundă şi se termină cu *Homo sapiens* stând drept, plin de încredere, sunt prost concepute. Nu există animal superior. Suntem la fel în această mlaştină clocotitoare. Unii sunt

deasupra într-un mileniu, alţii în altul, dar toţi ne zbatem, luptăm, ne schimbăm, niciunul nu-i inerent superior altuia. Nu există un plan măreţ.

Eagleton îşi dădu seama că pe Kane nu-l interesa şi, de fapt, nici pe el nu-l interesa. Era doar jocul lui obişnuit.

— Kane, zise el cu un aer hotărât, de parcă ar fi discutat tot timpul despre altceva, astăzi se împlinesc cinci săptămâni de când am pierdut contactul. Vreau ca tu şi oamenii tăi să fiţi pe munte mâine, cum se luminează.

Ceea ce-l făcuse pe Eagleton să pălăvrăgească nervos, acel simţ de a fi gata să sari către o aventură imprevizibilă, îl făcea pe Kane să fie calm, stăpânit.

— Da, domnule, răspunse el cu răceală.

Atacul avu loc noaptea. Matt şi Susan, aflaţi în umbrarul lor, nu-l aşteptaseră. Întunericul era limpede precum cristalul, cu stele pe negreala catifelată, cu excepţia părţii de vest, unde luna aproape plină atârna deasupra marginii văii. Nu bătea vântul. Tobele încetaseră cu câteva ore înainte, dar Matt abia băgase de seamă. Majoritatea umanoizilor stăteau în colibe. Fuseseră apatici de când începuse răpăitul tobelor, cu câteva seri în urmă, aşteptau să-i lovească dezastrul, dar nu puteai şti dacă atmosfera de resemnare provenea dintr-un presentiment sau din cauza şocului produs de cutremur.

Mai întâi se auziră ţipete. Urlete însetate de sânge, care loveau în suflet ca nişte săgeţi, un strigăt universal pe care Matt şi Susan nu-l mai auziseră vreodată, ciudat de strident şi de puternic. Le recunoscură imediat, strigăte ale războinicilor atacând, iar acestea fură urmate de ţipete de groază şi de durere, apoi de sunete de mutilare, când ciomegele se abătură asupra trupurilor.

Susan alerga alături de Matt, cu părul atârnându-i peste faţă. Bărbatul văzu teroare în ochii ei şi în trăsăturile obrajilor palizi. După câteva secunde de goană se opriră lângă un copac din vârful unei coline şi, uitându-se înapoi, în lumina slabă, la umbrarul aflat la treizeci de metri, văzură crengi şi frunze căzând şi mişcarea în umbră a trupurilor îndesate, care săltau distinct în jurul rămăşiţelor. Rămaseră un minut să-şi tragă răsuflarea, apoi porniră pe o cărare ocolitoare, ce-i ducea în spatele satului.

Părea că trecuse un uragan. Crengi şi pietre răspândite pretutindeni, colibe dărâmate, aruncând coloane de flăcări şi fum spre cerul nopţii. În înceţoşarea fumului, se agitau siluete care ţipau. Nu era greu să le deosebeşti; atacanţii purtau blănuri, iar figurile şi pieptul le erau vopsite cu dungi roşii, albastre şi negre.

Aveau torţe şi ciomege grele, ridicându-le din când în când ca să frângă grinzile colibelor, dărâmându-le şi apoi incendiindu-le. Victimele însângerate alergau cuprinse de panică în toate direcţiile, încercând să scape.

În mijlocul haosului, cu tocul pistolului atârnat încă de gât, se afla Kee-wak, cu ochii întunecaţi sub umbra arcadelor sprâncenelor, cu trupul lucind.

Ridică o mână, triumfător, ţinând ciomagul de mâner şi agitându-l spre cerul nopţii, slobozind un urlet feroce de victorie. În acel moment, Matt şi Susan văzură o silueta ieşind din umbră, mergând iute către el, cu o lance în mână.

— Lancelot, şopti Susan, apucându-l pe Matt de mână.

În timp ce silueta se apropia, Kee-wak încetă ţipătul şi se întoarse încet. Lancelot veni mai aproape. Orice mişcare încetă, renegaţii înlemniră şi priviră. Kee-wak se ridică în toată măreţia lui, blana neagră şi albă din jurul capului său lucind roşie în lumina focului, cu penele de la încheieturi zburlite. Rămase imobil, cu excepţia braţului drept, care coborî ciomagul şi-l trase în spate, gata să se răsucească din mijloc, aşa cum făcuse când îl ucisese pe Rudy. Lancelot ridică lancea în mâna dreaptă şi se apropie mai mult. Matt trasă o traiectorie imaginară prin aer, drept către sălbaticul batjocoritor. Se uită la pieptul lui Kee-wak. *Inima,* gândi el, *ţinteşte în inimă!* Încercă să şi-l imagineze pe Kee-wak căzând pe spate, cu figura plină de surprindere, cu cavitatea toracică despicată, din care curgea sânge. Brusc, aproape imperceptibil, Kee-wak înlemni, cu excepţia capului ce se mişca uşor dintr-o parte în alta, acea mişcare bizară de şopârlă, de parcă ar fi căutat ceva. O clipă, păru nesigur.

Atunci Lancelot aruncă arma. Suliţa zbură prin aer iute, cu putere. Făcu un arc, mărind viteza pe măsură ce plutea, dar cu o fracţiune de secundă înainte să-şi atingă ţinta, Kee-wak, mişcându-se mai repede decât părea posibil, ridică măciuca în întâmpinarea ei. O aruncă în jos şi lancea ateriză pe pământ. Kee-wak îşi trase buzele, arătându-şi dinţii galbeni, şi se duse spre celălalt, care rămase locului. Când ridică măciuca şi o trânti în jos, Lancelot înălţă braţul, să devieze lovitura, dar se auzi un trosnet când lemnul greu frânse osul. Braţul lui Lancelot căzu într-o parte, iar el se ghemui într-un genunchi, de durere. Kee-wak rămase deasupra lui un moment îndelungat, înainte să ridice iarăşi ciomagul şi să-l trântească puternic în ceafa lui Lancelot. Acesta căzu cu faţa în jos, iar din cap începuse să-i curgă sânge, care formă un cerc perfect în jurul capului său, ca un halou roşu.

Matt simţi că Susan îl strânge mai puternic. Ştia că nu se aflau în siguranţă dacă rămâneau atât de aproape, dar simţea că trebuie să se retragă încet, tactic. Probabil că doar agitaţia raidului şi emoţia produsă de înfruntarea dintre Lancelot şi Kee-wak împiedicaseră creaturile să-i descopere până atunci. Dar acum Kee-wak, stând triumfător deasupra trupului lipsit de viaţă, lovindu-l cu vârful ciomagului, părea oarecum distrat, de parcă, la un anumit nivel al minţii, devenise conştient de prezenţa lor, iar din timp în timp îşi ridicase capul într-un fel ce-l făcuse pe Matt să se crispeze. Parcă adulmeca nişte curenţi invizibili.

Matt văzu că Susan se împotrivea panicii, încercă şi el să-şi impună să fie calm, să scape de frică, având impresia – o superstiţie, desigur – că panica atrăgea atenţia, ca un steag roşu fluturat de vânt. Se traseră încet între tufişuri, închizând periodic ochii, fiind atenţi să nu mişte ramurile.

Ajunseră curând la cărare. Se făcuse deja întuneric, pentru că fumul de la colibe acoperise luna, deci vedeau doar la câţiva paşi şi trebuiau să se mişte cu atenţie. Ţipetele şi sunetele jafului se reduseră în timp ce mergeau pe cărare, ocolind marginea satului şi apropiindu-se apoi de el din altă direcţie. În partea aceea, părea pustiu. Susan se împiedică şi se uită în jos. Nimerise peste un cadavru. Se trase înapoi, îngrozită, şi-şi acoperi faţa cu palmele.

— Matt, nu mai pot! Nu mai rezist!

— Ştiu, simt acelaşi lucru.

— A fost cel mai oribil lucru pe care l-am văzut. Individul e răul în stare pură!

— Iar Kellicut crede că-i un specimen superior!

— Unde-i Kellicut?

— N-am idee.

— Dacă l-au prins?

De parcă s-ar fi înţeles fără cuvinte, se întoarseră şi se îndreptară iar spre sat, furişându-se în spatele ruinelor colibelor. Nu mai era nimeni acolo, ţipetele răsunau departe. Fumul plutea jos, des, ca o ceaţă acidă. Se opriră să se odihnească în spatele unei colibe, ghemuiţi în beznă. Auziră un geamăt slab din interiorul colibei. Se duseră încet spre intrare.

Van zăcea pe pământ, legănându-se de parcă ar fi fost rănit. Dar, la lumina lunii, nu văzură sânge. Îşi strângea tâmplele cu ambele mâini şi se uita la ei parcă fără să-i vadă şi cu o expresie neajutorată pe faţă. Se repeziră la el, îl apucară fiecare de-o parte şi-l ridicară. Avea trupul fără vlagă şi transpira abundent.

— Ce-i cu tine? întrebă Matt. Eşti rănit?

Van dădu din cap, dar nu puteai fi sigur dacă încercase să spună da. Gâfâia cu dificultate, de parcă s-ar fi pregătit să vorbească şi, ţinându-se de braţul lui Matt, zise:

— Ţi-am spus că vor veni. Ştiam. Mă caută.

— Nu vorbi aiurea! Nu ştii ce caută. Dacă te vor, ştiu unde să te găsească.

— Ştiu.

Van se crispă iar, se frecă la ochi şi-şi strânse puterile. Se îndreptă, îşi trecu degetele prin păr, apoi se aplecă şi-şi scutură praful de pe pantaloni, un gest pe care Matt şi-l aminti din timpul primei lor întâlniri, la săpăturile din Djibuti.

— Ei bine, zise el cu un calm nepământean, e timpul să mergem. Ne aşteaptă afară.

Susan şi Matt se duseră la marginea colibei şi priviră printre ramurile împletite. Luminişul ce fusese gol cu câteva momente în urmă era plin. Creaturile se aşezaseră într-un semicerc, cu faţa spre uşă. Brusc, bocănitul în tobe începu doar la câţiva paşi, provocând un ecou îndepărtat în pereţii văii.

Kee-wak stătea chiar în faţa colibei, ţinând tocul pistolului într-o mână şi ciomagul în cealaltă. Se aşezase pe un butuc, ceea ce-l făcea să pară mai înalt. Privea către uşă aşteptând, înconjurat de sunetul tobelor, de fum şi de foc, arătând ca o forţă demonică a naturii.

— N-a mers aşa cum am presupus, zise Van în cele din urmă, după care-i privi în ochi şi clătină din cap. Vă amintiţi biletul din hotel? Rândul acela că unii dintre noi nu-s reprezentativi pentru specia noastră? Eu l-am scris. Şi mă gândeam la mine. Dar nu-i adevărat, ştiţi bine.

Apoi îşi îndreptă umerii şi ieşi afară.

24

În momentul în care-l văzură pe Van, creaturile înlemniră. Toboşarii rămaseră cu mâinile în aer, zgomotul se potoli, iar praful şi fumul pluteau în briza nopţii care nu mai purta niciun sunet, cu excepţia trosnetului îndepărtat al flăcărilor. Van pătrunse în semicerc, ca un actor ocupând centrul scenei. Privindu-l prin crăpăturile colibei, Matt şi Susan îi vedeau doar ceafa dreaptă şi ţinuta ţanţoşă. Li se păru că feţele creaturilor exprimau uimire, în ciuda stratului gros de ocru care le acoperea şi care le transformase în măşti de o cruzime mai degrabă copilărească.

Van se opri chiar în faţa lui Kee-wak, care acum stătea în picioare, în faţa buşteanului, şi-l privi în ochi, nu cu atitudinea de rugă a lui Rudy, ci cu aroganţă. Întoarse spatele creaturii uriaşe, pentru a merge în cerc, iar Susan şi Matt văzură că ochii îi sclipeau. Încheie cercul, se opri iar în faţa lui Kee-wak, se aplecă şi-l scuipă. Scuipatul ajunse pe obrazul creaturii şi se scurse pe pieptul pictat.

Ceilalţi intrară în acţiune, de parcă gestul provocator al lui Van ar fi rupt o vrajă. Îl înconjurară şi-l acoperiră sub un val de braţe şi ciomege ridicate. Într-un moment, capul lui se ridică deasupra încăierării, ţinut de un pumn ce-l înşfăcase de păr. Îl ţintuiră la sol, îi traseră mâinile la spate şi-l legară cu un laţ din lemn. Îi traseră picioarele înapoi, până genunchii trosniră, iar Van ţipă de durere, şi-i legară picioarele de mâini, încât să zacă pe pământ pe burtă, ca o pasăre pregătită pentru cuptor.

Gura lui Van nu fusese astupată, iar el şi-o folosi cât putu mai bine. Răcnea obscenităţi, pe jumătate isteric, pe jumătate furios. Întorcând capul ca să-l vadă pe Kee-wak, ţipă:

— Pui de lele, o să-ţi venim noi de hac! Mai devreme decât crezi!

Patru dintre creaturi îl ridicară aproape cu grijă şi-l plasară pe buturugă, astfel încât capul şi gâtul să rămână în aer. Apoi sloboziră laţul şi-i legară mâinile de buturugă, părând că îmbrăţişează trunchiul de lemn. Apoi aduseră o piatră rotundă, groasă şi lată ca o dală, pe care i-o plasară sub bărbie. Avea marginea ascuţită ca o ghilotină şi orice clătinare făcea tăieturi în gâtul lui Van, producând şuvoaie subţiri de sânge, care curgeau pe pielea albă, către părul de pe piept.

Van recită Tatăl Nostru. Îi venise în minte din senin, amintire din copilăria îndepărtată, nu era sigur că ştie cuvintele. Apoi cită fragmente de versuri, fără o ordine deosebită, poezii de copii, ceva din Yeats, un cuplet din Shakespeare, cântă imnul american, cu voce falsă la notele înalte.

Creaturile ascuţeau lemne şi le propteau de buturugă, ca s-o ţină locului când Van se zbătea. Acesta cânta fragmente din „Înainte, soldaţi creştini", în

timp ce făpturile îngrămădeau pământ lângă buturugă, s-o fixeze. Praful se ridica spre figura lui Van, dar acesta continua să cânte. Când toboşarii se porniră din nou, Van cânta „Imnul de luptă al Republicii", apoi „Ochii mei au văzut slava venirii Domnului".

Din beznă apăru altă creatură, cărând o piatră grea în formă de disc. Pe când bătăile de tobă se iuţeau, făptura veni în mijlocul luminişului şi se opri în faţa lui Van. Încet, trudnic, ridică piatra deasupra capului ca pe o halteră şi o ţinu la înălţime, mişcându-şi uşor picioarele ca să-şi menţină echilibrul. Susan se uită într-o parte, dar Matt se simţi obligat să privească.

— *Adevărul Său merge înainte...*

Piatra coborî cu forţă, pătrunse adânc în şira spinării, lovind piatra de dedesubt, apoi rămase o clipă pe muchie, înainte să cadă. Când Susan se uită, trupul lui Van, încă legat de buturugă, era decapitat.

Tobele scoaseră o melodie stranie, fără ritm. Kee-wak rămase calm când buturuga se prăbuşi într-o parte, iar trupul lovi pământul. Sângele se scurgea din jugulara retezată în praf, ca vinul dintr-o sticlă spartă. Călăul se aplecă, luă de păr capul lui Van, îl puse într-un castron mare din lut, puse vasul la picioarele lui Kee-wak şi se trase înapoi, în timp ce conducătorul scoase urletul lung, profund, al războinicului victorios.

Matt fusese prea traumatizat de ceea ce văzuse ca să se gândească să plece, dar acum fuga rămăsese singurul lucru asupra căruia trebuia să se concentreze. Când întoarse capul şi privi în colibă, i se opri respiraţia: singura ieşire din colibă era uşa pe care plecase Van, în văzul creaturilor. Greu să se strecoare printre ramurile împletite din spate, mai ales fără să facă zgomot care să atragă ucigaşii. Susan se uita în pământ, încercând să se adune. Auzise sunetele de afară şi fusese la fel de impresionată ca şi cum ar fi privit crima. Matt se întreba dacă să rişte să rămână unde erau, sperând că zaiafetul de afară va ocupa în continuare creaturile. Poate Van avusese dreptate când spusese că veniseră doar după el...

Dar de îndată ce gândul îi apăru în minte, Matt ştiu că nu era adevărat. Deja Kee-wak părea neliniştit, precum cineva pe cale să scruteze orizontul şi care fusese distras pentru moment. Îşi ridică scăfârlia, privi în jur, apoi, ca un ogar ce-a dat de urmă, îşi fixă privirea spre colibă. Matt simţi că i se înmoaie picioarele. Simţi începutul unui potop puternic de energie în cortexul cerebral şi în profunzimea creierului. Când se uită la Susan, alarma din ochii ei îi spuse că şi ea simţea acelaşi lucru.

În acel moment, călăul care stătea lângă Kee-wak apucă vasul în care se afla capul lui Van şi-l ridică sus, cu o mână. O întinse pe cealaltă şi apucă prada însângerată, trântind castronul de pământ şi luând o aşchie lungă de cremene, ascuţită ca un stilet. Întoarse capul cu creştetul în jos şi puse vârful de cremene la baza craniului, pregătindu-se să-l înfigă când deodată, de nicăieri, o voce omenească intonă un cântec. Suna ca un ecou al vocii lui Van, iar călăul se uită

uluit la figura lui Van, la buzele fără viaţă. Se uita încă, o fracţiune de secundă mai târziu, când un bâzâit străbătu aerul, iar pieptul individului explodă. Din el ieşea o tijă subţire de lemn. Călăul se lăsă în genunchi, încercând să respire. Pe figura lui rămase o expresie de nedumerire, în timp ce scăpă capul lui Van şi cremenea, prăbuşindu-se înainte în praf, căzând peste bagheta de lemn, care-i ieşi prin spate.

Moartea călăului puse capăt asediului ucigaş. Creaturile se înghesuiră, încercând să fugă, abandonând ciomege, torţe şi tobe, scoţând schelălăituri stridente de groază. Agitaţia lor ridică un nor de praf care învălui luminişul, iar când acesta se aşeză, acoperind colibele, tufişurile şi trupul lui Van cu un strat gros cenuşiu, dispăruseră toţi, lăsând în urmă linişte.

Matt şi Susan se duseră prudenţi spre uşă şi ieşiră. Priviră în toate direcţiile, dar nu văzură nimic. Deodată, tufişurile din cealaltă parte a luminişului se mişcară, ca bătute de vânt, iar dintre ele ieşi la lumina lunii o siluetă. Un om. Îmbrăcat în pantaloni albaştri, cu un hanorac zdrenţuit, încălţat cu cizme groase. De piept îi atârna o tolbă plină cu săgeţi. Ţinea într-o mână un arc, iar cu cealaltă făcea semn din răsputeri, precum cineva care traversase un deşert, văzuse sute de miraje, iar acum dăduse cu ochii de apă.

Kane privi în jur. Pustiu, frig, iar cerul avea o nuanţă cenuşie ce nu era provocată de norii care acopereau soarele, ci de la vidul care părea a se întinde kilometri întregi în toate direcţiile. Va ninge, gândi el.

Elicopterele Black Hawk îi duseseră la tabăra lui Kellicut. Kane se aşteptase să fie pustie, şi era. Ceilalţi oameni aşteptau într-o tabără, mai jos cu o sută de metri. Nu-i lăsase să se vânture prin locul acela, stricând urmele.

Un observator cu ochi buni putea să obţină o mulţime de informaţii. Kane stabilise, de exemplu, că alţi trei savanţi, Amot, Mattison şi individul ăla, Van, de la Institut, fuseseră acolo. Aflase asta din urme de cizme, cutii de conserve şi alte gunoaie. Sodder remarcase că emiţătorul fusese acolo cel puţin o noapte.

Kane se duse la şopron, lăsă capul în jos şi se strecură înăuntru. Interiorul arăta scotocit. Ce animal ar fi făcut asemenea pagube? Se gândi la creatura din celula lui Resnick, legată şi zăcând pe pat.

Sodder veni şi-i înmână telefonul mobil. Kane ştiu cine-l caută.

— Aici Kane... Suntem aici... Nu-i mare lucru, o colibă mică, un fel de dulap pentru hrană într-un copac... Da, există o latrină, dar n-am cercetat-o... Abia am ajuns... Vă contactez după ce mă uit... Terminat.

Dădu telefonul lui Sodder, care avea o expresie ciudată.

— Nu i-aţi spus de groapă.

— Ce groapă?

— Cea din mijlocul taberei. Care a fost golită şi astupată din nou.

Kane se duse la moviliţa de praf proaspăt scormonit. Ticălosul avea dreptate!

— Bine, gură mare! Cheamă oamenii şi pune-i să sape.

Se numea Serghei şi întinse mâna lui mare către Matt şi Susan.

— Îmi pare rău că am ajuns prea târziu, zise el mohorât. Prietenul vostru a fost ucis, măcar l-am răzbunat.

Le arătă arcul şi săgeţile, adăugând:

— Ce credeţi? Asta mă pune în fruntea cursei înarmărilor, nu?

Serghei avea cam treizeci şi cinci de ani, un slav chipeş, cu figură deschisă, cinstită. Vorbea o engleză fluentă – îşi făcuse studiile în Marea Britanie, le povesti el. Toţi ceilalţi membri ai expediţiei ruseşti pieriseră, iar bucuria lui de a descoperi alţi oameni era vizibilă.

— Trebuie să ne unim forţele, propuse el. Solidaritatea speciei, da?

Susan se uită la braţele lui musculoase, vizibile prin rupturile jachetei. Bărbatul era puternic. După cum arăta, rusul trecuse prin greutăţi, dar se părea că scăpase întreg. Şi era un om plin de resurse.

Serghei îşi potoli bucuria, din respect faţă de moartea lui Van şi faţă de evidenta mâhnire a lui Matt şi Susan provocată de atacul asupra satului. Se uitară la câmpul de luptă. Văzură, la lumina lunii, că pagubele erau imense. Peste tot se aflau cadavre, focul se potolise, jarul se stingea cu iuţeală.

În centrul luminişului, trupul fără cap al lui Van zăcea într-o baltă de sânge. Îl duseră la pârâu. O procesiune înspăimântătoare, alcătuită din ei trei, care cărau cadavrul ţinându-l de braţe şi de picioare, cu capul aşezat pe pântece. Săpară o groapă adâncă sub un ienupăr, folosind securi din piatră. Susan dorise să acopere trupul cu un fel de giulgiu, dar nu aveau destule haine, aşa că se mulţumi să învelească doar capul cu o bucată ruptă din cămaşa ei. Matt bătători pământul, care apăsă cârpa peste ochii şi gura lui Van, iar Susan recită psalmul 23, singurul pe care-l ştia. Apoi aranjară pământul deasupra mormântului şi se întoarseră în centrul satului.

Acolo umanoizii curăţau deja urmele prăpădului, la lumina lunii. Vreo zece trupuri, inclusiv cel al lui Lancelot, fuseseră aşezate lângă coliba în care murise Faţă-Lungă, cu săptămâni înainte. Genunchi-Zdrobit, Dinte-Lung şi Ochi-Albaştri scăpaseră cu viaţă, dar existau mulţi răniţi, iar femeile păreau mai puţine ca de obicei.

Umanoizii păreau a jeli din suflet. Ochi-Întunecat mergea printre ei cu bastonul şi se oprea din timp în timp să atingă pe umăr pe cineva, cu palma întinsă, un gest pe care Susan şi Matt nu-l văzuseră până atunci. Copiii, de obicei zgomotoşi, aveau ochii mari şi ajutau, cu aer solemn, la cărat de pietre şi crengi.

Ochi-Întunecat o înhăţă pe Susan de braţ şi o conduse în centrul satului, unde văzu ce-l tulbura. Focul se stinsese. Invadatorii aruncaseră pământ în

groapă, acoperind flăcările, şi împrăştiaseră lemnele. Distrugerea vetrei centrale, îngrijită timp de nenumărate generaţii, fusese o încercare de a anihila sufletul tribului, iar din cât avusese de-a face cu Kee-wak, Susan era convinsă că acesta plănuise cu răutate acest lucru. Când le spuse şi celorlalţi, Serghei zâmbi şi scoase o cutie de chibrituri.

— Păstraţi-l, zise el, mi-am terminat ţigările de mult.

Susan se întoarse la vatră, aprinse un chibrit şi dădu foc la un smoc de iarbă uscată. Umanoizii se traseră înapoi, uluiţi. Ochi-Întunecat o urmărise îndeaproape. Femeia îi dărui chibriturile. Umanoidul le luă cu grijă, ca pe un cadou zeiesc, şi le vârî în traistă.

După câteva minute, focul ardea din nou. În noaptea aceea aproape toţi dormiră afară, pe pământ, înghesuiţi unii în alţii, sprijiniţi de puterea comună şi de faptul că supravieţuiseră atacului brutal. Înainte să adoarmă, Susan se întrebă unde era Kellicut. Nu-l văzuse toată noaptea.

Dimineaţă, Serghei se duse cu Matt să se plimbe, iar Susan merse spre lac. Deciseseră să plece în timpul funeraliilor, un ritual ce urma să dureze toată ziua. De la distanţă, auzeau bocetele. Americanii îl întrebară pe Serghei despre mediul în care trăise, despre expediţia rusească.

— Lucrez la Muzeul Darwin, din Moscova, le spuse el. Am auzit de multă vreme basme despre aceste făpturi extraordinare, sunt menţionate în cele mai vechi însemnări ale noastre.

În 1925 avusese loc o reperare importantă, când un regiment de cavalerie, condus de generalul-maior Mihail Stepanovici Topilski, urmărise o ceată de ruşi albi prin înălţimile Pamirului.

— Bandiţii s-au ascuns într-o peşteră, unde au fost atacaţi de aceste făpturi ciudate. Au tras şi au ucis una, iar după ce s-au predat i-au arătat-o lui Topilski. N-au putut să care trupul, aşa că l-au îngropat sub o movilă de pietre.

Timp de trei decenii a fost imposibil, din punct de vedere politic, să se investigheze rapoartele, dar în 1958, Academia de Ştiinţe a trimis o echipă condusă de un botanist, K. V. Staniucovici. Echipa a fost înzestrată cu capcane, cu posturi de observare ascunse, telescoape, câini ciobăneşti dresaţi, chiar cu oi şi capre ca momeală, dar a dat greş.

— Acum ştim de ce. Aceşti yeti cunoşteau orice mişcare a vânătorilor, înainte ca ei să se apropie.

Expediţia actuală a fost trimisă doar pentru că ruşii au auzit că Washingtonul a organizat una. Serghei, ca antropolog şi alpinist, era adjunctul conducătorului. Porniseră cu nouă săptămâni în urmă, având puşti, plase, capcane şi alt echipament, dar trebuiseră să abandoneze cea mai mare parte când ajunseseră la puntea din viţe. În mod ciudat, conducătorul insistase să nu-l depoziteze, ci să-l arunce în prăpastie.

— Mai târziu ne-am gândit şi ne-am imaginat că se temuse ca echipamentul să nu ajungă în mâinile primitivilor. Nu ne-a spus niciodată de ce. Nici nu ştiam ce căutăm. Nu ştiam că făpturile alea sălbatice posedă puteri extraordinare. În echipă aveam un zoolog, doctorul A. Şakanov, care părea să deţină multe informaţii despre creaturi, dar le păstra doar pentru el.

Echipa fusese prinsă de furtună şi pierduse practic totul, inclusiv armele. Abia reuşiseră să salveze hrana pe care o puteau duce. Găsiseră adăpost într-o peşteră şi trăiseră acolo câteva săptămâni, ieşind doar ca să strângă lemne pentru foc. Pe măsură ce lemnul se rărea, expediţiile deveneau mai lungi. Într-o zi, conducătorul lor nu s-a întors. Zoologul, a cărui teamă devenise contagioasă, insista să plece numai câte doi. Dar în ziua următoare, cei doi care au plecat n-au revenit.

— Rămăsesem doar eu şi Şakanov, iar el, în cele din urmă, mi-a explicat totul. Mi-a povestit că existau rapoarte ale unui supravieţuitor dintr-o expediţie anterioară despre puterea bizară de a vedea prin ochii altuia. Mi-a zis că asta înseamnă că nu-i putem surprinde, că ne puteau urmări pretutindeni. Singura noastră speranţă era armamentul superior, dar fără puşti eram la mila lor.

Serghei insistase să plece şi să coboare de pe munte. Dar ajunseseră la o pantă atât de abruptă, că fuseseră nevoiţi să se târască. Şakanov alunecase şi căzuse vreo şapte metri pe o platformă îngustă. Nu putea nici să urce, nici să coboare şi îl ruga pe Serghei să nu-l părăsească.

— Aveam o funie, am coborât-o până la el. Şi-a legat-o de mijloc şi am reuşit să-l trag sus. A durat mult, eram epuizat şi aveam o senzaţie ciudată în cap. Când i-am spus, mi-a explicat că asta era un semn că fiarele se apropiau.

Cei doi se căţăraseră tot restul zilei, dar nu ajunseseră departe. Se opriseră să doarmă peste noapte, făcând pe rând de gardă. Când venise rândul lui Serghei, a adormit.

— Deodată, am auzit ceva şi m-am trezit. L-am văzut luptându-se cu trei, patru creaturi. Striga să-l ajut, dar nu puteam face nimic. În timp ce-l cărau, continua să strige: „Ajută-mă, Serghei!" Nu-l puteam ajuta, aşa că am fugit.

Serghei fugise şi se căţărase prin întuneric. Căzuse pe o pantă şi se lovise la umăr. Dimineaţa descoperise o cărare care cobora muntele. La capătul ei era o crevasă, prin care ajunsese în vale. Nu după mult timp întâlnise umanoizii care păreau diferiţi de creaturile care-i uciseseră camarazii. Îi era totuşi teamă. Îşi făcuse un arc, să vâneze şi trăise în pustietăţi săptămâni întregi.

— Ieri am simţit cutremurul şi am auzit tobele pe munte, apoi i-am văzut pe ceilalţi yeti venind, îmbrăcaţi în piei şi atacându-i pe cei de aici. Ăia sunt mâncători de creier, aşa mi-a spus Şakanov!

Matt fu impresionat de Serghei şi de tonul obişnuit cu care-şi spunea povestea. Poate că asta ne face specia supravieţuitoare – un fel de refuz atavic de a renunţa, o perseverenţă împotriva sorţii. Poate că suntem aleşii evoluţiei pentru că nu i-am dat şansa de a renunţa la noi. Întotdeauna facem planuri,

anticipând, examinând din toate punctele de vedere – extravaganţii originali ai istoriei.

— Poţi să regăseşti crevasa aia? îl întrebă Matt.

— Asta-i partea ciudată, răspunse Serghei. Am fost acolo ieri şi-i complet blocată. Stâncile de deasupra s-au răsturnat şi au umplut-o. Cred că din cauza cutremurului. Asta sau...

— Sau ce?

— Sau a fost ceva făcut de yeti.

— Deci nu mai există cale de ieşire din vale?

— Nu. Nicio cale în afară de peşteră.

Kane avusese dreptate în privinţa zăpezii. Începuse să curgă dintr-o dată, ca o cortină, imediat ce se ridicase elicopterul. Din cauza elicii, fulgii se roteau în faţa parbrizului în cercuri mari, iar zborul printre ei semăna cu un mixer ce bate frişca. Kane observa că elicopterul vibra şi se sperie.

Ca şi cum ar fi vrut să-i justifice frica, Black Hawk se răsuci într-o parte, iar Kane se lovi cu umărul de fereastră. Simţi vântul vâjâindu-i pe lângă urechea dreaptă. Aparatul aluneca, de parcă ar fi atins un petec de gheaţă, iar motorul trăgea din greu, văitându-se strident.

— Cât de sus zboară chestia asta? răcni Kane.

Pilotul se uită la el, ridică o cască şi răcni drept răspuns:

— Ce?

— Cât de sus zboară?

— Depinde de încărcătură, viteză, planare... Acum, cred că până la patru mii de metri.

Kane se uită la altimetru. Arăta patru mii cinci sute treizeci. Pilotul îi urmări privirea şi rânji.

— Ştiu, fu tot ce spuse.

— Ce-o să facem?

Pilotul scoase căştile şi-şi atinse urechea cu degetul. Kane strigă din nou întrebarea. În spatele lui, simţi oamenii întorcând privirile către cabină, urmărind instrumentele din tabloul de bord, de parcă indicatoarele şi comutatoarele le-ar fi spus ceva.

— Dumneavoastră decideţi. Ne putem întoarce, să aşteptăm să se potolească furtuna, sau vă pot lăsa chiar aici.

— Unde suntem?

Pilotul dădu din umeri. Exasperarea lui Kane creştea rapid.

— Am ajuns la locul unde a fost calculatorul?

— E chiar dedesubt.

— Poţi să iei legătura prin radio cu celălalt elicopter?

Pilotul încercă de două ori, apoi a treia oară.

— Hai, X-27! Mă auzi?

Puse jos microfonul şi spuse, fără să fie nevoie:

— Nu-l pot prinde.

— Ce sugerezi?

Pilotul dădu iar din umeri. Kane simţi că-l cuprinde furia, lucru nu tocmai bun ca să iei decizii. Exista pericolul ca într-un moment de răscruce ca acela o supărare temporară să-l facă să aleagă drumul greşit. Alese un drum şi ştiu, după o clipă, că era greşit, dar nu mai putea reveni fără să se facă de râs.

— Bine, lasă-ne jos.

— Va fi greu. Mai bine să aruncăm ceva materiale. Chiar şi aşa s-ar putea să trebuiască să săriţi.

Kane dădu din cap, puţin prea tare. Elicopterul coborî orbeşte. Pilotul se concentrase asupra aparatelor şi ţinea manşa ferm. Avionul se suci, se zvârcoli ca un cal nărăvaş.

— Deschideţi uşa! strigă pilotul, făcând semn în spate. Spune-le să arunce tot ce pot!

Kane dădu ordinul. Uşa se deschise cu zgomot, imediat avionul se umplu de vânt rece şi de zăpadă învârtejită. Bagajele căzură fără zgomot pe uşă şi fură înghiţite imediat de albeaţă.

— O să vă duc cât de jos pot, dar nu voi ateriza, răcni pilotul.

Era mai puţin ţanţoş ca înainte. Întoarse capul spre stânga şi se uită în jos. Lui Kane nu-i plăcu. Nu putea afla cu ajutorul instrumentelor unde era? Se uită şi el în jos. Doar vârtej alb. Se simţea ca la prora unei nave ce caută să se strecoare printre stânci. Făcuse asta cu mult timp în urmă. Unde oare?

Deodată, văzu stânci: suprafeţe urâte, negre, ridicându-se din zăpadă direct sub ei. Pilotul înjură. Elicopterul alunecă într-o parte. Kane văzu elicea răsucindu-se groaznic. Apoi se auzi un zgomot înfiorător, zăngănitul şi trosnetul metalului, o zguduitură ce-o simţi în şira spinării, când corpul avionului lovi stâncile şi se opri între ele, zbătându-se ca un animal pe moarte.

25

Înainte să plece spre lac, Susan făcuse o legătură cu câteva dintre lucrurile ei: oglinda de buzunar, un pieptene, săpun, o aşchie ascuţită de cremene. Purta pantalonii care-i rămăseseră, o pereche de blugi roasă, şi un tricou care intrase la apă. Mergând pe cărare prin pădure, prin verdeaţa pătată de razele soarelui, îşi analiză temerile şi le examină din toate unghiurile.

Cu o seară înainte, Matt îi spusese ce discutase cu Van. Fusese indignată de falsificarea biletului de la hotel şi n-avusese nevoie să întrebe ce însemna că transmiţătorul emisese o localizare staţionară timp de săptămâni.

— Am fost folosiţi, spusese Matt. Suntem în pragul unei operaţiuni uriaşe care se va abate asupra acestor munţi ca o secure, dacă nu găsim o cale s-o oprim.

— Singura cale să-i oprim e să scăpăm de aici şi să le ieşim în întâmpinare. Astfel putem să-i îndreptăm în altă direcţie.

— N-avem timp, replicase el. Cel mult câteva zile.

— Mai am nevoie de o zi aici. Vreau să mă duc la Ochi-Întunecat. O lovitură cu bătaie lungă, dar ar putea să mă ajute să rezolv ceva – ceva ce-am văzut în peşteră.

Îi descrisese amănunţit Enigma din Khodzant, mai ales panourile lipsă. I le schiţase cât putuse mai bine, cât îşi amintise, în special portretul neanderthalianului singur, furios. Ştia că Enigma era cheia pentru dezlegarea unei enigme mai mari.

— De unde ştii? o întrebase Matt.

— Ştiu. Poate-i comunicare extrasenzorială.

— Hai, Susan! Avem destule probleme! Nu face pe mediumul cu mine!

Luase schiţa cu ea. O scoase şi o privi. O redare bună. În amintire îi reveni remarca lui Matt. Acesta se speriase, trebuia să admită că şi ei îi era teamă. Prea multe au mers rău. O îngrijora că oamenii pentru care lucrase Van puteau decima tribul. Şi se îndoia că raidul renegaţilor asupra satului va fi ultimul. Şocul atacului lui Serghei va trece, instinctul lor prădalnic se va trezi, li se va urca sângele la cap...

Trebuia să se gândească. Alese lângă lac un loc retras – ciudat, nu renunţase la decenţă – îşi scoase bluza şi o atârnă de-o cracă. Îşi trase blugii de pe ea, apoi şi chiloţii, îşi cufundă picioarele în apă, pipăi fundul şi se aruncă în unde. Deşi lacul era cald, sfârcurile i se întăriră când simţi furnicarea bulelor ce se ridicau. Când obosi, ieşi şi-şi spălă trupul cu săpun, apoi se cufunda iar în lac.

În ciuda fricii, Susan ştia că-i pe cale să aibă o satisfacţie cum nu avusese niciodată. Era dificil să separe firele încurcate. Sigur, exista latura profesională, faptul că o viaţă de curiozitate ştiinţifică fusese răsplătită de descoperirile de

aici. Şi încrederea ce provenea din faptul că-şi câştigase existenţa prin inteligenţa proprie, că supravieţuise în sălbăticie. Dar la un nivel mai profund trăise o senzaţie de seninătate ce însemnase ceva nou pentru ea, de parcă demonii ei, acea anxietate oribilă ce tăbăra asupra ei din senin, fuseseră în cele din urmă exorcizaţi.

O cauză fusese valea aceea incredibilă, care deschidea uşile spre un univers mai larg. Se simţea conectată la viaţă şi moarte într-un fel nou, nu ca un mănunchi insignifiant de oase şi zgârciuri, care putea să dispară într-o clipă, ci ca parte din evoluţia ce continua veşnic. Viaţa *avea* înţeles. De parcă urcai pe o culme de unde puteai vedea toate pantele şi vârfurile pe care le-ai escaladat, iar când le priveai, îţi dădeai seama că trecutul nu dispăruse, ci se afla acolo, în faţa ochilor tăi, înţepenit în timp, plin de înţelesuri.

Relaţia ei cu Matt se aprofundase. Era sigură. Ştia din ceea ce simţea când îl privea, din ceea ce vedea că simte el când o privea. Dragostea vine prin ochi, scrisese Yeats.

Se aşeză pe un buştean şi-şi tăie părul cu cremenea, şuviţă cu şuviţă, verificând deseori în oglindă. Se privi, cu părul umed atârnându-i pe-un obraz, un ochi verde cu o pupilă neagră. Simţind cremenea grea în cealaltă mână, o trecu un fior plăcut, se simţea primitivă, pământeană în goliciunea ei, puternică şi senzuală. Puse oglinda pe sol şi-şi privi reflectarea trupului, a coapselor, a coastelor, a sânilor. Când mai făcuse asta? În camera de hotel din Khodzant, cu mult timp în urmă, când era o altă persoană.

Deodată, Susan simţi că nu era singură. Se întoarse. Pe culmea din spatele ei, rezemat de un trunchi de copac, stătea Kellicut. Nu-i făcu niciun semn, doar o privea. Susan îşi luă hainele, stânjenită. Deşi nu-l căutase, voia să-i vorbească – nu-l mai văzuse de dinainte de raid. Dar când se uită din nou, profesorul dispăruse, la fel de iute ca umbra unui nor pe solul văii.

Se îmbrăcă încet, cu grijă, cufundată în gânduri. Ştiu deodată ce trebuia să facă. Strecură oglinda în buzunarul blugilor şi porni pe cărarea ce ducea în sat. Ochi-Întunecat se afla în coliba lui. Poate ştiuse că venea, poate nu, dar, cu ochiul lui bun o privi intrând. Susan se aşeză, căută în buzunar, scoase schiţa Enigmei şi o aşeză pe sol, în faţa lui, într-o rază de lumină ce pătrundea pe uşă. Umanoidul o privi îndelung, inexpresiv. Când se ridică încet, se ridică şi femeia. El o prinse de braţ, cu strânsoarea lui ca de gheară, şi o conduse afară.

Merseră pe o cărare pe care Susan n-o văzuse niciodată, prin frunzişul cu miros puternic, sufocant. Drumul urca prin pădure, iar când se apropiară de zidul văii, era plin de pietre şi grohotiş, întretăiat de albii de torente, încât mersul deveni dificil. Femeia fu uimită de agilitatea lui Ochi-Întunecat, care-şi continua drumul fără efort, în timp ce ea gâfâia. Folosea toiagul ca pe un baston pentru mers. După ce-l pierdu din vedere, îl auzi lovind în pământ, de parcă-i atrăgea atenţia.

După un timp, ajunseră pe o pantă cu iarbă deasă, apoi deasupra vârfurilor copacilor. La capătul drumului se afla o peşteră, iar umanoidul o aşteptă. Vârfurile ascuţite păreau înalte, dar aproape. O ieşitură de piatră albă îi atrase atenţia. Se ridica din stânca înconjurătoare ca un os şi avea o curbură la margini. Susan o privi îndelung, i se păru ciudat de familiară. Când perdeaua de ceaţă se mişcă, iar culmea rămase clar vizibilă pe cerul albastru, Susan se gândi că seamănă cu dosul unui pumn strâns.

Ochi-Întunecat o conduse în peştera îngustă, a cărei intrare strâmtă o făcu pe Susan să aibă senzaţia de claustrofobie. Înăuntru mirosea a mosc şi existau pietre pe care puteau să se aşeze, stând faţă în faţă. Când ochii i se obişnuiră cu lumina slabă, Susan văzu într-un colţ o grămadă de oase îngălbenite, străvechi, după înfăţişare. Bătrânul umanoid părea obosit, stătea cu spatele rezemat de peretele peşterii. Îşi trase traista, o aşeză cu grijă pe podea şi scoase un mănunchi de frunze. Le desfăcu, de parcă ar fi jupuit o banană şi dădu la iveală o foaie cu un jăratic mic, încă roşu şi strălucitor. Luă dintr-un colţ o mână de frunze cafenii, făcu din ele o grămăjoară şi o aprinse cu tăciunele. Suflă până se aprinse flacăra. Aplecându-se de pe piatră, inhală adânc fumul. Când Susan îl imită, simţi un şoc în plămâni şi o năvală zăpăcitoare în minte.

Ochi-Întunecat sfărâmă o frunză cafenie în palmă, scoase din traistă o pipă, o umplu cu frunza, o aprinse şi trase trei, patru fumuri, apoi o întinse femeii. Aceasta simţi muştiucul fierbinte, iar fumul îi arse plămânii. Îl ţinu în piept cât putu, apoi îl expiră lent. Peştera începu să se rotească. Susan puse pipa jos şi când privi crăpăturile din pereţi, simţi ochiul umanoidului privind-o şi ceva o arse înăuntru. Simţea că i se întinde corpul pe dinăuntru, de parcă i se întorcea pe dos, capul i se deschise larg, cuprinzând fumul, peştera şi creatura zbârcită din faţa ei. Îşi dădu seama că intonează un fel de incantaţie.

Susan leşină. Podeaua peşterii se deschise şi o înghiţi. Fu năpădită de viziuni: gânduri spectrale, apariţii. Călătorea printr-o pâlnie lungă a timpului, care se rotea şi se răsucea în timpul prăbuşirii ei, urmând ochii arzători din faţă. Peretele peşterii se strânse, simţi că-i acoperă pielea ca o membrană, înfundând-o în pâlnie. Trecură ere. Brusc, îşi simţi mintea plutind afară din peşteră, iar când se uită în jos văzu câmpia, golita de copaci. Două triburi se înfruntau printre stânci. Exista un miros muscat de umezeală şi o vălmăşeală de umbre. Apoi flăcări pâlpâiră de-a lungul unui zid acoperit cu picturi de siluete, desenate cu ocru-roşu. În jur doar beznă, mormăituri şi fugă, păr ud, miros de transpiraţie şi teamă.

În pâlnia timpului, cele două triburi de războinici nu erau aceleaşi. Un trib arăta îndesat şi musculos, cu capete turtite şi dungi osoase chiar deasupra frunţilor înclinate. Venea din munţii din nord, membrii lui comunicau în tăcere. Celălalt trib era înalt şi zvelt, făcut să alerge, cu oase subţiri şi frunţi netede. Membrii lui vorbeau prin sunete şi veneau din pădurile din sud. Cele două

triburi învăţaseră să distingă care elan e slab sau rănit şi care tigru cu dinţi ca sabia e gata să se năpustească. Natura îi învăţase în grădiniţa ei. Supravieţuirea depindea de recunoaşterea diferenţelor şi de alegerea taberelor, iar triburile se aflau în război, o bătălie primitivă între specii.

Pe când mintea ei plutea ca o pasăre, Susan privi în jos, urmărind triburile ce se luptau. Poziţia lor, loviturile cu măciuci şi lănci. Alergau înainte, se retrăgeau, nişte pete pe câmpia stâncoasă. O tabără ataca şi cealaltă fugea. Apoi îşi schimbau locurile. Simţi mirosul puternic de mosc şi frunze ude, de urină şi de fum.

Văzu un ochi privind în ea, se simţi privindu-se, văzând stânca din spatele capului său, apoi pluti iar prin pâlnie. Încă o dată triburile se ciocniră. Agitând ciomegele, se întâlniră ca două valuri ce se izbeau. Armele izbeau spinări şi cranii. Unii luptători căzeau în genunchi. Sângele curgea pe pietre. Un cap fu despicat, creierul se scurse afară. Taberele se despărţiră, cu urlete şi gesturi. Morţii erau înmormântaţi în copaci, fără ochi. Apoi, cu ţipete şi fente, lupta începu din nou. Alergau unii spre alţii şi se încăierară, cele două valuri amestecându-se în zgomotul măciucilor ce izbeau carne şi oase. De la distanţă, în apropierea muntelui în formă de pumn, atacurile păreau ciudat de ireale, cu sunetul amortizat. Cele două triburi se apropiară şi se despărţiră pentru a treia oară, lăsând trupuri nemişcate pe sol, ca nişte valuri ce izbesc ţărmul, aruncând pietricele înainte şi înapoi, apoi lăsându-le deodată nemişcate pe plajă.

Timpul trecu, se făcu pace. Acum cele două triburi se apropiau cu prudenţă, dar nu în luptă. La celălalt capăt al câmpiei pietroase, veneau încet unul spre celălalt, cu armele întinse. Se priveau nervoşi pe măsură ce se tot apropiau. Se opriră, lăsând între ei o distanţa de treizeci de paşi şi aruncară armele. După aceea se apropiară lent, cu ochii ţintă asupra celorlalţi, arătându-şi mâinile goale, cu palmele în sus. Păşiră peste ciomege şi continuară să meargă încet unii către ceilalţi, cu gesturi nervoase. Deodată, izbucni agitaţie, se ridică praf. Pământul se deschise şi înghiţi o întreagă tabără, zeci dintre membrii acesteia dispărând în gropi. Cu răcnete de bucurie, cei lungi şi zvelţi atacară, aruncând o ploaie de pietre şi pământ ca să-şi îngroape duşmanii. Prinşi în capcană, cei cu frunţi proeminente se zbăteau, dar pământul curgea peste ei, până le astupă ţipetele, acoperindu-i ca o avalanşă. Îi acoperi pe toţi încet, inexorabil, până rămase doar o groapă, iar în ea conducătorul striga, cu capul dat pe spate, izbind cu pumnii în pereţi. Când praful căzu în jurul lui, rămase locului, privind în sus. Cu dinţii rânjiţi, slobozi din gât un urlet lung, gutural, de furie neputincioasă faţă de trădarea suferită de el şi de tribul său, din partea duşmanilor nimicitori cu capete mici. Urletul lui se înălţă peste munţi, răsunând în vale şi prin pădure, chiar şi după ce mormântul îi fusese acoperit.

Susan ieşi din peşteră şi-şi umplu plămânii cu aer rece. Se uită la vârfurile copacilor.

Totul se clarificase, gândi ea pe când îl urma pe Ochi-Întunecat pe drum. Miturile originii şi supravieţuirii au un scop îndelungat: sunt istorie păstrată cu sfinţenie şi reformulată ca lecţie. Povestea lui Noe şi a potopului, o legendă orală, întâlnită sub diferite forme în Eurasia, avertizează asupra pedepsei divine pentru decadenţă morală. Adam şi Eva e povestea păcatului trufiei, care a produs căderea omenirii din favoarea divină.

Cain şi Abel istoriseşte despre prima vărsare de sânge şi despre preţul plătit.

Ochi-Întunecat ajunsese departe, nu-l mai vedea pe cărarea ce cotea în serpentine pe suprafaţa stâncii. Deci acesta fusese evenimentul deosebit din preistoria umanoizilor, punctul crucial ce-i condamnase la o existenţă chinuită în zonele superioare, friguroase şi pustii de pe acoperişul lumii. Era istoria nu a unei victorii, ci a unei înfrângeri. O bătălie pierdută nu din cauza armelor inferioare, a numărului redus, dezorganizării sau laşităţii. Pierdută din ignoranţă, naivitate, printr-o încredere ce dovedea incapacitate de a recunoaşte profunzimea trădării inamicului. Cu siguranţă că era o comunicare ce merita transmisă printr-o capsulă a timpului. Poate fusese reprezentată pe peretele peşterii de o ceată redusă de supravieţuitori din bătălie, binecuvântaţi de prezenţa unui artist extraordinar. Se adresa generaţiilor ce vor veni şi care urmau să înfrunte inamicul inevitabil, şi conţinea un mesaj: fereşte-te de cel înalt şi zvelt, pentru că-i în stare de ceva ce noi nu suntem.

Susan ajunse la o ramificaţie a drumului. Ochi-Întunecat ajunsese departe, nu ştia pe ce cărare o luase. Alese şi ea una. După un colţ, cărarea se lărgea şi trecea pe lângă o crevasă ascunsă, peste care atârna un mănunchi de viţe. Viţele erau dese, trebui să se strecoare printre ele cu grijă, păşea atentă.

Deodată, simţi că-i dispare pământul de sub picioare, iar viţele se strânseră în jurul gleznelor ei, de parcă păşise într-un cuib de şerpi. Căzu cu capul înainte. Instinctiv, întinse mâinile, să amortizeze prăbuşirea, simţi pământul şi pietrişul julindu-i palmele. Dar viţele îi ţineau încă picioarele şi se strânseră şi mai tare. Auzi un zgomot în spatele ei, din direcţia crevasei, o piatră zbură prin aer şi-o lovi în coapsă. Înainte să se întoarcă, simţi o strânsoare de fier pe braţe, trăgând-o în spate, apoi alte degete puternice apucând-o de umeri şi altele prinzând-o de picioare.

Neajutorată, fu ridicată din spate, mâinile îi fură trase într-un laţ de lemn în spate, atât de tare că o dureră umerii. Simţi ceva frecându-se de spatele şi gâtul ei. Se cutremură când îşi dădu seama ce era: osul tare al crestei de pe frunte.

Matt voia să-i spună lui Susan că drumul pe care puteau scăpa fusese blocat. Deoarece femeia nu se întoarse în sat până târziu, se duse s-o caute,

urmând cărarea spre lac, strigând-o. Se învârti pe mal până dădu de locul retras în care se scăldase. Văzu urme de spumă de săpun printre resturile ce pluteau lângă ţărm, pe mal găsi aşchia subţire de cremene, cu fire de păr negru pe muchia ascuţită. De acolo, urmele dispărură.

Se întoarse în sat şi-l găsi pe Serghei. Împreună colindară jumătate din vale prin noapte, împărţind-o în zone şi parcurgându-le metodic. Dar se întoarseră cu mâinile goale. Matt era distrus. Scotoci prin bagaje, prin rucsacul lui Susan, dar nu descoperi nicio indicaţie. Totul părea la locul lui.

— Nu înţeleg. Ce se putea întâmpla? se întreba el, stând împreună cu Serghei lângă foc.

Fusese cuprins de teamă, dar nu voia s-o manifeste.

O siluetă se apropie din semiîntuneric, din cealaltă parte a focului, iar Matt tresări, apoi văzu că era Kellicut, pe care nu-l mai văzuse dinainte de atacul renegaţilor. Kellicut se aşeză indiferent, fără să bage de seamă prezenţa lui Serghei, pe care nu-l întâlnise niciodată. Rusul fu prea uimit ca să vorbească, doar se uită la el. Profesorul abia privi spre Matt când acesta luă un lemn şi-l puse pe foc, aruncând jar şi făcând să sară scântei. Părea dărâmat. Matt fu sigur: *ştia ceva.*

— Te-am auzit strigând-o, începu Kelicut. Cred că n-ai căutat unde trebuia.

Matt îşi ţinu răsuflarea, prea nervos să spună ceva. Kellicut vorbea calm, impersonal, iar Matt nu voia să spulbere vraja care-l cuprinsese. Dar profesorul tăcu. Chestia asta îl înnebunea.

— Spune-mi! ceru Matt, cu vocea strangulată de încordare, încât ieşi doar o şoaptă.

— Şamanul ştie unde este.

— De unde ştii?

— l-am văzut urcând împreună pe munte în dimineaţa asta.

— Nu s-a întors. De ce n-a venit Ochi-Întunecat să-mi spună?

— Se roagă. Încearcă o putere mai înaltă.

Matt sări, fugi prin sat până la coliba şamanului, împinse uşa închisă şi aproape căzu peste umanoid. Acesta stătea în genunchi, rugându-se. Matt îl ridică, de parcă ar fi fost un sac cu paie şi-l duse la uşă. Apoi văzu schiţa Enigmei, făcută de Susan pe podea, şi se opri s-o ridice.

Îl cără pe bătrânul şaman pe braţe, ca pe o legătură, până la foc şi-l aşeză jos. Ochi-Întunecat privi în jur nesigur, lucirea focului reflectându-i-se în ochi, ca la pisici.

— Cum să-l întrebăm? zise Matt, încercând să se calmeze.

— Există căi de a comunica, după cum ştii, replică profesorul, dar e nevoie de timp. Ar însemna să urc în munţi cu el, la templul lui.

— N-avem timp, protestă Matt.

Serghei plecă brusc şi se întoarse în grabă după câteva minute, aducând cămaşa de lucru a lui Susan, din bumbac bej.

— Arată-i asta, îi ceru el lui Matt.

Matt o ţinu în faţa şamanului, care o privi îndelung. Apoi se ridică încet pe membrele-i osoase, se duse la foc, luă un băţ care ardea şi stinse flacăra. După aceea se apropie de o piatră lată şi se aşeză pe vine lângă ea. Ţinând băţul între degete, îl duse, cu o mişcare graţioasă, pe piatră. Matt se aşeză lângă el şi văzu o linie neagră. Treptat, apăru o siluetă, conturul unui umanoid.

Ochi-Întunecat se duse după alt băţ, iar cu acesta completă detaliile. Se vedea părul şi fruntea ieşită în afară. Apoi adăugă amănunte caracteristice: piele de animale pe piept şi în jurul trunchiului, iar în jurul frunţii turtite un guler de blană. Cu totul, un portret excelent al lui Kee-wak.

26

Susan înfipse călcâiul în pământ, să vadă dacă-i moale. Era zgură şi praf presat de milenii de acţiune vulcanică, deci imposibil de săpat un tunel. Fără să mai pomenim că nu avea loc de săpat, nici de faptul că temnicerii ei şi-ar da seama imediat ce face.

Ca o culme a ironiei, se afla în groapa lui Van. O examină. Groapa fusese adâncită între timp, ca să fie greu de ieşit din ea. Nu putea să privească peste margine în peşteră, chiar dacă stătea în vârful picioarelor la capătul ei. Încercă acest lucru doar ca să nu se gândească la pericol.

După ce căzuse în capcană, mâinile îi fuseseră strânse în laţ atât de strâns, că ţipase de durere. Avusese impresia că i se rupseseră încheieturile umerilor. Fusese cărată fără grijă, atârnând cu faţa în jos. Văzuse doar picioarele celor ce-o capturaseră, tălpi late şi degete răşchirate în noroi. Răsucindu-şi capul într-o parte, zărise partea de jos a stâncii şi-şi dăduse seama după mers că umanoizii coborau panta în grabă.

Ştiuse după întuneric când intraseră în peşteră. Pereţii de stâncă, de la nivelul ochilor ei, erau uneori scăldaţi de lucirea gălbuie a torţelor nevăzute, de deasupra. De trei ori umerii şi genunchii i se frecară de stânci, când coti. Din cauza atâtor cotituri şi schimbări de direcţie, nu putu să ţină minte drumul. Sângele îi coborâse în cap, dar nu leşinase.

Se ridică în picioare, în groapă, şi se ţinu bine. Picioarele îi erau libere, dar mâinile îi rămăseseră prinse în laţul ăla blestemat O dureau umerii. Când îi încordă, simţi durerea în încheieturi, dar îşi dădu seama, uşurată, că nu fuseseră dislocaţi. Bluza se rupsese în timpul ambuscadei, iar pe piept avea o tăietură. Şi o vânătaie pe frunte, cu care se alesese când o aruncaseră în groapă. Se uită în jur. Peste tot erau răspândite oase. Se aplecă să le examineze cu ochi de expert. Oase de animal, iar zgârâieturile subţiri din părţi reprezentau urme de canini omeneşti, deci oasele proveneau de la hrană, nu de la victime. Găsi în asta oarecare consolare.

Se întrebă dacă Matt avea idee ce i se întâmplase. Şi dacă nu văzuse nimeni că fusese capturată? Dacă Ochi-Întunecat se aflase prea departe pe cărare? Discutase cu Matt despre faptul că renegaţii răpeau membri ai tribului, aşa că, dacă nu apărea, el ar trebui să tragă concluzia corectă. Dar cât va dura până se va întâmpla asta şi ce va face, după ce se va lămuri? Ştia că va încerca s-o elibereze, că n-o va părăsi, dar planul lui avea oare cea mai mică şansă de succes?

Făcu în minte un inventar a ceea ce avea. Nu prea multe, doar oglinda în buzunarul din faţă. Se aplecă din mijloc, încercând să-şi dea seama dacă rămăsese întreagă. Nu simţi zgomot de sticlă sfărâmată. Îşi răsuci torsul, trăgându-şi mâinile legate cât să ajungă în partea din faţă a pantalonilor, ca un

contorsionist, întinzând laţul şi forţându-şi bazinul, dar nu reuşi să strecoare niciun deget în buzunar.

Auzi un sunet deasupra. Se uită şi văzu o creatură ce-o privea, sprijinindu-se în lance. O cuprinse un simţământ copleşitor de scârbă. Bruta arăta atât de hidoasă, iar prezenţa ei putea fi detectată doar prin duhoare. În ochii făpturii se zărea o scânteiere de inteligenţă, dar era lucirea unei şiretenii josnice, nu strălucirea rafinată a unei fiinţe superioare.

Cine crezi că eşti, ar fi vrut ea să întrebe, de te zgâieşti la mine ca la un animal într-o grădină zoologică? Se opri din zbătut şi rămase dreaptă. Îi venea să-şi ridice bărbia şi să proclame: cum îndrăzniţi să mă trataţi astfel pe mine, *Homo sapiens sapiens?* Apoi simţi umplerea minţii, simţământul unei prezenţe străine se mişcă precum un cheag de sânge negru prin cortexul ei.

Senzaţia dură câteva minute, apoi creatura îşi luă lancea şi plecă, fără să privească în urmă. Susan se cutremură. Senzaţia pe care o trăise nu fusese caldă şi intimă, ca aceea a lui Levitic. Fusese dură, rece, ameninţătoare. Şi-şi dădu seama că exista ceva de care se temea mai mult decât orice din lume: momentul în care Kee-wak va sta acolo, focalizându-şi energia sinistră asupra psihicului ei.

Matt sătea în umbrar, cu capul în mâini, gândind. Scoase din rucsac fragmentul de craniu de neanderthalian pe care i-l dăduse Kellicut, lăsând lanţul de argint să-i curgă printre degete ca nisipul. Săpăturile din sudul Franţei avuseseră loc în altă viaţă – cu multe vieţi înainte.

Matt făcu un inventar al bunurilor pe care le aduseseră cu ei din lumea exterioară. Cuţitul lui, magnetofonul, rachetele luate de la Van, trusa medicală, doi saci de dormit, trei metri de gută de pescuit, câteva conserve, o farfurie din metal ce putea fi folosită ca tigaie, tot felul de mărunţişuri. În rucsacul lui Susan se găsea mâncare, bucăţi de ciocolată, carnete, jurnalul lui Kellicut, casetofonul şi casete, vitamine, instrumente arheologice şi o pernă pneumatică mică. Zâmbi văzând perna, singura ei concesie făcută luxului, pe care nici n-o folosise.

Imaginea lui Susan singură, speriată, îl înnebunea. Nu avea idee unde era ţinută, îşi imagina tot ce poate fi mai rău. Poate ar trebui să încerce să fie şi el răpit. Măcar ar fi împreună. Dar dacă n-o vor face? Poate ar trebui să-l trimită pe Serghei să caute întăririle din exterior, care nu puteau fi departe. Dar dacă expediţia aceea era doar o ficţiune? Poate că el şi Serghei ar trebui să facă arcuri şi săgeţi şi să încerce să pătrundă în peşteră. Dar n-ar ajunge prea departe...

Trebuia să stabilească o strategie. El şi Susan reuşiseră să-l salveze pe Van, dar atunci avuseseră norocul şi surpriza de partea lor. Acum nu se mai punea problema surprizei, renegaţii se aşteptau cu siguranţă la un contraatac. Şi cine să-l ajute, în afară de Serghei şi unul, doi umanoizi? Tribul fusese

decimat în timpul raidului, unii dintre cei mai buni luptători-vânători, precum Levitic şi Lancelot, muriseră. De data asta va fi imposibil să se strecoare în linişte prin tunelele din spate. Renegaţii puseseră cu siguranţă santinele, nu erau naivi şi incapabili să facă planuri ca umanoizii din vale, iar ca vânători se pregătiseră şi pentru ofensivă şi pentru defensivă. Mai mult, dacă puseseră santinele, acestea, cu puterea pe care o aveau, erau, practic, infailibile.

În timp ce Matt medita, privirea îi rătăcea prin umbrele pădurii, peste vârfurile copacilor, prin întunericul ce se instala către sfârşitul după-amiezei. Zări la vest luna, un disc palid, de culoarea smântânii, aproape rotund. Tresări şi-şi aminti teoria lui Van despre luna plină.

Susan îşi sprijini bazinul de o ieşitură a stâncii şi prinse marginea buzunarului de aceasta. Se răsuci iute şi auzi zgomotul de sfâşiere, când buzunarul de desfăcu, iar oglinda căzu. Întinse repede piciorul drept, ca să-i amortizeze căderea. Se ghemui şi o prinse, cu mâinile la spate, apoi găsi o ieşitură în piatră, la nivelul încheieturii, şi o rezemă acolo. După ce se convinse că oglinda se afla în siguranţă, se întoarse. O poziţionase bine.

Apoi se plimbă un pic – ca Van, îşi dădu seama, înfiorându-se – şi lăsă mintea să sorteze posibilităţile. Dacă l-ar fi văzut pe Matt când coborâse de pe munte, dacă ar fi reuşit să-i povestească lucrurile aflate în peştera lui Ochi-Întunecat! Bineînţeles că lecţia lăsată moştenire prin tablou era cheia înţelegerii a tot ce se întâmplase, o adevărată piatră de la Rosetta ce lumina brusc cel mai critic eveniment al preistoriei. Se gândi la bătăliile dintre specii, *Homo sapiens sapiens* împotriva lui *Homo sapiens neanderthalensis,* se gândi la tragicul om de Neanderthal din panoul final, la furia ce părea să emane chiar din stâncă. Matt văzuse schiţa ei, dar îi înţelesese oare mesajul? Dacă ar găsi o cale să i-l transmită! Se aşeză, îşi sprijini spatele de zid, închise ochii şi se concentra.

I se păru imposibil. Poate era prea îngrozită să se poată concentra. Respiră profund de cinci ori şi-şi impuse să se relaxeze. Încercă să-şi cureţe mintea de tot, ca o tabla ştearsă cu buretele. La început şi-l imagină pe Matt, cu înfăţişarea sa din tinereţe. Apoi se gândi la cel de acum, cum îl văzuse la Institut: cu părul cărunt la tâmple, cu riduri la ochi, individul nou care devenise din nou familiar. Îşi aminti cum făcuseră dragoste. Apoi încercă să-l cheme, să folosească porţiuni ale creierului neutilizate până atunci. Îi repetă numele iar şi iar, până-i vizualiză faţa. Când simţi că o avea bine prinsă în centrul minţii, ca pe un diamant în montură, îi vorbi în tăcere. Repetă acelaşi gând, încercând să-l proiecteze la distanţă, de parcă ar fi fost un turn de transmisie ce emitea un semnal radio. Să fie un mesaj simplu, îşi zise ea. Un cuvânt, repetat de multe ori, ca o mantra: *înşelăciune, înşelăciune, înşelăciune.* Îl chemă pe nume în tăcere, iar când simţi că-l prinde, repetă iar: *înşelăciune, înşelăciune, înşelăciune.* Şi tot aşa, ore în şir.

Matt luă schiţa Enigmei, făcută de Susan, şi se uită la ea. O lăsă să-i cadă din mână, puse mâinile sub cap şi se uită la cer. Apoi avu o inspiraţie. Lăsă mintea să-i rătăcească, aşa cum lucra cel mai bine. Gândurile parcurseră întreaga aventură, retrăind-o, numai că de data asta aranjă toate piesele de puzzle în ordine cronologică, nu în ordinea stabilită de întâmplare. Ca şi cum ar fi aranjat un pic ordinea panourilor Enigmei din Khodzant, ca să aibă înţeles, îşi spuse el.

Mai întâi, începuseră să dispară oameni în Pamir. Guvernul SUA aflase acest lucru. Un umanoid fusese capturat. Institutul a intrat în acţiune, sub înfăţişarea unui centru legal de cercetări. A făcut experienţe asupra umanoidului, strict secrete, numind toată acţiunea Operaţiunea Ahile. S-a descoperit că făptura deţine puteri speciale. Institutul l-a trimis pe Kellicut să localizeze tribul.

El a trimis dovezi că acesta a existat, dar a dispărut. Atunci Institutul i-a trimis pe Matt şi Susan să afle unde dispăruse Kellicut. Van i-a însoţit ca să-i dirijeze şi să anunţe forţele de sprijin după stabilirea contactului. Până aici, totul se lega.

Ahile era un nume ciudat, îşi spuse Matt. Marele războinic grec. Îşi scotoci prin amintiri. Thetis, mama lui Ahile, era o nimfă a mării. I se spusese, de către zeiţele sorţii, că fiul ei va muri tânăr, că fusese condamnat de destin – ca şi neanderthalienii. Atunci Thetis a cufundat pruncul în râul Styx, sperând că apele magice ale acestuia îl vor apăra de orice rană. Dar l-a ţinut de călcâi, un loc pe care apa nu l-a atins. Asta reprezenta un indice? Guvernul căuta un punct slab pentru a contracara neanderthalienii? Sau călcâiul era slăbiciunea lor ascunsă care-i dusese la dispariţie? Când a izbucnit războiul troian, Ahile a fost un mare luptător, până când s-a certat cu regele Agamemnon şi a refuzat să se întoarcă în bătălie. A împrumutat armura sa prietenului său, Patrocles, care a fost ucis de Hector. Ahile l-a omorât pe Hector, dar apoi săgeata otrăvită trimisă de Paris i-a găsit punctul slab, călcâiul.

Matt sări în sus. Sigur! *Aici* era stratagema! se afla în trecut, aşteptând să fie scoasă la iveală: cea mai faimoasă bătălie din istorie, cea mai mare înşelătorie din istorie.

Vântul se potoli în timpul nopţii, iar la lumina dimineţii se văzu limpede că furtuna trecuse. În zori, aerul era atât de rar şi de limpede, că oamenii puteau vedea kilometri întregi în jur. Când soarele se ridică, albastrul cerului deveni mai profund, iar crusta de zăpadă de pe ferestrele elicopterului, în care Kane rămăsese închis de la prăbuşire, căpătă o culoare aurie.

Se liniştise: stabiliseră legătura radio cu Sodder, care zburase înapoi în tabără cu celălalt elicopter, iar acum, că furtuna trecuse, puteau fi salvaţi. Abia

când teama dispăru, îşi dădu seama cât de profund îl cuprinsese, că-i pătrunsese până-n oase, ca frigul.

Se îndreptă şi şimţi o durere cumplită în şale. Împărţise cabina zdrobită cu Sheriden, care se tăiase la ambii ochi în geamurile sparte în timpul prăbuşirii şi purta un bandaj în jurul capului. Individul sforăise toată noaptea, în timp ce Kane îngheţase. Ceilalţi făcuseră tabără afară, săpând în zăpadă să facă loc unui cort mai mic.

Auzea oamenii mergând, apoi un şuierat de uimire.

— Ia veniţi să vedeţi! Sunteţi chiar lângă marginea prăpastiei! Aţi avut noroc că n-aţi căzut!

O mână mătură zăpada de pe fereastră, apoi răzui gheaţa. Când Kane se ridică în cot, chinuindu-se, şi privi afară, văzu un cap ce se zărea vag prin stratul subţire de gheaţă. Răsucindu-şi gâtul şi uitându-se în jos, zări vârful unui troian la câţiva paşi, iar în spatele lui doar gol. Dacă vântul ar fi fost mai puternic, ar fi aruncat elicopterul în râpă. Îl cuprinse un sentiment de bucurie, de uşurare că scăpase dintr-un pericol. Slavă Domnului că nu ştiuse cât de precar fusese adăpostul lor!

De cealaltă parte a elicopterului, oamenii făcuseră cafea. Îi aduseră o cană lui Kane, iar acesta o ţinu în ambele mâini, simţind căldura radiind către coate. Îl îngrijorau picioarele; putea să le mişte, dar nu le simţea. Ştia că-şi îndoia degetele doar uitându-se la ghete. Degerături, probabil. Ăsta ar fi biletul lui de plecare de pe munte. Se săturase de misiunea asta. Citise scrisoarea doctorului Arnot, lăsată în tabără pentru Kellicut, asigurându-se să n-o vadă şi altcineva. Femeia se referea la un fel de jurnal. Era evident că profesorul descoperise creaturile. Poate că, în clipa aceea, nu se aflau prea departe...

Deschiseră raţiile gata preparate. Abia se puteau mânca, iar Kane împinse hrana pe gât cu ajutorul cafelei rămase. Unul dintre oameni îl ajuta pe Sheriden, tăindu-i îmbucături mari şi vârându-le în gura pe care rănitul o deschidea mare, ca un pui de pasăre.

Sodder îl contactă prin radio şi-i spuse că erau gata de plecare, că aduceau ceva provizii în elicopterul de salvare.

— Domnule comandant, zise pilotul, vârând capul în cabină, cu un ton respectuos, având în vedere că va mai dura până ajung aici, ne-am gândit să căutăm transmiţătorul prin satelit. Nu-i departe.

Mă anunţă, nu mă întreabă, gândi Kane. De fapt, de ce nu?

— Bine, dar faceţi treaba asta repede. Trebuie să-l ducem pe Sheriden la medic. Nu putem zăbovi aici.

— Ne vor lua în mai multe zboruri, nu putem să supraîncărcăm ultimul aparat la altitudinea asta.

Kane mârâi. Era supărat din cauza prăbuşirii, care avusese loc din cauza pilotului. Deja pregătea în minte reclamaţia pe care urma s-o facă.

Auzi zăpada scârţâind, când oamenii plecară. Se părea că plecau toţi. Nu înţelesese că asta intenţionau. Curând, în jur se aşternu liniştea, cu excepţia sunetului produs de briza uşoară.

— Alo! strigă el, dar nu prea tare. E cineva acolo?

Nu-i răspunse nimeni.

— S-a întâmplat ceva rău? întrebă Sheriden, cu o urmă de panică în glas.

— Nimic.

— Atunci de ce strigaţi?

— N-am strigat. Am vrut să văd dacă-i cineva acolo.

Kane se aplecă şi se jucă la radio, asigurându-se că funcţionează. Chemă elicopterul lui Sodder, doar ca să-şi găsească de lucru, dar nu-i răspunse nimeni. Poate nu porniseră încă, îşi zise Kane.

Apoi începu să simtă ceva amuzant, ca şi cum cabina s-ar fi umplut încet cu apă. Dar asta nu se întâmpla în cabină, ci în capul lui, o ocupare bizară, înspăimântătoare a craniului său. O senzaţie familiară, o mai simţise. Inima începu să-i bată mai iute. Aşa ceva era imposibil!

— Ce se întâmplă? strigă Sheriden. Simt ceva bizar!

Rănitul îşi rupse bandajele de la ochi, scoţând la iveală două tăieturi cu sângele coagulat.

Kane simţi înainte să vadă: ceva ce stătea deasupra lui, prezenţa unei umbre dense, întunecate. Cu groază în suflet, ridică încet capul. În cealaltă parte a ferestrei acoperită de gheaţă, privindu-l, se afla o figură lată, cu gura largă, urâtă, ca o rană, cu nas turtit, cu ochi de ucigaş. Trăsăturile erau vagi, deformate de gheaţă, dar arătau arogante, pline de-o ură nedisimulată. Se priviră, iar în mintea lui, Kane auzi, ca un ecou: *Şi tu ne-ai face acelaşi lucru!*

Apoi îi auzi pe alţii mişcându-se în jur.

— Ce se întâmplă? strigă Sheriden, isteric.

Kane nu-i răspunse. Era prea îngrozit. Auzea sunete care arătau că făpturile ocupau poziţii în jurul elicopterului, mârâituri, scrâşnet de metal frecat de stânca de dedesubt Simţi că-s ridicaţi, apoi zgâlţâituri, alte scrâşnete...

— Ce se întâmplă? De ce nu răspunzi?

Cabina se legănă, ca un copac în furtună, se răsuci, apoi se răsturnă încet. Timpul păru să îngheţe. Radioul porni, se auzi vocea lui Sodder întrebând; alo, mă auziţi? Sheriden ţipă. Se auzi un trosnet zdravăn când elicopterul lovi marginea râpei, apoi se prăbuşi fără zgomot în gol. Kane plutea, cădea, prea speriat ca să ţipe, aşteptând să se termine totul o dată cu zdrobirea trupului său în mii de bucăţi. În timp ce se prăbuşea, îşi dădu seama, vag, că făcuse în pantaloni.

La scurt timp după explozia din prăpastie, elicopterul lui Sodder ateriză în apropiere. Vârtejul elicei şterse orice urmă de paşi din zăpadă. Ceilalţi oameni, care auziseră zgomotul, dar nu văzuseră prăbuşirea, veniră alergând pe pantă. Toţi fură de acord că fusese vina vreunei rafale de vânt, pornită din senin.

Matt se trezi de dimineaţă şi se duse în sat. Mai întâi îl căută pe Dinte-Lung şi-l găsi dormind în colibă. Nu departe de capul lui se aflau, pe o placă de piatră, bucăţi de carne crudă. Dinte-Lung continua să fie vânător şi atrăsese doi tineri în expediţiile sale. Matt îl trezi trăgându-l uşor de umăr, apoi ieşiră şi se aşezară lângă foc. Dinte-Lung se frecă la ochi, se întinse şi se uită în jur. O dimineaţă luminoasă, cu rouă pe tufişurile de ienupăr. Cerul cenuşiu, din care curseseră tone de zăpadă în cealaltă parte a muntelui, fusese înlocuit de unul senin, cu norişori ca din bumbac.

Matt scoase carnetul de notiţe şi un pix şi încercă s-o deseneze pe Susan, sperând că Dinte-Lung va înţelege că-i cerea să comunice cu ea. Nicio şansă, Dinte-Lung nu înţelese, iar Matt renunţă curând.

Apoi îi dădu o sarcină lui Dinte-Lung, cea mai periculoasă din scurta carieră de vânător a acestuia. Desenă animalul pe care voia să-l omoare umanoidul, trasând liniile cu grijă, ca să fie bine înţeles: trunchiul, aspectul blănii, fălcile puternice, capul turtit cu dinţi lungi şi ochi mici. O reprezentare bună o unui urs de peşteră. Apoi îl desenă pe Dinte-Lung atacând fiara. Umanoidul îl urmărea atent, privind fascinat mişcarea stiloului pe hârtie. Matt îl desenă pe Dinte-Lung, cu lancea lui, lângă ursul mort, apoi îi întinse carnetul să-l vadă bine. Umanoidul înţelese mesajul. Păru aţâţat. Se duse în colibă şi reveni cu lancea. Matt îi dori succes din tot sufletul, pentru că succesul lui era esenţial pentru planul său.

Apoi se duse să-l caute pe Serghei. Îl găsi spălându-se în pârâu şi-i explică planul, urmărindu-l pe rus cum se încruntă. Îşi dădu seama că Serghei se îndoia de eficienţa planului, dar era prea amabil ca să-i spună. Era necăjit de răpirea lui Susan şi ar fi făcut orice ca s-o salveze.

— Ai multă imaginaţie, zise el la sfârşit, strângându-i mâna ca şi cum ar fi încheiat o înţelegere.

— Atunci să începem, propuse Matt. Să nu pierdem timpul.

La distanţă, auzi un sunet străin, mecanic, înfundat, dar distinct. Înlemni. Părea zgomotul unui elicopter. Forţele institutului se apropiau.

Aveau nevoie în primul rând de scânduri. Nu puteau să doboare copaci uriaşi şi să-i taie în scânduri, dar aveau nişte bucăţi de lemn pe care le folosiseră pentru acoperişul colibelor. Dărâmară trei dintre ele. Pentru bucăţi mai lungi, colindară pădurea până găsiră copaci prăbuşiţi.

Matt ciopli un ciocan mare din piatră şi-i legă un mâner, vorbind cu voce tare în timp ce umanoizii îi pândeau fiecare mişcare.

— Asta se cheamă punerea de mâner. Conform manualelor, nu ştiţi să faceţi asta.

Apoi dădu unor bucăţi mari de cremene formă de pană, ţinând cu grijă într-o mână fragmentul de stâncă şi folosind cealaltă mână pentru a izbi cu o piatră, scoţând aşchii mici.

— Îi spunem tehnica Levallois, zise el, răspunzând privirilor lor de neînţelegere. Numită după o suburbie din Paris. Strămoşii voştri erau foarte buni la asta, în paleoliticul mijlociu. Sigur, asta era înainte să plecaţi din Franţa, pentru a vă stabili aici.

Matt înfipse penele într-un copac cu trunchiul deja înmuiat de putregai, le scoase cu ciocanul şi despică trunchiul. O muncă epuizantă. El şi Serghei lucrau cu rândul. După două ore, aveau un morman de scânduri utilizabile, pe care Ochi-Albaştri, Genunchi-Răni şi alţi cinci le cărară în sat.

Atraseră mai mulţi muncitori, iar Matt îi ajută să facă mai multe topoare din piatră. Petrecuse o vară, cu mulţi ani în urmă, împreună cu studenţi la arheologie, care reproduseseră în pădurile din Massachusetts modul de viaţă preistoric. Curând, grupul începu să facă unelte, înfiinţaseră un mic atelier preistoric. Ţăcănitul cioplirii lor se auzea la distanţă de câţiva kilometri. Când avură şase topoare, Matt şi Serghei duseră o grupă în pădure, căutând pini puternici cu trunchiuri rotunde, fără defect. Doborâră patru, îi tăiară în buşteni lungi de trei metri şi folosiră securi din piatră pentru a le netezi capetele.

Se întoarseră în sat şi strânseră toate pieile rămase de la vânătoarea lor anterioară. Le aşezară într-o grămadă lângă scânduri şi buşteni. Spre seară, când totul era pregătit, întreg centrul satului fusese ocupat de echipamentul lor cel nou.

Matt era prea îngrijorat de soarta lui Susan, ca să mănânce ca lumea. Pierduse o zi întreagă cu pregătirile, dar nu avusese de ales. Cu carnetul şi stiloul în mână, se aşeză lângă foc, alături de Serghei. Mai înainte, rusul şi Dinte-Lung fripseseră o pulpă de antilopă la foc. Umanoidul împărţea carnea gătită colectivităţii vânătorilor. Serghei fărâmiţase bucăţi de frunze de zmeură, le opărise cu apă fiartă şi făcuse o imitaţie de ceai. Îşi făcuse şi ţigări din foi de iasomie înfăşurate în foi de viţă. Trase un fum, tuşi şi-i oferi un fum lui Matt, care refuză şi începu să facă o schiţă. Nu-l mulţumi prima încercare, rupse hârtia şi o aruncă în foc.

— Nu trebuie să fie perfectă, îi zise Serghei.

— Nu, dar trebuie să folosească.

Încercă din nou, începând de data asta de la bază. Schiţă o platformă grosolană, sprijinită pe doi buşteni, care să acţioneze ca nişte roţi. Alţi doi buşteni trebuiau puşi în faţă, pentru ca întreaga construcţie să poată fi împinsă. Din acea platformă se ridicau patru grinzi, ce sprijineau o platformă mai mică, ce se afla la trei metri, deasupra. Pe aceasta desenă o cameră. Pornind dintr-o latură a acesteia, ridicându-se mai sus, un cilindru ce reprezenta gâtul. După aceea craniul: un cap de urs uriaş, înspăimântător. În cele din urmă adăugă, în

partea de sub cameră, un chepeng. Arăta bine, o reprezentare perfectă a capului de zeu al renegaţilor. Un cal troian perfect.

Matt se cufundase atât de mult în examinarea desenului, că nu-l observă pe Kellicut până când bătrânul se aşeză lângă el şi-i privi peste umăr. După aceea Kellicut se uită în jur, mirosi aerul, se întoarse spre Serghei şi-i vorbi pentru prima oară:

— Ai gătit carne!

Nu era o întrebare, ci o recunoaştere a faptelor, spusă ca o acuzaţie. Serghei dădu din cap şi trase încă un fum din ţigară. Kellicut se uită mult timp în foc, devenind limpede că pregătea o declaraţie importantă.

— N-ai niciun drept să faci ceea ce plănuieşti, îi spuse el lui Matt, rostind astfel cuvintele încât să aibă impact maxim. Şmecheria asta răutăcioasă reprezintă violarea a tot ceea ce credem. Este împotriva tuturor lucrurilor cărora mi-am devotat viaţa, adăugă el, privindu-l pe Matt în ochi.

— Ai cooperat cu Institutul, îi replică Matt. Ai venit aici primul. Eşti cel care a deschis cutia Pandorei.

Kellicut tăcu un timp, apoi recunoscu:

— Da, ai dreptate. Am bănuit de la început Institutul că face treburi urâte – dar n-am fost destul de bănuitor. Aveam nevoie de ei. Fără ei n-aş fi avut nicio şansă să ajung aici.

— Te-au folosit.

— Ştiu, dar şi eu i-am folosit. Am fost circumspect de la început. Savanţii nu erau de clasă mondială, studiile lor sunt recente. Institutul avea prea mulţi bani de aruncat. La început nu mi-a păsat. Cei de la Institut mi-au spus că aveau rapoarte vagi despre zărirea unor făpturi în Pamir. Voiau să investighez. De ce nu? O ceată preistorică de umanoizi – un gând foarte tentant. Merita, chiar dacă şansa era de unu la un milion.

— Ştiai că au fost aici înaintea ta?

— Da. Am aflat de la tatăl lui Şarafidin. Asta m-a făcut mai bănuitor, dar m-a şi intrigat. Acţionau ca şi cum ar fi crezut în chestiile astea. Am început să cred şi eu. Apoi, când am venit aici, am găsit aceste fiinţe incredibile, continuă el, privind în foc. Am văzut că au puteri speciale. Apoi, toate bănuielile mele au luat formă, am descoperit jocul indivizilor de la Institut. Ştiam că puterea poate fi folosită în scopuri întunecate – asta căuta Institutul. Am decis să mă despart de ei.

— Dar le-ai trimis craniul.

— Adevărat. Un mesaj final care să-i descurajeze. N-a mers.

— De ce ai îngropat jurnalul?

— Era pentru voi. M-am gândit că Institutul vă va trimite să-mi daţi de urmă. Ştiam că o să daţi de jurnal. În acel moment îmi păsa încă de lucruri ca reputaţia – voiam să ştiţi ce găsisem. Dar nu mă gândisem că vor trimite pe cineva cu voi. Am bănuit că v-aţi alăturat celor de la Institut. Pe atunci nu-mi

mai păsa să-mi fac cunoscută descoperirea. Îmi păsa doar de putere, să o învăţ, s-o capăt, să ajung la un adevăr superior.

— N-am făcut niciodată parte din Institut, Jerry. Ar fi trebuit să ştii, zise Matt.

— Poate. Dar reprezinţi o parte a problemei.

Matt puse jos carnetul, fiind convins că profesorul văzuse schiţa. Se gândi dacă să-i spună că Van trimisese mesaje prin satelit, că avea motive să creadă că forţele Institutului erau deja pe drum, dar decise să tacă.

Kellicut făcu semn spre carnet şi spuse:

— Poate vezi acum de ce schema ta e greşită, greşită moral. Ai văzut ce s-a întâmplat când l-ai salvat pe Van. Nu poţi aduce concepte din lumea exterioară în aceasta. E rău să faci aşa ceva. Mi-e teamă că nu pot permite aşa ceva – vocea lui ajunsese o şoaptă, ceea ce o făcea să pară ameninţătoare – chiar dacă asta înseamnă ca Susan să piară.

— Nu poţi să faci asta! exclamă Matt, neîncrezător.

— Ba da, îl contrazise Kellicut, fără să clipească.

Se opri şi se uită în foc, iar flăcările îi luminară conturul feţei şi ochii îi deveniră două găuri întunecate. Oftă, de parcă şi-ar fi asumat fără chef o povară, şi declară:

— Nu se poate întâmpla aşa ceva. N-o să te las. Dacă preferi să continui, atunci o să mori, ca şi Susan.

Apoi profesorul se ridică şi dispăru imediat în pădure, sub luna plină.

27

Susan ştiu că venea Kee-wak înainte să-l audă, pentru că detectă agitaţie în peşteră, în jurul gropii, şi, într-un fel pe care nu-l putea defini, intui apropierea lui.

Îi era atât de sete, că i se uscase gura. Se gândi să se prefacă adormită, dar ştia că şiretenia n-ar fi folosit la nimic. N-avea ce face, trebuia să-l aştepte.

La început apăru garda pretoriană, două creaturi purtând pe umeri piei dungate cu galben, ca pe nişte pelerine. Se uitară în jos cu dispreţ, iar Susan simţi că-i încearcă mintea, doi nori ce trecură prin conştiinţa ei şi apoi dispărură. Ea nu manifestă interes pentru ei, iar creaturile se traseră de lângă marginea gropii.

Femeia privi podeaua plină de praf şi văzu umbra îndesată apărând peste ea ca un gargui. Se uită în sus şi-l văzu pe Kee-wak pe buza gropii, cu înălţimea accentuată de faptul că stătea deasupra, ca o statuie grotescă pe un piedestal. Se vopsise cu roşu în jurul gurii, încât aceasta arăta ca o rană deschisă, iar ochii înconjuraţi cu negru erau cufundaţi în orbite, ca la hiene. În jurul frunţii avea pielea zburlită, neagră cu alb, de maimuţă.

Părea să ştie că-i e sete, şi-i cobori o jumătate de craniu cu apă murdară, cafenie, dar având mâinile legate la spate, nu putea să-l ridice la buze. Umanoidul nu făcu nicio încercare s-o ajute. Oricum, apa părea prea respingătoare ca s-o bea. Kee-wak sări în groapă, în spatele ei, şi strânse şi mai tare laţul. Mirosul lui, o duhoare de mosc şi sânge, îi făcu greaţă. Individul o apucă de păr, o împinse să cadă în genunchi şi rămase în picioare în spatele ei. Susan simţi teaca pistolului atingându-i spinarea. Apoi simţi lucrul de care se temuse: începu să-i pătrundă în minte, încet, ca un lichid ce se întinde. După aceea simţi durere, la început neclară, care deveni tot mai ascuţită, până îi veni să ţipe. Umanoidul stătea chiar în spatele ei, dar parcă intrase în ea, uitându-se prin corneea ei, recepţionând ceea ce vedea ea pe retină. Dar se infiltrase şi în centrul durerii.

Susan se trase mai aproape de zidul gropii, se târi centimetru cu centimetru, fără să se sinchisească de durerea din umeri şi de durerea din interior, până văzu obiectul pe care-l căuta. Nu se uită la oglindă până nu ajunse la o jumătate de metru de ea, iar atunci deschise larg ambii ochi şi privi direct în reflectarea argintului, văzând propriii ochi uitându-se la ea, lărgiţi de frică, dar uşor de recunoscut, de-un verde-profund. Se uită la propriii ei ochi de parcă ar fi fost fântâni gemene de apă verde, iar ea cădea în ele, până simţi brusc o mişcare în spate, o retragere, iar durerea îi încetă în minte, ca o strânsoare relaxată deodată. Kee-wak strigă – de zăpăceală, nu de durere – şi, dintr-un salt, ieşi din groapă şi plecă, ca o fantomă dispărând în zori.

Susan se ridică. Avea o pată de grăsime pe mijlocul spatelui, acolo unde o atinsese, şi-şi frecă încheietura de ea, lărgind strânsoarea laţului.

Kellicut nu simţea teamă. Era ca un profet din vechime, ca un creştin ce se ruga în tunelele subterane ale Coliseumului. Îl mâna convingerea copleşitoare că avea dreptate.

Traversă terenul de înmormântare şi ajunse la gura peşterii când se lumina. Acolo nu era nimeni, nimic care să întrerupă muzica liniştitoare a păsărilor. Îi rămăsese doar o cămaşă şi decisese s-o poarte – nu numai pentru că era o ocazie deosebită, ci şi pentru că era un emisar, iar emisarii se îmbracă potrivit rolului lor.

Atinse buzunarul şi simţi bucata de hârtie de acolo. Acela era mesajul, misiunea lui, dar nu-l putea înmâna ca un curier sosit pe neaşteptate în Roma lui Caesar din avanposturile imperiului. Trebuia să fie atent ca lucrurile să se petreacă aşa cum se cuvine.

Privi în jur, înainte să intre în peşteră. Nu-şi lua rămas-bun, îşi zise el, pentru că s-ar putea să se întoarcă. Se întărea doar, văzând peisajul, pentru călătoria prin tunele. Nu fusese niciodată în peşteră, dar îşi imaginase cât de întunecoasă şi de apăsătoare trebuia sa fie.

Misiunea lui era periculoasă. Dacă nimerea peste un paznic greu de cap care decidea că venise cu scopuri rău-voitoare şi-l dobora pe loc? Dacă nu ajungea la cel care trebuia, singurul suficient de inteligent ca sa priceapă avertismentul pe care încerca să-l transmită?

Tunelul uriaş pătrundea drept în munte, de parcă ar fi fost construit pentru o cale ferată gigantică. Se simţea pitic, ascultându-şi ecoul paşilor. Nu avea rost să se strecoare în tăcere, din moment ce venise ca să fie descoperit. Tunelul făcu o curbă, apoi ajunse într-o peşteră subterană imensă, luminată de torţe prinse în pereţi. Se opri şi ascultă: nimic, doar picături ce se scurgeau când şi când de pe stalactite, căzând pe stalagmitele de dedesubt. Fu cuprins de-un val de îndoială pe care trebui să-l înfrângă. Avu impresia că mintea îi era invadată, dar nu fu sigur.

Mergi înainte, îşi zise, apoi se pierdu în detalii: nişele pentru torţe, care-l intrigară, vetre abandonate. Alese coridorul cel mai mare şi-i urmă urcuşul treptat, pătrunzând în munte. Trecu pe lângă mai multe culoare laterale şi fu uluit de ce se putea întâmpla acolo. Tunelul coti la stânga, apoi la dreapta. Văzu o intrare strâmtă, sub o arcadă, intră pe acolo şi se trezi într-o peştera uriaşă, iar vreo zece figuri se întoarseră către el.

Se aşteptase să-i ia prin surprindere, dar în loc de asta fu el surprins, când braţe puternice îl apucară din spate, strângându-i umerii să nu poată mişca. Pe când durerea îi străpunse omoplaţii, îşi dădu seama de adevăr. Ei îl atrăseseră în peşteră – de aceea nu întâlnise pe nimeni pe coridoare. Acum

avea o singură speranţă, că vor fi suficient de curioşi ca să-l păstreze în viaţă, că se vor întreba de ce a venit, poate că-l vor duce la conducătorul lor.

Nu-l lăsară să aştepte. Trei creaturi îl târâră printr-un tunel lateral, câte una în fiecare parte şi a treia ţinând vârful unei lănci în spatele lui, până ajunseră într-o cameră. Acolo, pe o piatra, stătea Kee-wak, care întoarse uşor capul să se uite la el, dar altfel nu se mişcă. Kellicut rămase ca trăsnit. Atât de maiestuoasa era creatura, atât de puternică, atât de evident superioară celor printre care trăise în ultimele luni. Se simţi uşurat. Decizia pe care o luase, riscându-şi viaţa, fusese corectă. Renegaţii fuseseră aleşi de destin ca viitor al speciei. Dar uşurarea fu urmată imediat de alt sentiment, de energia curgând în el, grăbindu-se să-i ocupe câmpul receptor. Îl făcu să se simtă nesigur, aproape cuprins de panică, pentru că era mult mai puternică decât orice trăise vreodată.

Kellicut se aşează pe un bolovan şi căută în buzunarul cămăşii. Mişcarea produse încordarea paznicilor, dar Kee-wak nu se clinti. Încet, Kellicut scoase schiţa lui după desenul lui Matt despre creaţie, care-şi bătea joc de zeul renegaţilor. Desfăcu hârtia, o ţinu în faţa lui şi o privi, concentrându-se asupra liniilor, încercând să le vadă ca un întreg. În interiorul capului de zeu, Kellicut reprezentase secretul, schiţând ceva ce Matt nu desenase: siluete, soldaţi zăcând în pântece, aşteptând sa atace. Se uita la siluete, pe care le desenase cât mai realist posibil. Îl privi pe Kee-wak, să vadă dacă acesta recepţiona, dar n-avea de ce să fie îngrijorat, din moment ce-l simţea pe Kee-wak în el, privind cum privea hârtia ce-i tremura în mâini.

Slavă Domnului, îşi zise Kellicut, mesajul fusese transmis, planul lui Matt putea fi neutralizat. Nu-l văzu pe Kee-wak făcând o mişcare scurtă, cu o mână. Dar altceva pluti în mintea lui, o viziune. Folosea puterea, îşi dădu el seama, o cucerise, până la urmă. Viziunea se focaliză şi luă formă – era o ceafă, propria lui ceafă. De ce ceafa lui?

Nu avu timp să evite lovitura care veni din spate şi-i izbi gâtul ca o lamă, atât de puternică şi de perfect plasată că-l tăie exact prin măduva spinării. Moartea îi fu instantanee, lucru foarte bun, pentru că ultimul lui gând fusese plin de speranţă. Optimismul rămase întipărit pe figura lui chiar când capul îi căzu şi i se opri pe piept.

Matt găsi un loc bun să ridice construcţia, o vale îngustă, pitorească, aproape de gura peşterii. Era despărţită de aceasta printr-un şir de pini, ceea ce le permitea să lucreze în relativă izolare, cu condiţia să lucreze iute.

Se duse la marginea pâlcului de pini şi privi spre peşteră. Mirosul reconfortant de cetină se ridica de pe solul moale, amintindu-i de munţii din Vermont unde-i plăcea să se plimbe toamna.

Croi, în minte, un drum pentru capul de zeu, ca să ajungă la peşteră. Exista un petec dificil, dar în cea mai mare parte solul era înclinat uşor în jos.

După ce terminau construcţia, trebuia să fie în stare s-o împingă până la gura peşterii, folosind buşteni rotunzi, câte doi deodată, mutându-l pe cel din spate în faţă pe măsură ce avansau. Spera ca umanoizii să prindă ideea, pentru că ei trebuiau să facă cea mai mare parte a transportului. După ce afurisitul de obiect era pus pe locul prevăzut, restul aparţinea renegaţilor.

El şi Serghei sosiră devreme. Un grup condus de Genunchi-Zdrobit şi de Băiat-Înalt căra materialul de construcţie către locul de muncă. Refuzaseră să traverseze terenul de înmormântare, deci fuseseră siliţi să-l ocolească, parcurgând o distanţă de două ori mai lungă şi un teren mult mai dificil. Dar ajunseseră la timp şi nu trudiseră prea tare.

Matt îşi aşeză rucsacul pe crengile unui copac. Avea acolo lucruri speciale, inclusiv cele la care lucrase o mare parte din noapte, pe care urma să le instaleze mai târziu, în final, când nu va fi nimeni în jur.

Puse toate schiţele în şir, pe pământ. Făcuse opt desene, unul al aspectului general şi celelalte ale părţilor individuale şi ale îmbinărilor. Treaba cea mai dificilă era construirea trupului şi a capului, astfel încât să semene cu capul de zeu din peşteră. Un lucru greu de făcut chiar cu cherestea adevărată, cu un ciocan bun şi cuie, îşi spuse el, dar aşa... nu-şi termină gândul.

Puseră sculele jos şi le priviră, o grămadă de instrumente rudimentare: viţe, oase, pietre cioplite, pietre grele, bucăţi de rocă şi aşchii de cremene. Măcar avea briceagul...

Serghei păru că-i citeşte gândurile:

— Sculele or fi preistorice, zise el, zâmbind încurajator, dar mintea ce le foloseşte e din secolul douăzeci.

Aleseră doi buşteni groşi pentru bază şi-i aşezară în paralel. Alţi doi buşteni fură aşezaţi perpendicular pe primii, ca la un ponton, şi-i fixară cu viţe. Legară grinzile verticale, apoi construiră două platforme pentru trup, înţepenind îmbinaţiile cu aşchii de os şi piatră. Fixară ramuri groase, ca nişte coaste, până scheletul fu destul de solid să se ţină în picioare. Regretând, Matt renunţă la chepeng şi lăsă o deschizătură între ramuri, pe care o acoperi cu blănuri.

Matt se urcă pe platformă, în interiorul capului de zeu, se duse la margine şi-şi şterse fruntea. Din locul în care se afla, construcţia părea impresionantă. Se ridica şapte metri deasupra solului şi era solidă.

Apoi îl văzu pe Dinte-Lung ieşind din pădure, ţanţoş. În urma lui veneau doi umanoizi mai tineri, ce cărau ceva pe capete, împleticindu-se sub greutate. Ceva lung, negru. Când se apropiară, Matt zări un cap uriaş, rotund, şi o blană neagră. Dinte-Lung îşi îndeplinise misiunea, ucisese un urs de peşteră. Acum, capul de zeu urma să fie o replică exactă.

Serghei sări în sus şi strigă de bucurie. Se duse să examineze blana ursului şi-l îmbrăţişă pe Dinte-Lung, care reuşea cu greu să-şi ascundă satisfacţia. Cei doi tineri se alăturară celorlaţi care lucrau şi terminară iute

trunchiul gol pe dinăuntru, completând laturile cu crengi şi atârnând deasupra piei de animale, ca să dea impresia unui monstru.

După aceea se apucară să lucreze capul. Matt croi o falcă inferioară hidoasă, având grijă să lase găuri mari pentru gură şi nări. Vor avea nevoie de ele mai târziu. Pe jumătatea de sus a figurii plasă capul ursului, cu trăsăturile şi ochii lui mici. Blana neagră atârna în jurul gâtului ca un guler, iar efectul era identic celui produs de capul de zeu din peşteră: inspira teamă.

Matt sări pe sol şi verifică lucrarea. Semăna leit cu originalul, chiar şi la lumina zilei, părea posedată de acelaşi spirit răuvoitor. Umanoizii o priviră cu teamă şi se ţinură la distanţă.

După cum discutaseră, Serghei se strecură să construiască ascunzătoarea secretă. Scotoci până găsi locul potrivit, nu prea departe de gura peşterii, dar nu la vedere. Mai întâi săpă o groapă largă, puţin adâncă. O acoperi cu doi buşteni, care arătau ca aceia folosiţi pentru trunchiul zeului. Apoi întinse piei peste ele. Se vârî înăuntru, s-o examineze. Interiorul întunecos nu era prea mare, dar încăpeau acolo şase persoane.

— Misiune îndeplinită, îi spuse Serghei lui Matt, când se întoarse, apoi privi capul de zeu, care se ridica deasupra ca o forţă a răului. Deci asta reprezintă progres în civilizaţie? Ce fel de zeu crezi că este?

— Nu-s sigur. Dar e legat de vânătoare şi de vărsare de sânge. Ursul de peşteră e aproape o zeitate, el conduce pe munte. Toţi se tem de el, iar lui nu-i e teamă de nimeni. Deci e normal că s-au apucat să-l venereze când au început să omoare şi să mănânce carne. Ştim din mormintele preistorice că ursul de peşteră era considerat sacru.

— Nu ştiu dacă ai dreptate, replică Serghei, dând din umeri.

Matt îl bătu pe spate, apoi îşi văzură de treabă.

Cu ajutorul umanoizilor, aşezară buştenii, pe care urma să fie transportată construcţia, la baza acesteia. Îşi ocupară cu toţii locurile şi împinseră cu toată puterea statuia gigantică până începu să scârţâie, apoi să se mişte. Alţii trăgeau de viţele legate de trup. Traseră şi împinseră tot mai tare, până buştenii se rotiră. Aşezară alţi doi buşteni în faţă şi-i luară pe cei doi din spate. În felul acesta, mişcară construcţia până când, după o jumătate de oră, o duseră chiar în faţa intrării în peşteră.

Aşezară buştenii rămaşi între zeitate şi gura peşterii, lăsând funiile din viţe să atârne. În sfârşit, opera lor se afla pe poziţie, gata să fie ocupată. Matt îşi luă rucsacul şi se căţără în construcţie. Se ascunse în interior printr-un chepeng de piei, se strecură prin gât în capul gol pe dinăuntru şi făcu lucrul pentru care venise.

Apoi reveni în pântece, după care sări pe sol. Înfipse un par în pământ, legă ceva de el şi plecă. Când se duse în vâlcea, observă că soarele trecuse de amiază. Curând se va înserа, vreme de vânătoare, când creaturile îşi vor părăsi bârlogul. Se rugă să vină, să trimită santinele sau chiar un grup pentru un raid.

Se uită la capul de zeu. Era rău, maiestuos, soarele îi făcea blana să sclipească, era o ofrandă gigantică, un tribut ce nu putea fi refuzat, înţelese atunci imaginaţia mincinoasă ce se afla în spatele calului troian, gluma supremă a darului otrăvit ce nu putea fi respins.

Se duse în vale şi urcă spre culme, unde-l găsi pe Serghei moţăind. Se întinse pe iarba înaltă, caldă, şi simţi oboseala copleşindu-l, dar nu riscă să adoarmă. Trebuia să vegheze. Efortul adevărat nu începuse încă. Şi urma să aibă curând nevoie de toate rezervele lui de energie.

Susan reuşise să-şi scoată o mână din laţ, dar o ţinea la spate aproape tot timpul, ca să-i înşele. Grija ei era mai degrabă o superstiţie, ştia destule despre puterile lor ca să ştie că nu o vedeau de la distantă, că vedeau doar prin ochii ei. Dar nu voia să rişte. Folosise o mână ca să ridice jumătatea de craniu pe care-l lăsase Kee-wak. Mai avea un pic de apă cafenie pe fund, dar puţea prea tare ca s-o bea.

Nu putea să iasă din groapă. Zidul era prea înalt să se caţăre. Exista o ieşitură undeva sus, într-o parte. Dacă aş putea să mă urc acolo, gândea ea. Dar nu putea ajunge nici sărind, era prea sus. Trebuia să se caţăre pe ceva.

Pe Susan o îngrijora întâlnirea cu Kee-wak. Ştia că acesta se va întoarce şi se putea ca trucul ei să nu mai meargă încă o dată. Puse oglinda în buzunar, s-o aibă la îndemână. Un al şaselea simţ îi spunea că se întâmpla ceva în peşteră, o nelinişte ce sugera că va avea loc o activitate sau o ceremonie. Poate erau pregătirile pentru sacrificarea ei...

Îi era teamă de durere. Întotdeauna îi fusese. Nu moartea o speria, ci tortura. Iar monştrii ăştia erau în stare să tortureze, nu pentru vreun ţel macabru, ci pentru că le lipsea atât de mult empatia, că nu puteau să aprecieze consecinţele acţiunilor lor.

Gândurile îi fură întrerupte de tărăboiul de deasupra. Se uită în sus, dar nu reuşi să vadă, din cauza strălucirii torţelor, decât picioarele solide de pe marginea gropii. În întunericul dens păreau să fie ale unui şir de creaturi care cărau ceva, poate un giulgiu – voalul pe care urma să-l poarte ca mireasă a morţii? – apoi îl ţinură deasupra gropii şi-i dădură drumul. Căzu greu şi izbi fundul gropii cu un bubuit, iar Susan putu să vadă un braţ întins, apoi un picior. Era un cadavru, un cadavru uman. Creaturile plecară. Încet, cu grijă, Susan se apropie, se aplecă, îşi trase mâna de la spate şi întoarse trupul. Era Kellicut! Avea figura strâmbă, deformată cumva, şi ochii deschişi, holbaţi. Susan gâfâi, lăsă trupul să cadă, acesta căzu pe burtă şi femeia văzu că avea o rană adâncă în cap. Putea să vadă prin rană, chiar în craniu. Începu să ţipe, pentru că zări osul din interiorul capului. Craniul era gol. Creierul lipsea.

Creaturile ieşiră din peşteră încet, uitându-se la capul de zeu de parcă ar fi putut să-i doboare în orice clipă. Unele clipeau, de parcă ar fi privit la soare.

Înconjurară statuia, cei mai curajoşi se apropiară, întinseră mâinile temători şi atinseră baza de lemn pe care stătea.

Din ascunzătoare, Matt îi urmărea nervos, cuprins de-o nouă grijă: poate zeitatea arăta prea feroce, poate nu aveau curaj s-o mişte. Totul depindea de transportarea ei în peşteră. Se autoconvinsese că asta va fi acţiunea lor instinctivă, dar probabil că se înşelase, probabil că nu era în stare să pătrundă în lumea lor mentală şi să le prevadă comportarea. Simţea însă că exista unul printre ei, însuşi Kee-wak, care ar dori ca lucrarea aceea să-i aparţină, s-o posede, să-i mărească puterea.

Exact în acel moment, de parcă Matt l-ar fi chemat, Kee-wak apăru în gura peşterii. Nu puteai să nu-i recunoşti silueta înaltă, solidă, şi fâşia de blană de maimuţă ce-i îngroşa fruntea. Matt zări mânerul revolverului lucind în razele soarelui, în timp ce creatura stătea dreaptă, uitându-se la capul de zeu, apoi – singurul care făcu acest lucru – cercetând orizontul.

Imediat, Matt se ghemui în ascunzătoare. Genunchiul lui lovi spatele lui Serghei, după care se strânseră unul în altul în beznă, în timp ce senzaţia misterioasă, periculoasă, le pătrunse în cortex, începând din centru şi răspândindu-se spre exterior, precum cerneala în apă. Serghei era speriat. Îl prinse pe Matt de braţ şi-l strânse atât de tare, că-i întrerupse circulaţia sângelui, până când Matt se întinse şi-l bătu pe genunchi. Curând, senzaţia încetă.

— Nu fi îngrijorat, zise Matt. Asta a fost un pic de explorare. Probabil că-i mai bine să ieşim.

De pe culme priviră cum creaturile se străduiau, ca nişte liliputani, să tragă construcţia uriaşă în peşteră. Unii trăgeau, alţii împingeau, dar abia când alcătuiră şiruri ce traseră de odgoane reuşiră s-o clintească. Matt îi grăbea în tăcere, abia stăpânindu-şi dorinţa de a le striga îndrumări privind folosirea a ceva atât de elementar ca roata. Apoi ideea păru să-i atragă, construcţia începu să se mişte pe butuci, greoi, ca o corabie navigând sub o briză nesigură. Păru că trece o veşnicie până ajunse la gura peşterii, zăbovind acolo un pic până siluetele mici, negre, curăţară drumul de pietre. În cele din urmă, capul de zeu pătrunse înăuntru, fu înghiţit de gaura întunecată.

— Să-i dăm drumul! strigă Matt şi o luă la goană înainte ca Serghei să iasă din ascunzătoare.

Coborâră culmea, străbătură luminişul, apoi urcară spre peşteră. Matt ascultă: se auzea o cacofonie de zgomote, de pietre izbite, de rostogolit de buşteni, de gâfâituri, de paşi, de târşâituri şi scârţâituri, dar totul în depărtare. Intră. Serghei îl urmă îndeaproape. Aşteptară puţin până li se obişnuiră ochii cu întunericul, lipindu-se de pereţii peşterii ca să evite lumina zilei. În faţă, chiar la cotitura tunelului, văzură capul de zeu ca o corabie de ceremonie, întorcându-se într-o parte, cu conturul distorsionat de lumina torţelor şi aruncând umbre hidoase pe stâncă. Din senin, tobele începură să bată, grav, continuu, lugubru.

Matt se sili să stea locului. Când consideră că trecuse suficient timp, se strecură de-a lungul tunelului urmat de Serghei, până ajunseră la pantă. Acolo se opri să privească dincolo de suprafaţa netedă de piatră. Scena din faţa lui era de coşmar. Capul de zeu ocupa centrul peşterii, părând mai mare şi de două ori mai hidos înăuntru, înconjurat de pumnalele stalactitelor şi ale stalagmitelor. Liliecii fâlfâiau în jurul scalpului ursului. Războinicii înconjuraseră capul de zeu din toate părţile, iar Matt observă imediat că aveau ciomege şi suliţe. Într-o parte, toboşarii băteau în instrumente, castroane negre din lemn acoperite cu piei întinse. Alţii cărau torţe aprinse. Conducând totul, îmbrăcat cu însemnele lui obişnuite, stând pe scaunul curbat ce-i servea de tron, în mijlocul întregului tărăboi se afla Kee-wak.

Kee-wak se ridică şi toboşarii se opriră. Se uită la capul de zeu, părând nesigur. Parcă ar fi încercat să-l citească, să-i descopere secretul. Toţi se uitau la simbolul hidos. Apoi Kee-wak făcu un gest şi celelalte creaturi cărară braţe de lemne, pe care le strânseră la baza construcţiei. După ce terminară, toboşarii se dezlănţuiră din nou, dar Kee-wak le făcu semn să se oprească. Se ridică iar şi privi reprezentarea, încercând să-i descifreze misterul, să pătrundă în fiecare colţ al interiorului ei cu ochiul puterii lui. Ceva, cumva, mergea prost. Foarte prost. În acel moment, din interiorul capului de zeu se auzi un răcnet, la început timid, apoi insistent, un vaiet strident, o implorare. Ţipătul de alarmă al umanoizilor. Creaturile se traseră înapoi speriate, împiedicându-se unele de altele. Dar Kee-wak se repezi, de parcă s-ar fi aşteptat la aşa ceva. Înhăţă o torţă şi, cu mişcări febrile, aprinse lemnul, înconjurând baza, până când flăcările o cuprinseră din toate părţile.

Umanoidul aruncă torţa şi se trase înapoi, în timp ce focul rodea capul de zeu. Arse grinzile, ajunse la interior, pârlind lemnul, aprinzându-l. Toboşarii începură din nou, iar fumul se ridică spre tavanul boltit, provocând agitaţie printre lilieci, încât plafonul se transformă într-o masă ţipătoare, forfotind de capete şi aripi. Apoi se întâmplă ceva neaşteptat, foarte neaşteptat.

De undeva, din măruntaiele zeităţii, se auzi un urlet, bătăi continue, iar muzica lui Bruce Springsteen izbucni deodată în peşteră, răsunând cu o intensitate înnebunitoare: *Bom in the U.S.A.* Şi când flăcările urcară pe gât şi ajunseră la cap, iar fiara păru să cadă pe spate, ochii şi gura ei se deschiseră şi scuipară mingi de foc, flăcări colorate ce ajungeau la douăzeci de paşi şi mai mult. Pârliră pereţii peşterii, izbiră podeaua şi transformară peştera rece într-un infern de fum, flăcări şi cenuşă, cu liliecii zburând deasupra şi cu muzica pulsând prin ea, împrăştiindu-se prin tunele.

Creaturile intrară în panică. Mânaţi de viziunea zeităţii răzbunătoare care înhăţa pe oricine-i stătea în cale, umanoizii fugiră din peştera principală, în străfundurile tunelelor, urmăriţi de muzică. Împreună cu ei gonea şi Kee-wak, împingându-i pe ceilalţi din drum. În peşteră, şeful se opri o clipă şi fugi spre groapă. Era goală, cu excepţia trupului lui Kellicut, care fusese împins într-o

parte, sub o ieşitură a stâncii, iar prizoniera reuşise astfel să scape. Kee-wak răcni furios, apoi alergă împreună cu ceilalţi, cât de iute putea, până ajunseră la tunelurile superioare şi la intrarea principală. Acolo se strânseră afară, în siguranţa zăpezii adânci, cufundându-se în mormanele de nea proaspătă.

Matt alergă în urma creaturilor ce goneau. Când ajunse în peştera principală, aceasta se golise. Văzu groapa şi se pregăti să se ducă spre ea, când o voce îl strigă din urmă:

— Matt, nu! E oribil! Acolo-i trupul lui Kellicut.

Matt o luă pe Susan în braţe şi o ţinu mult timp. Femeia tremura. O mai ţinea încă atunci când Serghei năvăli în peşteră, împreună cu Genunchi-Zdrobit, Dinte-Lung şi ceilalţi, care aşteptaseră în ascunzătoare. Reluară urmărirea, gonind prin tunele goale, trecură pe lângă vetre părăsite doar cu câteva minute înainte, până ajunseră la intrare, locul unde Matt, Susan, Van şi Rudy văzuseră prima oară creaturile, cu mult timp în urmă.

Rămaseră alături, privind din gura peşterii cum renegaţii, încă în panică, se târau prin zăpadă, ca nişte animale rănite. Creaturile se împingeau cu sălbăticie, chiar se loveau, aruncând stropi de sânge pe zăpada frământată. Matt şi Susan îl văzură pe Kee-wak răsărind în mijlocul haosului, încă o figură cu putere de comanda.

Kee-wak stătea drept, cei din jurul lui se retraseră. Într-o clipă în care totul împietri, îşi ridică fruntea şi-şi întoarse privirea rea către Matt, Susan şi Serghei. În clipa aceea, înţelese totul. Îl cuprinse furia, pricepând înşelăciunea. Urlă, cu capul lăsat pe spate. Apoi, foarte calm, trase tocul pistolului peste cap şi luă arma în mână. O răsuci în fel şi chip, până atinse trăgaciul. Explozia răsună spre zări. Glonţul zbură în zăpadă, nevătămător. Dar fu urmat de altul, şi altul...

Atunci se auzi alt sunet, mai profund, ca al unui cutremur. Crescu şi se apropie, până începu să se zgâlţâie coasta muntelui. De sus veni o năvală tunătoare de zăpadă, căzând ca un gheţar.

— Priviţi! strigă Matt. O avalanşă!

Fugiră înapoi în peşteră. În fracţiunea de secundă înainte de fugă, se uitară în urmă şi-l văzură pe Kee-wak, peste care curgea zăpada grea. Kee-wak se uita în sus şi, în clipa de înţelegere finală, rămase drept, arătându-şi dinţii, şi deschise gura. Din ea ieşi un urlet gutural de furie. Un sunet fantomatic, amar şi chinuit. Păru că răsună prin timp, prin secole, prin milenii. Apoi zăpada se opri şi se făcu linişte.

28

Matt şi Susan se treziră când soarele se ridicase sus pe cer, îşi strânseră lucrurile şi se pregătiră să plece. Tot ce aveau începăea uşor în rucsacuri, cu excepţia hanoracelor, pe care le purtau. Aveau nevoie de ele ca să coboare cealaltă pantă a muntelui. Se mai uitară la vale pentru ultima oară.

— E o prostie, dar cred că o să-mi lipsească, zise Susan.

— E într-adevăr o prostie, îi replică Matt.

— Ce crezi că ar trebui să publicăm?

— Nu ştiu. M-am tot întrebat. Evident, dacă povestim totul, locul ăsta e terminat. Chiar dacă modificăm ceva, oamenii vor veni, mai devreme sau mai târziu. Kellicut avea dreptate – măcar în privinţa asta.

— Sunt de acord. Dar nu-mi place să mă gândesc la câte am aflat şi să ştiu că se vor pierde. Gândeşte-te la ştiinţă. Nu-i nicio cale să transmitem cunoştinţele noastre generaţiilor viitoare?

— Nu cunosc nici una. Nu, până ce această societate nu va dispărea cândva, în viitor, dar noi nu avem cum să ştim când se va întâmpla acest lucru – dacă se va întâmpla.

Susan clătină din cap, nemulţumită, exclamând:

— Cum să mai citesc vreun articol despre omul de Neanderthal? Sau să scriu vreunul?

— Ar trebui să-ţi schimbi specialitatea, glumi Matt. *Australopithecus, Homo habilis...*

— Sau poate noul meu favorit, *Homo erectus.*

Râseră amândoi.

Serghei îi aştepta lângă foc. Avea şi mai puţine bagaje decât ei şi abia aştepta să plece. Dar mai aveau un lucru important de făcut, iar umanoizii fuseseră instruiţi pentru asta toată dimineaţa. Trupul lui Kellicut fusese scos din groapă şi zăcea, gol, pe o lespede, cu capul pus la loc, dar uşor într-o parte. În apropiere ardea un foc uriaş, aruncând scântei la şapte metri în aer şi zvârlind valuri de căldură ce făceau norii să danseze pe cerul albastru. Matt privi satul şi zise:

— Aruncă totul în foc. Distrug colibele...

— Asta pentru că se vor muta în interiorul muntelui, replică Serghei. Vor ocupa peştera părăsită de ceilalţi. Cred că le place să trăiască în interior, adăugă el, dând din umeri, în timp ce Matt şi Susan schimbară priviri.

Întregul sat se strânsese pentru funeralii. Susan observă, uşurată, că populaţia rămăsese destul de numeroasa, în ciuda faptului că raidul şi cutremurul o decimaseră. Dar femeile, copiii şi alţii care se refugiaseră în pădure se întorseseră. Întreaga adunare se strânsese în jurul trupului lui Kellicut, întins în luminiş.

Matt, Susan şi Serghei aveau rezervate locuri de onoare. În spatele lor, tineri scoteau din buşteni scobiţi pe dinăuntru sunete lente, sincopate, jalnice. Ceilalţi dansau într-un fel bizar, lugubru, răsucindu-şi coatele şi genunchii în unghiuri stranii. Focul arse puternic până când, în cele din urmă, Ochi-Întunecat ieşi din colibă, ducând cochilia plină cu ulei. Merse pe o cărare de jeratic ce fusese pregătită pentru el şi vârî cochilia în foc. Apoi se duse la trupul profesorului, ţinând în mână o aşchie lungă de cremene şi puse vârful ascuţit lângă nas.

— Ar fi bine să te uiţi în altă parte, îl sfătui Matt pe Serghei, dar după exclamaţia pe care o auzi, îşi dădu seama că acesta nu-l ascultase.

Ochi-Întunecat scoase cochilia din flăcări şi turnă uleiul cald pe pieptul şi picioarele lui Kellicut. Apoi trupul fu înfăşurat în frunze groase de viţă şi legat, iar când toboşarii grăbiră ritmul, îngrijitorii mormintelor apărură să ia cadavrul. Îl aşezară pe un catafalc nou făcut, plasat pe buşteni, care urmau să folosească drept roţi.

După plecarea lor, Ochi-Întunecat se retrase în coliba sa, cu traista pe umăr, gata să adauge ochii profesorului celor ai membrilor tribului decedaţi înaintea lui.

— Bine, zise Serghei, am avut destulă răbdare. Spuneţi-mi totul. De unde aţi scos asta?

Abia terminaseră masa, ultima din vale, şi se relaxau înainte de a porni în călătoria lungă. Matt stătea întins, cu mâinile sub cap, privind cerul, iar Susan se lungise alături, cu picioarele întinse, rezemată în coate.

— Nu-s multe de spus, începu ea. Ai auzit de Enigma din Khodzant? întrebă ea, iar rusul clătină din cap. O pictogramă. A fost descoperită nu departe de aici, în secolul trecut. O parte lipsea, aşa că nimeni nu i-a descifrat înţelesul. În lipsa originalului, nu s-a ştiut cât de veche era. Oricum, n-ar fi crezut nimeni. Ca în cazul în care ar fi fost descoperite tablele din piatră ale celor Zece Porunci. Prima dată când am fost în peşteră şi fugeam de creaturi, am văzut-o pictată pe un perete. Mai târziu m-am întors, s-o examinez. Descria o bătălie, sau mai degrabă o serie de bătălii, între doi duşmani nemiloşi. Într-o tabără era *Homo sapiens,* adică noi. În cealaltă, *Homo neanderthalensis.* Într-un anumit moment, cele două tabere s-au întâlnit, într-o întrunire pentru stabilirea păcii, aruncând armele. *Homo sapiens* a recurs însă la şiretenii. Soldaţii au săpat capcane în care să-i prindă pe neanderthalieni, iar şiretlicul a ţinut. Au învins, chiar dacă nu prin luptă cinstită. O victorie a vicleniei. M-ai urmărit?

— Vrei să spui că a fost o singură bătălie? Şi printr-un singur vicleşug au fost raşi de pe faţa pământului toţi neanderthalienii?

— Nu. Probabil că au fost nenumărate bătălii, care au durat foarte mulţi ani, poate secole. Dar rezultatul a fost de obicei acelaşi: *Homo sapiens* învingea. Cu alte cuvinte, Enigma nu-i o singură poveste din trecut, ci o

metaforă vizuală, o explicaţie a distrugerii – sau pe aproape – a unei întregi specii. Întruchipează o lecţie istorică. Învăţase ceva. Transmite, peste secole, celor care supravieţuiesc: nu uitaţi, trebuie să ştiţi ceva despre *Homo sapiens!*

— Şi anume?

— Că-i duplicitar, că trişează, că minte. Şi că învinge oricum.

— Şi că, dacă vrei să supravieţuieşti, interveni Matt, trebuie să înveţi de la el. Să devii ca el.

— Întrebarea care s-a pus, intrigând arheologii, paleontologii şi pe oricine, din momentul găsirii primului craniu cu aspect omenesc în valea Neander, acum un secol şi jumătate, şi identificării lui ca aparţinând altei specii, a fost: de ce eu şi nu el? spuse Susan. De ce am supravieţuit noi, iar el a dispărut? Era la fel de deştept. Era mai puternic. Supravieţuise ororilor epocii glaciare în Europa şi Asia, locuise acolo două sute de mii de ani. Ce i s-a întâmplat? Ce trăsătură importantă îi lipsea?

— Şi care a fost aceea?

— Înşelăciunea. Capacitatea de a înşela. Doar atât.

— Şi-i un lucru care se poate învăţa, dar nu s-au ostenit să-l înveţe, zise Matt. Nu-i ceva uşor de acceptat. Dar ai văzut cât timp mi-a trebuit să-i învăţ că-i mai uşor să prindă un animal într-o ambuscadă, decât să-i stea în cale şi să-l ucidă cu lancea.

— Cum ai făcut planul?

— Pur şi simplu mi-a venit în minte. Când Susan a fost capturată, mi-am dat seama că trebuie să pun la punct o strategie. Numărul şi forţa brută erau de partea lor, deci trebuia să folosesc un şiretlic. Înşelăciunea îmi permitea să egalez scorul. Am simţit că asta se afla în miezul Enigmei, că acesta era mesajul secret.

— Ai simţit? întrebă Susan, zâmbind.

— Da. Pur şi simplu mi-a venit în minte. Chestie de inspiraţie.

Susan zâmbi din nou.

— Bine, insistă Serghei. Deci ai decis să-i înşeli ca s-o eliberezi pe Susan. Cum ai ajuns la calul troian?

— Cea mai veche şmecherie din istorie. Atât de perfectă, încât este povestea grecească preferată de toţi copiii. Am ştiut, văzând capul lor de zeu, că nu vor rezista tentaţiei de a-l stăpâni. Dacă puteam face copia suficient de asemănătoare originalului, l-ar fi dus în peşteră.

— Şi de ce n-ai pus luptători înăuntru?

— Asta-i partea înşelătoare – şmecherie în mai multe feluri. Strategia mea se bizuia pe ideea că Kee-wak va fi în stare s-o descopere – măcar pe jumătate. Am pornit de la importanţa Enigmei. De ce era important pentru ei s-o păstreze? Din cauza lecţiei pe care-o învăţau: înşelăciunea. Dacă făpturile acelea erau decise să se ferească de înşelăciune, atunci trebuiau s-o descopere. Am pregătit o capcană pe care s-o descopere. N-aveau decât s-o

înlăture. Dar am pus o capcană în interiorul capcanei. Pur şi simplu am ridicat înşelăciunea la următorul nivel.

— Bineînţeles! exclamă Serghei.

— Aceste lucruri au devenit la noi, oamenii, o a doua natură. Asta ne învaţă şahul. Sau cursa înarmărilor. Înşelătorie şi contra-înşelătorie. Nivelul ipocriziei şi al falsificării ajunge la cer. Psihologii îi spun *înşelătorie tactică.*

— Ca în experienţele cu cimpanzei, îl completă Susan. Un cimpanzeu poate să înveţe să înşele la un nivel – să zicem, să ascundă banane de un cimpanzeu mai puternic într-o cutie şi să pretindă că nu-s acolo. Al doilea poate învăţa înşelătoria la un al doilea nivel – prefăcându-se că nu bănuieşte nimic şi spionându-l pe primul până deschide cutia. Dar cimpanzeii n-au fost în stare să ajungă la al treilea nivel – să-şi imagineze că-s spionaţi şi să deschidă altă cutie.

— Corect, zise Matt. Am presupus că acel Kee-wak nu va ajunge la un nivel mai înalt. Învăţase lecţia înşelătoriei umane, pentru că asta-l învăţase Enigma, dar n-avea idee de profunzimile înşelătoriei.

— Cum l-ai făcut să creadă că înăuntru erau luptători?

— În primul rând, era predispus să creadă. În al doilea rând, pentru că citise asta cu puterile lui speciale. De aceea ţi-am cerut să faci ascunzătoarea şi am vârât umanoizi în ea. Kee-wak a pătruns în ei şi a văzut ce vedeau ei: semiîntuneric, cu raze de lumină strecurându-se printre crăci.

— Ce-a fost cu sunetele din capul de zeu?

— Tuşa finală. Am pregătit o casetă pentru casetofonul lui Susan. Am lăsat-o liberă în prima jumătate de oră. Apoi am înregistrat sunetul de alarmă pe care-l înregistrasem cu săptămâni în urmă. Iar pentru completare, am adăugat opera unuia dintre cei mai distinşi muzicieni, zise el zâmbindu-i lui Susan. Restul a fost uşor. Am pus casetofonul între două scânduri din interior, l-am pornit, am apăsat butonul de oprire temporară a benzii şi l-am înţepenit cu un băţ, ca să nu pornească. De băţ am legat o sârmă, iar celalalt capăt al sârmei l-am legat de un par înfipt în pământ. Când construcţia s-a pus în mişcare, băţul a sărit, iar după o jumătate de oră, s-au auzit umanoizii ţipând.

— De unde ştiai că vor da foc construcţiei?

— E metoda normală să distrugi ceva pe care l-ai târât într-o peşteră luminată de torţe. Mai ales dacă ai fost bănuitor de la început.

— Şi focul a aprins rachetele pe care le-ai pus în ochi şi gură.

— Exact.

— Trebuie să recunosc că voi, americanii, sunteţi mai vicleni ca noi.

— Am fost crescuţi de unchiul Remus.

— Cine-i ăsta?

— Nu contează. Dar fereşte-te dacă auzi pe cineva zicând: te rog, nu mă arunca în mărăcini!

Îşi luară rămas-bun cum putură. Un grup de umanoizi merse cu ei până la peşteră, condus de Genunchi-Zdrobit, care-şi reluase rolul de ghid. Dinte-Lung, acoperit cu semne trasate cu ocru şi cărbune, ce-i dungau faţa şi pieptul, nu zăbovi prea mult. Se pregătea să-şi conducă ceata de vânători în vale, unde animalele, nevânate niciodată, reprezentau o pradă uşoară. Tinerii erau vopsiţi ca şi el, aveau lănci, topoare şi ciomege. Dinte-Lung ducea mândru arcul şi tolba de săgeţi pe care i le dăruise Serghei.

În timp ce traversau tunelele, văzură că rusul avusese dreptate. Umanoizii se mutau acolo, preluaseră vetrele abandonate şi camerele mici risipite de-a lungul culoarelor laterale. Luaseră pieile de animale ce atârnau pe pereţi şi cele care fuseseră întinse lângă foc pentru dormit.

— Matt, întrebă Susan, ai observat? Copiii s-au împărţit în grupuri mai mici. Crezi că noul mod de locuit îşi va impune logica asupra grupării sociale?

— Dacă-ţi închipui că au inventat familia, răspunsul este nu.

— De ce?

— Pentru că familia înseamnă o diviziune a muncii care începe prin mersul bărbaţilor la vânătoare, în timp ce femeile rămân acasă ca să îngrijească pruncii. Am citit asta în primele manuale. Aici nu-s suficienţi vânători printre bărbaţi.

Trecură printr-o cămăruţă unde un bărbat şi o femeie aveau grijă de foc.

— Cred că nu găseşti aşa ceva în literatură, remarcă Susan.

Când grupul ajunse în camera principală, Susan o luă înainte. Matt crezu că voia să vadă groapa în care fusese ţinută de Kee-wak, dar ea se duse în camera sacră, să privească pentru ultima oară pictura. Se îndreptă spre panoul final şi privi silueta solitară de acolo. Nu, nu greşise. Artistul surprinsese într-un mod strălucit emoţia momentului: poziţia sfidătoare, dreaptă, dar gata să se încovoaie sub greutatea pământului care curgea peste ea, dinţii rânjiţi, ochii plini de ură, furia provocată de trădare. Ştia cât de reuşită era pictura, pentru că văzuse scena.

Susan simţi, ca un abur tăcut, cum mintea îi e ocupată de altul. Se întoarse şi văzu că în umbra unei arcade apăruse silueta unei făpturi în vârstă. Aceasta făcu un pas înainte şi putu s-o vadă mai bine. Era Ochi-Întunecat, care veni lângă ea şi privi pictura. Ca şi ea, se concentra asupra neanderthalianului singur. Se uită la strămoşul lui, furios din cauza trădării, de parcă şi-ar fi dat seama că era prins în ceva mai mult decât o capcană, într-o fundătură a dezastrului, de proporţii istorice. Pentru o clipă, Ochi-Întunecat păru a face parte din momentul acela. Susan simţi o comunicare tridirecţională, un triunghi de durere, suferinţă, dar şi curaj şi supravieţuire, dându-şi seama cu o certitudine greu de explicat că erau acelaşi lucru, că acele două specii alcătuiau un întreg, că neanderthalienii erau un fel de fraţi şi surori mai mari, care muriseră în copilărie, dar care se continuau prin noi.

La gura peşterii, umanoizii se apropiară să le spună adio – Ochi-Albaştri, Băiat-Înalt, Genunchi-Zdrobit. Arătau timizi, nesiguri, cu figurile stacojii. Despărţirea nu făcea parte din lumea lor, gândi Matt. Genunchi-Zdrobit, cu cicatricea pe fruntea bombată, ca un semn deosebit, îi însoţi până la pantă. În timp ce mergeau greoi prin zăpadă, Matt, Susan şi Serghei simţiră umanoizii din urma lor încetându-şi vraja, retrăgându-se treptat, ca un val ce se îndepărtează de ţărm.

Vremea se încălzise, curând lăsară zăpada în urmă. Genunchi-Zdrobit nu părea în largul lui aventurându-se atât de departe de peşteră, dar îi însoţi până la ravena cu podul din viţe. Acolo se opri şi aşteptă să treacă toţi trei dincolo. Într-un fel, le venea mai uşor să meargă în direcţia aceea, depărtându-se de culmea învăluită în ceaţă. Cu toate acestea, Susan simţi că o cuprinde spaima, la jumătatea drumului. Închise ochii şi rămase imobilă, să-şi revină. Cu ochii închişi, începu să vadă viţele din faţă, să simtă locurile de care trebuia să se prindă, şi ştiu că puntea era suficient de rezistentă ca s-o suporte. Continuă să înainteze până ajunse în siguranţă. Genunchi-Zdrobit rămăsese lângă ravenă.

Din cealaltă parte, cei trei oameni îi făcură semn cu mâna. Umanoidul îi privi, dar nu le imită gestul. Atunci cei trei se întoarseră şi începură să coboare muntele. Făcură doar douăzeci de paşi şi auziră un zgomot în urmă, un sunet ce semăna cu cel produs de o avalanşă, dar mai ascuţit. Se răsuciră şi văzură podul prăbuşindu-se, frângându-se ca un pai, căzând în prăpastie. Genunchi-Zdrobit declanşase mecanismul de distrugere. Îi zăriră doar spatele, dispărând după pantă.

Se odihniră lângă un izvor rece de munte, în acelaşi loc în care se opriseră când urcaseră.

— Serghei, zise Matt voiam să te întreb ceva. Voi v-aţi gândit de ce făceau negoţ indivizii lui Kee-wak? Ce-i împingea să coboare de pe munte?

— Nu coborau pentru că doreau bunuri. Aveau tot ce le era necesar – cel puţin pentru stadiul lor de evoluţie.

— Atunci de ce?

— Voiau oameni. Pieile pe care le lăsau reprezentau o momeală. Atrăgeau oamenii în munţi.

— De ce?

— Pentru sacrificii. Pentru a potoli demonii care produceau cutremure. Aşa spunea Şakanov. Am urmărit dispariţiile din zonă începând cu primii ani ai secolului şi au corespuns întotdeauna cu reînceperea activităţii vulcanice.

— Şi capul de zeu?

— Nu-s convins că-i un zeu al vânătorii. Cred că-i un zeu al groazei, cel care face pământul să se cutremure. Credeau că acel zeu este ursul de peşteră. Acesta-i singurul animal a cărui blană n-am găsit-o pe jos. E sacră. Cel

puţin aşa susţin savanţii. Până acum savanţii au făcut presupuneri. N-au văzut niciodată un yeti.

— Deci n-aveţi nicio dovadă? întrebă Matt.

— Aşa-i.

Tăcură un timp, ascultând susurul apei. După care Serghei zise:

— M-am gândit la ce-aţi spus mai înainte, despre înşelăciune. Nu-i o ironie că trăsătura noastră de caracter cea mai detestabilă ne-a ajutat să supravieţuim?

— Nu-s convins că-i trăsătura noastră negativă, ripostă Susan. Într-un fel, nu poate fi despărţită de inteligenţă. Vorbind metaforic, este degetul nostru opozabil. Îţi permite să manipulezi lumea. Dacă ai creier, eşti deştept. Dacă ai şiretenie, eşti inteligent.

— Gândeşte-te la abilitatea de a crea iluzii şi surprize, adăugă Matt. Atunci pătrunzi în tărâmul artei, magiei, muzicii şi poveştilor. Gândeşte-te la ochiul nostru interior, la abilitatea noastră de a ne proiecta în afară prin intermediul imaginaţiei.

Serghei se gândea, iar Susan îl privi atentă şi-i puse întrebarea către care se îndreptase inexorabil conversaţia:

— Acum, când ştii, te vei întoarce şi vei spune celor din guvern că au dreptate?

Serghei se aplecă să soarbă din apa rece, iar după ce termină şi-şi şterse bărbia, zâmbi:

— Ai cunoscut vreun guvern care să aibă dreptate?

— Ticălosule! răcni Matt.

Susan se întinse şi-l prinse pe Serghei de mână. Matt scotoci în rucsac, scoase magnetofonul, două benzi şi jurnalul lui Kellicut. Le aruncă departe, în prăpastie, unde dispărură fără zgomot.

— Pentru înşelăciune! strigă el.

— Trăiască înşelăciunea! replică Serghei.

Eagleton îi aştepta, împingându-şi nervos scaunul înainte şi înapoi în baracă, acea cuşcă pe care ajunsese s-o urască. Se agitase şi fumase fără oprire din momentul în care primise mesajul lui Sodder, din elicopter, la scurt timp după ce noul comandant al echipei îi descoperise pe cei trei coborând pe cărare, la câţiva kilometri mai sus de tabăra lui Kellicut.

— Trei? Adică doctorii Arnot, Mattison şi Van?

— Nu Van. Altcineva. Un rus.

— Un rus? Imposibil!

Eagleton nu-l putuse interoga fără ca răspunsurile să fie auzite şi de alţii. N-avea decât să aştepte. Se simţea ca beat, deşi nu băuse de-o veşnicie.

Zumzăitul elicopterului se auzi cu trei minute înaintea urletului ce zgudui pământul, scos de aparatul ce ateriză pe o lespede din tabără. Eagleton privi

pe fereastră, aşa încât să nu fie văzut. Între ei *era* un străin, cu păr lung, negru, cu trăsături slave. Eagleton se întoarse la birou şi se prefăcu ocupat.

Nu bătură la uşă. Primul intră Sodder, apoi femeia, urmată de Mattison, iar străinul ultimul. Păreau slabi, epuizaţi. Nu-şi strânseră mâinile, iar Eagleton se strădui să găsească tonul potrivit: îngrijorat, nu de comandă.

— Mi-am făcut atâtea griji! Aţi lipsit atâta timp, fără niciun contact! Spuneţi-mi totul! Ce s-a întâmplat?

Matt trase adânc aer în piept, apoi începu:

— Un dezastru! Ne-a prins furtuna. Apoi o avalanşă. Am descoperit trupul lui Kellicut. După aceea a murit Van. A fost strivit de o stâncă. Nu l-am putut salva. Am avut noroc că am scăpat cu viaţă.

Eagleton voia să întrebe despre neanderthalieni, dar în loc de asta arătă spre Serghei:

— Ăsta cine-i?

— Serghei Ilici Konianov, răspunse rusul, făcând un pas înainte şi întinzând mâna.

Eagleton o luă, fără voie.

— Rus?

— Exact.

Eagleton se întoarse spre Matt:

— Nu înţeleg...

— L-am găsit rătăcind prin munţi. Se pare că ruşii au trimis şi ei o expediţie. Au pierit toţi, în afară de el.

— Suntem morţi de oboseală, zise Susan. Putem să stăm jos?

— Ne-ar prinde bine nişte mâncare, adăugă Matt.

Eagleton, tulburat, îi zise lui Sodder să comande ceva de mâncare şi să aducă nişte scaune, dar Sodder, curios, nu prea voia să plece. Până la urmă cei trei spuseră că erau prea obosiţi ca să răspundă la întrebări, că aveau nevoie să se odihnească. Politeţea falsă a lui Eagleton îl obligă pe acesta să-i lase să plece, ascunzându-şi furia. Mai încercă o dată, venind cu scaunul în faţa pupitrului şi apucându-l pe Matt de braţ:

— Vrei să-mi spui că aţi umblat pe aici, pe-o vreme sub zero grade, prin furtună, timp de săptămâni, şi aţi reuşit să supravieţuiţi fără să vă ajute nimeni?

— Am avut noroc. Am găsit o peşteră şi am aşteptat acolo cât a durat furtuna. După care am descoperit o vale mai temperată. Dar a fost greu.

— Şi n-aţi văzut nicio urmă de neanderthalieni?

— N-am spus asta.

Eagleton înţepeni pe scaun.

— Ţi-am adus asta, zise Matt, căutând în buzunar şi scoţând un fragment de mandibulă, cu un capăt neted, de unde rupsese bucata în care fusese făcută gaura pentru lănţişor. Ar trebui s-o datezi.

În avion, Matt comandă şampanie. Stewardul, care părea s-o placă pe Susan, le dădu fiecăruia câte o sticlă, aşa că atunci când ajunseră la înălţimea de o mie de metri, se înveseliră.

— Nu voiam să deschid discuţia, zise Susan, dar am impresia că m-ai împins spre asta. Ştii că am avut dreptate.

— În ce privinţă? întrebă Matt, deşi îşi dădea seama la ce făcea aluzie.

— Războiul, nu sexul i-a adus acolo.

— Pe cine?

— Nu face pe prostul!

— A, pe indivizii ăia! Uitasem de ei!

— Nu mă îndoiesc.

— Bine. Să zicem, pentru un minut – doar pentru un minut – că nu greşeşti complet. Ce vei face? Ce vei spune?

— Asta-i problema, recunoscu Susan, încruntându-se. M-am tot gândit. Din toţi oamenii de pe pământ unul singur ştie că am dreptate, iar ăla eşti tocmai tu. Nu pot să suport chestia asta!

— Iar eu nu pot să spun nimic. Deci, sau mă ţii pe lângă tine, ca să-ţi dau dreptate mereu, sau trebuie să mă suni – convorbiri la distanţă lungă – de câte ori te simţi deprimată.

— Asta înseamnă o grămadă de convorbiri.

— Exact asta voiam să-ţi zic. Vorbind serios, ce-ai de gând să faci?

— Nu-s sigură. Mă gândesc să mă duc în Africa de Est, în trecătoarea Olduvai.

— Glumeşti! Acolo mă duc eu! Poate la Lacul Turkana, în nordul Kenyei. Mă atrag descoperirile recente de acolo. Mersul biped demonstrat de acestea împinge mult în trecut originea omului. Dar tu? Ce oase vrei să cauţi?

— Mă gândeam la ceva în domeniul biologiei moleculare.

Lui Matt îi căzu faţa.

— Nu, Susan! Nu ADN! N-o să devii una din alea care adună placente, ca să demonstreze că ne tragem cu toţii dintr-o strămoaşă comună, numită Eva!

— E valul viitorului, Matt. Ştiinţă adevărată, măsurabilă, verificabilă. Nu presupuneri despre vechimea unui os, în ce geostrat a fost găsit şi toate celelalte.

— Te-ai ţicnit. Nu-i posibil să crezi că tu, eu şi toţi ceilalţi ne tragem dintr-o boşimană de acum două sute de mii de ani.

— Calculul poate fi greşit. S-ar putea să fi durat mai mult de atât.

— Susan, zise Matt, ridicând glasul. Datarea genetică contrazice teoria mea că am părăsit Africa acum un milion de ani. Ataci tot ce afirm eu!

— Ia-o mai uşor, Matt! N-am spus asta. Poate n-o să te atac direct. S-ar putea să fie o mică diferenţă – de şase sute de mii de ani.

— Şase sute de mii de ani! Asta distruge totul!

— Matt, gura mică! se uită lumea la noi!

— Cum poţi să faci aşa ceva?

— Ai o şansă să mă faci să tac.

— Te-am făcut eu vreodată să taci? oftă el şi o luă în braţe.

— Ar fi pentru prima oară, recunoscu ea, cuibărindu-se la pieptul lui şi sorbind din şampanie.

Prin fereastra din plastic văzură acoperişul lumii rămânând în urmă, culmi ascuţite, negre cu alb, părând purpurii în razele soarelui şi micşorate din cauza distanţei

BIBLIOGRAFIE

Blum, Howard, *Out There,* Simon & Schuster Ltd., Londra 1990

Cadogan, Lucy, *Digging,* Chatto & Windus Ltd., Londra, 1987

Darwin, Charles, Struggle for Existence and Natural Selection, *Origin of Specis,* Orion Books, Londra, 1996

Gould, Stephen Jay, *Adam's Navel,* Penguin Books, Londra, 1995

Leakey, Richard, *The Origin of Humankind*, Weidenfeld & Nicolson, Londra, 1994

Schick, Kathy D. and Toth, Nicholas, New York, *Making Silent Stones Speak,* Simon & Schuster, 1993

Shacley, Myra, *Neanderthal Man,* Archon Books, The Shoe String Press Inc., hamden, Connecticut, 1980

Shackley, Myra, *Still Living?* Thames and Hudson, New York, 1983

Shreeve, James, *The Neanderthal Enigma,* William Morrow and Company Inc., New York, 1995

Slesser, Malcolm, *Red Peak,* Hodder and Stoughton, Londra, 1964

Stringer, Christopher and Gamble, Clive, *In Search of the Neanderthals,* Thames and Hudson, Londra, 1993

Toates, Frederick, *Biological Foundations of Behavior,* Open University Press, 1986

Trinkaus, Erik and Shipman, Pat, *The Neandertals,* Jonathan Cape, Londra, 1993

White, Edward and Brown, Dale, *The First Men,* Time-Life Books, New York, 1973

White, Michael and Gribbin, John, Darwin: *A Life in Science,* Dutton, New York, 1995

„Stilul alert al lui John Darnton, intriga echilibrată și precizia științifică vă țin cu sufletul la gură încă de la prima pagină. Romanul încîntă și incită."

Patricia Cornwell

În munții din nordul Asiei, un luptător de gherilă dispare, o englezoaică este ucisă, un eminent paleontolog, profesor la Harvard, pare să se fi pierdut fără urmă. Matt Matison și Susan Arnot, cîndva prieteni, în prezent rivali pe tărîm științific, sînt chemați de profesorul lor să-i afle secretul – descoperirea unei comunități izolate de umanoizi.

Aceștia există de peste 40 000 de ani și au puteri nebănuite. Într-o lume dominată de oameni, creaturile din munți sînt pe punctul de a schimba total fața civilizației.

ISBN 973-8121-03-5